

17-18 Jaarverslag

Hoe rekbaar
is het kind?

Hoe komt het Kinderrechtencommissariaat op voor rechten van kinderen? Hoe detecteert, signaleert en adviseert het? Waar knelt het voor kinderen en hun rechten?

17-18 Jaarverslag

Hoe rekbaar
is het kind?

Hoe rekbaar is het kind?

‘Kinderen zijn kwetsbaar spul. Volwassenen zijn gelijmde kinderen.’

Dit scherpe, en tegelijk ontroerende citaat van Johan Anthierens zegt waar dit jaarverslag over gaat. Kinderrechten zijn er voor alle kinderen. Dat is evident. Tegelijk zien we kinderrechten vooral in beeld komen als het met kinderen niet goed gaat. Schendingen van kinderrechten tonen het wezenlijke belang van die rechten. Net daarom is het zo belangrijk om van in het begin ons doen en denken met en over kinderen te laten rijmen met een kinderrechtenperspectief. Dat is de ambitie van ons advieswerk.

Of het nu gaat over pleegzorg, het inschrijvingsrecht op school, de aanpak van jeugddelinquentie of de leerlingenbegeleiding, elke keer opnieuw vertrekken we van de overtuiging dat rechten van kinderen een onmisbare kapstok zijn om nieuw beleid uit te denken. In ons ombudswerk ligt de kwetsbaarheid van kinderen vaak heel confronterend op tafel. En niet alleen die van kinderen. Het gaat in ombudswerk ook om ouders als gelijmde kinderen, om professionals van wie het geduld op is, om familieleden vol goede bedoelingen. Het maakt ombudswerk met en voor kinderen tot een van de moeilijkste dingen die er zijn. Je moet draden zoeken die opnieuw een stevig touw kunnen vormen als zowat het hele touw uitgerafeld is. Dat hebben we dit jaar honderden keren gedaan. Vaak met succes, maar jammer genoeg lukt het niet altijd.

Kwetsbaar, krachtig en veerkrachtig

‘Hoe rekbaar is het kind?’ is de titel van dit jaarverslag. Kwetsbaarheid is niet het enige label dat we op kinderen kunnen plakken. Kinderen zijn ook krachtig, zoeken mee naar oplossingen en tonen soms ontzettend veel veerkracht. Ik denk aan Kevin die al meer dan een jaar in een gemeenschapsinstelling zit en zo sterk toewerkt naar het moment waarop zijn vervolgtraject eindelijk kan beginnen. Ik denk aan Ali die samen met zijn ouders, broers en zussen in een open terugkeerwoning zit, heel bang is, maar tegelijk blijft zoeken naar hoopvolle oplossingen. Ik denk aan Oona die op haar 15 jaar in haar vriendenkring met suïcide geconfronteerd werd en nu ze 20 is terecht trots mag zijn op haar boek over peer support. Maar het lukt niet altijd.

Soms springt de rekker of is hij zo sterk uitgetrokken dat alle rek eruit is. Ik zie te veel kinderen bij wie de rek eruit is. Aan die kinderen dragen we dit jaarverslag op. Als je weet dat sommige kinderen anderhalf uur heen in de bus naar school zitten en dan dolgedraaid op school aankomen, dan moet je daar iets aan doen. Als je beslist dat kinderen die al tien jaar in België wonen toch het land moeten verlaten en die kinderen verdwijnen in de illegaliteit, dan moet je durven nadenken of hun uitwijzing wel de goede beslissing was. Als kinderen jarenlang slachtoffer zijn van gedwongen prostitutie en van het ene op het andere moment geen dak meer boven hun hoofd hebben, dan is het aan het beleid om voor dat dak – en voor nog zoveel meer – te zorgen. Als kinderen al twee jaar onophoudelijk gepest worden en telkens opnieuw te horen krijgen dat ze weerbaarder moeten worden, dan wordt het misschien tijd om als school zelf de rug te rechten en werk te maken van een pestbeleid. Als ouders zo hard met elkaar in een scheidingsknoop liggen dat de jeugdrechter uiteindelijk beslist om hun kinderen in een voorziening te plaatsen, dan is het in de eerste plaats aan die ouders om alternatieven te vinden voor wat hun kinderen ervaren als een ‘dubbele straf’.

Mensen in wording

Niet alleen het kind moet vandaag rekbaar zijn, ook op de kindertijd zelf lijkt steeds meer rek te zitten. De grenzen tussen kind en volwassene vervagen, de strikte scheiding tussen minderjarigheid en meerderjarigheid is voorbij. Kinderen mogen vanaf 13 jaar vrij sociale media gebruiken. Steeds meer mensen zijn overtuigd dat stemrecht op 16 een goede zaak zou zijn. En het volwassen strafrecht zal ook in het nieuwe jeugddelinquentierecht jongeren vanaf 16 jaar kunnen berechten.

Omgekeerd zien we pleidooien om jongeren ook nog na 18 in de jeugdhulp te houden. Die dynamieken doen ons nadenken over wie of wat een kind vandaag nog is. En wat de betekenis van kinderrechten nog kan zijn. Kinderen rechten geven is niet hetzelfde als kinderen als volwassenen behandelen. We kunnen kinderrechten niet koppelen aan het beeld van de volwassen, autonome, vrije en rationele mens. Doen we dat wel, dan verbannen we kinderen altijd naar de marges van de samenleving. Kinderen een stem en een plek geven in niet evidente kwesties zoals

sociale media en stemrecht, betekent dus helemaal geen afscheid van het kind in de samenleving. Het betekent integendeel het begin van recht doen aan het verschil. Al deze discussies – hoe verschillend op het eerste gezicht ook – raken een en hetzelfde spanningsveld: kinderen zijn mensen, maar ook altijd mensen in wording. In de virtuele wereld, op school, en dus ook in de rechtbank.

Minimum minimorum

We vierden dit jaar de twintigste verjaardag van het Kinderrechtencommissariaat. Werken met en voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties is bijzonder. Het trekt je voortdurend weg uit je eigen leefwereld. Het vraagt kijken en nog eens kijken, veel luisteren en geduld. Het kleurt heel sterk onze blik op de wereld. Net daarom vinden we kinderrechten en mensenrechten als kapstok zo belangrijk. Het kinderrechtenverdrag reikt ons een minimum aan standaarden aan die nodig zijn om alle kinderen en jongeren tot hun recht te laten komen. Die standaarden vragen keer op keer een gepaste vertaling – geen kind en geen situatie zijn gelijk – maar aan de standaarden op zich valt niet te tornen.

Of nog: het kinderrechtenverdrag is geen receptenboek dat voor elk probleem meteen een geknipt antwoord heeft, maar de basisingrediënten vind je wel terug in elk gerecht dat op tafel komt. Het is vanuit die overtuiging dat we al twintig jaar werken en dat we ook de volgende jaren verder werken. Elk kind heeft het recht om gehoord te worden. Elk kind heeft recht op bescherming van zijn fysieke, psychologische, seksuele en morele integriteit. Elke overheid heeft de plicht de rechten van ieder kind te eerbiedigen en te waarborgen. Zo eenvoudig is dat. En net omdat dit het minimum minimorum is, kun je daar geen millimeter van afwijken.

Bruno Vanobbergen
Vlaams kinderrechtencommissaris

November 2018

Kinderen zijn rekbaar, ze verbinden ons zoals een elastiekje

In juni vierde het Kinderrechtencommissariaat zijn 20e verjaardag. Ik hoorde toen een paar keer de vraag: 'Hebben we eigenlijk wel reden om te vieren?'

Ja! Kinderrechten hebben hun plek verworven in onze samenleving. Het Kinderrechtencommissariaat heeft in die 20 jaar door zijn advieswerk en zijn Klachtenlijn zeker het verschil gemaakt voor heel wat kinderen en jongeren. Dank u wel, iedereen die zich daarvoor inzet: kinderen worden meer gehoord, hun mening telt meer mee, ze worden meer beschermd.

En toch. Er worden opnieuw vraagtekens gezet bij het belang van kinderrechten. Er komen meldingen binnen van minderjarige slachtoffers van tienerpooiers die nergens veilig terechtkunnen. Kinderen op de vlucht worden opgesloten terwijl ze niets verkeers deden. Nog te veel kinderen vechten elke dag opnieuw om iets van hun leven te maken. Er is duidelijk nog veel werk aan de winkel. Kinderen en jongeren moeten onze absolute prioriteit blijven.

Superhelden

'*Hoe rekbaar is het kind?*' vraagt het jaarverslag. Naar mijn gevoel zijn kinderen heel veerkrachtig. Al zijn er wel een paar voorwaarden: Hebben ze een netwerk van familie en vrienden? Krijgen ze de kans om dromen en plannen te maken? Worden ze bijgestaan ondanks hun pijn en ongunstige omstandigheden? En hoe kijken ze naar zichzelf en naar de wereld?

Ik las als kind ooit de verhalen van Plastic Man, een superheld die zijn lichaam heel ver kan uitrekken en zowat elke vorm kan aannemen. Het is niet bekend waar zijn grenzen liggen. Voor mij zijn kinderen kleine superhelden.

Voor 'kind in alle staten' liet ik Bono aan het woord die opgroeit in een pleeggezin en zich ondersteund weet door zijn pleegouders. Lukas, die ervan droomt om ooit regisseur te worden. Melanie en Hilar die het leven op internaat niet altijd evident vinden. Liesl en Kenji van de Unescoschool met een duidelijke kijk op hoe hun ideale school er moet uitzien. Ona die als mantelzorger de nodige moed bijeenraapte om haar verhaal te delen met anderen. En Emran, een niet-begeleide minderjarige die trots is op zijn diploma van fietsenmaker.

Allemaal kinderen die al voor heel wat uitdagingen stonden en voor alle volwassenen een voorbeeld zijn van moed, positiviteit en doorzettingsvermogen. Superhelden.

Ik pleit er opnieuw voor om kinderen meer mee aan het woord te laten, om oprecht en aandachtig naar kinderen te luisteren en om met de unieke, open blik van kinderen samen aan het werk te gaan.

Kinderen zijn rekbaar. Ze verbinden ons zoals een elastiekje.

Kristel Verbeke
voorzitter overleg- en adviesorgaan
Kinderrechtencommissariaat

Inhoud

Deel 1: Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren	12
1. Kinderrechtencommissariaat onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement	14
2. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?	15
3. Wie is wie bij het Kinderrechtencommissariaat?	16
4. Ingebed in het Vlaams Parlement	17
4.1. Overleg- en adviesorgaan	17
4.2. Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten	18
De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement	18
Gidsen in het Vlaams Parlement	18
Samenwerken met Vlaamse Ombudsdienst	18
Samenwerkingsprotocol met Algemeen Secretariaat Vlaams Parlement	19
Deel 2: Van signaal tot advies	20
1. De Klachtenlijn onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen	22
1.1. Werkingsprincipes, kwaliteitsbewaking en maatstaven van de Klachtenlijn	22
1.2. Klachtenlijn in cijfers	23
Hoeveel meldingen komen er binnen?	23
Wie doet een beroep op de Klachtenlijn?	23
Hoe nemen melders contact op?	24
Hoe worden vragen en klachten behandeld?	24
Waarover gaan de meldingen?	25
1.3. Klachtenlijn bekendmaken	26
Informatiemateriaal Klachtenlijn	26
Website Klachtenlijn kinderrechten.be	27
Advertenties	27
Kinderrechtenprijs 2017	28
Educatief materiaal over kinderrechten	29
2. Van signaal naar beleidsadvies	30
2.1. Adviseren	30
2.2. Kinderrechtenperspectief uitdragen	31
Communicatiekanalen	32
Artikels in tijdschriften en boeken	34
Opiniestukken en persberichten	34
3. Kind in alle staten	37
3.1. Twintig jaar Kinderrechtencommissariaat	37
3.2. Gevarieerd programma	37
Debatten en panelgesprekken	39
Sprekers gaven twaalfminutenspeeches of KET-talks	41
Tussendoor muziek van de Troubadours	42
3.3. Kinder- en jongerenmedia tekenen present	42
4. Samenwerken met externen	43
4.1. Samenwerken met kinderrechtenorganisaties	43

4.2. Meewerken in stuurgroepen en projecten	44
4.3. Samenwerken met overheden	46
4.4. Samenwerken met universiteiten en hogescholen	48
4.5. Bijdragen aan debatten, lezingen en studiedagen	48
Deel 3: Waar knelt het?	52
1. Recht op basiszorg en hulp	54
1.1. Kinderopvang	54
1.2. Levensstandaard	54
Groep pakket	55
Schulden	56
1.3. Rechten in en op gezondheidszorg	57
Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?	57
Betaalbare gezondheidszorg	58
Milieu	58
1.4. Kinderen en jongeren in de jeugdhulp	59
Kinderrechten in de praktijk: hoe rekbaar zijn ze? De Klachtenlijn als hulplijn	60
Recht op hulp en zorg op maat: een theoretisch concept?	61
Verscherpte aandacht voor tienerpooiers	67
Vechtscheidingen in de jeugdhulp: een uitdaging	69
Op de grens minderjarig-meerderjarig	72
Kinderen met een beperking vragen extra zorg en aandacht	73
Opgroeien in een pleeggezin: anders en toch gewoon	74
Commissie Welzijn vraagt advies bij conceptnota organisatie pleegzorg	75
1.5. Afzondering	77
2. Recht op een geschikte woning	78
2.1. Klachtenlijn ziet toe op recht op geschikte woning	78
2.2. Samen met Europese Commissie dak- en thuisloosheid bij kinderen op EU-agenda zetten	79
Van 'Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief' naar EC Peer Review 'Homelessness from a child's perspective'	79
Twee dagen bouwen aan een effectieve strategie tegen dak- en thuisloosheid bij kinderen	79
Vijf 'key policy messages' voor de EU en haar lidstaten	80
2.3. Actieplan dak- en thuisloosheid op kindformaat	81
2.4. Vijf events 'kindvriendelijke woonomgeving' inspireren lokale beleidsmakers	81
Bruggen leggen tussen Jeugd en Wonen	81
Vijf gaststeden en dorpen en steden in de omgeving gaan voor kindvriendelijke woonomgeving	82
Kindvriendelijke woonomgevingen krijgen vorm op veel manieren	83
3. Rechten van kinderen op de vlucht	84
3.1. Op doorreis	84
Niet begeleid en toch niet gesignaleerd	84
Wat als ze geen bescherming en opvang willen?	84
3.2. Belang van kind in verblijfsprocedures	85
Overleg met overheid en federale instanties	85
Gespecialiseerd juridisch advies gevraagd	86
Wet op de schijnerkenning	87
3.3. Opvangperikelen	88
Federale opvangcapaciteit verder verminderen	88
Verhuizen als straf?	89
Opvang schorsen als straf?	90

Inhoud

3.4.	Voor wie moet terugkeren	91
	Geen kinderen in detentie?	91
	Investeer in bestaande alternatieven voor opsluiting	95
3.5.	Een thuis voor kinderen zonder papieren?	95
	Kinderen die in Vlaanderen geworteld zijn	95
	Kinderen in terroristische conflictzones	97
4.	Rechten van jongeren in contact met het gerecht	99
4.1.	Rechten van jongeren in aanraking met de wet	99
	Jongeren en politie	99
	Cel als wachtkamer	100
	Nieuw decreet jeugddelinquentierecht	100
	Eerste stap naar een sterkere rechtspositie voor minderjarigen in het nieuwe jeugddelinquentierecht	101
	Bruggen tussen justitie en kinder- en jeugdpsychiatrie	102
4.2.	Recht op toegang tot justitie	102
	Voorstel van decreet over justitiehuisen	102
	Het hoorrecht van kinderen	103
4.3.	De impact van de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht voor minderjarigen	104
4.4.	Boetes in het openbaar vervoer	105
	De Lijn	105
	NMBS	106
5.	Rechten op en in onderwijs	107
5.1.	Een school vinden: inschrijvingsrecht	107
	Aanmeldingsprocedures ondersteunen vrije schoolkeuze	107
	Genoeg schoolcapaciteit blijft een zorg	108
	Hoe rekbaar is het inschrijvingsrecht?	109
5.2.	Flexibele leerwegen in secundair onderwijs	110
	Instrument voor gelijke onderwijskansen en om de waterval terug te dringen	110
	Verschillen tussen scholen erkennen, aanvaarden en overbruggen	111
5.3.	Leerlingen met specifieke behoeften	112
	Met vallen en opstaan naar inclusief onderwijs	112
	Perikelen met ondersteuning	117
	Handvatten voor praktijk en advies voor meer rechtszekerheid	118
	Complementaire wegen naar inclusief onderwijs	118
5.4.	Nieuw model nodig voor leerlingenvervoer	119
	Klankbordgroep leerlingenvervoer weer activeren	119
	Leerlingenvervoer afstemmen op onderwijs- en zorgvragen	120
	Maximaal 120 minuten per dag onderweg	122
5.5.	Leerlingenbegeleiding	122
	Van krijtlijnen naar decreet leerlingenbegeleiding	122
	Kinderrechtencommissaris ging op internaat	124
	Externe hulpverlening verplicht om op school te mogen blijven	125
	Medische en verpleegkundige handelingen: protocol bekwame helper gepubliceerd	125
5.6.	Geweldvrije school: pesten	126
	Pesten blijft groot probleem	126
	Hoe rekbaar is het gezin?	127
5.7.	Culturele en levensbeschouwelijke verschillen op school	129
	Denkgroep identiteit en waardenbeleving in de Vlor	129
	Maak tijdelijk verbod op levensbeschouwelijke symbolen mogelijk	130
5.8.	Schoolkosten	130
	Financiële kopzorgen	130
	School en boekhandelaars: meer rek nodig op de samenwerking	131

5.9. Straffen op school	132
Verontrustende signalen	132
De Klachtenlijn: van hulplijn tot vertrouwenspersoon	132
Maatregelencontinuüm: wanneer is de rek eruit?	133
Warme overdracht	133
Preventieve schorsing blijft zorgenkind	134
Uitsluitingen op het einde van het schooljaar	135
6. Recht op en in vrije tijd	137
6.1. Sport in beweging	137
Interne klachtenprocedures laten rechten werken	137
Belang van het kind staat niet altijd voorop	137
Nultolerantie voor geweld en seksuele intimidatie in de sport	139
6.2. Media	139
Vanaf 13 jaar zonder ouderlijke toestemming actief op sociale media	139
Hoe lang kan het duren?	140
6.3. Mobiliteit	142
7. Rechten op en in het gezin	143
7.1. Geen rek op toegang tot afstammingsinformatie	143
Tijd om donoranonimiteit te vervangen door recht op trapsgewijze toegang tot afstammingsinformatie	143
Werk maken van een Wet Discreet Bevalen	144
7.2. Hervormd Decreet Interlandelijke Adoptie: versterkt kinderrechtenperspectief nodig	146
7.3. Ouderschap en kinderrechten	146
Opvoeding gaat niet vanzelf	146
Geweld	148
7.4. Ouderrol na scheiding	150
Twintig jaar schrijnend pijnlijke verhalen	150
Als het elastiekje van kinderen knapt	155
8. Integraal aandacht voor kinderen in het beleid	157
8.1. Gedachtewisseling over jeugdinformatie in Vlaams Parlement	157
8.2. Nieuw format voor het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan	158
9. Kinderrechten internationaal	159
9.1. Alternatief rapport aan VN-Kinderrechtencomité in Genève	159
Niet alle kinderen krijgen evenveel kansen	159
VN-Kinderrechtencomité vraagt meer uitleg aan België	160
9.2. Europese kinderoombudsdiensten	160
Jaarvergadering over seksuele educatie	160
Kinderen van IS-vrouwen	161
9.3. Interlandelijke adoptie	161
9.4. Kinderrechtenontwikkelingen	163
Nieuwe General Comments VN-Kinderrechtencomité	163
Bijlagen	168
Naar wie wordt doorverwezen?	170
Gevolgd studiedagen (september 2017 tot en met augustus 2018)	172
Kinderrechten in de media	174
Verdrag inzake de Rechten van het Kind	192

Deel

1

KIKY

Kinderrechten- commissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren

noir

1. Kinderrechtencommissariaat onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement

Met het decreet van 15 juli 1997 richtte het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat op. In maart 2017 kreeg het Kinderrechtencommissariaat er een extra opdracht bij: een Commissie oprichten van Toezicht op voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren. De Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties rapporteert in een eigen jaarverslag.

- ▶ Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie van toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren, *BS* 7 oktober 1997, zoals gewijzigd bij decreet van 3 februari 2017, *BS* 10 maart 2017, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/oprichtingsdecreet-kinderrechtencommissariaat>

Het internationaal kinderrechtenverdrag onderstrept het belang van onafhankelijke instanties voor kinderrechten. Het Kinderrechtencommissariaat is de officieel erkende vertolker van de rechten, noden en belangen van minderjarigen bij het Vlaams Parlement. Het ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen.

2. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat is de pleitbezorger van minderjarigen en hun rechten.

Het Kinderrechtencommissariaat vangt signalen op van kinderen, jongeren en professionals. Het bemiddelt, onderzoekt klachten en adviseert het beleid. Altijd met het oog op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen.

De Commissie van Toezicht werkt onder de vleugels van het Kinderrechtencommissariaat. Het is een toezichtsorgaan voor alle gesloten en besloten Vlaamse instellingen voor jongeren. Het gaat om tien instellingen of afdelingen in Vlaanderen. De kinderrechtencommissaris is voorzitter van de Commissie en het Kinderrechtencommissariaat verzorgt het secretariaat.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren onder de aandacht en waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwaliteit blijven leveren.

Om zijn opdracht uit te voeren, richt het Kinderrechtencommissariaat zich tot verschillende doelgroepen. Het formuleert adviezen voor het Vlaams Parlement, de Vlaamse Regering, administraties en agentschappen, internationale of buitenlandse overheden. De belangrijkste signaalfunctie naar het beleid is zo verzekerd. Als dat nodig is, formuleert het Kinderrechtencommissariaat voorstellen en aanbevelingen over nieuwe wetgevende initiatieven die van belang zijn voor minderjarigen of over bestaande regelgeving of praktijken die indruisen tegen kinderrechten.

Kinderen, jongeren, ouders en professionals informeren we over de dienstverlening van onze Klachtenlijn. Jongeren die in een gesloten of besloten jeugdinstituut verblijven, informeren we over hun maandcommissaris. Met professionals bouwt het Kinderrechtencommissariaat netwerken uit. Hoe kinderrechten gestalte kunnen krijgen of waar het knelt voor kinderen en hun rechten duiden we in lezingen, debatten, artikels en via andere kanalen en media. Om zo het maatschappelijk draagvlak voor kinderrechten te versterken en de maatschappelijke positie van kinderen te verbeteren.

3. Wie is wie bij het Kinderrechtencommissariaat?

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. Op 2 juni 2009 benoemde het Vlaams Parlement hem. Zijn tweede mandaat loopt tot 2021. Een mandaat loopt zes jaar, en is één keer verlengbaar.

Een multidisciplinair team van veertien mensen – samen goed voor 11,3 FTE – ondersteunt de kinderrechtencommissaris.

Het secretariaat van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties wordt verzorgd door een extra halftijdse (0,5 FTE).

1 Bruno Vanobbergen
Kinderrechten-
commissaris

6 Freddy Koopman
Administratief mede-
werker Klachtenlijn

11 Dominique van den Akker
Adviseur Klachtenlijn
Kinderopvang, gezinson-
dersteuning, familierecht,
welzijns- en sociaal beleid,
mobiliteit, onderwijs

2 Leen Ackaert
Beleidsadviseur
Jeugdhulp, wonen, kinder-
opvang, gezinsondersteu-
ning, jeugd- en kinderrech-
tenbeleid, vrije tijd

7 Isabel Moerman
Directiesecretaresse

12 Els Van Hemelrijck
Communicatieadviseur
Klachtenlijn
Jeugdinformatie

3 Michaël Bouchez
Adviseur Klachtenlijn
Asiel en migratie, diversite-
iteit, interculturaliteit,
religie, gelijke kansen,
afstamming, adoptie

8 Julie Ryngaert
Beleidsadviseur
Onderwijs, afstamming,
adoptie, sport, kinderrech-
ten internationaal

13 Sofie Van Rumst
Beleidsadviseur
Familierecht, jeugd(de-
linquentie)recht, politie,
justitie

4 Naima Charkaoui
Beleidsadviseur
Kinderarmoede, welzijns-
en sociaal beleid, media,
mobiliteit, (geestelijke)
gezondheid, milieu

9 Inge Schoevaerts
Coördinerend adviseur
Klachtenlijn
Coördinerend adviseur
Klachtenlijn en secretaris
Commissie van Toezicht
op jeugdinstanties
Jeugdinformatie

14 Jean Pierre Verhaeghe
Beleidsadviseur
Asiel en migratie, diversite-
iteit, interculturaliteit,
religie, gelijke kansen

5 Hilde Cnudde
Communicatieadviseur
en coördinerend
adviseur

10 Katrien Temmerman
Adviseur Klachtenlijn
Jeugdhulp, gehandicap-
tenzorg, wonen, jeugd(de-
linquentie)recht, justitie,
politie, (geestelijke)
gezondheid

15 Chris Vleugels
Adviseur Klachtenlijn
Onderwijs, media, vrije
tijd, sport, kinderarmoede,
milieu, consumenten-
zaken, werk

4. Ingebed in het Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten, opgericht door het Vlaams Parlement. De informatie over de leef-situatie van kinderen en jongeren vanuit onze Klachtenlijn en onze contacten met het midden-veld en kinderrechtenactoren vertalen we naar het Vlaams Parlement. Zo proberen we de stem van kinderen en jongeren maximaal te vertolken en te vertegenwoordigen.

Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt, verheldert en vertaalt kinderrechtenproblemen naar beleids- en regelgevend niveau.

4.1. Overleg- en advies- orgaan

Het overleg- en adviesorgaan is een klankbord voor de kinderrechtencommissaris en zijn medewerkers om de opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat mee vorm te geven. In het overleg- en adviesorgaan zijn alle politieke fracties vertegenwoordigd, samen met personen uit de samenleving en de wetenschappelijke wereld. De leden van het advies- en overlegorgaan zetelen een hele legislatuur.

Het overleg- en adviesorgaan vergaderde op 7 februari 2018. Kristel Verbeke is voorzitter. Zij is gekend voor haar groot engagement voor kinderen en kinderrechten.

Samenstelling overleg- en adviesorgaan

Uit de politieke partijen	Uit de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR)	Uit de Verenigde Verenigingen
Jo De Ro (Open Vld)	Stefaan Pleysier (KU Leuven, Leuvens Instituut voor Criminologie, Faculteit Rechtsgeleerdheid)	Landry Mawungu (Minderhedenforum)
Elisabeth Meuleman (Groen)	Joke Bauwens (VUB, Vakgroep Communicatiewetenschappen)	Dries De Smet (Vlaamse Jeugdraad)
Katrien Schryvers (CD&V)	Bea Cantillon (UA, Departement Sociologie)	Hanne Stevens (Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen)
Freya Van den Bossche (sp.a)	Didier Reynaert (UGent, Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek)	Elke Valgaeren (Gezinsbond)
Anke Van dermeersch (Vlaams Belang)		
Miranda Van Eetvelde (N-VA)	Voorzitter: Kristel Verbeke	

4.2.

Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten

De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement

De Kracht van je Stem is de educatieve dienst van het Vlaams Parlement. Een enthousiast team ontwikkelt educatief materiaal voor leraren en leerlingen om op school te werken rond democratie. Het organiseert programma's voor leerlingen in het Vlaams Parlement en geeft vorming en nascholing aan leraren en studenten van de lerarenopleiding.

Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de stuurgroep. Die waakt erover dat De Kracht van je Stem tegemoetkomt aan wat leerkrachten en scholen nodig hebben om te werken aan democratisch burgerschap.

Vorig jaar gaf de Stuurgroep ook advies over de educatieve invulling van het nieuwe bezoekerscentrum in De Loketten van het Vlaams Parlement.

De opdrachten van De Kracht van je Stem worden door de opstart van dit bezoekerscentrum uitgebreid met activiteiten voor een bredere publiekswerking. Dit jaar werd de stuurgroep gevraagd de werking en het aanbod van de educatieve dienst te screenen om efficiëntiewinst en synergieën te realiseren met de publiekswerking en het bezoekerscentrum.

Gidsen in het Vlaams Parlement

Het Vlaams Parlement ontvangt veel bezoekers. In een rondleiding geeft een gids informatie over de werking en de rol van het Vlaams Parlement en van de paraparlementaire instellingen. Ook de architectuur en de geïntegreerde Vlaamse hedendaagse kunst komen aan bod.

Er komen vaak schoolgroepen op bezoek. Die kunnen intekenen op de populaire dagprogramma's met een rondleiding en een spel over democratie. Medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat gidsen schoolgroepen op vraag van het Vlaams Parlement. Vanaf dit jaar werkte het Vlaams Parlement ook met externe gidsen.

Samenwerken met de Vlaamse Ombudsdienst

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst overleggen geregeld over klachten die ze binnenkrijgen.

Als een klacht bij onze Klachtenlijn eerder wijst op een probleem van een volwassene in zijn relatie met een overheidsdienst dan op een schending van de rechten van kinderen, dan spelen we die klacht door naar de Vlaamse Ombudsdienst.

En als de Vlaamse Ombudsdienst geconfronteerd wordt met een schending van rechten van kinderen of een probleem dat rechtstreeks kinderen treft, maakt hij de klacht over aan onze Klachtenlijn. In 2017-2018 gebeurde dat een dertiental keer. Het ging vooral over onderwijs- en jeugdhulpdossiers.

Soms is een klacht zo complex dat ze zowel ouders als kinderen treft. Het spreekt voor zich dat we die klachten dan aanpakken in overleg.

Samenwerkingsprotocol met het Algemeen Secretariaat Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat werkt als paraparlementaire instelling in het Huis van de Vlaamse volksvertegenwoordigers. Het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement ondersteunt het Kinderrechtencommissariaat in financiën en aankoop, personeelszaken, informatica en algemene logistiek.

Sinds kort is de Algemene Verordening Gegevensverwerking van toepassing. Het Kinderrechtencommissariaat doet een beroep op de functionaris voor gegevensbescherming van het Vlaams Parlement.

De samenwerking met de ondersteunende diensten loopt volgens een samenwerkingsprotocol dat regelmatig geüpdatet wordt.

Deel

2

Van signaal tot advies

kinno

1. De Klachtenlijn onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen

1.1.

Werkingsprincipes, kwaliteitsbewaking en maatstaven van de Klachtenlijn

Elke dag bereiken signalen onze Klachtenlijn. Kinderen, jongeren en hun belangenbehartigers stellen ons de meest uiteenlopende vragen en signaleren problemen. Iedereen die vindt dat de rechten van een kind geschonden zijn door een dienst of overheid, kan terecht bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat.

Die onderzoekt grondig en onafhankelijk de klachten over kinderrechten. Die klachten gaan over minderjarigen die vastlopen in regelgeving en procedures of in hun relaties met organisaties of instanties. Vaak gaat het over problemen die niet opgelost raken langs de gewone administratieve of juridische weg.

Onderzoek of bemiddeling start als andere middelen uitgeput zijn of geen oplossing brengen. Toetsen doen we in de eerste plaats aan het kinderrechtenverdrag en het wettelijk kader. Daarnaast zijn de algemeen aanvaarde ombudsnormen een belangrijk toetsingskader. Die normen hebben vooral te maken met behoorlijkheid en zorgvuldigheid van de dienstverlening van overheden, diensten en voorzieningen.

- ▶ De ombudsnormen werden vastgelegd in de samenwerkingsverbanden POOL (Permanent Overleg van de Ombudslui) en ENOC (European Network of Ombudspersons for Children).

Onze Klachtenlijn bemiddelt, geeft advies en streeft ernaar de klachten om te buigen naar een oplossing in het belang van de minderjarige.

Voor optimale kwaliteit van de klachtenbehandeling bouwen we voor melders garanties in en passen we interne werkingsprincipes toe.

Interne werkingsprincipes

- We zijn onafhankelijk.
- We richten ons op samenwerking en bemiddeling.
- We ondernemen niets zonder de toestemming van de melder.
- We geven regelmatig feedback over het verloop van de klacht.
- We streven ernaar om ook de minderjarige te spreken over wie het in de klacht gaat. Als dat kan, willen we het mandaat van die minderjarige.
- We behandelen elke klacht in drie fasen:
 - De klacht moet in de eerste plaats behandeld worden op de plaats waar het probleem zich voordoet.
 - Als er geen intern klachtenmechanisme is of als een oplossing uitblijft, treedt de Klachtenlijn op.
 - Als de Klachtenlijn geen individuele oplossing vindt omdat er een structureel knelpunt is, signaleren we dat aan de beleidsmedewerkers van het Kinderrechtencommissariaat.
- We rapporteren cases naar externe partners altijd anoniem.

Het onderzoek naar klachten heeft een dubbel doel:

- Analyseren waar de geboden dienst, hulp of zorg vastliep.
- Proberen om het conflict te herstellen met dienst- of hulpverlening.

Kwaliteitsbewaking

- We behandelen of onderzoeken een vraag of klacht binnen een aanvaardbare termijn.
- We behandelen alle informatie discreet. We houden rekening met de beroepspositie van de melder en met het delicate karakter van elke melding.
- We zorgen voor duidelijke communicatie met alle partijen.
- We streven naar zo groot mogelijke openheid en transparantie.
- We bespreken en onderzoeken complexe klachten over kinderrechten met een multidisciplinair team.

Klachten toetsen we aan verschillende maatstaven

- Het kinderrechtenverdrag is het referentiekader in het onderzoek naar klachten. Het Verdrag is de kapstok waaraan we praktijken toetsen over kinderen en jongeren, zowel individueel als structureel.
- Daarnaast toetsen we de klachten aan decreten, wetten, regelgeving en omzendbrieven.
- Voor de beoordeling van klachten gaan we na of voldaan werd aan de behoorlijkheids- en zorgvuldigheidsnormen.

1.2.

Klachtenlijn in cijfers

Hoeveel meldingen komen er binnen?

Vragen, klachten en signalen

Vragen, klachten, signalen	1.224
----------------------------	-------

Vragen, klachten en signalen per werkjaar

Werkjaar	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011	2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018
Vragen en klachten	992	1.188	1.198	1.070	966	1.077	1.035	969	975	1.028	1.141	1.290	1.224

Dit werkjaar kregen we 1.193 meldingen over individuele problemen en 31 algemenere meldingen over schendingen van kinderrechten.

Wie doet een beroep op de Klachtenlijn?

Meldingen volgens de hoedanigheid van de melder

		Totaal
Privépersonen		909
	Minderjarige	110
	Opvoedingsverantwoordelijke	611
	Grootouder	43
	Ander familielid	29
	Buur, kennis, vriend	48
	Ongedefinieerde privépersoon	68

Professionelen			301
	Onderwijs	91	
	Welzijn	26	
	Jongerenwelzijn	46	
	Gezondheidszorg	24	
	Asiel en migratie	47	
	Justitie	15	
	Kinderrechten- en mensenrechten	14	
	Vrije tijd	5	
	Media	15	
	Zorg voor personen met een handicap	12	
	Buitenschoolse kinderopvang	2	
	Onderneming	4	
Overheden			14
	Niet-sectorale overheid	14	
	Totaal		1.224

Minderjarige melders volgens leeftijd

Leeftijd	Aantal
7 jaar	3
8 jaar	1
9 jaar	2
10 jaar	0
11 jaar	3
12 jaar	7
13 jaar	9
14 jaar	10
15 jaar	4
16 jaar	8
17 jaar	22
18 jaar	6
Onbekend	35
Totaal	110

Hoe worden vragen en klachten behandeld?

Informatie, advies en doorverwijzing	751
Onderzoek en bemiddeling	136
Beleidsaanbeveling	3
Nog in behandeling	171
Geen afhandeling mogelijk	163
Totaal	1.224

Veel meldingen leiden tot directe dienstverlening. Dat houdt in dat we de klager informeren, adviseren of doorverwijzen. Het gaat ook vaak om klachten waar we de melder blijven bijstaan met advies in de verschillende stappen die hij zelf zet. Daardoor krijgt de Klachtenlijn ook meer inzicht in de praktijk. Ook zonder actieve tussenkomst (onderzoek of bemiddeling) kunnen onze klachtenbehandelaars zo pijnpunten vaststellen en situaties deblokkeren.

Hoe nemen melders contact op?

Telefoon	637
Website	161
E-mail	337
Brief	51
Bezoek	6
Andere	31
Totaal	1.224

Waarover gaan de meldingen?

			Totaal
Gezin			335
	Scheiding	222	
	Ouderschap	97	
	Afstamming en adoptie	16	
Onderwijs			381
	Betwiste schoolresultaten	20	
	Leerlingenbegeleiding	53	
	Geweld	75	
	Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	45	
	Huiswerk	1	
	Schoolkosten	12	
	School vinden en er geraken	53	
	Nieuwe media en technologie	2	
	Recht op informatie	7	
	Sancties	102	
	Schoolreglement en informele regels	12	
	Voor- en naschoolse opvang	3	
	Andere onderwijs	18	
Hulp aan minderjarigen			262
	Jeugdhulp	198	
	Gezondheidszorg	22	
	Welzijn	28	
	Zorg voor personen met een handicap	14	
Consumenten- en geld-zaken			6
Huisvesting			15
Leefmilieu en technologie			2
Verkeer en mobiliteit			8
Vluchtelingen (asiel)			89
Werk			5
Vrije tijd			23
	Sport	13	
	Spel en cultuur	10	
Justitie en politie			58
	Justitie	28	
	Politie	30	
Media			18
Relaties en seksualiteit			5
Kinderrechten			6
Andere			11
	Totaal		1.224

1.3.

Klachtenlijn bekendmaken

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat is een ombudsdienst waar je terecht kunt met vragen en klachten over kinderrechtschendingen. De Klachtenlijn luistert, informeert, onderzoekt de klacht en bemiddelt als je zelf geen oplossing vindt.

De Klachtenlijn richt zich tot kinderen en jongeren, hun ouders en omgeving, en tot professionals die elke dag in contact komen met kinderen en jongeren en soms geconfronteerd worden met onrecht. Vaak zijn het de meest kwetsbare kinderen en jongeren die verstoken blijven van hulp, die ongelijk behandeld worden of die verstrikt raken in procedures en regels.

De Klachtenlijn onderstreept het belang van tussenpersonen in haar contacten met kinderen, jongeren en ouders. Daarom doen we er alles aan om de Klachtenlijn bekend te maken bij professionals die elke dag werken met kinderen en jongeren. We bezorgen ze mapjes over de Klachtenlijn met informatie op maat van jongeren, ouders en professionals.

De Klachtenlijn heeft een gratis 0800-nummer, elke werkdag bereikbaar tijdens de kantooruren. Via de website kinderrechten.be is de Klachtenlijn bereikbaar via een klachtenformulier.

Informatiemateriaal Klachtenlijn

De Klachtenlijn ontwikkelde folders en posters voor jongeren, ouders en professionals. Getuigenissen illustreren met welke vragen of klachten je terecht kunt bij de Klachtenlijn. De informatie is ook terug te vinden op de drie deelsites van kinderrechten.be.

De informatiefolders en posters worden regelmatig aangepast en herdrukt. Het materiaal wordt verspreid op vraag en proactief. Zo verspreiden we informatie op evenementen zoals de Trefdag van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, het PPGO!-event van het gemeenschapsonderwijs en op het pop-up-jongeren-evenement over jeugdhulp van het Intersectoraal Regionaal Overleg Jeugdhulp Vlaams-Brabant. Partnerorganisaties zoals de Vlaamse Scholierenkoepel zorgen dat folders en posters terecht komen bij alle leerlingraden in het secundair onderwijs.

Het Kinderrechtencommissariaat bemande een stand op de Trefdag van de VVSG om het memorandum en informatiemateriaal over zijn Klachtenlijn te verspreiden.

Website Klachtenlijn kinderrechten.be

De website kinderrechten.be heeft drie deelsites. Vanop de landingspagina kiest de bezoeker voor de deelsite jongeren, ouders of professionals. Er staat een klachtenformulier online voor vragen en klachten. Dat formulier staat op een aparte website zonder cookies om de privacy van de gebruiker optimaal af te schermen.

Van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018 werd de site kinderrechten.be 38.605 keer bezocht. Dat leverde 147.713 paginaweergaven op.

Maand	Aantal bezoeken
September 2017	3.259
Oktober 2017	4.012
November 2017	7.569
December 2017	3.113
Januari 2018	3.601
Februari 2018	3.691
Maart 2018	3.565
April 2018	2.479
Mei 2018	3.025
Juni 2018	2.175
Juli 2018	823
Augustus 2018	1.295

Advertenties

Om de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat bekend te maken, adverteerden we vooral online op Klasse.be en in de e-nieuwsbrieven van Klasse zoals de Nieuwsbrief Gelijke kansen en Klasse Leraren.

Ouders bereiken we ook via Fokus Kind, een dossier van Smart Media bij Het Nieuwsblad. Advertenties voor specifieke doelgroepen van jongeren plaatsten we bijvoorbeeld in het informatieboekje van het CDO Noorderkempen (Centrum Deeltijds Onderwijs). Via de Vlaamse Scholierenkoepel bereiken we leerlingenvaders van secundaire scholen met onze contactgegevens op de VSK-jaarkalender en met jongerenfolders en posters van de Klachtenlijn.

Om het memorandum voor de gemeenteraadsverkiezingen bekend te maken, plaatsten we een advertentie in het maandblad Lokaal waarvan de VVSG 11.000 exemplaren drukte en verspreidde op haar Trefdag.

Advertentie in een brochure van het centrum voor deeltijds onderwijs om de Klachtenlijn bekend te maken bij jongeren en ouders.

Kinderrechtenprijs 2017

Op 18 november 2017, aan de vooravond van de internationale Kinderrechtendag, werd de eerste Belgische Kinderrechtenprijs uitgereikt in het half-rond van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het Kinderrechtencommissariaat sloeg daarvoor de handen in elkaar met onze Franstalige evenknie de Délégué général aux droits de l'enfant en Plan International België, met financiële steun van Fifty-One International.

© Delphine Paccaud

De jongerenjury van de Belgische Kinderrechtenprijs 2017 voor het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers.

© Delphine Paccaud

De jongerenjury werd twee weekends lang ondergedompeld in de wereld van de kinderrechten. In de workshop creëren ze hun ideale kinderrechtsvriendelijke stad.

© Plan International België/Kevin Van Looy

© Plan International België/Kevin Van Looy

Bovenste foto: 18 november 2017: de jongerenjury zit klaar in de Kamer voor de plechtige uitreiking van de Belgische Kinderrechtenprijs.

Onderste foto: De organisatoren directeur Régine Debrabandere van Plan International België, kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen en délégué général aux droits de l'enfant Bernard de Vos, sloegen de handen in elkaar voor deze eerste Kinderrechtenprijs.

Voor de eerste editie ging de prijs naar een initiatief in de federatie Wallonië-Brussel. In 2018 reserveren we de kinderrechtenprijs voor een Nederlandstalige organisatie of vereniging in Vlaanderen of Brussel.

Twintig juryleden, 10 Frans- en 10 Nederlands-talige jongeren tussen 12 en 18 jaar oud, kozen hun winnaar. Dat deden ze nauwgezet: na twee weekends van training en workshops over kinderrechten, ontwikkelden ze een set van criteria, ontmoetten ze de verschillende organisaties en verenigingen die zich kandidaat stelden en kozen met trots en na lang beraad uiteindelijk de finalisten en de laureaat.

Bovenste foto: En de winnaar 2017 is Ecole Maximilien. © Plan International België/Kevin Van Looy

Onderste foto: De urban ladies van de groep Juicy zorgden voor sfeer en gezelligheid. © Plan International België/Kevin Van Looy

Het 12-jarige jurylid Gwenaëlle zegt het trefend: 'Voor de eerste keer hebben wij zélf iemand mogen kiezen, terwijl dat meestal werk voor volwassenen is. Deze keer mochten wij beslissen. Kinderen mogen meestal alleen maar toekijken.'

L'école Maximilien, een lerarencollectief dat schoolse, sociaal-culturele en administratieve hulp biedt aan kinderen van migranten en vluchtelingen, ging naar huis met een cheque van 10.000 euro en een oorverdovend applaus.

Educatief materiaal over kinderrechten

De Bende van :P - 3 helden vechten voor jouw rechten

De Bende van :P - 3 helden vechten voor jouw rechten is een brochure over kinderrechten voor de derde graad van het lager onderwijs met getuigenissen van kinderen, weetjes, spelletjes, tips en een digitale lesbrieff voor de leerkracht. *De Bende van :P* kwam enkele jaren geleden tot leven en wordt regelmatig herdrukt. Het is een gezamenlijke uitgave van 't Zitemzo en het Kinderrechtencommissariaat en wordt op vraag gratis verspreid.

't Zitemzo: jouw rechten, jouw leven

't Zitemzo: jouw rechten, jouw leven is een fris magazine voor jongeren vanaf 14 jaar over jongerenrechten, met getuigenissen, interviews en nuttige informatie. Het magazine kreeg een update in 2016. Voor leerkrachten zijn er de digitale lesbrieven.

Ook *'t Zitemzo: jouw rechten, jouw leven* is het resultaat van samenwerking tussen 't Zitemzo en het Kinderrechtencommissariaat.

2. Van signaal naar beleidsadvies

2.1.

Adviseren

Veel individuele klachten en meldingen van knelpunten over kinderrechten hebben een signaal-functie. Ook professionals en vrijwilligers trekken bij onze Klachtenlijn aan de alarmbel.

Duidelijke aanbevelingen

Het Kinderrechtencommissariaat probeert kinderen en jongeren die vastlopen of in een kwetsbare situatie zitten, sterker naar de voorgrond te brengen. Onze klachtenbehandelaars ondersteunen die kinderen en hun gezinnen. En we kaarten hun situatie aan bij het Vlaams Parlement. Niet vrijblijvend, maar met duidelijke aanbevelingen.

Signaleren aan overheid

Wijst een individuele klacht op onduidelijke, inconsequente, discriminerende of ontbrekende regelgeving? Of op regels of praktijken die in strijd zijn met het kinderrechtenverdrag? Dan signaleren we dat bij de bevoegde overheid. Dat lost het probleem van de minderjarige niet meteen op. Maar het helpt mee te voorkomen dat de problemen voortduren.

Structurele problemen vertalen naar adviezen

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de structurele problemen in dossiers, adviezen, standpunten en knelpuntnota's voor het Vlaams Parlement. Het onderzoekt diepgaand kinderrechten-thema's en de onderliggende problemen om het Vlaams Parlement te informeren en te adviseren. Het wijst ook op de mogelijke vertaling ervan in Vlaamse regelgeving. Het toetst beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het kinderrechtenverdrag.

Peer Review wonen

Op 27 en 28 juni was er de Peer Review *Homelessness from a child's perspective*. Dankzij de samenwerking tussen de Europese Commissie, het Vlaams Parlement, de Vlaamse overheid, de Senaat en het Kinderrechtencommissariaat werden dak- en thuisloze kinderen op de Europese

agenda gezet. We gingen met experts van verschillende EU-lidstaten in overleg. We deelden goede praktijken en zochten samen naar oplossingen om kinderen te beschermen tegen dak- en thuisloosheid. De Peer Review resulteerde in beleidsaanbevelingen voor de Europese Commissie en de EU-lidstaten.

- ▶ Synthesis report Peer Review titled 'Homelessness from a child's perspective – What are the key elements of an effective child homelessness strategy?', ICF and European Centre for Social Welfare Policy and Research, July 2018 <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/en/reports>

Gehoord in het Vlaams Parlement

Op eigen initiatief of op vraag van het Vlaams Parlement schrijven we adviezen. Het laatste jaar hoorden commissies van het Vlaams Parlement de kinderrechtencommissaris over verschillende kinderrechten-thema's:

- Hoorzitting over de conceptnota stroomlijning van het jeuginformatiebeleid (Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, 19 september 2017)
- Hoorzitting over grensoverschrijdend gedrag in de sport (Commissie Grensoverschrijdend Gedrag, 12 oktober 2017)
- Toelichting bij de knelpunten en beleidsaanbevelingen uit het jaarverslag 2016-2017 Waar is mijn thuis? van het Kinderrechtencommissariaat (Commissie voor Onderwijs, 7 december 2017; Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 6 februari 2018; Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, 1 maart 2018)
- Hoorzitting over de bijsturing van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (Commissie voor Wonen, Armoedebelief en Gelijke Kansen, 14 december 2017)
- Hoorzitting over de vernieuwde aanpak bij de opstelling van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, 12 juli 2018)
- Hoorzitting stand van zaken Commissie van Toezicht voor Jeugdvoorzieningen (Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 12 september 2018)

Schriftelijke adviezen

Het Kinderrechtencommissariaat bracht schriftelijk advies uit over verschillende onderwerpen die raken aan kinderrechten:

■ **Leerlingenbegeleiding**

Voorontwerp decreet over leerlingenbegeleiding: nood aan afstemming tussen onderwijs en welzijn (2017-2018/1)

■ **Jeugddelinquentierecht**

Naar een jeugddelinquentierecht met sterke rechtswaarborgen voor de minderjarige (2017-2018/2)

■ **Knelpunten kinderrechten**

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2016-2017: Waar is mijn thuis? (2017-2018/3)

■ **Pleegzorg**

Suggesties voor terechte Vlaamse ambities voor pleegzorg (2017-2018/4)

■ **Rapportering VN-Kinderrechtencomité**

Alternatief rapport werpt kritische blik op naleving kinderrechten in België (2017-2018/5)

■ **Mobiliteit en boetes**

Sancties voor overtredingen in de trein: meer garanties nodig voor minderjarigen (2017-2018/6)

■ **Inclusief onderwijs**

Zorg dat kinderen met specifieke onderwijsnoden een plaats kunnen vinden in een gewone school (2017-2018/7)

■ **Kinderen van (voormalige) IS-vrouwen**

Kinderen uit terroristische conflictzones moeten kunnen rekenen op onze hulp (2017-2018/8)

■ **Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP)**

JKP krijgt meer reliëf maar mag integraal karakter niet verliezen (2017-2018/9)

■ **Aansprakelijkheid van minderjarigen**

De impact van de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht voor minderjarigen (2017-2018/10)

■ **Mobiliteit en boetes**

Boetes bij De Lijn: terechte waarborgen voor minderjarigen (2017-2018/11)

■ **Rechtshulp jongeren**

Voorstel van decreet Justitiehuisen is een gemiste kans voor minderjarigen (2017-2018/12)

■ **Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019**

Memorandum Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten (2017-2018/13)

- ▶ Onze adviezen, knelpuntennota's en dossiers vindt u op: https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

2.2.

Kinderrechtenperspectief uitdragen

Het Kinderrechtencommissariaat wil het beleid en het middenveld zo goed mogelijk informeren. Daarom signaleren en ontsluiten we onze adviezen en knelpunten rond kinderrechten in Vlaanderen via onze website, nieuwsbrief, Facebook, Twitter, Instagram en LinkedIn. We geven lezingen en schrijven opiniestukken, persberichten en artikels in tijdschriften en bijdragen aan boeken. We posten foto's en filmpjes om onze publicaties onder de aandacht te brengen en acties van externe organisaties te steunen.

Enkele teamleden in de week van de opvoeding met de tattoo 'wereldburger op mijn lijf geschreven'. De foto kwam op Facebook.

Filmpje: het Kinderrechtencommissariaat blaast bellen voor #generatierookvrij.

Het Kinderrechtencommissariaat zette in de #vrijwilligersweek de maandcommissarissen van de Commissie van Toezicht voor jeugdinstanties in de kijker met een filmpje.

Communicatiekanalen

Website kinderrechtencommissariaat.be

Kinderrechtencommissariaat.be richt zich vooral naar Vlaamse volksvertegenwoordigers, andere beleidsmakers en middenveldorganisaties. We ontsluiten er onze adviezen, dossiers, brochures, activiteiten, persberichten en teksten van lezingen. We brengen er ook nieuws over studiedagen en activiteiten waaraan we zelf meewerken.

Vorig jaar al werkten we aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming die vanaf 25 mei 2018 van toepassing is. Dit jaar kwam er extra informatie in ons privacy- en cookiestatement zodat de burger er contactinformatie vindt van onze functionaris voor gegevensbescherming Chris De Vuyst.

De website kinderrechtencommissariaat.be is er vooral voor beleidsmakers en middenveld.

Voor onlinebestellingen van onze publicaties werken we samen met Vlaanderen.be. We gebruiken hun tools en zo verschijnen onze publicaties tegelijk op hun website en in hun nieuwsbrief met een breed bereik. De Vlaamse overheid zorgde voor de nodige conformiteit met de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018 werd de site kinderrechtencommissariaat.be 61.615 keer bezocht. Dat is 3,96% meer dan vorig jaar. We telden 168.246 paginaweergaven, 3,81% meer dan vorig jaar. Net als vorig jaar blijven mensen gemiddeld 2 minuten en 42 seconden op de website.

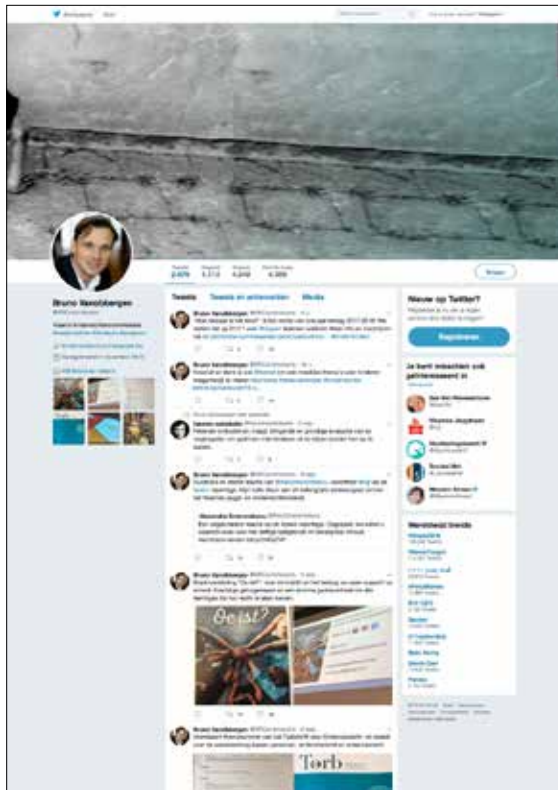
De meeste bezoekers kwamen langs in mei 2018. Ze kwamen vooral kijken naar het programma van *Kind in alle staten* naar aanleiding van onze twintigste verjaardag. Ook in juni bleef het aantal bezoekers daardoor hoger dan vorige jaren. Dat zien we aan de 7.804 paginaweergaven, goed voor 4,64% van het totaal aantal paginaweergaven.

Kinderrechtenmaand november blijft een populaire bezoekermaand. In april zijn er meer bezoekers dan vorige jaren omdat we toen onze brochure over therapie voor kinderen lanceerden die op heel wat mediabelangstelling kon rekenen.

Maand	Aantal bezoeken
September 2017	3.754
Oktober 2017	6.781
November 2017	7.018
December 2017	4.109
Januari 2018	4.822
Februari 2018	4.505
Maart 2018	6.010
April 2018	5.407
Mei 2018	7.625
Juni 2018	6.825
Juli 2018	2.282
Augustus 2018	2.477

De meeste bezoekers gebruiken nog altijd een pc of laptop (73,68%). Het aantal gebruikers dat op zijn gsm de site bezoekt, blijft stijgen (nu 21,28% tegenover 17,95%). Een kleine minderheid bezoekt de site op een tablet (5,04%), net als vorig jaar.

Twitter

Sinds 20 november 2012 twitert de kinderrechtencommissaris. Op 31 augustus 2018 telden we 2.663 tweets en 4.354 volgers.

LinkedIn

Netwerken uitbouwen en informatie uitwisselen doen we ook via het profiel van de kinderrechtencommissaris op LinkedIn.

Nieuwsbrief

Het Kinderrechtencommissariaat stuurde het voorbije werkjaar zes nieuwsbrieven 'Knipperlicht kinderrechten' uit met informatie over de eigen activiteiten, ontwikkelingen rond kinderrechten en initiatieven van partnerorganisaties. Eind augustus hadden we 1.126 abonnees.

- Onze nieuwsbrief lezen of een abonnement nemen: <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/nieuwsbrieven-overzicht>

Facebook

Op de Facebookpagina van het Kinderrechtencommissariaat delen we informatie en filmpjes. Eind augustus 2018 volgden ons 3.996 personen en organisaties, en 3.981 vonden ons 'leuk'.

Het gewijzigde Facebookbeleid voor organisatiepagina's maakt het extra moeilijk om een breed publiek te bereiken. Voor het eerst werkten we met advertenties om ons event 'Kind in alle staten' onder de aandacht te brengen van een breed publiek.

- www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat

Recente promoties op Kinderrechtencommissariaat			
	Depromoot bericht In de zaal van Koning Willem III... Depromoot door: Mieke Kerkhove op 20 jul 18... Volgde	72.736 Deelde personen	14.657 Volgde personen
	Depromoot bericht Kinderrechtencommissaris Bruno Verschuere... Depromoot door: Mieke Kerkhove op 20 jul 18... Volgde	47.344 Deelde personen	7.513 Volgde personen
	Depromoot bericht Stressgevoel, vasthouden en racisme zijn... Depromoot door: Mieke Kerkhove op 16 jul 18... Volgde	62.215 Deelde personen	13.378 Volgde personen
	Depromoot bericht Wat doet racisme met een kind? Maken we... Depromoot door: Mieke Kerkhove op 16 jul 18... Volgde	14.512 Deelde personen	431 Volgde personen

Filmpjes verspreid als advertenties om 'Kind in alle staten' te promoten.

Eind augustus 2018 telden we op onze Facebookpagina 3.996 volgers.

Instagram

Eind mei 2018 maakte het Kinderrechtencommissariaat zijn Instagramkanaal aan. Dat deden we vooral in het kader van onze twintigste verjaardag. Op langere termijn zal het een beeld geven van het Kinderrechtencommissariaat op pad: lezingen en bezoeken van de kinderrechtencommissaris en medewerkers en eigen materialen en basisvragen over kinderrechten.

- ▶ www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat

Artikels in tijdschriften en boeken

Het Kinderrechtencommissariaat werkt regelmatig mee aan tijdschriften en boeken.

- **Een kind, een geschenk? Over het belang van het recht op afstammingsinformatie**
 - ▶ Julie Ryngaert in Christen-Democratische Reflecties, jg. 5, nr. 3 december 2017.
- **(n)ergens kind aan huis. Dak en thuisloosheid vanuit kindperspectief.**
 - ▶ Leen Ackaert in Welwijs, jg. 28, nr. 3 september 2017.
- **Een balans van 10 jaar bestrijding van kinderarmoede**
 - ▶ Bruno Vanobbergen en Naima Charkaoui in Decenniumdoelen 2017, 10 armoedebarmeters: een decennium armoedig beleid. Brussel, 2017.
- **Een kinder(rechten)toets in het beleid?**
 - ▶ Bruno Vanobbergen in Christen-Democratische Reflecties, jg. 6, nr. 1, maart 2018.
- **Wereldvreemd**
 - ▶ Bruno Vanobbergen blog voor de 'De Week van de Opvoeding' onder de titel 'Opvoeden is samenspel: allemaal wereldburgers', 18 mei 2018. <http://expoo.be/bruno-vanobbergen-blogt-wereldvreemd>
- **Wat leren we uit de 1 euromaaltijden?**
 - ▶ Bruno Vanobbergen en Naima Charkaoui in VIEWZ, 2018/02, 13 juni 2018.

■ Het ouderschapsplan: geen wondermiddel, maar mogelijk houvast bij gedeeld ouderschap

- ▶ Dominique van den Akker en Bruno Vanobbergen in Focus op ouderschapsplan, Gezinsbond, juni 2018.

■ Het woonbeleid vanuit de ogen van het kind en de rechten van kinderen

- ▶ Leen Ackaert en Bruno Vanobbergen in Liber Amicorum Bernard Hubeau, najaar 2018.

■ Naar een (nog meer) kindvriendelijke justitie

- ▶ Bruno Vanobbergen, edito in Tijdschrift voor Familierecht, nr.6-7, 2018.

■ De wisselwerking tussen personen- en familierecht en onderwijsrecht: enkele reflecties vanuit de praktijk van het Kinderrechtencommissariaat

- ▶ Bruno Vanobbergen in Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid, nr.4-5, 2018.

Opiniestukken en persberichten

Het Kinderrechtencommissariaat schreef het voorbije jaar negen opiniestukken en stuurde zes persberichten uit.

■ Steenokkerzeel: 'Het oudste kind is amper zes, en ze was al bang geworden dat ze dood zou gaan', opinie, Knack.be, 31 augustus 2018

'Het eerste gezin dat in het centrum opgesloten is, verblijft daar al drie dagen langer dan de maximumperiode van twee weken. De kinderen vertelden ons dat ze bang zijn over hun toekomst.' De Vlaamse en de Franstalige kinderrechtencommissarissen, Bruno Vanobbergen en Bernard De Vos, maken zich zorgen over het gezin in Steenokkerzeel.

■ Schrijf de alternatieven voor detentie niet af, opinie, De Standaard, 3 augustus 2018

Kinderen van gezinnen zonder papieren sluit je niet op. Daarover is er een grote consensus. Die unanimititeit staat in schril contrast met de praktijk: een koninklijk besluit maakt het opnieuw mogelijk om gezinnen met kinderen op te sluiten - in gesloten gezinsunits in Steenokkerzeel - om

zo de gedwongen terugkeer naar hun land van herkomst mogelijk te maken. Er zijn alternatieven voor detentie zoals de terugkeerbegeleidingen aan huis (sinds 2014) en een kort verblijf in een open terugkerwoning (sinds 2008). Maar die initiatieven kunnen en moeten beter georganiseerd worden. Dat moet de eerste prioriteit zijn als het om kinderen gaat. Want een kind sluit je niet op. Punt.

■ **Kind in alle staten, een overzicht, persbericht, 15 juni 2018**

Op 15 juni 2018 vierde het Kinderrechtencommissariaat zijn twintigste verjaardag. Dat deden we samen met 450 gasten en Kristel Verbeke, Bert Gabriëls, Ish Ait Hamou en Dalilla Hermans. Een overzicht van de debatten, KET-talks en sprekers stond online samen met de foto's van de dag zelf die de pers vrij kon gebruiken (<https://bit.ly/2yaUkO9>).

■ **Kind in alle staten, opinie, Knack.be, 15 juni 2018**

Op 15 juli 1997 gaf het Vlaams Parlement groen licht voor een Kinderrechtencommissariaat, een onafhankelijke instelling die moest waken over de kinderrechten in Vlaanderen. In het voorjaar van 1998 begon Ankie Vandekerckhove, de eerste kinderrechtencommissaris, de eerste sporen te leggen. We zijn intussen 20 jaar verder en vieren dat vandaag met 'Kind in alle staten', een event waarop we terugblikken, maar tegelijk overtuigd vooruitkijken.

■ **Laat therapie voor kinderen niet afhangen van de toestemming van één ouder, persbericht, 18 april 2018**

De kinderrechtencommissaris vraagt therapeuten om de wetgeving over toestemming van therapie niet strikt te interpreteren: 'Laat de ontbrekende toestemming van één ouder geen eindpunt zijn. Bekwame minderjarigen kunnen zelf toestemmen.' Aan de overheid vraagt hij om de wachtlijsten en financiële drempels weg te werken.

■ **M-decreet: We moeten veel meer bruggen slaan tussen onderwijs en welzijn, Knack.be, 4 april 2018**

We mogen de discussie over inclusie op school niet beperken tot kinderen met een handicap. Tegelijk is het niet ernstig om alleen naar de school te kijken in de zoektocht naar meer inclusie. Het is belangrijk om in te zetten op het samen-

spel tussen onderwijs en zorg. Anders dreigt voor te veel kinderen en jongeren niet alleen uitsluiting uit de school, maar ook uit de samenleving.

■ **Alternatieve rapporten werpen kritische blik op de naleving van kinderrechten in België, persbericht, 1 maart 2018**

Op 1 maart 2018 dienden verschillende kinderrechtenorganisaties – de Vlaamse en Franstalige kinderrechtencommissarissen, de Kinderrechtencoalitie en zijn Franstalige zusterorganisatie en Unicef België – hun alternatief rapport in bij het VN-Kinderrechtencomité in Genève. 'Elk kind evenveel kansen garanderen, blijft een van de grote uitdagingen waar we met de kinderrechten in België voor staan', luidt de gezamenlijke conclusie. Het VN-Kinderrechtencomité gebruikt de rapporten als extra informatie bij het Belgisch overheidsrapport van 17 juli 2017.

■ **Ouders blijven ouders, hln.be, 21 december 2017**

Een van de voorstellen in het kader van de strijd tegen drugs in de stad Antwerpen is om kinderen sneller uit hun thuismilieu te halen. Een uithuisplaatsing van kinderen is soms nodig, stelt kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. Maar het is belangrijk die maatregel te zien als deel van een breder geheel aan ondersteunende maatregelen voor gezinnen die het moeilijk hebben. Bovendien moeten uithuisplaatsingen uitzonderlijk blijven.

■ **Welke taal willen we kinderen leren praten? De Standaard, 2 december 2017**

Er zijn discussies over meertaligheid in het onderwijs en over het schrappen van de mediaan op schoolrapporten. Het is evident dat mensen daarover van mening verschillen. Alleen lijkt het alsof we vandaag zo moeilijk met dat meningsverschil kunnen omgaan. Er wordt vaak en snel op de man gespeeld, te weinig op de bal zelf waardoor het debat in de modder blijft steken. Alle nodige nuance en complexiteit krijgen zo nog nauwelijks een kans. Is het zo dat we aan onze kinderen tonen hoe je met een meningsverschil omgaat? Ik verwacht van volwassenen met een grote morele autoriteit een voorbeeldfunctie. Burgerschap gaat in essentie over hoe je met elkaar omgaat en hoe je je verhoudt tot de ander die soms wezenlijk verschilt van jezelf. De enorme diversiteit van vandaag maakt dat extra belangrijk.

■ **Kinderrechtencommissaris stelt jaarverslag voor: *Waar is mijn thuis?*, persbericht, 22 november 2017**

In de week van Internationale Kinderrechtendag stelde de kinderrechtencommissaris zijn jaarverslag voor. Meer dan 1.200 mensen klopten het laatste jaar aan bij het Kinderrechtencommissariaat. Meldingen over problemen op school spannen de kroon (32%), vooral lang aanslepende pestproblemen en sancties. Dan volgen meldingen over problemen thuis (24%), vaak in vechtscheidingen. Op de derde plaats komen problemen in de hulp aan minderjarigen (18%). Daarna volgen kinderen op de vlucht (9%) en contacten met justitie en politie (6%). In heel wat meldingen zijn kinderen en jongeren vandaag op zoek naar een plek waar ze tot rust kunnen komen. Ze verlangen naar een thuis of een plek waar ze zich thuis kunnen en mogen voelen.

■ **Geef elk kind met een beperking de ondersteuning waar het recht op heeft, knack.be, 22 november 2017**

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen roept de Vlaamse regering op om meer budget uit te trekken om tegemoet te komen aan de zorgnoden van kinderen met een beperking.

■ **De wet tegen de schijnerkenningen: blind voor het belang van het kind?, persbericht, 20 november 2017**

Het federaal migratiecentrum Myria, de Vlaamse kinderrechtencommissaris en de Délégué général aux droits de l'enfant vragen de wet tegen de schijnerkenningen te herzien om beter rekening te houden met het belang van het kind.

■ **Eerste Belgische Kinderrechtenprijs, persbericht, 18 november 2017**

Aan de vooravond van de Internationale dag van de Rechten van het Kind (20 november) reikte een nationale jury van twintig jongeren tussen twaalf en achttien jaar in de Kamer van Volksvertegenwoordigers de eerste Belgische Kinderrechtenprijs uit aan de School van het Maximiliaanpark. Dat lerarencollectief biedt schoolse, sociaal-culturele en administratieve hulp aan kinderen van migranten, vluchtelingen en kinderen met een andere moedertaal dan de taal op school. Foto's en tekst waren te zien op <http://bit.ly/2ySLa4J>.

■ **Een deur zonder klink, De Standaard, 27 oktober 2017**

De Zorginspectie maant de jeugdpsychiatrie aan voorzichtiger om te springen met vrijheidsberoving. De kinderrechtencommissaris hoopt dat het rapport aanleiding zal zijn om enkele gangbare praktijken grondig te herzien. De sleutel ligt vaak bij de afdelingen kinder- en jeugdpsychiatrie zelf. Er bestaan in verschillende ziekenhuizen al heel interessante visies, methodieken en praktijken. Het is nodig de perspectieven van de verschillende betrokkenen bij elkaar te brengen om zo samen werk te maken van de ambitie 'zo min mogelijk, zo kort mogelijk, en altijd veilig'.

► Persberichten en opiniestukken:
<https://www.kinderrechtencommissariaat.be/persberichten-en-opiniestukken>

Achteraan in het jaarverslag staat een overzicht van onze aanwezigheid in de media.

3. Kind in alle staten

3.1.

Twintig jaar Kinderrechtencommissariaat

'Kind in alle staten', was het evenement waarmee we de twintigste verjaardag van het Kinderrechtencommissariaat vierden op 15 juni 2018. Dat deden we samen met 450 gasten en Kristel Verbeke, Bert Gabriëls, Ish Ait Hamou, Dalilla Hermans en vele andere gasten. Het was een onvergetelijke dag.

Huidig kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen samen met de eerste kinderrechtencommissaris Ankie Vandekerckhove op Kind in alle staten.

3.2.

Gevarieerd programma

Het programma speelde zich af in verschillende zalen van De Bijloke in Gent. Er waren debatten, panelgesprekken en twaalfminutenspeeches over thema's die kinderen raken en waarvan volwassenen mee wakker liggen. Tussendoor was er een inleefsessie kinderrechten, poetryslam én muziek van de Troubadours. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen opende Kind in alle staten.

- Toespraak Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris, 15 juni 2018, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/speech_kinderrechtencommissaris_15_juni_2018_20jaarkrc.pdf

Bert Gabriëls

Ish Ait Hamou

Daarna bracht Bert Gabriëls een komische wenk over kinderrechten. We sloten af met een kijk op kinderen en kinderrechten door Ish Ait Hamou.

Voorzitter Jan Peumans van het Vlaams Parlement op Kind in alle staten.

Kristel Verbeke nodigde acht kinderen uit op Kind in alle staten.

En omdat het Kinderrechtencommissariaat twintig jaar geleden als onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement in het leven geroepen werd, gaf ook parlementsvoorzitter Jan Peumans zijn persoonlijke kijk op het werk en de toekomst van het Kinderrechtencommissariaat.

- Toespraak Jan Peumans, voorzitter van het Vlaams Parlement, 15 juni 2018, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/speech_voorzitter_vlaams_parlement_janpeumans_15juni2018.pdf

Kristel Verbeke praatte met acht kinderen – Ona, Bono, Melanie, Hilam, Lukas, Liesl, Kenji en Emran – over de ideale school, zorgen voor een zieke mama, leven op internaat, opgroeien in een pleeggezin, leven als kind op de vlucht en vloggen.

Wat is de meerwaarde van zo'n instituut dat waakt over kinderrechten in Vlaanderen? Dat vroeg sociaal.net aan zes sociale professionals. Op 15 juni 's morgens verschenen de reacties.

- <https://sociaal.net/opinie/hij-maakt-het-verschil/>

Debatten en panelgesprekken

Panelgesprek: Kinderen weerbaar maken tegen racisme: (hoe) doen we het?

Dalilla Hermans leidde in en sprak met Ikrame Kastit (Uit De Marge), Anne Verlinden (Vlaams Instituut Gezond Leven) en Annelies Bergmans (EXPOO).

Debat: Zelf werken aan meer gelijke onderwijskansen

Met Saida El Fekri (Platform Allochtone Jeugdwerkingen – Antwerpen), Sarah Agyeman (Kilalo-Antwerpen), Ivy Goutsmit (FMDO-Oostende), Rihab Hajjaji (PEPvzw), Anne Vereecken en Elif Güler (VBS 't Klimrek-Gent), Arif Akgönül (LOP-deskundige in Limburg), Jo De Ro (Vlaams volksvertegenwoordiger voor Open Vld) en Phara de Aguirre (moderator).

Tijdens het debat werden vier filmpjes getoond van initiatieven die werken aan gelijke onderwijskansen.

- Project 'Onderwijsambassadeurs: Ouders zonder Grenzen' van de Federatie van Mondiale Democratische Organisaties – afdeling Oostende

- Project 'Place2Study' van Platform Allochtone Jeugdwerkingen-Antwerpen
- Positive Educational Psychology (PEP!): 'Als ik het kan, kan jij het ook!'
- KILALO – huiswerkbegeleiding, (Kilalo is Swahili voor brug) – Antwerpen

► <https://www.youtube.com/user/Kinderrechtencom>

Panelgesprek: Meer dan één weg naar inclusief onderwijs?

Met Karolien Meganck en Lies Lockefeer (GO! IBSO De Horizon-Aalst), Matthias Van Raemdonck (Steunpunt voor Inclusie), Gerda Bruyneel (Ouders voor Inclusie), Theo Mardulier (departement Onderwijs), Geert Van Hove (UGent), Elisabeth Meuleman (Vlaams volksvertegenwoordiger voor Groen) en Annabelle Van Nieuwenhuysse (moderator).

- Dit panelgesprek werd ingeleid met een praktijkvoorbeeld van IBSO De Horizon in Aalst. Kinderen met autisme worden geleidelijk geïntegreerd in reguliere klassen in twee scholen voor gewoon secundair onderwijs.

► <https://www.youtube.com/user/Kinderrechtencom>

Debat: Kinderrechten en ouderlijk gezag op gespannen voet?

Met Charlotte Declerck (professor in familierecht UHasselt), Hans Van Crombrugge (Hoofdlector Pedagogiek Odisee Hogeschool), Kris Stas (Steunpunt Mens en Samenleving – SAM), Eveline Meylemans (Vlaamse Jeugdraad), Peter Persyn (Vlaams volksvertegenwoordiger voor N-VA) en Veerle Beel (moderator).

Debat: Interlandelijke adoptie: een eindig verhaal?

Met Adinda Aelvoet (muzikant en adoptiekind), Lieven Vandendriessche (coach/ondernemer en adoptievader), Wouter Vandenhole (hoogleraar mensen- en kinderrechten Universiteit Antwerpen), Ariane Van den Berghe (Vlaams adoptieambtenaar), Katrien Schryvers (Vlaams volksvertegenwoordiger voor CD&V) en Tom De Cock (moderator).

Debat: Afstand en nabijheid in de zorg

Met Saskia Van Nieuwenhove (journalist en jeugdhulpdeskundige die thuis jongeren opvangt), Denise De Bondt (voogd voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, begeleid door de dienst Voogdij), Stijn Van Eyken (directeur Don Bosco internaat Sint-Pieters-Woluwe, werkt met professionals en vrijwilligers), Luc Deneffe (directeur vzw De Wissel, organisatie in de Jeugdzorg), John Crombez (voorzitter sp.a) en Fien Sabbe (moderator).

Sprekers gaven twaalfminutenspeeches of KET-talks

KET-talks: Zo participeren jongeren in 2028

- Het is evident dat leerlingen in 2028 mee aan het stuur staan van hun leerproces – Pedro De Bruyckere
- Durven jongeren in 2028 hun nek nog uit te steken in het publiek debat? – Yasmien Naciri
- Jong ondernemerschap zal de toekomst kleuren – Ward Broeckaert

Boven: Ward Broeckaert, onder: Tine Hens en Jacinta Agten.

Van boven naar onder: Pedro De Bruyckere, Yasmien Naciri en Seckou Ouologuem.

KET-talks: Uitdagingen voor kinderrechten in 2038

- Kinderrechten zijn onze klimaatplichten: elk kind heeft recht op een gezonde, groene en bloeiende omgeving – Tine Hens
- Waar worstelen donorkinderen mee en hoe kan beleid hieraan tegemoetkomen? – Leen Bastiaansen en Jacinta Agten
- Wat betekent privacy van kinderen (nog) in de toekomst? – Katleen Gabriels
- Hoe geven we kinderen op de vlucht een stem en wat vertellen ze zelf over hun rechten? – Martine Goeman

Van boven naar onder: Katleen Gabriels en Martine Goeman.

Tussendoor muziek van de Troubadours

3.3.

Kinder- en jongeren-media tekenen present

Karrewiet was een hele dag van de partij en maakte samen met leerlingen van de Unescoschool in Hamme een mooie sfeerreportage.

Reportage Kind in alle staten van Karrewiet.

- ▶ <https://www.ketnet.be/karrewiet/15-juni-2018-het-kinderrechtencommissariaat-bestaat-20-jaar>

Ook twee jongeren van Mediaraven maakten een mooie sfeerreportage.

- ▶ <http://www.ravage.media/20-jaar-kinderrechtencommissariaat/>

Welke uitdagingen zijn er nog voor kinderrechten? Daar polste het jongerenpersagentschap naar op 15 juni tijdens Kind in alle staten.

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=B6tfd441rHU&feature=youtu.be>

De Jommekekrant publiceerde een kort bericht over de twintigste verjaardag.

4. Samenwerken met externen

4.1.

Samenwerken met kinderrechtenorganisaties

Het Kinderrechtencommissariaat werkt samen met verschillende organisaties om expertise uit te wisselen, ons inhoudelijk te verdiepen in een thema en netwerken uit te bouwen. Dit is een greep uit die vele samenwerkingsverbanden.

Er zijn regelmatig contacten met de Kinderrechtencoalitie en haar leden, en met andere kinder- en jeugdorganisaties. De Kinderrechtencommissaris is lid van de adviesraad van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

Op 12 juni 2018 organiseerde De Ambrassade een congres van en voor het Vlaamse jeugdwerk. Een 'Kroonraad' bereidde dat congres voor: een klankbordgroep van experts, die door studiewerk, analyse en debat het proces naar het congres voedden. Het Kinderrechtencommissariaat was actief lid van de Kroonraad.

De Ambrassade roept een drietal keer per jaar de kerngroep van de Commissie Jeugdinformatie bijeen. In die Commissie zitten jeugdinformatie-experts uit verschillende sectoren, waaronder het Kinderrechtencommissariaat. De commissie wisselt informatie en expertise uit, en wil een referentiepunt zijn voor beleid over jeugdinformatie. Daarnaast organiseert de Commissie elk jaar twee open momenten voor het brede jeugdinformatielandschap.

De Commissie Jeugdinformatie is meteen ook de stuurgroep van WAT WAT, een platform van meer dan 70 organisaties die jongeren informeren en toeleiden naar advies of hulp. De Commissie evalueert de werking van WAT WAT en stuurt bij.

Op 27 april ging de kinderrechtencommissaris voor één dag terug naar de klas op uitnodiging van de Vlaamse Scholierenkoepel. Hij volgde de lessen in de OKAN-klas van het Stedelijk Lyceum in Antwerpen.

Samen met Goe Gespeeld! en andere organisaties brainstormen we over nieuwe acties rond het

recht van kinderen op uitdagende en toegankelijke speelkansen in het groen.

Het Kinderrechtencommissariaat zit als waarnemer in de werkgroepen 'Kinderen in gezinnen met precair of onwettig verblijf' en 'Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen' van het Platform Kinderen op de Vlucht.

Met de Franstalige collega's van de Délégué général aux droits de l'enfant werkten we samen aan een alternatief rapport voor het VN-Kinderrechtencomité en de toelichting ervan in Genève. In dat kader overlegden we met la Code, Unicef België en de Kinderrechtencoalitie. Verder werkten we samen met de Délégué général en met de Nederlandse Kinderombudsman rond kinderen van IS-vrouwen.

Samen met de Délégué général aux droits de l'enfant, Plan International reikten we de eerste Belgische Kinderrechtenprijs uit aan de School van het Maximiliaanpark. Dat gebeurde met ondersteuning van Fifty-One International.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte samen met Unia aan een gemeenschappelijke visietekst over inclusief onderwijs.

Samen met andere mensenrechtenorganisaties komen we regelmatig samen in het platform 'rechten van de mens' om thema's te bespreken. We lichtten er ons alternatief rapport voor het VN-Kinderrechtencomité toe.

Met andere ombudsdiensten werkten we ad hoc samen rond concrete dossiers, en structureel in het Permanent Overleg Ombudslui (POOL) van België. POOL bundelt informatie voor de burger op ombudsman.be.

4.2.

Meewerken in stuur- groepen en projecten

Het Kinderrechtencommissariaat werkt systematisch samen met verschillende actoren, in werken stuurgroepen en op verschillende fora.

De kinderrechtencommissaris zit in de jury van kindvriendelijke steden. Aarschot, Beersel, Brugge, Denderleeuw, Genk, Halle, Hoogstraten, Riemst en Sint-Katelijne-Waver mogen zich de volgende zes jaar kindvriendelijke stad of gemeente noemen. Zij kregen allemaal het label 'kindvriendelijke gemeente' als bekroning voor hun kindvriendelijk beleid.

In de zomer 2018 bliezen Kind en Samenleving, de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten en de Vereniging Vlaamse Jeugddiensten nieuw leven in het Vlaams netwerk kind- en jeugdvriendelijke steden en gemeenten. Het netwerk wil de kindvriendelijke gemeenten blijven voeden en inspireren. Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee in het netwerk, samen met verschillende gemeentebesturen en andere betrokkenen.

De kinderrechtencommissaris is juryvoorzitter van het Fonds Filson Steers Mariman van de Koning Boudewijnstichting dat om de twee jaar de Prijs voor de Opvoeding uitreikt.

De kinderrechtencommissaris is voorzitter van het bestuurscomité van het Rode Neuzen Fonds van de Koning Boudewijnstichting in samenwerking met Medialaan en Belfius. De derde Rode Neuzen Dag op vrijdag 30 november heeft als thema het mentaal welzijn van jongeren op school.

Het Kinderrechtencommissariaat zat in de adviesgroep die de tentoonstelling Prikkel in het Museum Dr. Guislain in Gent mee voorbereidde. De tentoonstelling start in het najaar van 2018 en loopt tot mei 2019.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief mee aan	Georganiseerd door
Adviescommissie praktijkgericht wetenschappelijk onderzoeksproject (PWO) WOW's: Wonderwel schakelen tussen Onderwijs en Welzijn	Arteveldehogeschool
Adviesgroep project 'Kleine Kinderen, Grote Kansen'	Koning Boudewijnstichting en Vlaamse overheid
Adviesgroep praktijkgericht wetenschappelijk onderzoeksproject (PWO) L ² INK: Leerkrachten en Leerlingen werken aan INSpraak op Klasniveau	Arteveldehogeschool
Adviesraad Ouderschapsreorganisatie (ORO)	Jongerenwelzijn afdeling OSD-Antwerpen
Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Commissie Jeugdinformatie	De Ambrassade
EU Children's Rights Forum	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
Kenniskring De Vrije Ruimte	Steunpunt Mens en Samenleving
Kinderrechtentafels	Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi)
Klankbordgroep Infopunt Onderwijs	Intercultureel Netwerk Gent
Klankbordgroep AMIF-project (Europees Fonds voor Asiel, Migratie en Integratie) rond kleuterparticipatie bij kleuters uit derde landen	VBJK, centrum voor Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen
Kroonraad jeugdwerk	De Ambrassade
Netwerk Samen tegen Schooluitval Brussel	Departement Onderwijs en Vorming
Netwerk Onderwijs en Discriminatie	Unia regio Antwerpen
Permanent Overleg Ombudslui van België	POOL
Reflectiegroep EXPOO	Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning
Stakeholdergroep AdLit	Center for Persuasive Communication, Faculteit Rechtsgeleerdheid, Center for Journalism Studies en Vakgroep Onderwijskunde (UGent), Centre for IT and IP Law (KU Leuven), Departement Marketing en MIO (Universiteit Antwerpen), CEMESO (Vrije Universiteit Brussel)
Stuurgroep Celslapers	Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG), een samenwerkingsverband van KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Universiteit Antwerpen
Stuurgroep De Kracht van je Stem	De Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)
Stuurgroep PWO-project 'Veerkracht bij asielzoekende en vluchtelingengezinnen'	Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen (Odisee)
Vlaams netwerk kind- en jeugd vriendelijke steden en gemeenten	Kind en Samenleving, Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten en Vereniging Vlaamse Jeugddiensten
Werkgroep Goe Gespeeld!	Vlaamse Dienst Speelpleinwerk
Werkgroep Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, Werkgroep Gezinnen	Platform Kinderen op de Vlucht
Werkgroep Jeugdsanctierecht	Vzw Jongerenbegeleiding-Informant
Werkgroep definitieve uitsluitingen	Lokaal Overlegplatform Brussel (LOP)
Werkgroep Onderwijs en vluchtelingen	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Denkgroep Identiteit en Waardenbeleving	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Werkgroep Woonwagenbewoners	Minderhedenforum

4.3.

Samenwerken met overheden

Kinderrechtenbeleid

Het Kinderrechtencommissariaat heeft nauwe banden met de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind en zetelt in het adviesorgaan van de Commissie.

Het Kinderrechtencommissariaat denkt mee in de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid van het departement Cultuur, Jeugd en Media. Dat is een overlegplatform voor jeugd- en kinderrechtenorganisaties en de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid uit agentschappen en departementen van de Vlaamse overheid. De reflectiegroep is een klankbord voor het departement. Het evalueert en voedt het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

► http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/vjkb_reflectiegroep.aspx

Werkgroep Afstamming

Er zijn frappante gelijkenissen tussen de vragen van slachtoffers van gedwongen adoptie en die van donorkinderen over hun recht op identiteit. In het verlengde van het expertenpaneel 'Gedwongen Adopties' gaf de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin een werkgroep de opdracht om te onderzoeken hoe een afstammingscentrum en een DNA-databank vorm kunnen krijgen. Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee aan de werkgroep. De werkgroep stuurde de finale tekst door naar de minister. Er werd een voorstel van decreet ingediend om een afstammingscentrum en een DNA-databank op te richten.

Project 'Kleine kinderen grote kansen'

Het Vlaams ministerie van Onderwijs en de Koning Boudewijnstichting namen samen het initiatief voor het project 'Kleine Kinderen, Grote Kansen'. KKGK² wil de competenties van toekomstige leer-

krachten kleuteronderwijs versterken in omgaan met armoede. Alle lerarenopleidingen kleuteronderwijs werken mee. Het project liep van 2016 tot juni 2018. Het voorbije jaar focuste het project op kwaliteitsinteracties en op beeldvorming. Het Kinderrechtencommissariaat zit in de adviesgroep van het project en werkte mee aan het lerend netwerk. We kregen er de kans om onze kinderrechtenkijk op armoede voor te stellen.

Mobiliteitsoverleg

Het Kinderrechtencommissariaat heeft samen met de Vlaamse Jeugdraad twee keer per jaar een overleg met De Lijn. Het Kinderrechtencommissariaat vroeg er onder andere aandacht voor een aangepast sanctiebeleid voor minderjarigen en volgde de evoluties rond basisbereikbaarheid mee op.

Werkgroep over de familierechtbank

Op initiatief van het kabinet Justitie komen experts uit de magistratuur en de advocatuur geregeld samen om na te denken over allerlei facetten van de familierechtbank en het familierecht. Onze Franstalige collega's van de Délégué général aux droits de l'enfant en wij denken mee. De werkgroep denkt na over kansen om de wetgeving te verbeteren of aan te passen aan de realiteit.

Overleg vluchtelingen en onderwijs

Het Overleg vluchtelingen en onderwijs groepeerde verschillende betrokkenen bij opvang van vluchtelingen of onderwijs aan kinderen van vluchtelingen. Het gaat om het kabinet van de minister van Onderwijs, het departement Onderwijs, het Agentschap voor de Onderwijsdiensten, de onderwijsnetten en -koepels, het kabinet van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie, de Dienst Vreemdelingenzaken, Fedasil en het Rode Kruis.

Sinds oktober 2016 wordt ook het Kinderrechtencommissariaat uitgenodigd voor dit overleg. In het werkjaar 2017-2018 was er elk trimester een overleg. Op de agenda staat vooral uitwisseling van informatie over de actuele en te verwachten

instroom van kinderen van asielzoekers, ontwikkelingen in het opvangmodel en aanverwante beleidsmaatregelen, vragen en signalen van asielcentra over de toeleiding van kinderen naar scholen, het ondersteuningsaanbod van onderwijs, de impact van het opvangmodel op de schoolloopbaan van kinderen en jongeren, en aantallen anderstalige nieuwkomers in het onderwijs. Op 16 maart 2018 was er daarover een studiedag voor een ruimer publiek van mensen die vluchtelingen opvangen en onthaalklassen organiseren. Op die studiedag kwamen ook praktijkgetuigenissen aan bod.

Het Kinderrechtencommissariaat zit ook in het 'Netwerk scholen waar kinderen uitgewezen worden', een initiatief van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Overleg met de ouder- en belangenverenigingen van kinderen met specifieke onderwijsnoden

Sinds het schooljaar 2017-2018 werkt het Kinderrechtencommissariaat mee aan deze overleggroep over de uitvoering van het M-decreet. Het kabinet Onderwijs en Vorming en het departement Onderwijs en Vorming overleggen daarover om de twee maanden met vertegenwoordigers van ouders van kinderen met specifieke onderwijsnoden. In dat overleg vertegenwoordigen we – samen met Unia en op basis van de klachten en meldingen die ons via de Klachtenlijn bereiken – de stem van de 'niet-georganiseerde ouders van kinderen met een beperking'.

Overleg met de Vlaamse kleutercoördinator

Het Kinderrechtencommissariaat overlegt mee met de Vlaamse kleutercoördinator en verschillende onderwijsmensen om informatie uit te wisselen over vaststellingen, beleidsmaatregelen en goede praktijkvoorbeelden om de participatie van kleuters uit risicogroepen in het kleuteronderwijs te verbeteren.

Klankbordgroep Leerlingenvervoer

Het Kinderrechtencommissariaat zetelt in de klankbordgroep Leerlingenvervoer van het departement Onderwijs en Vorming. Dit jaar kwam die groep niet samen. Toch worden de evoluties van pilotprojecten leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs grondig opgevolgd. Momenteel worden de pilotprojecten (kwalitatief en kwantitatief) geëvalueerd. Op basis van die evaluatie komt er in het voorjaar van 2019 een eindrapport.

Werkgroep Definitieve Uitsluitingen

Het Kinderrechtencommissariaat zit in de werkgroep definitieve uitsluitingen van de Lokale Overlegplatforms voor gelijke onderwijskansen (LOP Basis en LOP Secundair) van Brussel. Die werkgroep werkt voor basis- en secundair onderwijs leidraden uit om definitieve uitsluitingen zoveel mogelijk te voorkomen, en om snel in te grijpen als scholen toch leerlingen uitsluiten.

Andere stuurgroepen en projecten

Verder werkt het Kinderrechtencommissariaat actief mee aan:

- Begeleidende stuurgroep van het Project Geweld/Geteld van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Lerend netwerk Ethisch sporten van Sport Vlaanderen, Kennis- en informatiecentrum sport op initiatief van de Vlaamse minister van Sport
- Netwerkgroep Onderzoek kinderen en jongeren in Vlaanderen van het departement Cultuur, Jeugd en Media
- Stakeholdersgroep hervorming burgerrechtelijke opdracht justitiehuisen van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Stuurgroep Cliëntenrechten van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Stuurgroep Tienerpooiers op initiatief van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Taskforce Masterplan Diversiteit in/en het jeugdwerk van het departement Cultuur, Jeugd en Media
- Werkgroep preventie van dakloosheid van de POD maatschappelijke integratie.

4.4.

Samenwerken met universiteiten en hogescholen

Vanuit de Erasmushogeschool Brussel liep Luka Boone voor haar opleiding Sociaal Werk stage op het Kinderrechtencommissariaat. Luka werkte mee aan een draaiboek van de Klachtenlijn. Per thema schreef ze de belangrijkste regelgeving uit. Daardoor werd alle relevante juridische informatie verzameld zodat elke medewerker snel en accuraat de nodige informatie heeft voor zijn informatie- en adviesopdracht. Daarnaast hielp Luka belangrijke organisaties en personen opzoeken en oplijsten om de brochure 'Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?' te verspreiden.

Via een project van UC Leuven-Limburg deed het Kinderrechtencommissariaat een beroep op Lisa Valkenburg, een afgestudeerde bachelor die de bachelor-na-bachelor Advanced business management, keuzetraject Internationaal recht volgt. In haar stageperiode op het Kinderrechtencommissariaat analyseerde ze de resultaten van de ENOC-werkgroep 'interlandelijke adoptie'. Het Kinderrechtencommissariaat zit die werkgroep voor. De werkgroep onderzoekt de stand van zaken en de noden rond interlandelijke adoptie aan de hand van een vragenlijst. Lisa verwerkte de resultaten in een ENOC position paper.

4.5.

Bijdragen aan debatten, lezingen en studiedagen

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig gevraagd om op studiedagen en congressen de eigen werking toe te lichten, of het kinderrechtenverdrag of thema's die te maken hebben met minderjarigen.

Het Kinderrechtencommissariaat wordt regelmatig uitgenodigd om op studiedagen, congressen en in werkgroepen de eigen werking, het kinderrechtenverdrag of andere jongerenthema's toe te lichten of te bespreken.

Daardoor bereiken we een brede waaier van sectoren: jeugddiensten, jeugdwerk, scholen, lerarenopleiding, sociaal-cultureel werk voor volwassenen, en ouders en beleidsmakers. Allemaal dragen ze verantwoordelijkheid in het leven van kinderen.

De kinderrechtencommissaris praatte op verschillende plaatsen met kinderen, jongeren en hun begeleiders. Naar aanleiding van ons vorige jaarverslag dat uitdrukkelijk aandacht vroeg voor sterkere ondersteuning van kinderen met een beperking, brachten we een werkbezoek aan Onafhankelijk Leven vzw. We praatten er met jongeren en hun ouders over het belang van het persoonlijke-assistentiebudget. We bezochten ook het ondersteuningsnetwerk Zuid-West-Vlaanderen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om een duidelijker zicht te krijgen op hoe scholen vandaag de begeleiding en ondersteuning organiseren van kinderen met een beperking. We spraken er met leerlingen, ouders, leerkrachten en ondersteuners. Aansluitend bij ons advies bij het nieuwe decreet leerlingenbegeleiding, overnachtten we in twee internaten: Don Bosco in Groot-Bijgaarden en Don Bosco in Sint-Pieters-Woluwe. In het kader van 20 jaar Kinderrechtencommissariaat bezochten we Unescoschool Sterrenbos, een GO!-basisschool. Samen met de leerlingen en de leerkracht van het vijfde en zesde leerjaar onderzochten we hoe de ideale school er zou kunnen uitzien.

Dit is een overzicht van de studiedagen en congressen waaraan het Kinderrechtencommissariaat een actieve bijdrage leverde.

- Studiedag 'Luister! Voice erkenningsmoment', Thomas More-hogeschool Antwerpen, onderzoeksinstituut CAPRI van de Universiteit Antwerpen, Centrum Ethiek in de Sport (ICES) en Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Antwerpen, 5 september 2017
- Lezing 'Kinderarmoede', project 'Kleine kinderen grote kansen', Vives, campus Brugge, 7 september 2017
- Toespraak 'De wisselwerking tussen personen- en familierecht en onderwijsrecht: enkele reflecties vanuit de praktijk van het Kinderrechtencommissariaat', Studiedag 'De toepassing van het familie- en personenrecht in het onderwijs', ICOR, Hasselt, 14 september 2017
- ENOC Annual Conference 'Relationship and sexuality education: implementing the right of children to be informed', Helsinki, Finland, 19-21 september 2017
- Workshop met Vlaamse kleutercoördinator, Studiedag 'Schoolrijpe kinderen of kindrijpe kleuterschool?' VBJK en Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek (UGent), Gent, 22 september, 2017
- Panelgesprek over het belang van lokaal sociaal beleid, beweging.net Oost-Vlaanderen, Gent, 23 september 2017
- Lezing 'Een kinderrechtelijk op armoede', Inspiratiedag 'Jeugdwerk heeft OOG voor armoede', De Ambrassade, Antwerpen, 26 september 2017
- Lezing over 'Leefwereld en hulpvragen van tieners', Denkdag 'Tieners in zicht', Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Antwerpen, 26 september 2017
- Voorstelling werking Kinderrechtencommissariaat aan AGII afdeling BON, Vlaams Parlement, 27 september 2017
- Lezing 'Tendensen in de Vlaamse jeugdhulp', Denkdag VSD, Berchem, 29 september 2017
- Reflectie studieavond over vrijheidsbeperkende maatregelen in de geestelijke gezondheidszorg, Zorgnet-Icuro, Brussel, 2 oktober 2017
- Studiedag Kinderarmoedebestrijding in de steden, POD Maatschappelijke Integratie, Brussel, 3 oktober 2017
- Prijsuitreiking 'Prijs voor de opvoeding' Fonds Filson Steers Mariman, Koning Boudewijnstichting, Brussel, 4 oktober 2017
- Bijzondere opleiding Jeugdrecht, Orde van Vlaamse Balies, Leuven, 5 oktober 2017
- Lezing, Top Vakantie, Gent, 7 oktober 2017
- Panelgesprek 'De jeugd is tegenwoordig', Festival van de Gelijkheid, Ish nodigt uit, Vilvoorde, 7 oktober 2017
- Lezing 'Kinderrechten en vrije tijd', Topvakanties, Gent, 7 oktober 2017.
- Lezing 'Het label voorbij', Huis van het Kind Pajottenland, Gooik, 10 oktober 2017
- Lezing 'Spelen in zwarte sneeuw', pedagogische studiedag 'Diversiteit op school' voor basisscholen Kortrijk, Kortrijk, 11 oktober 2017
- Panelgesprek 'M-decreet', CD&V Gent, Gent, 11 oktober 2017
- Inleidende lezing 'Reeks kind van de rekening' bij lezing Prof. De Bondt, Bibliotheek Deinze, Deinze, 12 oktober 2017
- Sessie 'Trefzeker in je vrije tijd', VVSG Trefdag, VVSG, Gent, 12 oktober 2017.
- Informatiestand Kinderrechtencommissariaat en Klachtenlijn, VVSG Trefdag, VVSG, Gent 12 oktober 2017
- Lezing 'Kinderrechten uit de kinderschoenen', Gezinsbond Gewest Aalst fusie Ninove, Ninove, 17 oktober 2017
- Lezing 'Spelen in zwarte sneeuw', Netwerkmoment Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen, Lichtervelde, 19 oktober 2017
- Lezing 'Spelen in zwarte sneeuw', Sociaal Huis Malle, Malle, 24 oktober 2017
- Afsluitende reflectie 'Research on stage 2017', Kenniscentrum Kinderrechten, Brussel, 26 oktober 2017
- Lezing '(n)ergens kind aan huis', Wonen Vlaanderen, Brussel, 26 oktober 2017, Leen
- Lezing 'Vijf jaar het Huis Leuven', Leuven, 27 oktober 2017
- Lezing 'Naar een nieuw klachtrecht in Vlaamse Jeugdinstanties', studiedag VUB vakgroep Research Group Crime & Society, Youth Justice Studies, 27 oktober 2017
- Lezing 'Het IEM-project in Gent: enkele reflecties', Stad Gent, Gent, 6 november 2017
- Keynote Congres 'Samen leren/leven/werken', Pedagogische Begeleidingsdienst regio Mechelen-Brussel Katholiek Onderwijs, Blankenberge, 9 november 2017
- Lezing 'Kinderrechten en kinderarmoede', de Krook, Gent, 9 november 2017
- Keynote Congres 'From Global Citizen to Global Teacher', UC Leuven-Brussel, Hasselt, 9 november 2017

- Panelgesprek, Studienamiddag 'Jeugdwerk en kinderrechteneducatie', Afdeling Jeugd, Brussel, 20 november 2017
- Toelichting 'advies Kinderrechtencommissariaat voorontwerp leerlingenbegeleiding', voorbereidende vergadering Raadgevend Comité Jeugdhulp, Brussel, 20 november 2017
- Lezing 'Kapstokken voor een kinderrechtenperspectief op (kinder)armoede', 30 jaar CKG Kapoentje, Oostende, 24 november 2017
- Slotbeschouwing op conferentie 'Kinderrechten als hefboom voor meer participatie én gelijke kansen?' Hogeschool Gent, Unicef België en KeKi, Gent, 27 november 2017
- Workshop Armoede en jeugdwelzijnswerk: Tijd voor actie! Congres van het Jeugdwelzijnswerk 2017 'Why give a shit?' Uit De Marge/CMGJ vzw, Brussel, 27 november 2017
- Lezing 'Jeugdhulp vanuit een kinderrechtenperspectief', provinciale infovergadering Familiezorg West-Vlaanderen, Torhout, 28 november 2017
- Lezing Kinderarmoede, Service Club SOROP Genk, Genk, 28 november 2017
- Gesprek 'My Voice My School Project en het recht op kwaliteitsvol onderwijs in Vlaanderen en overal in de wereld', UNRWA, Leuven, 29 november 2017
- Lezing over kinderrechten voor de opleiding Vredeseducatie 'Mensen- en kinderrechten: een dam tegen geweld?' Universiteit Antwerpen, 29 november 2017
- Lezing 'Kinderrechten uit de kinderschoenen', Rotary Gent, 29 november 2017
- Debat 'Children privacy viewed through the use of smart toys and tracking devices', Privacy Salon, Brussel, 30 november 2017
- Reflectie studiedag 'Over het recht op instemming met de jeugdhulp', departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Brussel, 1 december 2017
- Lezing 'Armoede vanuit een kinderrechtenperspectief', Congres EXPOO, Antwerpen, 7 december 2017
- Paneldebat op studiedag project 'Redelijke Aanpassingen', Unia, Mechelen, 8 december 2017
- Lezing 'Better off alone?', Symposium over kinderen op de vlucht, Rijksuniversiteit Groningen, 14 december 2017
- Voordracht 'Kinderrechten en lokaal beleid', Huis van het Kind stadsregio Turnhout, 18 december 2017
- Lezing 'Kinderarmoede', K-Team Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen, 21 december 2017
- Gespreksavond 'Inclusie', Freinetschool De Loods/De Sterre-spits, Gent, 10 januari 2018
- Seminarie over de hervorming van het Brusselse jeugd delinquentierecht, Brussels Hoofdstedelijk Parlement, KU Leuven, 15 januari 2018
- Lezing op international congres 'The Impact of Children's Rights education and research on policy development', Crean, Geneve, 18-19 januari 2018
- Lezing 'Geweld en schoolomgeving', Vlor-overlegplatform Welbevinden en preventie van pesten op school, Brussel, Brussel, 23 januari 2018
- Lezing 'Kinderrechten op school', pedagogische studiedag leerkrachten VTI Kortrijk-Harelbeke-Gullegem, 26 januari 2018
- Reflectie 'Elk kind heeft recht op onderwijs. Krijgt elk kind gelijke kansen? Is er socio-economische ongelijkheid?' Congres 'Zonder schulden op de schoolbank', SOS Schulden Op School vzw, Brussel, 26 januari 2018
- Lezing 'Jongeren in de psychische gezondheidszorg', Open Vld, Geel, 7 februari 2018
- Internationale Conferentie 'Measuring the effectiveness of Children's Rights. Make all children count', NCRK, Brussel, 8 februari 2018
- Lezing 'Participatie op school', Dag van de Conflixers, Vlaamse Scholierenkoepel, Brussel, 9 februari 2018
- Debat 'Opvoeden taak van de ouders of van de school?' KU Leuven, 20 februari 2018
- Lezing netwerkdag 'Welbevinden bij kinderen, Werken aan een kindvriendelijke samenleving', Kortrijk, 22 februari 2018
- Lezing 'Kinderarmoede, project kleine kinderen grote kansen', Erasmushogeschool, Brussel, 23 februari 2018
- Sofagesprek 'Dag van de diversiteit in het jeugdwerk', Vlaamse overheid jeugd en De Ambrassade, Brussel, 23 februari 2018
- Lezing 'Kinderrechten', Davidsfonds en Gezinsbond Aalter, 27 februari 2018
- Expertdeelname workshop 'Mijn schoolreglement', Inspiraakdag, Vlaamse Scholierenkoepel, Brussel, 2 maart 2018
- Rondetafel inkomen, Decenniumdoelen, Antwerpen, 2 maart 2018
- Panelgesprek 'Kinderen en verkeersveiligheid' op congres Verkeersveiligheid van Vlaamse Stichting Verkeerskunde, Gent, 6 maart 2018

- Studieavond 'Perspectief vandaag', panelgesprek, vzw Onderwijsinrichtingen zusters der Christelijke scholen, Wilrijk, 6 maart 2018
- Lezing 'Sharenting – Delen we te veel informatie over onze kinderen?' Kraks@deKrook, Gent, 7 maart 2018
- Ondertekening Charter Generatie 2020, Stadsbestuur Deinze, 12 maart 2018
- Slotbeschouwing inspiratiedag 'Participatief werken in de jeugdhulp', Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Gent, 13 maart 2018
- Rondetafel gezondheid en armoede, Decenniumdoelen, Brussel, 16 maart 2018
- Lezing 'Kinderarmoede bestrijden door 1 euro-maaltijden?' Permanente vorming Armoede en Participatie, UGent, 19 maart 2018
- Presentatie dichtbundel 'Vlinders in het mijneveld', Daniel Billiet, Gent, 20 maart 2018
- Panelgesprek 'Nieuw Vlaamse decreet jeugd-delinquentie', netwerkevent Yar Vlaanderen, Gent, 22 maart 2018
- Expertoverleg Referentiekader kwaliteitsvolle werking onderwijsinternaten, Onderwijsinspectie, Brussel, 19 april 2018
- Reflectievoormiddag 'Voorbij het statuut samenwonende', Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Brussel, 19 april 2018
- Gastcollege in Enforcement and Monitoring of Children's Rights, Advanced Master in International Children's Rights, Leiden, 23 april 2018
- Gastcollege Rechten en Criminologie, UGent, 24 april 2018
- 'Commissie Migratie' bij het Scholierenparlement, Senaat, 4 mei 2018
- Lezing 'Kindvriendelijke stad', sp.a-Turnhout, 5 mei 2018
- Lezing 'Kinderarmoede', Vormingplus Gent-Eeklo, Evergem, 15 mei 2018
- Bezoek Kinderrechtenscholen Londen, Unicef Londen, 15-16 mei 2018
- Gespreksavond 'Jongeren en hun kwetsbaarheid', Bisdome Gent en de Content Makers, Gent, 16 mei 2018
- Lezing 'Reflecties uit een kinderrechtenbril', Symposium Brug tussen school en thuis, Rode Kruis Vlaanderen, Antwerpen, 17 mei 2018
- Lezing 'Kinderarmoede', OCMW-Lommel, 24 mei 2018
- Lezing 'Gesloten/besloten' 90 jaar Bethanië, Kortrijk, 25 mei 2018
- Lezing 'Kinderarmoede', Vereniging Dries Vermeersch Pajottenland, Dilbeek, 25 mei 2018
- Studiedag '15 jaar Kruiskenshoeve, gastvrije eigen-wijsheid; eigenwijze gast-vrijheid', Sint-Laureins, 1 juni 2018
- Workshop, 'Kinderen en uithuiszetting', Trefdag Thuisloosheid, Sam vzw, Brussel, 1 juni 2018
- Rondetafel 'Seksueel grensoverschrijdend gedrag: een preventief beleid', Sensoa en Agentschap Zorg en Gezondheid, Brussel, 25 juni 2018
- iTalks 'Kinderarmoede', Clemenspoort, Gent, 25 juni 2018
- Voorstelling werking Klachtenlijn aan studenten Orthopedagogiek van Vives Kortrijk, Vlaams Parlement, 26 juni 2018
- 'Voorstelling jaarverslag', Unia, Kortrijk, 26 juni 2018
- Netwerkmoment Wat Wat, De Ambrassade, Brussel, 28 juni 2018
- Lezing 'Right here, right now. Children's rights in different contexts', Summer School RUGroningen, 10 juli 2018
- Lezing 'Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?' Denkdag CCG's, Aalst, 13 juli 2018

Deel

3

Waar knelt het?

Kino

1. Recht op basiszorg en hulp

1.1.

Kinderopvang

Afwezig, toch betalen

Ik schreef mijn kind in bij een kinderopvang en kreeg de afspraken en het contract. Ik vind het onaanvaardbaar dat mijn kind maar 18 dagen afwezig mag zijn, vakantie- en ziekte-dagen inbegrepen. Daarna moeten we per dag afwezigheid de volle dagprijs betalen. Mijn kind heeft extra medische zorg nodig en zal dus vaker afwezig zijn met een medisch attest. Maar voor de kinderopvang telt dat niet. Van Kind en Gezin hoor ik dat we het opvangplan moeten opstellen in onderling overleg met de kinderopvang. Maar in realiteit is er van onderling overleg weinig sprake. De kinderopvang weet dat er te weinig plaatsen zijn, dus het is te nemen of te laten. De nieuwe regelgeving beschermt vooral de inkomsten van de kinderopvang. Is kinderopvang er niet om gezinnen te steunen?

De Klachtenlijn nam contact op met de klachtenlijn van Kind en Gezin. Kind en Gezin bevestigde dat de regelgeving inderdaad spreekt over 'onderling overleg' en dat de 18 respijtdagen een minimumaantal dagen is en geen maximum. De klachtenlijn van Kind en Gezin kon weinig doen. Ze heeft geen mandaat om tussenbeide te komen maar erkende wel de positie van de ouders. Het tekort aan kinderopvang plaatst ouders in een afhankelijke positie: het is te nemen of te laten.

De Klachtenlijn krijgt meldingen van ouders over kinderopvang. Ze hebben problemen met het principe 'bestellen = betalen'. Ouders sluiten met de kinderopvang een contract over welke opvang ze bestellen. Als ze daarvan afwijken, moeten ze een boete betalen. Ze hebben wel een pakket gewettigde afwezigheidsdagen. Dat gaat om minstens 18 'respijtdagen', maar elke kinderopvang beslist zelf over het juiste aantal. De opvang bepaalt ook zelf hoeveel boete ouders moeten betalen als ze hun respijtdagen opgebruikten. De praktijk toont dat dit principe van 'bestellen = betalen' ouders in serieuze moeilijkheden kan brengen.

Maak kinderopvang betaalbaar,
bereikbaar én bruikbaar

Kwaliteitsvolle kinderopvang is goed voor kinderen én ouders. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt betaalbare, bereikbare en bruikbare kinderopvang voor alle gezinnen.

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen van 2019 vragen we twee fundamentele aanpassingen aan het principe 'bestellen = betalen':

- Werk een systeem uit waarin ziekte-dagen buiten de respijtdagen vallen. Als kinderen ziek zijn, is dat overmacht.
- Het bedrag voor een niet-gerechtvaardigde afwezigheid mag nooit hoger worden dan de dagprijs die het gezin anders betaalt. Sommige initiatieven in de inkomensgerelateerde kinderopvang vragen van ouders toch een hogere dagprijs voor afwezigheden buiten de respijtdagen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

1.2.

Levensstandaard

Dit jaar hadden 136 meldingen direct of indirect te maken met armoede, voor zover we dat konden inschatten op basis van de informatie in de melding. Dat is 11% van alle meldingen. Die meldingen gaan over verschillende thema's.

Elders in dit jaarverslag hebben we het over schoolkosten, over dak- en thuisloosheid, over kwetsbare groepen en over betaalbare gezondheidszorg.

Groeipakket

De kinderbijslag is een belangrijk instrument om kinderrechten te realiseren en een hefboom om kinderarmoede tegen te gaan. Het Kinderrechtencommissariaat kreeg verschillende klachten over de overgangsregeling van het groeipakket. In het nieuwe systeem ligt de basiskinderbijslag voor het eerste kind een stuk hoger en vanaf het derde kind een stuk lager. Het nieuwe systeem gaat in op 1 januari 2019 en geldt voor alle kinderen die vanaf dan geboren worden. Ouders die hun eerste kind net vóór 1 januari 2019 krijgen, vinden dat verschil onrechtvaardig.

Discriminatie?

Een moeder in verwachting van haar eerste kind vindt de hervorming van het kindergeld tot het groeipakket op zich een goed initiatief. Maar ze vindt het verschil tussen gezinnen met één kind wel groot. Als het kind geboren is vóór 2019, krijgt het gezin 93 euro per maand tegenover 160 euro per maand als het kind pas in 2019 geboren wordt. Ze vindt dat kinderen gediscrimineerd worden. Het is niet omwille van het kindergeld dat het kind er komt. Het zou er ook komen zonder ondersteuning. Maar ze vindt het niet correct dat een kind meer of minder recht geeft op kindergeld afhankelijk van de dag waarop het geboren is. Gezinnen zouden in de overgangperiode de keuze moeten krijgen in welk systeem ze stappen. Ze vraagt het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat.

We maakten ons advies over het groeipakket over aan de toekomstige moeder.

19.500 euro verschil

Een moeder begrijpt niet waarom haar kind dat twee jaar vroeger geboren is zoveel minder kindergeld krijgt dan kinderen geboren vanaf 2019. Als je het verschil optelt over 25 jaar, gaat het om 19.500 euro. Dat vindt ze in tegenstrijd met de slogan dat elk kind dezelfde kansen moet krijgen. Ze hoopt dat de Vlaamse overheid dit nog recht-trekt en dat elk kind vanaf 2019 minstens 160

euro per maand krijgt. Ze noemt haar melding een signaal aan het Kinderrechtencommissariaat.

Volgens de Vlaamse Regering is er geen sprake van discriminatie, omdat het systeem een gelijke behandeling garandeert op basis van de geboortedatum.

De Raad van State spreekt in zijn advies wel van een onredelijk en onevenredig verschil in behandeling voor sommige gezinnen:

‘Het feit dat de overgangsregeling in haar geheel genomen als verantwoord kan worden beoordeeld in het licht van het gelijkheidsbeginsel, belet niet dat de gevolgen ervan voor bepaalde categorieën en situaties als onredelijk en onevenredig kunnen worden aanzien. De Raad van State, afdeling Wetgeving, ziet niet in hoe de beschreven verschillende behandeling van in het bijzonder gezinnen met één kind, al naargelang het kind voor of na 1 januari 2019 geboren is, als evenredig kan worden beschouwd, gelet op de uitgesproken nadelige behandeling van het kind geboren voor 1 januari 2019. De ontworpen overgangsregeling moet op dit punt worden verijnd.’

- ▶ RAAD VAN STATE, *Advies 62.258/1 van 8 december 2017 over een voorontwerp van Vlaams decreet ‘tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid’*, <http://www.raadvst-consetat.be/dbx/adviezen/62258.pdf#search=groeipakket>

Het verschil tussen het oude en het nieuwe systeem wordt nog groter voor gezinnen met één kind in het oude systeem en één of meer kinderen in het nieuwe systeem. In zijn advies over het groeipakket vraagt het Kinderrechtencommissariaat of de overgangsmaatregelen toereikend waren. Ook in de armoedetoets was er aandacht voor de mogelijk nadelige positie van de ‘mix-gezinnen’, die niet meegenomen werden in de simulaties over de impact op armoede.

- ▶ KIND EN GEZIN, nota armoedetoets groeipakket, juni 2017, http://www.groeipakket.be/sites/default/files/atoms/files/Armoedetoets_Groeipakket_2juni2017.pdf

Op 18 april nam het Vlaams Parlement het decreet aan.

- ▶ Decreet van 18 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid, *Parl.St. VI.Parl. 2017-2018, nr. 1450/7*

Zorg dat het groeipakket voor gezinnen met een laag inkomen de minimale kost van elk kind dekt

Kinderen hebben recht op een toereikende levensstandaard. Genoeg inkomen is ook nodig om andere kinderrechten te realiseren, zoals het recht op onderwijs, op vrije tijd en op gezondheidszorg.

In Vlaanderen leven 150.000 kinderen in armoede. Volgens simulaties over het groeipakket zullen gezinnen met kinderen die geboren worden vanaf 2019 gemiddeld nog 402 euro te kort hebben om aan de armoedegrens te komen. Bij eenoudergezinnen is dat 528 euro en bij gezinnen met vier of meer kinderen 809 euro.

Voortbouwend op het advies van 2016 vraagt het Kinderrechtencommissariaat in zijn memorandum voor de Vlaamse verkiezingen van 2019:

- Zorg dat het totale groeipakket dat een gezin met een laag inkomen ontvangt voor een kind, minstens zo hoog is als de gemiddelde minimale kost van een kind. Die gemiddelde minimale kost ramen, kan bijvoorbeeld door uit te gaan van de armoedegrens of van referentiebudgetten.
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Schulden

We kregen meldingen over de gevolgen van schulden van ouders op kinderen. Ouders hebben discussies met schuldbemiddelaars om kosten voor hun kinderen te betalen.

Schuldbemiddelaar betaalt schoolboeken niet

Een gezin met twee kinderen (14 en 17) zit in een collectieve schuldenregeling. De vader belt de Klachtenlijn omdat de advocaat die het budget beheert de schoolboeken van de kinderen nog niet betaalde. Het is nu december en de kinderen hebben nog altijd geen schoolboeken. Hij zegt dat het voor de kinderen beschamend is om dat in de klas te melden. Een van de kinderen heeft een vorm van autisme waardoor het nog zwaarder valt. Gelukkig studeren ze allebei goed.

De Klachtenlijn vroeg de melder of we contact mochten opnemen met de schuldbemiddelaar. We vernamen dat de schoolboeken die week net betaald waren, en dat de boeken dus opgestuurd zouden worden.

Soms zetten schulden ouder en kind tegenover elkaar.

Opdraaien voor schulden van de moeder

Een meisje (14) is bezorgd over de schulden van haar moeder. Ze is bang dat haar moeder aan de rekening kan van haar overleden vader, terwijl die dat geld voor haarzelf opzijgezet had. Haar broer van 19 jaar moet elke maand 100 euro schulden betalen voor rekeningen die de moeder niet betaalde terwijl hij nog minderjarig was.

Na het verkennen van de situatie, verwees de Klachtenlijn het meisje door naar een jeugdadvocaat omdat er onderliggend nog heel wat juridische vragen waren.

Als ouders facturen voor hun minderjarig kind niet betalen, kunnen schuldeisers die schuld opeisen bij het kind als dat 18 jaar wordt. Het is belangrijk dat minderjarigen en hun begeleiders weten hoe ze daarmee moeten omgaan en wat hun rechten zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat overlegde hierover met het Steunpunt Jeugdhulp en het Vlaams

Centrum Schuldbemiddeling. Dat moet leiden tot informatie en aanbevelingen voor mensen in de praktijk. Door de lopende fusie bij de partnerorganisaties liepen de voorbereidingen vertraging op.

1.3.

Rechten in en op gezondheidszorg

Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?

Nog te veel therapeuten en organisaties in de geestelijke gezondheidszorg vragen uitdrukkelijk schriftelijke toestemming van beide ouders voordat ze voor een kind therapie of psychologische ondersteuning opstarten. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt regelmatig signalen van ouders en therapeuten dat die ‘verplichte’ toestemming van beide ouders de toegang tot therapie voor kinderen bemoeilijkt. We signaleerden dat al verschillende keren in onze jaarverslagen. We zien situaties waarin een kind duidelijk ondersteuning nodig heeft maar die niet krijgt doordat één ouder geen toestemming geeft.

Kinderen hebben recht op gezondheidszorg. Ze moeten de geestelijke gezondheidszorg krijgen die ze nodig hebben. Op tijd hulp bieden, kan escalatie voorkomen. De wetgeving wordt vaak te strikt geïnterpreteerd.

Daarom maakte het Kinderrechtencommissariaat een brochure met handvatten om in de praktijk om te gaan met toestemming van ouders en het recht op gezondheidszorg van kinderen. Zo kunnen therapeuten en organisaties in de geestelijke gezondheidszorg de wettelijke mogelijkheden beter benutten. Als de minderjarige bijvoorbeeld zelf bekwaam is, volstaat juridisch zijn eigen toestemming.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Brochure *Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?*, april 2018, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/publications/detail/therapie-voor-een-kind-zonder-toestemming-van-beide-ouders>

Het werkveld toonde veel interesse voor de brochure. Meer dan 1.000 exemplaren gingen in een mum van tijd de deur uit.

Ook na de brochure kreeg de Klachtenlijn over dit onderwerp nog meldingen.

Geen therapie voor jongere door weigering van vader

Mijn dochter van 14 jaar heeft emotionele problemen. Daardoor begon ze bijvoorbeeld te stotteren. De grootste oorzaak is dat haar vader haar de laatste maanden niet komt bezoeken, hoewel hij daar recht op heeft. We maakten een afspraak bij een groepspraktijk voor psychologische en psychiatrische begeleiding voor jongeren. Via hun site heb ik de situatie geschetst. Het intakegesprek kostte 65 euro. We kregen daar de informatie dat beide ouders moeten toestemmen om de therapie op te starten. De vader stemt niet toe. Het is heel frustrerend dat de persoon die problemen veroorzaakt ook de therapie kan blokkeren. Dat is onrechtvaardig voor mijn dochter. Bovendien hadden ze me die informatie vooraf moeten geven, zodat ik geen energie, tijd en geld had moeten verspillen. Ze hebben me ook niet verwezen naar een andere dienst of geïnformeerd over andere uitwegen. Ik heb de dienst daarover gemaïld maar ze hebben niet geantwoord. Ik wil helpen voorkomen dat andere mensen hetzelfde meemaken.

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde dat juridisch de toestemming van het meisje volstaat als ze daartoe bekwaam is. Het therapiecentrum zei dat de medewerking van de vader nodig was voor de begeleiding van het meisje. Ze hadden hem verschillende keren gevraagd om toe te stemmen. De vader bleef weigeren en dreigde zijn advocaat in te schakelen. Volgens het therapiecentrum zou therapie in die omstandigheden het meisje niet verder helpen. Ze gingen wel nog in gesprek met moeder en dochter en gaven tips over hoe ze daar verder mee om kunnen gaan.

Betaalbare gezondheidszorg

Kinderen hebben het recht om zo gezond mogelijk te zijn en op gezondheidszorg (art. 24 van het Kinderrechtenverdrag). In de kindertijd wordt ook de basis gelegd voor de gezondheid in de hele verdere levensloop. Zes procent van de kinderen in Vlaanderen leeft in een gezin dat het laatste jaar minstens één keer gezondheidszorg moest uitstellen uit geldgebrek. Tegelijk brengt leven in armoede extra gezondheidsrisico's met zich mee.

Psychologische hulp nodig maar niet betaalbaar

De moeder van de 12-jarige Ellen vraagt het Kinderrechtencommissariaat advies over haar zoektocht naar hulp. Ze zegt dat haar dochter ondersteuning nodig heeft om een trauma te verwerken. Het ging een tijdje goed met haar, maar ze glijdt weer af. Moeder heeft het financieel niet altijd gemakkelijk. Ze nam contact op met het kinderteam van het CGG maar daar kreeg ze te horen dat ze acht maanden moest wachten. Ze nam contact op met een zelfstandige jongerenpsycholoog. Die vroeg 60 euro per sessie. Voor de moeder is dat niet haalbaar omdat het in de opstartfase gaat over minstens drie sessies per maand.

De Klachtenlijn adviseerde de moeder om haar ziekenfonds te vragen of het psychologische hulp terugbetaalt. Daarnaast zocht de Klachtenlijn uit of er een groepspraktijk van TEJO is om het meisje daar al te laten opstarten.

Maak gezondheidszorg kosteloos voor kinderen

Financiële drempels mogen het recht op gezondheidszorg voor kinderen niet in de weg staan. Dat wordt het best gegarandeerd door gezondheidszorg kosteloos te maken voor alle kinderen.

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen van 2019 pleiten we speciaal voor minderjarigen:

- Schaf het remgeld af voor minderjarigen en werk voor alle minderjarigen met een derde-betalersysteem.
- Maak eerst en vooral de eerstelijnsgezondheidszorg kosteloos voor minderjarigen. En maak alle gezondheidszorg betaalbaar die nodig is voor de ontwikkeling van kinderen.
- De tandzorg moet het derde-betalersysteem veralgemenen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Milieu

Milieuvervuiling zoals luchtverontreiniging of geluidsoverlast bedreigt het recht op gezondheid.

Elektromagnetische stralen op school

Een vader maakt zich zorgen over de straling van wifi en gsm op de school van zijn zoon (2,5 jaar). Hij wil weten wat hij kan doen om zijn zoon te beschermen. Hij heeft er zelf al veel informatie over opgezocht. Hij wil een generatie kinderen beschermen die slachtoffer zijn van elektromagnetische stralen.

Het Kinderrechtencommissariaat verwees naar informatie van de Vlaamse overheid over dit onderwerp.

Maak strikte regelgeving over hormoonverstorende stoffen

Omdat kinderen extra kwetsbaar zijn voor schadelijke impact van het milieu, moeten maatregelen kinderen als maatstaf nemen: de kindnorm. Daarvoor pleit Childproof, een platform van middenveldorganisaties, bezorgde wetenschappers en artsen, gecoördineerd door de Gezinsbond. Het Kinderrechtencommissariaat sluit zich daarbij aan. We steunen het pleidooi van Childproof om kinderen te beschermen tegen hormoonverstorende stoffen.

In zijn memorandum voor de Europese verkiezingen van 2019 vraagt het Kinderrechtencommissariaat strikte regelgeving.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

1.4. Kinderen en jongeren in de jeugdhulp

Van de integrale jeugdhulp kun je vandaag in Vlaanderen moeilijk beweren dat hij niet toegankelijk is. De cijfers uit het jaarverslag 2016 van het Agentschap Jongerenwelzijn zijn indrukwekkend. In 2016 deden bijvoorbeeld meer dan 250.000 minderjarigen een beroep op het CLB in het kader van de brede instap. Bijna 200.000 kinderen gebruikten de dienstverlening van Kind en Gezin (een huisbezoek, een consult of in het kader van opvoedingsondersteuning). Bijna 20.000 kinderen en jongeren konden terecht in een van de twintig Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg. Iets meer dan 6.000 kinderen leven in een pleeggezin. En bijna 12.000 kinderen en jongeren maakten in 2016 gebruik van de ondersteuning door een multifunctioneel centrum.

Dag in, dag uit ervaren we hoe belangrijk de rol is die deze vormen van jeugdhulp in het leven van kinderen en jongeren spelen. Dat merken we in ons ombudswerk en in onze gesprekken in hulpverleningsplekken. De jeugdhulp maakt voor veel kinderen en jongeren een verschil. Net daarom zou het een recht voor alle minderjarigen moeten zijn. Dat is het vandaag niet. En dat zorgt terecht voor vaak ontzettend grote frustraties. Dat heel wat kinderen en jongeren tot vandaag niet de zorg en hulp krijgen die ze verdienen, kleurt sterk de kijk op integrale jeugdhulp. Die verschijnt als een systeem dat telkens weer tekortschiet. Dat dominante beeld doet afbreuk aan de vele inspanningen die de brede integrale jeugdhulp elke dag levert om kinderen en hun ouders tot hun recht te laten komen.

Het klachtenbeeld van het Kinderrechtencommissariaat laat verschillende aspecten zien van de integrale jeugdhulp waar gezinnen en professionals mee worstelen of op botsen. Ook al splitsen we ze uit, signalen of meldingen vertonen vaak gecombineerde problemen. Dat maakt ook de complexiteit van heel wat meldingen duidelijk en het beeld van de jeugdhulp als systeem.

Alleen kijken en wijzen naar de knelpunten in de integrale jeugdhulp houdt het gevaar in dat het enige antwoord zou zijn: meer jeugdhulp. Maar is dat niet té eenzijdig? De roep naar meer budget, plaatsen en beroepskrachten is zeker legitiem. En toch moeten we ook durven kijken naar het grotere geheel. Wat maakt dat het aantal kinderen en jongeren in een verontrustende opvoedingssituatie in tien jaar tijd bijna verdubbelde? Op welke maatschappelijke drempels en uitsluitingsmechanismen botsen gezinnen? Hoe kijkt de samenleving en de hulpverlening naar verontrusting? Is er nog ruimte om stil te staan bij een opvoedingssituatie die niet ideaal of anders is en een situatie die de veiligheid en ontwikkeling in het gedrang brengt? Hoe rekbaar is de jeugdhulp zelf? Deze bedenkingen verdienen ook aandacht als we spreken over 'recht op basiszorg en hulp'.

Vorig jaar werden de eerste stappen gezet naar versterking van de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Dat kadert in de beleidsnota Jeugdhulp 2.0.

Via het systeem van 'één gezin – één plan' komen er samenwerkingsverbanden om gezinnen van bij de start brede eerstelijnszorg te kunnen aanbieden. In dat netwerk zit ook een eerstelijnspsychologe om op tijd de link te leggen met geestelijke gezondheidszorg. We verwachten dat de nieuwe zorgnetwerken tegemoetkomen aan knelpunten die vandaag opduiken.

Kinderrechten in de praktijk: hoe rekbaar zijn ze? De Klachtenlijn als hulplijn

Integrale jeugdhulp stoelt op het kinderrechtenverdrag. De rechten van minderjarigen staan in het decreet Integrale Jeugdhulp en het decreet over de Rechtspositie van de Minderjarige in de Jeugdhulp (DRM). De vertaalslag maken naar de concrete praktijk is niet altijd evident. Rechten krijgen pas uitwerking in dagelijkse handelingen. Ze krijgen ook vorm in de relatie tussen bijvoorbeeld een hulpverlener en een minderjarige. Maar ook in de relatie tussen een organisatie en een gezin. Dat roept soms onzekerheid op en dan kan het helpen en ondersteunen om samen te zoeken naar de gepaste vertaling van het decreet.

Vooraf professionals doen een beroep op de Klachtenlijn om advies te vragen en om samen een visie te ontwikkelen. Ook jongeren vinden de weg naar de Klachtenlijn om vragen te stellen over hun rechten in de jeugdhulp. De Klachtenlijn geeft gericht advies op basis van de twee decreten, van andere regelgeving en van het kinderrechtenverdrag als algemene kapstok.

Toestemming voor klasobservaties

Een begeleidster van een thuisbegeleidingsdienst legt een adviesvraag voor. Hun dienst werkt zo: voordat ze een thuisbegeleiding opstarten, gaan ze het kind observeren in de klas. Daardoor krijgen ze ook zicht op dat stukje functioneren. Ze worden dan voorgesteld als stagiair en het kind weet niet dat die voor hem of haar komt. Allemaal om zo objectief mogelijk te observeren. Intern op de dienst willen ze hun visie en manier van werken verder verfijnen met maximale aandacht voor het recht van het kind. Ze schipperen tussen de vraag hoe neutraal te observeren en het recht van het kind op informatie want

achteraf ontdekt het kind wel dat de thuisbegeleider in de klas was. Daarnaast worstelen ze met de vraag of de ouders daar uitdrukkelijk toestemming voor moeten geven. Wat is de visie van het Kinderrechtencommissariaat?

De Klachtenlijn kijkt samen met de begeleidster het regelgevend kader. Dat is hier het decreet Rechtspositie van de Minderjarige in de jeugdhulp (DRM). Vanaf 12 jaar moet er uitdrukkelijk toestemming gevraagd worden aan de jongere. Maar ook kinderen die nog geen 12 zijn, hebben recht op informatie en moeten op de hoogte gebracht worden van het opzet. Een tweede invalshoek is het gevaar dat een kind zich achteraf niet correct behandeld voelt als het ontdekt dat de persoon in de klas voor hem kwam. Weegt een mogelijke vertrouwensbreuk op tegen het doel van een zo objectief mogelijke klasobservatie? Van de ouders moet altijd de toestemming gevraagd worden.

Het DRM geeft kinderen het recht op een vertrouwenspersoon. We stellen vast dat er op het terrein soms verwarring is over de betekenis en de functie van vertrouwenspersoon, bijstandspersoon of steunfiguur. De vertrouwenspersoon is belangrijk om een jongere bij te staan. Maar het is niet altijd eenvoudig om in complexe situaties een objectieve vertrouwenspersoon te vinden die alleen maar handelt in het belang van het kind en die niet samenvalt met één of beide ouders. Dat zien we bijvoorbeeld vaak in scheidings-situaties waarin de vertrouwenspersoon van de minderjarige een familielid of kennis is van een van de ouders. Hoe kunnen diensten omgaan met die tegenstrijdigheid? Is de vertrouwenspersoon dan een meerwaarde? Hoe kan het belang van de minderjarige centraal blijven als uitgangspunt? Er zijn maar weinig opties als een minderjarige volledig onder invloed staat van de vertrouwenspersoon.

Grootmoeder als vertrouwenspersoon

Een consulent meldt de situatie van een 13-jarig meisje. Haar moeder en zij wonen in bij de grootmoeder. Het gezin krijgt ook contextbegeleiding. Nu wil grootmoeder optreden als vertrouwenspersoon voor het meisje op vraag van de moeder.

De consulent dacht dat dat niet kan. Moeder en grootmoeder stellen dat er nergens in de regelgeving staat dat familieleden uitgesloten worden als vertrouwenspersoon van minderjarigen.

Met de consulent wordt de regelgeving rond de vertrouwenspersoon overlopen. Niet zozeer dat grootmoeder familie is, speelt een rol. Wel dat zij rechtstreeks betrokken is bij de hulpverlening. Dochter en kleindochter wonen bij haar in en daar is ook de contextbegeleiding opgestart. De Klachtenlijn adviseert om hier met de minderjarige alleen over te spreken en met haar te bekijken of zij zelf een vertrouwenspersoon wil en wie dat kan zijn. Daardoor wordt het recht op de vertrouwenspersoon ernstig genomen en nageleefd. De minderjarige krijgt zelf de kans iemand aan te duiden zonder invloed van moeder of grootmoeder.

”

Werken in een residentiële omgeving met kinderen en jongeren is niet altijd eenvoudig. Kinderen en jongeren verschillen van elkaar, en ook opvoeders onderling hebben soms uiteenlopende visies. Dat maakt het soms moeilijk om aandacht te hebben voor en te werken vanuit de rechten van minderjarigen.

In een residentiële setting vallen het pedagogisch handelen en het rechtenkader samen. De twee kaders zijn evenwaardig. Ze sluiten elkaar niet uit maar ze in elkaar laten passen, roept soms wat vragen of klachten op. Zo krijgt de Klachtenlijn vragen en klachten over sanctiebeleid, de soms strakke leefregels of de onduidelijkheid als begeleiders op verschillende manieren reageren. Ook op die momenten nemen wij de rol van hulplijn op. Ook dan gaat het niet zozeer om de zoektocht naar het juiste antwoord, maar om samen denken met een kritische partner op afstand.

“

Zakgeld afnemen als sanctie?

Een medewerker van een CKG vraagt advies over het nieuwe sanctiebeleid in de leefgroep. Als een jongere schade veroorzaakt, wordt er zakgeld ingehouden om de schade te vergoeden. De regel ligt gevoelig bij de jongeren en de melder vraagt zich af of ze niet te veel verantwoordelijkheid bij

de jongeren leggen. Kan zakgeld inhouden een sanctie zijn of is dat niet wettelijk?

De Klachtenlijn besprak met de melder deze overwegingen:

- Het zakgeld is in principe een vrij besteedbaar bedrag en wordt geregeld via het DRM en het decreet Integrale Jeugdhulp. De minderjarige is er ‘meester’ over. Maar als minderjarigen schade veroorzaken, zijn de ouders en de minderjarige aansprakelijk. Je kunt dus eerst ook nagaan of de ouders een familiale verzekering hebben die zo iets dekt.
- Als met die wettelijke rechtsmiddelen geen oplossing te bereiken valt, kun je met de minderjarige bekijken en afspreken om het met zijn geld te vergoeden vanuit een pedagogische benadering. Los of dat dan komt van zijn spaargeld of van het zakgeld in de voorziening. Dat kiest de minderjarige dan zelf.
- Belangrijk is om het sanctiebeleid duidelijk op te nemen in het huishoudelijk reglement.
- Tot slot is het belangrijk dat voorzieningen kijken naar de leeftijd van de jongere (een kind van 6 jaar maakt vaker impulsief iets kapot dan een jongere van 16 die bewust vernielt uit weerstand) en hoe vaak het gedrag zich voordoet. Zo kan de voorziening wel wat richtlijnen uitstippelen.

De melder zou de invalshoeken en overwegingen meenemen naar zijn teambespreking.

”

Recht op hulp en zorg op maat: een theoretisch concept?

Het recht op gepaste jeugdhulp en zorg op maat veronderstelt laagdrempelig toegankelijke jeugdhulp. Snel inspelen op hulpvragen en problemen van gezinnen en minderjarigen, moet de kern zijn van het jeugdhulpsysteem.

Maar de weg naar gepaste hulp loopt niet altijd van een leien dakje. Gezinnen, kinderen en jongeren blijven soms te lang in de kou. Wachtlijsten zijn het grootste struikelblok. Hoe rekbaar zijn gezinnen en de kinderen als ze wachten op hulp? Hoelang is het nog verantwoord dat hulp op zich laat wachten? Er zijn wachtlijsten in de rechtstreeks en de niet-rechtstreeks toegankelijke

jeugdhulp, de geestelijke gezondheidszorg, de kinder- en jeugdpsychiatrie.

Wachlijsten zijn niet de enige drempel om het recht op gepaste jeugdhulp te waarborgen. Welke hulpmaatregel gepast of ondersteunend is, geeft wel eens stof tot discussie tussen gezinnen en hulpverleners. De Klachtenlijn krijgt daarover vooral meldingen van ouders en minderjarigen. We zijn er ons van bewust dat het niet altijd een rechtlijnig verhaal is. Hulpverleners zien soms andere problemen of mechanismen dan gezinnen zelf. Het is geen wiskunde. Een hulpplan en hulpverleningsvoorstel komt ideaal tot stand in onderling overleg. Als dat niet lukt, komen er klachten omdat minderjarigen en ouders zich niet gehoord en erkend voelen.

Tot slot staan we ook stil bij de trajecten zelf in de jeugdhulp die maken dat het soms lang duurt voordat de hulp voor minderjarigen start. Telkens opnieuw zijn er intakegesprekken, vraagverheldering, probleemdefiniëring, screenings en sociale onderzoeken. Allemaal met de nodige procedures en de administratie. Het vreet tijd. Jeugdhulpverleners kunnen daar ook niet onderuit, maar het neemt soms kostbare tijd weg van de effectieve kwaliteitshulp die ze zelf ook graag willen bieden. Combineer dat met personeelsgebrek in bepaalde sectoren, en het verklaart mee de obstakels in de jeugdhulptrajecten zelf.

Gedaan met lange wachtlijsten

Elk jaar signaleren we in ons jaarverslag het probleem van de wachtlijsten. Het probleem wordt op verschillende terreinen erkend, maar zolang de wachtlijsten blijven bestaan, is het onmogelijk om het recht van minderjarigen op hulp en zorg op maat maximaal te waarborgen.

Ouders vertellen ons dat ze begrijpen dat er een wachtlijst is, maar niet dat het zolang moet duren. Bovendien is er in de wachttijd vaak geen hulp. Afhankelijk van crisismomenten in het gezin lopen hulpvragen aan en af. Op zo'n momenten is extra steun welkom. Door te zorgen voor overbruggingshulp, kan de begeleider samen met de ouders, kinderen en jongeren voorlopige alternatieven in beeld brengen, nagaan wat wel of niet mogelijk is en wat als ondersteunend ervaren wordt.

Professionals wijzen op obstakels om snel en effectief in te spelen op hulpvragen. Sommige diensten voeren een tijdelijke opnamestop in, ook al gaat het om rechtstreeks toegankelijke hulp. Er ontstaan mini-toegangspoorten: de druk op de niet-rechtstreeks toegankelijke hulp verschuift naar de rechtstreeks toegankelijke hulp.

De gevolgen voor de minderjarigen laten zich voelen op verschillende vlakken. Ze springen van crisisplaats naar crisisplaats. Of ze worden terug naar huis gestuurd. Of ze blijven te lang in een niet-gepaste voorziening of zelfs in een gemeenschapsinstelling. Het in- en uitstroomaanbod slijbt dicht, wat het structurele probleem alleen maar groter maakt.

Een jaar in een OOC

Een meisje van 15 jaar verblijft bijna een jaar in een OOC. Eigenlijk zou ze naar een MFC moeten maar er is geen plaats. Het beoogde MFC biedt maar opvang van maandag tot vrijdag. In het weekend zou ondersteunende pleegzorg een optie zijn maar de dienst voor pleegzorg laat weten dat er nu geen opvanggezinnen zijn die openstaan voor een 15-jarige. Het meisje klaagt bij de Klachtenlijn over de gang van zaken. Ze is de strenge leefregels in het OOC beu. Ze weet niet waar ze zal terechtkomen. Ze kan geen vriendschap of sociale activiteiten opbouwen.

Ondanks de inzet van diensten zoals de sociale dienst van de jeugdrechtsbank en het begeleidend team van het OOC, is de klacht gegrond. Ook al helpt dat het meisje zelf niet aan een vrije plaats, de overheid schiet tekort om de gepaste hulp aan te bieden. Bovendien neemt zij een plaats in van een andere jongere die wellicht wacht op een observatie of oriëntatie in een OOC. Enkele weken na de melding krijgt de Klachtenlijn bericht dat het MFC een vrije plaats heeft en kan het meisje daar starten.

Een jaar gemeenschapsinstelling in plaats van een pleeggezin

De 15-jarige James woont al vier jaar in België. Hij is van Afrikaanse origine. James vraagt of hij

de kinderrechtencommissaris kan spreken over zijn situatie. Een paar jaar geleden is zijn moeder plots overleden. Met zijn vader heeft hij al een hele tijd geen contact meer doordat zijn vader agressief deed tegen hem. Hij is er weggevlucht en kon tijdelijk terecht bij iemand van zijn school. Maar hij kreeg het steeds moeilijker en werd agressiever. Nu zit hij al een jaar in een gemeenschapsinstelling. James' gedrag is enorm verbeterd en het lijkt erop dat hij de moeilijke periode in zijn leven verwerkt heeft. Hij wil heel graag naar een gezin. James zegt dat hij gezinswarmte mist. Maar het is niet gemakkelijk om een pleeggezin te vinden. Er is te weinig aanbod, zeker voor jongvolwassenen. James wil ook weten wie hij nog in zijn herkomstland kan bereiken en of er nog familie in België is bij wie hij terecht kan. Dat is moeilijk op te zoeken omdat hij niet wil dat zijn vader ervan weet.

James had al langer kunnen uitstromen naar een pleeggezin of een begeleidingstehuis om van daaruit verder te werken naar netwerkplaatsing. Maar door de wachtlijsten werd zijn verblijf in de gemeenschapsinstelling telkens verlengd. Een gemeenschapsinstelling is niet de plek waar een jongere moet verblijven omdat er geen plaats is in het reguliere aanbod.

Het Kinderrechtencommissariaat probeerde op vraag van James contact op te nemen met de ambassade om na te gaan of de jongen recht had op informatie over familieleden in het land van herkomst. Die piste liep dood op privacyregels. Er werd opnieuw met alle diensten gebrainstormd over de mogelijkheden om tegemoet te komen aan de vragen en de belangen van de jongen. Een begeleider van de dienst OTA (ondersteunings-team allochtonen) deed navraag bij de netwerken die hij kende. Dat leidde tot een positief resultaat. Via via werden een oom en een tante gevonden die zelfs in dezelfde regio bleken te wonen. Zij wilden de jongen leren kennen en mee bekijken welke rol zij konden opnemen. Alles werd stap voor stap aangepakt en er startte een traject met de jongen en de familie. Ideaal leidt dat tot een pleegzorgplaatsing. Iedereen was het erover eens dat dit traject het best vanuit de gemeenschapsinstelling gebeurde om te vermijden dat James tijdelijk nog eens moest verhuizen naar een begeleidingstehuis. Ook James wilde dat vermijden. Dat is dan ook zo gebeurd. Deze oplossing kon bereikt worden dankzij de inzet en de wil van de begeleiders uit de gemeenschapsinstelling, de

consulent, de jeugdrechter en OTA om te blijven zoeken en om samen na te denken. Alle diensten hadden hetzelfde doel voor ogen over wat het belang van James dient en dat gaf een positieve dynamiek.

”

“

Instellingskind door plaatsgebrek bij voorzieningen in de buurt

De pleegouders van de 7-jarige Lieze nemen contact op met de Klachtenlijn. Ze zijn pleegouder sinds Lieze 1 jaar was. Maar het is al een moeilijk proces geweest. De ouders van Lieze zijn niet meer in beeld en het is uitgesloten dat zij nog contact krijgen met hun dochter. Lieze heeft extra zorg nodig. Een screening in de kinderpsychiatrie leerde dat Lieze ODD en ADHD heeft, gecombineerd met hechtingsproblemen en sociaal-emotionele ontwikkelingsproblemen door gebeurtenissen in haar eerste levensjaar. Het advies was dat een omkadering in de week vanuit een MFC nodig was en in de weekends een verblijf in het pleeggezin. De jeugdrechter ging daarmee akkoord. Nu anderhalf jaar later was er plaats in een MFC voor opvang in de week. Alleen ligt dat MFC ver weg van het pleeggezin. Daardoor kunnen de pleegouders onmogelijk Lieze elk weekend gaan ophalen.

De Klachtenlijn nam contact op met de consulent. Hij bevestigde dat er geen andere plaats was dichtbij huis. Er zijn overal wachtlijsten en de zorg voor Lieze werd zwaar voor het pleeggezin. Vandaar dat ze die plek alvast genomen hebben. Met de consulent werd bekeken welke opties er nog zijn want gewoon achteruit gaan leunen nu er plek is, is geen optie. Door plaatsgebrek wordt onbedoeld de keuze gemaakt tussen een instellingskind of toch nog de optie voor omkadering van een pleeggezin. Gezien de situatie van het meisje is het pleeggezin het enige dat ze in haar leven zal hebben buiten de voorzieningen of het professionele kader. De band met het pleeggezin moet dus absoluut behouden blijven. De pleegouders spraken duidelijk hun engagement uit. Lieze werd opnieuw aangemeld met voorrang voor een MFC dichtbij in de buurt. Ook al is het nog even wachten, het geeft wel opnieuw perspectief.

”

Elke jongere moet snel kunnen rekenen op de jeugdhulp die hij nodig heeft

Veel kinderen en jongeren kloppen aan bij de jeugdhulp. Meer dan 900.000 kinderen en jongeren gaan naar de brede instap met een hulpvraag. Meer dan 12.000 kinderen en jongeren kloppen aan bij de toegangspoort voor intensieve jeugdhulp. 4.000 minderjarigen en meer worden opgevolgd door de jeugdrechtbank. En toch blijft Vlaanderen tekortschieten. Het laatste jaarverslag van het Agentschap Jongerenwelzijn spreekt van gemiddeld 122 tot 277 dagen wachttijd, afhankelijk van de sector.

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen van 2019 suggereren we deze acties:

- Pak de wachtlijsten aan. De lijsten en de wachttijden zijn te lang. Zorg voor snelle toegang tot de nodige hulpverlening. Dat betekent een breder palet aan rechtstreeks toegankelijke hulp en uitbreiding van het rechtstreekse en het niet-rechtstreekse hulpaanbod.
- Maak wachtlijsten minder statisch. Ze mogen geen synoniem zijn van totale afwezigheid van hulp. Start overbruggingshulp op. Terwijl ze wachten, moeten ouders, kinderen en jongeren kunnen rekenen op back-up en raad. Bijvoorbeeld van hun toekomstige rechtstreeks toegankelijke jeugdhulporganisatie of begeleider.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Gebrek aan hulpaanbod vraagt van minderjarigen erg veel flexibiliteit: crisishulp onder druk

De Klachtenlijn krijgt meldingen van ouders, minderjarigen en professionals die laten zien dat jongeren vaak van crisisplaats naar crisisplaats hopen om de tijd te overbruggen tot ze de hulp krijgen die ze echt nodig hebben.

De reden is dubbel. Enerzijds is crisishulp vaak de enige hulp die snel kan opstarten. Het is ook de enige plek die jongeren op korte termijn veilig kan onderbrengen. In het reguliere aanbod is dat zo goed als uitgesloten. Het gevolg is dat ook in de crisisjeugdhulp een tekort ontstaat. Kinderen en jongeren riskeren op straat te belanden of moeten noodgedwongen hun onleefbare thuis-situatie uitzitten.

Anderzijds kunnen kinderen en jongeren rekenen op een crisisbed voor maximaal zeven dagen (één keer verlengbaar met zeven dagen). Die termijnen leiden er dus toe dat, als de crisis nog leeft, jongeren moeten verkassen naar een nieuwe crisisplek. Is de termijn van veertien dagen dan zo strikt? En wie beslist over mogelijke verlenging? We vragen van kinderen en jongeren veel aanpassingsvermogen aan telkens nieuwe opvangplaatsen. Dat vreet energie. Welk effect heeft die aaneenschakeling van oplossingen op het welzijn van de minderjarigen? Terwijl ze op dat moment al in een stressvolle crisissituatie zitten.

Niet alleen voor de minderjarigen is het telkens wisselen van opvang soms weinig zinvol. Ook de draagkracht van thuis zelf komt zwaar onder druk. We stellen in de verhalen van ouders vast dat de weerstand toeneemt. Hun kind wordt weggehaald omdat er vragen zijn over de thuissituatie, maar tegelijk kan de overheid geen stabiele oplossing aanreiken.

De vaststellingen van de Klachtenlijn vinden we ook terug in een recent gepubliceerd onderzoeksrapport van het Rekenhof.

- REKENHOF, *Crisisjeugdhulp. Analyses van niet-beantwoorde hulpvragen*, Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement, Brussel, april 2018, <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1389574>

Een 'hervalbed' als crisismaatregel

Een medewerker van de sociale dienst van een MFC signaleert dat diensten soms erg moeilijk samenwerken. Dat maakt dat flexibele trajecten op maat voor jongeren vaak geen uitwerking krijgen. Zo hebben ze de 16-jarige Kevin opgenomen nadat hij in een For-K-afdeling verbleef. De jongen

verzet zich tegen het MFC en zijn gedrag werd oncontroleerbaar en gevaarlijk voor hemzelf en de anderen. Het MFC vroeg de jeugdrechtbank om een crisisopname te bevelen. De jeugdrechter antwoordde dat dat weinig zinvol is want ook zij moeten de weg van de toegangspoort volgen omdat de zorgnood veranderde. Het MFC zegt dat ze het hard kunnen spelen. Ze zouden kunnen zeggen dat de opname stopt maar net dat willen ze niet. Wel hebben ze ondersteuning nodig van de For-K om hun expertise te delen met het MFC. Uiteindelijk kon Kevin via een persoonlijk contact zelf voor twee weken een crisisbed regelen in de For-K. Dat wordt dan gezien als time-out. Als dat flexibele systeem van 'hervalbedden' zou kunnen bestaan, zouden veel meer voorzieningen 'moeilijke' jongeren langer kunnen vasthouden, zegt de melder. Hij vindt dat een belangrijk signaal voor het Kinderrechtencommissariaat, om mee te nemen naar het beleid.

”

“

Van crisisopvang naar crisisopvang biedt geen rust

De voogd van de niet-begeleide minderjarige Mansoor, 14 jaar, belt naar de Klachtenlijn. Mansoor is al drie jaar erkend vluchteling. Anderhalf jaar woonde hij in een pleeggezin, maar dat stopte. Daardoor verhuist hij nu al weken van de ene crisisplaats naar de andere. Door dat hoppen en het gebrek aan toekomstperspectief krijgt de jongen geen rust. De begeleidster van het crisisnetwerk doet veel inspanningen maar botst overal op gesloten deuren. De voogd heeft geen zicht op de huidige stand van zaken. Binnenkort stopt de crisisopvang en er is geen alternatief. Bovendien is Mansoor door zijn agressief gedrag op school geschorst, waardoor de dagbesteding wegvalt. Het CLB heeft een M-document ingediend om het OCJ verder te laten opvolgen. De voogd vraagt tussenkomst van de Klachtenlijn om de ernst van de situatie te duiden en mee te helpen zoeken naar een stabiele opvangplaats.

De Klachtenlijn neemt contact op met het crisisnetwerk en de leerlingbegeleiding op school om de situatie integraal aan te pakken. De twee diensten bleken verkeerde verwachtingen te hebben tegenover elkaar waardoor de onderlinge communicatie mank liep. Dat blokkeerde het zoeken

naar oplossingen. De Klachtenlijn fungeerde als go-between en schetste de volledige situatie bij de twee diensten met de vraag wie welk stuk kon opnemen om samen de zorg voor Mansoor te dragen. We spraken af dat het crisisnetwerk versneld naar alternatieven zou zoeken. Via de leerlingbegeleiding nam de Klachtenlijn ook contact op met de vervolgschoolcoach van Mansoor om de alternatieven op school zelf te bekijken. Verschillende kansen en mogelijkheden boden zich uiteindelijk aan. Mansoor kon versneld instromen bij het Centrum Leren en Werken. Er werd ook voor een paar maanden een plaats gevonden in een reguliere voorziening. Die wilde Mansoor opnemen als ze ondersteuning kreeg van het centrum Minor Ndako met expertise in begeleiding van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen. Ook dat werd geregeld.

”

Genoeg crisisjeugdhulp met directe toegang voor kinderen

Meer dan 9.000 minderjarigen doen elk jaar een beroep op een crisis hulpdienst. Onze Klachtenlijn brengt elk jaar minderjarigen in contact met het crisismeldpunt omdat ze willen vluchten. Verschillende bronnen melden gebrek aan aanbod in de crisisnetwerken, ook al probeert de jeugdhulpverlener van het meldpunt met alle mogelijke creativiteit een oplossing voor de minderjarige te vinden. Van juli 2015 tot juni 2016 telt Het Rekenhof 4.377 minderjarigen die een crisismodule nodig hadden. 28,5% van die hulpvragen bleef onbeantwoord.

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen 2019 pleiten we hiervoor:

- Investeer meer in crisis hulp. Er moet een gevarieerd en ruim genoeg aanbod zijn.
- Verzeker de doorstroom naar de reguliere jeugdhulpverlening.
- Pas het decreet Integrale Jeugdhulp aan zodat kinderen en jongeren, zonder tussenkomst van een jeugdhulpverlener, bij het crisismeldpunt terecht kunnen. Het decreet moedigt contactname door kinderen en jongeren bij het crisismeldpunt niet aan.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Dossiers in de wachtkamer

De jeugdhulp vertrekt van het principe van vrijwilligheid. Via de diensten brede instap wordt zoveel mogelijk een hulpplan opgesteld in samenspraak met de ouders en de minderjarigen. Als vrijwilligheid niet langer houdbaar is of er wordt een situatie aangemeld vanuit de vraag naar maatschappelijk noodzakelijke jeugdhulp, dan komen de gemandateerde voorzieningen in beeld. Als die onderhandelende jeugdhulp niet slaagt, wordt er aangemeld voor gerechtelijke jeugdhulp.

Het jeugdhulptraject dat jongeren dan met hun gezin bewandelen, kan soms lang duren. Zo hebben de gemandateerde voorzieningen 65 dagen tijd om een sociaal onderzoek te doen. Bij overdracht naar de gerechtelijke jeugdhulp heeft de sociale dienst van de jeugdrechtbank op zijn beurt ook 65 dagen tijd.

Ook al hebben gezinnen recht op een degelijk onderzoek dat de hulpnoden, de sterktes en werkpunten van het gezin in kaart brengt, ontbreekt al die tijd soms effectieve hulp. Wordt de situatie niet net nog erger door die lange wachttijden en de spanning die ze met zich meebrengen?

CLB – gemandateerde voorziening – jeugdrechtbank

Het CLB meldt de situatie van de 13-jarige Kate. Nadat Kate aanklopte voor hulp over haar thuisituatie, startte het CLB met haar ouders een traject op. Wat ze wilde bespreken met haar ouders over verontrusting en veiligheid, stuitte op verzet. De ouders gaven geen toestemming meer om met Kate te spreken. Het CLB deed dat wel omdat Kate ouder is dan 12 jaar. Het CLB meldde de situatie aan bij de gemandateerde voorziening. Drie weken later werden ze uitgenodigd voor een eerste driegesprek. De gemandateerde

voorziening ging met de ouders en Kate op weg. Het CLB volgde op via Kate. Het vernam van Kate dat bijna twee maanden later de gemandateerde voorziening het dossier sluit omdat de ouders niet wilden meewerken. Dat had het CLB al voorspeld. Het dossier wordt nu overgedragen aan de jeugdrechtbank. Het CLB begrijpt dit lange traject niet. Ze hadden het M-doc al heel goed gemotiveerd en toch wordt alles nog eens opnieuw bekeken. De ouders willen met het CLB niets meer te maken hebben omdat het CLB aangemeld heeft. Ondertussen kan het CLB de veiligheid van Kate niet garanderen. Ook voor Kate is dat een negatieve ervaring. Ze heeft spijt dat ze hulp gevraagd heeft want nu gaat het dossier naar de jeugdrechtbank en moet ze weer wachten. Ondertussen worden de psychische verwijten en mishandelingen alleen maar erger. Het CLB vraagt het Kinderrechtencommissariaat om dit structureel aan te kaarten want er zijn zo wel meer dossiers.

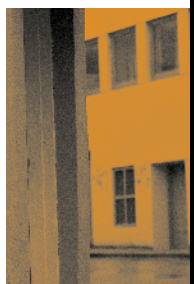

Beslotenheid als enige uitweg om zorg aan te bieden?

Opvallend zijn de meldingen waarin ouders bij de Klachtenlijn klagen dat ze wachten op gesloten opvang voor hun kind. Op zich een vreemde wending want minderjarigen opsluiten moet zoveel mogelijk vermeden worden. Het Kinderrechtencommissariaat zal daar ook altijd voor blijven opkomen.

De analyse laat zien dat die meldingen vaak op verschillende gronden gebeuren. De situatie van de minderjarige escaleert omdat de hulpvraag te laat kwam of omdat de hulp op zich liet wachten. Daardoor lijkt een gesloten instelling de enige plek waar hulp nog mogelijk is. Ook het probleem van de weglopers kan aanleiding zijn voor een hulpvraag. Minderjarigen die van huis of uit de voorziening weglopen en dagenlang onvindbaar zijn, brengen zichzelf soms in gevaar. Dat gevaar is vaak gelinkt aan tienerpooierpraktijken.

Een gesloten instelling is dan de enige optie om de ongerustheid te temperen. Tot slot zien we ook situaties waarin de ouders zich ernstige zorgen maken over het gedrag van hun kind, terwijl de jongere zelf geen hulpvraag stelt of geen hulp

wil aanvaarden. Ook dan zien ouders gesloten opvang als dé plek waar hun kind ‘gedwongen’ kan werken aan probleeminzicht.

“

Veel weglopen: ongerust over dochter

De vader van de 15-jarige Shari ventileert zijn ongenoegen. De jeugdrechtbank plaatste Shari in een voorziening om haar probleemgedrag. Daar liep ze verschillende keren weg. In die weglouperiodes werd ze verschillende keren misbruikt door volwassen mannen. Ook seksueel kent de dochter geen grenzen. Vader wil bescherming voor zijn dochter en vraagt een langdurige gesloten plaats want hij is bang dat het fout afloopt. Via de sociale dienst van de jeugdrechtbank werd ze aangemeld voor de gesloten gemeenschapsinstelling. De consultant meldt haar elke week aan maar de quota voor instroom uit hun regio zijn bereikt.

De Klachtenlijn nam contact op met de sociale dienst van de jeugdrechtbank en die bevestigde de wachtlijst voor de gesloten gemeenschapsinstelling voor meisjes. De voorziening waar ze verblijft, zegt dat het door dat weglopen niet langer werkbaar is. De enige tussenoplossing is te werken met time-outs.

”

“

Voorwaarden opgelegd maar niet nageleefd

De moeder van de 16-jarige Floor vraagt hulp. Ze ziet het niet meer zitten met Floor. Het meisje heeft strafbare feiten gepleegd. De jeugdrechter heeft voorwaarden opgelegd zoals: naar school gaan, vrijetijdsbesteding, geen druggebruik meer. Dat loopt helemaal mis. Floor doet thuis haar zin, komt en gaat wanneer zij het wil. Het is voor de andere kinderen in het gezin ook niet langer houdbaar. Ze probeerden al drie weken de consultant te bereiken maar die is er nooit.

De Klachtenlijn hoorde van de consultant dat aanmelden bij de gemeenschapsinstelling nu moeilijk is. Bij de sociale dienst van de jeugdrechtbank alleen al staan er momenteel tien jongeren op de wachtlijst. Er is geen andere oplossing om de veiligheid en bescherming van Floor te garanderen.

”

“

Wie neemt de verantwoordelijkheid op?

De moeder van de 16-jarige Tibo belt in paniek. Haar zoon is alweer dagen van huis weg. Hij heeft psychische problemen. Ze is bang dat hij zelfmoord pleegt. Hij zat al in een MFC maar daar werd hij aan de deur gezet. Tibo werd dan opgenomen ter observatie op de kinder- en jeugdpsychiatrie. Ook daar stopte de opname door zijn agressie en omdat hij niet volledig meewerkte. Nu is hij dus weer thuis. Maar ook thuis loopt het vaak uit de hand. Als zijn moeder de consultant belt, krijgt ze het advies om de politie in te schakelen. De moeder vraagt of het Kinderrechtencommissariaat een gedwongen gesloten plaats voor haar zoon kan afdwingen waar ze hem niet onmiddellijk buiten zetten. Want als niemand met hem wil doorwerken, zal hij ofwel zichzelf iets aandoen, ofwel op zijn 18 jaar in de gevangenis voor volwassenen terechtkomen.

De consultant laat de Klachtenlijn weten dat Tibo op de wachtlijst staat voor de gesloten gemeenschapsinstelling. Geen enkele voorziening in de buurt wil hem nog opnemen. De jeugdrechtbank kan geen plaats opeisen. Ook crisisjeugdhulp laat weten voor deze situatie niet langer hulp op te starten want het is niet de bedoeling om overbruggingshulp aan te bieden. Everberg is evenmin een oplossing want hij pleegde geen ernstige strafbare feiten. Ook de consultant weet het niet meer en zegt dat er op dit moment geen opties zijn. Het is de harde realiteit.

”

Verscherpte aandacht voor tienerpooiers

Bij de vraag naar gesloten opvang is er een link met bezorgdheid voor slachtoffers van tienerpooiers. Het Kinderrechtencommissariaat kreeg daar meldingen over. Het gaat om erg problematische situaties. De minderjarigen zijn heel kwetsbaar door zware inbreuken op hun fysieke, psychologische en seksuele integriteit. Het zijn ook meisjes met een vaak ambivalente houding tegenover de jeugdhulp: ze erkennen de behoefte aan ondersteuning en begeleiding, maar stoten die tegelijk ook regelmatig af. Hulpverleners vinden voor die groep jonge-

ren niet altijd een gepast antwoord. Tienerpooiers hebben hun eigen mechanismen en die zijn moeilijk te doorgronden. Jeugdhulpverleners signaleren dat ze ondersteuning nodig hebben.

Het begeleidings- en ondersteuningsaanbod is terecht ingebed in de integrale jeugdhulp. Want het gaat per definitie om een problematische leefsituatie. Maar tienerpooierschap is heel specifiek. De jongeren zijn slachtoffer van seksuele uitbuiting en van mensenhandel. Vanuit het federale 'statuut van slachtoffer van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting' begeleiden drie gespecialiseerde centra, Payoke, Pag-Asa en Sürya, slachtoffers van mensenhandel juridisch, administratief en psychologisch.

Minderjarige slachtoffers van tienerpooiers hebben recht op gespecialiseerde jeugdhulp die ook de knowhow van die centra benut en samenwerkt. Zo moet de jeugdhulp ook juridische en administratieve ondersteuning en aangepaste psychologische steun geven.

Vast tussen angst, aandacht en geld

Een hulpverlener meldt de situatie van Roxanne (16 jaar). Zij verblijft in een voorziening. Roxanne zegt dat ze contact heeft met een man die haar dwingt tot seksuele contacten met andere mannen. Ook al voelt ze zich daar niet altijd goed bij, toch is ze bang om afstand te nemen want de man bedreigt haar. Ze heeft ook niemand anders in haar leven. Dat ze aandacht en geld krijgt, vindt ze best wel leuk. Het meisje raakt stilaan geblokkeerd.

Ook voor de Klachtenlijn zijn deze situaties nieuw. We erkennen de moeilijkheden waar hulpverleners mee kampen. In deze situatie adviseerden we om psychologische begeleiding te starten om tot erkenning van het probleem te komen. Zo kan de begeleidster in de buurt blijven en vertrouwen behouden zodat het meisje altijd bij haar terecht kan met haar verhaal of als er zich iets ernstigs voordoet. Intern kan het best met het team bekeken worden wanneer eventueel de jeugdrechtbank ingeschakeld moet worden om Roxanne tegen zichzelf te beschermen. Naast de situatie van Roxanne alleen, raadt de Klachtenlijn ook aan om uit te kijken of ze geen andere meisjes gaat ronselen in de voorziening. Als Roxanne

er klaar voor is, kan de begeleiding mee ondersteunen in de contacten met de politiediensten om een klacht in te dienen tegen de pooiers.

Zorg voor opvang en begeleiding van minderjarige slachtoffers van tienerpooiers

Tienerpooierschap is heel specifiek. De jongeren zijn slachtoffer van seksuele uitbuiting én van mensenhandel. Het huidige aanbod in de jeugdhulp volstaat niet.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt in zijn memorandum voor de Vlaamse verkiezingen 2019 gespecialiseerde hulpverlening voor slachtoffers van tienerpooiers.

- Er is opvang en begeleiding nodig in een omgeving zonder invloed van ouders. De slachtoffers moeten tijd krijgen om zelfinzicht te versterken, trauma's te verwerken, zelfvertrouwen op te bouwen en de afhankelijkheid van de ouders te doorbreken.
- Sla bruggen tussen de jeugdhulp en de opvangcentra voor slachtoffers mensenhandel, die de knowhow hebben om slachtoffers van mensenhandel te begeleiden en te ondersteunen.
- Zorg voor expertise-uitwisseling en samenwerking over opvang en begeleiding van slachtoffers van tienerpooiers tussen jeugdhulpverleners onderling én met de centra Payoke, Sürya en Pag-Asa.
- Zet een centraal registratiesysteem op van slachtoffers van tienerpooiers. Dat brengt het fenomeen in kaart, detecteert regio's en helpt om patronen op tijd te herkennen.
- Organiseer vorming in de jeugdzorg om het fenomeen te leren kennen en ermee te leren omgaan.
- Zet in op samenwerking tussen hulpverlening en justitie. Bekijk of het statuut mensenhandel aangepast is aan die groep, zodat bijvoorbeeld strafverzwaring voor de ouders gegarandeerd is.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Vechtscheidingen in de jeugdhulp: een uitdaging

Scheidingen zorgen niet alleen voor problemen in gezinnen. Ook bij de jeugdhulpsector worden scheidingssituaties aangemeld.

► Kinderen en scheiding: Zie ook 'Rechten op en in het gezin' in dit jaarverslag

De jeugdhulp lijkt soms vast te lopen op strijdende ouders. Het probleem is complexer omdat bij een vechtscheiding ook andere mechanismen spelen. Gekwettheid bij ouders, woede tussen de partners, kinderen en jongeren die gebruikt en beïnvloed worden, de reorganisatie van het ouderschap dat faalt, zijn maar enkele voorbeelden. Als dat zich voordoet, kan de ontwikkeling en ontplooiing van kinderen en jongeren in het gedrang komen. Van de jeugdhulp wordt dan verwacht dat hij in het bestaande aanbod en maatregelenpakket oplossingen vindt om opnieuw te zorgen voor de veiligheid en bescherming van de minderjarigen. Kan het huidige aanbod de veerkracht van kinderen en jongeren in zo'n complexe problematiek genoeg versterken?

De spreidstand van de jeugdhulp: scheidsrechter én hulpverlener

De jeugdhulp krijgt te maken met situaties op de grens van een vechtscheiding en verontrustende opvoedingssituatie. Of met situaties waarin de vechtscheiding het voor de kinderen en jongeren net verontrustend máákt. Dat gecombineerde probleem maakt het soms extra ingewikkeld om te achterhalen wat de zorgnood is van de minderjarige. Op het terrein zijn verschillende methodieken uitgewerkt om vastgelopen situaties van vechtscheidingen te doorbreken zoals ORO-tafels (ouderschapsreorganisatie), Signs of Safety of het project Kinderen uit de Knel. Met die methodieken proberen de hulpverleners de strijd ook te bekijken door de ogen van het kind. Vanuit de impact op de kinderen proberen ze dan om de ouders opnieuw met elkaar te laten praten. De bedoeling is dat ze opnieuw elkaars ouderschap zien en de onvermijdelijke verschillen.

Voorals ouders signaleren bij de Klachtenlijn dat die methodieken heel theoretisch zijn. Ze vragen zich af of een methode zomaar toepasbaar is in elke scheidingssituatie. Vaak zien ze ook niet hoe de methodiek hun kind verder kan helpen. Of ze zijn bang dat de methodieken hun kind zelfs extra belasten.

De meldingen tonen hoe een vechtscheiding de ontwikkeling van een kind kan bedreigen. Het is een dynamiek die soms moeilijk te vatten is en waarvoor ook de jeugdhulp houvast nodig heeft. We zien hoe de jeugdhulp enerzijds hulp moet verlenen om de positie van het kind of de jongere weer centraal te stellen. Anderzijds ervaren hulpverleners ook druk om als een soort scheidsrechter op te treden en uitspraken te doen over wie nu de 'beste ouder' is.

Ook zien we een spanningsveld in de handelingsruimte van de vrijwillige jeugdhulp. Dikwijls is er al een vonnis van de familierechtbank over de verblijfsregeling van de kinderen waar de ouders zich aan moeten houden. Dat bepaalt ook de handelingsruimte van de hulpverlener. Maar soms kan het nuttig zijn om tijdelijk een regeling *on hold* te zetten of aan te passen. Om zo rust te creëren voor de minderjarigen of om van daaruit te werken aan herstel van de relaties tussen ouder en kind en tussen de ouders onderling.

Tegelijk zijn we niet blind voor ouders die bij ontevredenheid over een vonnis van de familierechtbank via de jeugdhulp een aanpassing proberen te krijgen. Dat kan zeker niet het opzet worden.

De opties van het OCJ

Een moeder van drie kinderen (15, 12 en 10 jaar) vertelt de Klachtenlijn dat ze al vijf jaar gescheiden leeft van de vader van haar kinderen. Er was een week-weekregeling. De laatste tijd gaat het minder goed tussen de oudste dochter en haar vader. Er is bezorgdheid over de stabiliteit van de vader. Na een conflict kwam hij de kinderen bij de moeder thuis afzetten. Na aandringen van de moeder kwam hij ze een paar dagen terughalen maar er zat geen continuïteit in de regeling. De kinderen zegden ook aan hun vader dat het voor hen op die manier niet meer hoeft. Ze willen een weekendregeling. Oorspronkelijk ging

vader akkoord. Maar achteraf stapte hij naar de familierechtbank voor dwangsommen om de week-week op te eisen. De rechtbank volgde hem en beval de naleving van de week-weekregeling. Zeven maanden later meldt het CLB de situatie bij het OCJ omdat ze verontrustend is. De hele situatie werd de kinderen te veel: deurwaarders die aan de deur staan voor de dwangsommen, de druk van de vader voor de week-week. Het OCJ wil de situatie bespreken met de kinderen, maar zegt dat het vonnis van de familierechtbank nageleefd moet worden. Moeder vraagt wat de rechten zijn van haar kinderen om in de jeugdhulp gehoord te worden want zij willen niet meer gaan. Ze vindt dat het vonnis het welzijn van de kinderen schaadt. Dus zolang dat verplicht is, zal de band tussen de kinderen en de vader niet hersteld raken.

De Klachtenlijn hoorde van de consulent dat als de vader niet akkoord gaat om het vonnis in onderling overleg aan te passen, dat dat hun vertrekbasis is. De dwangsommen zijn een extra belasting want de kinderen nemen dat hun vader kwalijk. De consulent heeft dat willen bespreken maar met weinig effect. Nu focussen ze op een stappenplan om de contacten tussen vader en kinderen te herstellen. Het OCJ zal die eerste gesprekken ook leiden. Maar dan blijft de strijd tussen de moeder en de vader waarschijnlijk nog bestaan, dus het is afwachten of ze de verwrongen relaties kunnen herstellen.

Zonder akkoord van de ouders geen oplossing

De vader van twee jongens zit in een vechtscheiding. Hij wil in het belang van zijn kinderen communiceren en bemiddelen, maar hun moeder werkt tegen. Ze werden onlangs uitgenodigd door het OCJ omdat de kinderen probleemgedrag begonnen te vertonen. Vader heeft gelezen over Kinderen uit de Knel. Hij wil dat volgen in het belang van de kinderen. Moeder wil dat niet. De consulent van het OCJ zegt dat ze het niet kan afdwingen.

Ondanks de frustraties van de vader in zijn zoektocht naar conflicthantering, is het inderdaad zo dat een OCJ dit niet kan opleggen. Het kadert

nog altijd in de vrijwillige jeugdhulp. Zonder het akkoord van de moeder is het geen haalbare jeugdhulpmaatregel.

”

“

‘Ik moet oplossen wat mijn ouders niet lukt’

Een signaal van een therapeute samen met de 14-jarige Emma, die ze begeleidt: door de vechtscheiding van haar ouders werd Emma in contact gebracht met de ORO-tafels. Het OCJ gebruikt die methodiek voor ouderschapsreorganisatie. Na drie keer kwam er plots een eind aan de gesprekken omdat de ouders niet meer wilden meewerken. Maar er kwam geen alternatief. Het meisje voelde zich niet echt gehoord. Ze wilde vertellen wat er gebeurd was, maar ze kreeg te horen: ‘Dat is nu niet aan de orde, we weten wat er speelt, dat is iets voor later.’ De gesprekken waren tijdens de schooltijd, wat Emma niet zo aangenaam vond want daarvoor moest ze dan telkens weggaan uit de school. De methodiek legt een grote verantwoordelijkheid bij de jongere zelf in de communicatie met de ouders. Voor Emma voelde dat als een voortdurende spanning waarin ze conflicten moest oplossen of vermijden. Ze kreeg de indruk dat zij iets moest oplossen waar volwassenen niet in slagen. Na de plotse stopzetting werd er niets opgevolgd, terwijl het traject wel nieuwe spanningen veroorzaakt had. De therapeute en Emma hopen dat door de ervaring te vertellen, er aandachtig omgesprongen wordt met methodieken waarin de kinderen zelf verantwoordelijk worden voor iets waar hun ouders niet in slagen.

”

Plaatsing als eindpunt in het spreidingscontinuüm

In de jeugdhulp kun je alleen maar een beroep doen op het bestaande aanbod en het maatregelenpakket als alle minder ingrijpende maatregelen uitgeput zijn. Als de bezorgdheid over de impact van de vechtscheiding op de ontwikkeling van de kinderen en jongeren blijft bestaan, is een plaatsing vaak nog de enige optie. De jeugdrechter kan tot plaatsing beslissen om rust te brengen, om het kind te observeren of om het contact met een ouder te herstellen.

Met het oog op extra bescherming voor de kinderen valt daar iets voor te zeggen. Alleen merken we dat sommige kinderen het ervaren als een dubbele straf: de scheiding heeft een grote impact op hun dagelijkse leven en toekomst en nu worden ze ook nog eens in een voorziening geplaatst. Daarom vragen we om die plaatsingsmaatregelen alleen in uitzonderlijke situaties te nemen. Het moet absoluut vermeden worden dat kinderen zichzelf als probleem gaan beschouwen. Kinderen zijn niet het probleem, het conflict tussen hun ouders is dat wel.

“

Door onderlinge strijd van ouders naar een OOC

De 15-jarige Marie belt de Klachtenlijn. Haar ouders leven al even gescheiden en dat loopt heel turbulent. Haar ouders vchten al heel wat conflicten uit om haar. De relatie met haar vader loopt moeizaam. Met haar moeder gaat het goed. De hele situatie woog ontzettend op haar. Zo erg dat ze in maart besloot niet meer naar haar vader te gaan. Ze voelde zich psychisch ook niet zo goed wat een effect had op haar schoolprestaties en haar aanwezigheid op school. Het CLB maakte zich zorgen en deed een beroep op een gemandateerde voorziening. Daar liep het gesprek met de ouders fout. Uiteindelijk werd het dossier aangemeld bij het parket om de jeugdrechter te vorderen. Die besliste dat Marie twee maanden naar een OOC moet. Enerzijds om op een neutrale plaats na te gaan hoe het echt met haar gaat, wat de invloed is van haar twee ouders, hoe de onderlinge relaties zijn en om het contact met haar vader te herstellen. Marie is daar helemaal overstuurd van. Ze wil niet geplaatst worden en is boos dat het zover gekomen is.

De Klachtenlijn stelde in het gesprek met Marie vast dat ze zich slachtoffer voelt van de situatie. Ze wil absoluut niet in het OOC zijn. Marie ziet geen enkel voordeel aan de plaatsing en kan er niets positiefs aan koppelen. Omdat het een beslissing van de jeugdrechterbank is, is alleen een beroepsprocedure mogelijk. Ook de Klachtenlijn kan daarin voor haar niets betekenen. Marie lijkt zich enorm terug te trekken en komt heel apathisch over in het gesprek. Ze lijkt haar vader ook de schuld te geven van de plaatsing. De Klachtenlijn maakt haar bezorgdheid over aan de sociale dienst van de jeugdrechterbank met de vraag op tijd na te

gaan of het doel dat de maatregel beoogt, gehaald wordt. En om op tijd te evalueren of de maatregel het belang van Marie blijft dienen.

Op de grens minderjarig-meerderjarig

De Klachtenlijn krijgt meldingen over jongeren die soms niemand hebben in hun netwerk die het voor hen opneemt. Of over jongeren bij wie net al heel wat actoren betrokken zijn maar met wie de samenwerking of communicatie mank loopt. De minderjarige dreigt dan onzichtbaar te worden.

De Klachtenlijn bekijkt dan in het belang van de jongere welke diensten ingeschakeld kunnen worden. We analyseren en detecteren waar de zorgnoden zitten. We roepen de jeugdhulp op om samen verantwoordelijkheid op te nemen en gaan ook na welke rol we zelf als Klachtenlijn kunnen opnemen. Zo proberen we in bepaalde situaties hulp op te starten ofwel verder te zetten. Diensten moeten daarvoor soms ook uit hun comfortzone komen en proactief werken. Die situaties laten zien dat de minderjarige een trajectbegeleider nodig heeft.

Samen rond de tafel

Een verontruste burger belt de Klachtenlijn omdat zij bezorgd is over Tom, 17 jaar. Tom verloor als kind zijn vader. Twee dagen geleden kreeg hij van het ziekenhuis te horen dat nu ook zijn moeder overleden is: zij heeft zelf een eind gemaakt aan haar leven. Tom blijft alleen achter. Hij heeft nauwelijks een netwerk. Er is nog wel een tante maar die relatie is niet zo hecht. Een begeleider van het Columbusproject was er vroeger al bij betrokken. Er duiken heel veel vragen tegelijk op: Moeder had schulden, wat gebeurt er nu? Kan Tom daar verantwoordelijk voor gesteld worden als hij binnenkort meerderjarig wordt? Kan hij alleen wonen? Moet er een voogd aangesteld worden? Is er ook een erfenis? De begeleider vraagt ondersteuning van de Klachtenlijn om dit mee op te nemen: het gaat om hulp en ondersteuning opzetten en over juridische aspecten waarop ze gaan vastlopen.

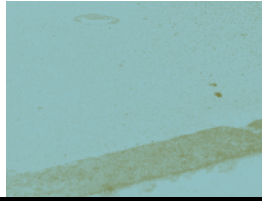
De Klachtenlijn was blij dat de begeleider van het Columbusproject de situatie ter harte nam, ook al waren ze niet meer rechtstreeks bij de zaak betrokken. Het zegt veel over de visie van de dienst: dat hulpverlening niet stopt nadat de module afgelopen is. Er werd afgesproken om een rondetafel te organiseren. Uiteraard met toestemming van Tom. Moesten er zeker bij zijn: het Kinderrechtencommissariaat, het OCMW, het internaat, het CLB, enkele familieleden en Tom zelf. Opzet was een hulpplan op te stellen voor alle probleemgebieden: van financiën over huisvesting tot onderwijs. De begeleider van Columbus met wie Tom het beste contact had, nam de coördinatie op zich en kreeg het mandaat om de continuïteit te bewaken. Zo maakten ze deze afspraken: Tom kon tot het einde van het schooljaar gratis op het internaat blijven. In de weekends was hij welkom bij zijn neef. Er kwam een aanvraag voor begeleid zelfstandig wonen. Zodra dat opstart, wordt bekeken of dat begeleid zelfstandig wonen ook in het huis van de moeder kan. Het OCMW onderzoekt de mogelijkheden van financiële ondersteuning nu en na 18 jaar. De Klachtenlijn regelt de contacten met een jeugdadvocaat voor de schuldkwesitie, de aanstelling van een voogd en de erfeniskwesitie. We namen ook contact op met het ziekenhuis om na te gaan welke spullen daar nog lagen van de moeder of wat van daaruit nog op Tom kon afkomen.

Maak werk van continuïteit in de hulpverlening, ook voor 18-jarigen

Afhankelijk van de leeftijd, de problemen en het gedrag van jongeren zijn er verschillende hulpverleningsvormen. Daardoor mist de hulpverlening soms continuïteit. Kinderen en jongeren riskeren tussen de mazen van het net te vallen.

Klachten bij onze Klachtenlijn tonen dat jongeren soms geen hulp krijgen omdat ze in een heen-en-weerproces belanden tussen verschillende jeugdhulporganisaties, omdat ze niet netjes onder de definitie vallen van een doelgroep, omdat de organisatie ze niet terug wil na een time-out of

omdat de jeugdhulp bruusk stopt als de jongere 18 wordt.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt in zijn memorandum voor de Vlaamse verkiezingen van 2019 een trajectbegeleider en een nazorgplan voor wie al 18 is.

- Een trajectbegeleider is een professional die vanaf dag 1 het dossier van de jongere opvolgt. Hij heeft het mandaat om de nodige jeugdhulporganisaties rond de tafel te brengen en ziet toe op de uitvoering van gemaakte afspraken. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om elke jongere in de jeugdhulp een trajectbegeleider te geven.
 - Voor 18-jarigen vragen we het recht op een nazorgplan. Dat loopt vooruit op het einde van de hulpverlening. Het slaat bruggen tussen jeugdzorg en volwassenenzorg. Stel een steunfiguur aan. Garandeer continuïteit en begeleiding in verschillende levensdomeinen: onderwijs, werk, wonen, geld, bouwen aan een sociaal netwerk.
- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Kinderen met een beperking vragen extra zorg en aandacht

Kinderen met een beperking of extra zorgnoden verdienen verscherpte aandacht. Ze zijn nog sterker afhankelijk van de mogelijkheden van ondersteuning thuis en van de maatschappelijke dienstverlening. Uit de meldingen aan onze Klachtenlijn blijkt dat ouders zoveel mogelijk zelf willen zorgen voor hun kind. Als dat niet langer haalbaar is of als er een gedeeld opvoedingstraject met professionals nodig is, kloppen ouders aan bij het residentiële aanbod.

De zorg thuis is mee te verwezenlijken met een persoonlijk assistentiebudget of PAB. Vaak krijgen ouders te horen dat hun kind met extra zorgnoden voldoet aan de voorwaarden om een PAB te krijgen, maar vallen ze toch uit de boot bij de

jaarlijkse toekenning van de budgetten. Er is te weinig budget en situaties met een grotere zorgnood krijgen voorrang. Ouders moeten dan een jaar wachten op de volgende toekenningronde. De gemiddelde wachttijd is vijf jaar. Dat vraagt een ontzettende inspanning en geduld van gezinnen. Het is onmogelijk een hulp- en ondersteuningsaanbod op te starten met een lange-termijnvisie over de gepaste omkadering voor hun kind. Draagkracht van gezinnen en kinderen is op dat moment toch wel een erg pijnlijk rekbaar begrip. We bezochten de vzw Onafhankelijk Leven en spraken er met verschillende jongeren en hun ouders. Uit de gesprekken bleek hoe wel of geen PAB voor de minderjarige en zijn gezin een wereld van verschil maakt.

Al twee keer geen PAB

Een bezorgde moeder belt ons dat haar 5-jarige zoon al twee jaar recht heeft op een PAB. Het is de tweede keer dat ze een beslissingsbrief krijgt met de boodschap dat er geen budget is. Ze klaagt dit onrecht aan. De zorg wordt steeds zwaarder en moeder zegt dat haar gezin er stil aan onderdoor dreigt te gaan. Ze vindt de motivering waarom zijn situatie niet dringend genoeg is in vergelijking met andere kinderen niet transparant. Ze voelt zich niet gehoord.

Ondanks de schrijnende situatie en de hulpkreet die we van het gezin horen, kan de Klachtenlijn niet meer doen dan luisteren, ondersteunen en erkennen. We kunnen niet langer aan ouders de boodschap geven 'hou toch nog maar even vol' als ze telkens opnieuw de boodschap krijgen dat het niet mogelijk is om op de hulpvraag in te gaan. Het is pijnlijk vast te stellen dat kinderen met een beperking niet de nodige ondersteuning krijgen.

De Klachtenlijn krijgt ook meldingen van ouders die de wachtlijsten aanklagen in het residentiële of semi-residentiële aanbod. Zeker als ze al langer vragende partij zijn, stuiten de wachtlijsten tegen de borst. De druk op gezinnen verzwaaert en de wachtlijst ontzegt het kind een aanbod dat beter aansluit bij zijn zorgnood.

Ook al kan het Kinderrechtencommissariaat de wachtlijsten niet oplossen, toch blijven ook wij aan de alarmbel trekken en aandacht vragen voor de zorg- en hulpbehoeften van kinderen met een beperking. Geef ook hen waar ze recht op hebben.

Terug thuis want te moeilijk

Ouders melden dat hun zoon verschillende diagnoses kreeg: ASS, Gilles de la Tourette en ADHD. Hij was op school niet meer welkom omdat hij te veel aandacht vroeg en hij werd ook vaker agressief. Die school was niet de juiste plek voor hem. Na lang wachten wordt hij uiteindelijk opgenomen in een MFC van het VAPH. Maar ook daar kan de begeleiding hem moeilijk te baas. De gasten uit de leefgroep zijn heel verschillend en hij past er niet bij. Ze laten weten dat ze over twee maanden stoppen met de opvang. De ouders zijn op zoek naar een ander MFC maar er zijn overal wachtlijsten. Ze stellen dat van een gezin dus wel verondersteld wordt dat ze zich organiseren en regelen, terwijl de gespecialiseerde diensten dat niet doen.

Garandeer dat elk kind dat recht heeft op een PAB, dat PAB ook krijgt

Het jaarverslag 2016 van het Agentschap Jongerenwelzijn rapporteert dat 1.367 kinderen en jongeren wachten op een PAB. De gemiddelde wachttijd is vijf jaar. Die minderjarigen krijgen dus niet de ondersteuning die ze nodig hebben en waar ze recht op hebben.

- Een PAB maakt een wezenlijk verschil voor kinderen en jongeren met een handicap. Net daarom vraagt het Kinderrechtencommissariaat dat elke minderjarige die recht heeft op een PAB dat ook effectief krijgt.
- Regel overbruggingshulp voor mensen die op de wachtlijst staan.
- Zorg voor een beroepsprocedure en de mogelijkheid om de minderjarige te laten horen door de intersectorale prioriteitscommissie.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Opgroeien in een pleeggezin: anders en toch gewoon

Sinds enkele jaren zet Vlaanderen pleegzorg uitdrukkelijker op de kaart. Zeker bij jonge kinderen die niet langer thuis kunnen opgroeien, wordt er eerst pleegzorg overwogen. Het Kinderrechtencommissariaat schaaft zich achter die visie. Ook onderzoek en VN-aanbevelingen sluiten daarbij aan.

Pleeggezinnen, ouders en de diensten voor pleegzorg vinden hun weg naar de Klachtenlijn. Pleegkinderen zelf zijn een kleine minderheid als rechtstreekse aanmelder. Dat betekent niet dat het telkens gaat over klachten die rechtstreeks raken aan de pleegzorgplaatsing of het pleeggezin. Wel dat het om pleegzorg gaat. Vragen gaan ook over rechten van pleegkinderen, structuren van de jeugdhulp en over onderwijs of vrije tijd. Effectieve klachten gaan het meest over de soms moeizame samenwerking met de dienst voor pleegzorg. Zowel ouders als pleegzorgers klagen daarover. De delicaatste meldingen gaan over de gespannen relaties tussen het pleeggezin en de ouders. Als die spanningen tussen de twee gezinnen blijven bestaan, komt het kind in een moeilijke positie: in een spreidstand tussen de twee milieus. Spanningen en conflicten vragen snel een intensieve opvolging van de diensten voor pleegzorg. Door de werkdruk kan dat niet altijd.

Juridische tsunami

Een pleegmoeder vraagt hoe ze haar pleegdochter kan helpen. Het 15-jarige meisje zit een zestal maanden bij hen in pleegzorg na het overlijden van haar vader. Met de moeder is er nauwelijks contact. Maar nu komt er veel op hen af: de erfenis, beslissingen over veranderen van school, bankzaken. De pleegmoeder weet niet hoe ze die juridische zaken moet aanpakken. Het maakt haar pleegdochter erg onrustig.

We adviseren om samen met de dienst voor pleegzorg na te gaan of het pleegzorgstatuut al een oplossing kan betekenen. Voor de erfenis verwijzen we het meisje door naar een jeugdadvocaat.

”

“

Ik wil mijn kind terug

De moeder van de 4-jarige Alicia neemt contact op. Een jaar geleden werd haar dochtertje in overleg met het OCJ in een pleeggezin geplaatst. De moeder zegt dat ze ondertussen aan alle werkpunten tegemoet gekomen is. Maar als ze meer contact vraagt met haar dochter wordt dat afgeblokt door de dienst voor pleegzorg. Die legt uit dat de dochter nu gehecht is aan het pleeggezin. De moeder kan daarmee niet akkoord gaan en vraagt of een kind het recht heeft om door de ouders opgevoed te worden.

Na contact met de consulent van het OCJ werd duidelijk dat de relatie tussen het pleeggezin en de moeder erg gespannen is. De dienst voor pleegzorg kreeg dat niet gekeerd. Het dossier werd overgemaakt aan de gerechtelijke jeugdhulp.

”

“

Duidelijke communicatie is nodig

Een pleegvader signaleert de situatie van zijn pleegzoon. Hij is twee jaar en bij hen geplaatst in de module van perspectiefbiedende pleegzorg toen hij zes maanden was. De moeder wisselt voortdurend van bezoekmoment. Hij vindt dat zowel de consulent als de dienst voor pleegzorg te veel meegaan in de grillen van de moeder. De twee pleegouders werken fulltime en hebben nog twee kinderen. Dat de planning voortdurend verandert, legt heel wat druk op hun gezin en geeft ook heel wat onvoorspelbaarheid voor de pleegzoon.

Uit het gesprek bleek dat de pleegvader zijn ongenoegen en vooral het effect op de jongen nog niet zo uitdrukkelijk geuit had bij de begeleidende diensten. Hij was bang dat het een negatief effect zou hebben op de pleegzorgbegeleiding of dat ze hem te lastig zouden vinden. De

Klachtenlijn raadde hem aan het toch aan te kaarten bij de begeleiding. Hij kon dan ook zeggen dat hij bang is dat ze hem kritische bedenkingen kwalijk zouden nemen. Want samenwerking met diensten mag niet gebaseerd zijn op angst of ingehouden ongenoegen. Als de pleegvader na het gesprek nog vragen had, kon hij opnieuw contact opnemen met de Klachtenlijn. We hebben niets meer gehoord.

”

“

Grootouders missen kleinzoon

De grootouders van de 8-jarige Kenzo uiten hun ongenoegen bij de Klachtenlijn. Hun kleinzoon werd geplaatst bij een pleeggezin. De contacten met de moeder worden opgebouwd onder toezicht. De grootouders hebben hun kleinzoon sinds de plaatsing niet meer gezien. Ze vragen nu al zes maanden aan de consulent en de dienst voor pleegzorg om contact te mogen hebben. Dat wordt geweigerd omdat het te belastend zou zijn voor Kenzo. Hij moet nu een band kunnen opbouwen met het pleeggezin. De grootouders zeggen dat ze daaronder lijden en dat Kenzo ze ook zeker zal missen. Ze zijn mee slachtoffer van problemen bij de moeder en de beslissing om het kind in pleegzorg te plaatsen. De grootouders willen niet dat de Klachtenlijn nagaat of Kenzo ook met deze vraag zit. Ze zijn bang dat een eventuele nieuwe toekomstige vraag om bezoek dan afgewezen wordt.

”

Commissie Welzijn vraagt advies bij conceptnota organisatie pleegzorg

Vlaanderen maakte in de vorige legislatuur werk van het decreet Pleegzorg en het uitvoeringsbesluit over de organisatie van pleegzorg. In de huidige legislatuur worden nog meer stappen gezet met onder andere de ‘Conceptnota betreffende de organisatie van pleegzorg’ die leidde tot het ‘decreet van 16 maart 2018 houdende wijziging van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg’, de ‘Evaluatie van de toepassing van het decreet en besluit houdende

de organisatie van pleegzorg' en onderzoek naar de beleving en de begeleidingsnoden van pleegkinderen waarin de kinderen zelf aan het woord komen.

- ▶ Ann Cle, Frank Van Hoven en Johan Vanderfaeillie, *Eindrapport: een onderzoek naar de beleving en de begeleidingsnoden van pleegkinderen*, december 2016, Vrije Universiteit Brussel, in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn
- ▶ Conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de organisatie van pleegzorg, *Parl.St. VI.Parl.*, 2015-2016, nr. 881/1
- ▶ AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, *Evaluatie van de toepassing van het decreet en besluit houdende de organisatie van pleegzorg*, juni 2017, <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/09013557801e91b4>

De commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin vroeg in november 2017 advies aan het Kinderrechtencommissariaat over de conceptnota en het evaluatierapport voordat ze het decreet van 16 maart 2018 finaliseerde.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde over de conceptnota en het evaluatierapport

In ons advies moedigen we de terechte pleegzorgambities van Vlaanderen aan. Want onderzoek en VN-aanbevelingen schuiven pleegzorg als eerste optie naar voren als thuisblijven in het belang van het kind geen optie meer is.

- We scharen ons achter de leeftijdsverhoging van 21 naar 25 jaar voor pleegzorg.
- We staan achter de plannen in het evaluatierapport om cultuurpleegzorg aan te moedigen en crisispleegzorg extra te ondersteunen.

We stellen vragen bij langdurige pleegplaatsing

We vroegen ook aandacht voor de knelpunten die de klachten bij onze Klachtenlijn en het onderzoek naar de beleving en de begeleidingsnoden van pleegkinderen blootleggen. Zoals:

- Pleegkinderen vragen heel uitdrukkelijk meer ontmoetingsmogelijkheden met lotgenoten of contacten met broers, zussen en grootouders.
- We missen aandacht voor netwerkpleegplaatsingen. Klachten bij de Klachtenlijn leggen een gebrek bloot aan intensieve begeleiding.
- Pleegkinderen worstelen met gebrek aan participatie en tekort aan informatie. We vragen de overheid om een voorzichtig en doordacht informatiebeleid te ontwikkelen bij plaatsing.

De plannen in de conceptnota om de langdurige pleegplaatsing in te voeren, riepen bij ons de meeste vragen op. Tot voor kort kon de jeugdrechter perspectiefbiedende pleegzorg toekennen voor maximaal drie jaar. De conceptnota wilde dat veranderen en pleitte voor een pleegplaatsing die in één keer opgelegd kon worden tot dertien jaar voor de kinderen jonger dan twaalf jaar. Het Kinderrechtencommissariaat schaarde zich niet achter de langdurige pleegplaatsing. We pleitten eerder voor het behoud en de verbetering van de huidige regeling voor maximaal drie jaar. Het Vlaams Parlement gaf geen gehoor aan ons pleidooi. Het decreet van 16 maart 2018 gaf een decretale basis aan de langdurige pleegplaatsing voor kinderen jonger dan twaalf jaar.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Suggesties voor terechte Vlaamse ambities voor pleegzorg*, 2017-2018/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/suggesties-voor-terechte-vlaamse-ambities-voor-pleegzorg
- ▶ Decreet houdende wijziging van het decreet van 29 juni 2012 houdende de organisatie van pleegzorg van 16 maart 2018, *BS* 5 april 2018

1.5.

Afzondering

Vrijheidsbeperkende maatregelen stonden het laatste jaar hoog op de agenda. De Zorginspectie stelde de resultaten voor van haar thematische inspectie in de kinder- en jeugdpsychiatrie en in de jeugdzorg. In mei startte de inspectieronde in de voorzieningen voor kinderen en jongeren met een handicap (VAPH).

- ▶ ZORGINSPLECTIE, Beleidsrapport vrijheidsbeperkende maatregelen bij kinderen en jongeren in kinderpsychiatrische afdelingen van algemene en psychiatrische ziekenhuizen, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, oktober 2017, <https://www.departementwvg.be/documenten/vrijheidsbeperkende-maatregelen-bij-kinderen-en-jongeren-kinderpsychiatrische-afdelingen>
- ▶ ZORGINSPLECTIE, Beleidsrapport vrijheidsbeperkende maatregelen in de Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentra en de proeftuinen van Jongerenwelzijn, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, juni 2018, <https://www.departementwvg.be/documenten/rapport-over-de-vrijheidsbeperkende-maatregelen-de-oooc-en-de-proeftuinen>

De rapporten van de Zorginspectie geven een goed overzicht van en inzicht in de vrijheidsbeperkende maatregelen en de mogelijkheden tot verbetering. Het is belangrijk en hoopgevend dat de sectoren daarmee aan de slag gaan.

Aanvullend bij die evoluties wilde het Kinderrechtencommissariaat de beleving van kinderen en jongeren verkennen over afzondering. We ontwikkelden het project 'Van overprikkeld naar geborgen' met drie intensieve participatieve trajecten in drie verschillende organisaties: een OOOC in de jeugdhulp, een campus van de kinderen jeugdpsychiatrie en een MFC in de zorg voor kinderen met een handicap. We peilen naar de ervaringen en meningen van jongeren over tot rust komen en veiligheid ervaren: Wat geeft rust als het even allemaal te veel wordt? Wat hebben ze nodig om zich veilig te voelen? Wat vinden ze over afzondering in een aparte ruimte? De trajecten lopen sinds juli 2018. Volgend werkjaar stellen we de resultaten voor.

De resultaten van het project 'Van overprikkeld naar geborgen' worden gekoppeld aan het overkoepelend project PRIKKELS. 'PRIKKELS, tussen pijn en passie' is een nieuw project met Museum Dr. Guislain, KOPERGIETERY, de Gezinsbond, Jongerenwelzijn, Mediawijs en het Kinderrechtencommissariaat. Daarin verkennen we hoe mensen omgaan met snelle evoluties en een veelheid aan dingen, signalen, informatie en kortstondige verbindingen. Al die prikkels kunnen inspireren maar ook tot overprikkeling leiden, wat dan weer aanleiding kan zijn om zich af te schermen. Naast de koppeling met het project 'Van overprikkeld naar geborgen' volgt het Kinderrechtencommissariaat PRIKKELS ook op vanuit de invalshoek nieuwe media. PRIKKELS opent in oktober 2018.

2. Recht op een geschikte woning

2.1.

Klachtenlijn ziet toe op recht op geschikte woning

Bij de Klachtenlijn horen we regelmatig klachten over gebrekkige woonsituaties van kinderen. Het gaat om heel uiteenlopende meldingen.

Onveilige woonsituatie

Een melder klaagt de onveilige situatie aan in een woonblok van de sociale huisvestingsmaatschappij: In een hal staat de controlekast van de liften. Het slot van die kast is opengebroken en de reparatie laat op zich wachten. Kinderen kunnen de kabels waar hoogspanning op staat nu gewoon aanraken. Ook de lichten van de inkomhal zijn al weken stuk en er ligt overal glas op de vloer, wat het voor spelende kinderen erg onveilig maakt.

De Klachtenlijn ging samen met de melder na hoe we de sociale huisvestingsmaatschappij konden aanspreken om de nodige herstellingen uit te voeren. Navraag leerde dat er nog geen contact geweest was met de stedelijke ombudsdienst. Omdat zij het lokale aanspreekpunt zijn om de bemiddeling op te starten, spraken we met de melder af dat hij contact zou opnemen. Als de melder zich niet gehoord zou voelen, kon hij contact opnemen met de Vlaamse Ombudsdienst.

Dure private huurmarkt leidt tot armoede

Een gezin met vier kinderen huurt momenteel een appartement van een privé-eigenaar. Er zijn maar twee slaapkamers: het is veel te klein en ze betalen er veel huur voor. Het gezin kan de kosten niet langer dragen en is nog een keer gaan vragen aan de sociale huisvestingsmaatschappij hoelang de wachtlijst is. Ongeveer zes jaar. Zo komt het gezin in armoede terecht. Vader vraagt advies over hoe hij zijn kinderen kan beschermen tegen dakloosheid want daar dreigt het op uit te draaien.

De Klachtenlijn keek samen met de vader bij welke diensten hij hulp kan vragen en of hij een beroep kan doen op sociale materiële hulp zoals voedselbanken, sociale kruideniers, het OCMW, het CAW om eventueel woonbegeleiding op te starten. De vader was wat gefrustreerd. Zijn uitgangspunt was het recht van zijn kinderen op bescherming tegen dak- en thuisloosheid. Hij verwachtte dat hij via de Klachtenlijn snel een geschikte woning zou vinden. Hij vond het erg dat de Klachtenlijn daar niet voor kan zorgen.

Bedelende kinderen

Een bezorgde pendelaar meldt: Elke dag wandel ik van Brussel-Centraal naar de Koningsstraat. Onderweg kom ik in de Koloniënstraat langs een gezin dat op de stoep leeft: vader, moeder en een kindje van zo'n drie jaar. Is er iemand die kan zorgen dat het kind en zijn ouders niet op straat moeten slapen? Welke stappen worden daarvoor ondernomen?

De Klachtenlijn kreeg verschillende keren bezorgde pendelaars aan de lijn. Ze maken zich zorgen over de bedelende gezinnen met kinderen die ze elke dag op weg naar kantoor tegenkomen. Ze vinden het erg dat kinderen in 2018 in de hoofdstad op straat moeten leven. De Klachtenlijn gaf de signalen en de locatie van de bedelende gezinnen door aan de Brusselse diensten voor opvang van dak- en thuisloze gezinnen. Een straathoekwerker ging langs bij het gezin en wees het gezin de weg naar alle lokale opvangdiensten.

2.2.

Samen met Europese Commissie dak- en thuisloosheid bij kinderen op EU-agenda zetten

Van 'Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief' naar EC Peer Review 'Homelessness from a child's perspective'

Eind 2016 zette het Kinderrechtencommissariaat de bescherming van kinderen tegen dak- en thuisloosheid en hun recht op een geschikte woning op de politieke agenda. We trokken aan de alarmbel met ons dossier '(n)ergens kind aan huis. Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief'. We vroegen meer beleidsaandacht voor dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief. We formuleerden beleidssuggesties op verschillende beleidsdomeinen en spraken de lokale, Vlaamse en federale overheid aan.

Dit werkjaar stapten we met ons dossier naar de Europese Commissie, directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, want ook de Europese Unie zet stappen in de bescherming van kinderen, jongeren en ouders tegen dak- en thuisloosheid. Zo is er de aanbeveling 'Investeren in kinderen: de vicieuze cirkel van achterstand doorbreken' waarin de Europese Commissie de lidstaten oproept om een integrale strategie tegen kinderarmoede te ontwikkelen. Met de Europese Strategie 2020 wil Europa een slimme, duurzame en inclusieve groei in de EU realiseren. Een van de doelstellingen is: er mogen niet meer dan 20 miljoen mensen in armoede leven. En er zijn de twintig Europese pijlers van sociale rechten. Twee van die pijlers gaan over de bescherming van kinderen tegen armoede en hun toegang tot een kwaliteitsvolle en betaalbare woning.

Geruggensteund door de permanente vertegenwoordiging van België bij de Europese Unie en de algemene afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de permanente vertegenwoordiging van België bij Europese Unie diende het Kinderrechtencommissariaat een aanvraag in om een EC

Peer Review te organiseren: 'Homelessness from a child's perspective'.

Op 15 december 2017 kreeg het Kinderrechtencommissariaat van het Social Protection Committee groen licht om die EC Peer Review te organiseren, samen met en gefinancierd door de Europese Commissie, directoraat-generaal Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier (*n*) ergens kind aan huis. *Dak- en thuisloosheid vanuit kindperspectief*, 2016, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/publications/detail/n-ergens-kind-aan-huis-voor-dak-en-thuisloosheid-vanuit-kindperspectief-1>
- ▶ EUROPEAN COMMISSION, Recommendation *Investing in Children: breaking the cycle of disadvantage*, (2013/112/EU)
- ▶ EUROPEAN COMMISSION, Europe 2020, A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, 2010, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
- ▶ EUROPEAN COMMISSION, *The European Pillar of Social Rights in 20 principles*, https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_nl

Twee dagen bouwen aan een effectieve strategie tegen dak- en thuisloosheid bij kinderen

Op 27 en 28 juni liep in het Vlaams Parlement en in de Senaat de EC Peer Review 'Homelessness from a child's perspective – What are the key elements of an effective child homelessness strategy?'

Opzet? Overleg, discussie en uitwisseling van goede praktijk- en beleidsvoorbeelden tussen verschillende experts uit verschillende EU-lidstaten, om een effectieve strategie te ontwikkelen voor de bescherming van kinderen tegen dak- en thuisloosheid.

Deelnemers? Vertegenwoordigers en experts uit Denemarken, Portugal, Roemenië, Litouwen, Tsjecho, ngo-experts, kinderrechtexperts,

Vlaamse experts in welzijns-, woon-, daklozen- en thuislozenbeleid.

Programma? De deelnemers werden op de eerste dag verwelkomd door de woordvoerder van de voorzitter van het Vlaams Parlement, Frank van Roost. Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen leidde de EC Peer Review in. De tweede dag werd ingeleid door voorzitter Christine Defraigne van de Senaat.

Vijf grote thema's stonden centraal in de EC Peer Review:

- Preventie van dak- en thuisloosheid bij kinderen
- Kindvriendelijke dak- en thuislozenopvang
- Lokale aanpak van dak- en thuisloosheid bij kinderen
- Huisvestingsbeleid
- Dak- en thuisloze kinderen zichtbaar maken in statistieken en beleidsplannen

Elk thema werd in parallelle werkgroepen behandeld en telkens ingeleid door een Vlaamse en internationale expert.

Daarnaast was er een werkbezoek aan de winter- en gezinsopvang van dak- en thuisloze gezinnen in Gent, met toelichting over het lokale woonbeleid en de taskforce 'Geen kind op straat' die focust op de bescherming van kinderen tegen dak- en thuisloosheid in de stad.

Vijf 'key policy messages' voor de EU en haar lidstaten

Het doel van de EC Peer Review is overleg, discussie en uitwisseling van goede praktijken tussen de deelnemers faciliteren én een effectieve strategie met bijbehorende beleidssuggesties ontwikkelen om kinderen te beschermen tegen dak- en thuisloosheid.

Daarvoor werd het werk van de parallelle werkgroepen gesynthetiseerd en gebundeld in vijf 'key policy messages', gericht tot de Europese Unie en haar lidstaten. In een notendop zijn dit de vijf suggesties:

1. Dak- en thuisloosheid bij kinderen is te voorkomen door sterk primair en secundair preventiebeleid dat focust op genoeg kwaliteitsvolle en betaalbare woningen, sterk armoedebeleid,

gezinsvriendelijk arbeidsbeleid, integraal jeugdbeschermingsbeleid, woonbegeleiding om uithuiszetting te voorkomen, samenwerking tussen relevante diensten en extra aandacht voor specifieke risicogroepen zoals jeugdhulpverleners en slachtoffers van intrafamiliaal geweld.

2. Er is meer kindvriendelijke dak- en thuislozenopvang nodig. Dat betekent zo kort mogelijke opvang met aandacht voor de noden, participatie en continuïteit in het leven van kinderen.
3. Het toewijzingsbeleid voor sociale woningen moet prioritair aandacht hebben voor dak- en thuisloze kinderen, jongeren en ouders. Afhankelijk van de specifieke noden van het gezin en het aantal sociale woningen kan die prioritaire toewijzing anders ingevuld worden: sommige EU-lidstaten betalen een deel van de huur, andere werken met prioritaire toewijzingsprocedures of een combinatie van de twee.
4. De aanpak van dak- en thuisloosheid bij kinderen moet vooral lokaal georganiseerd worden. Dat kan met goede ondersteuning van het lokale beleid en goede samenwerking tussen verschillende beleidsniveaus en beleidsdomeinen.
5. Dak- en thuisloze kinderen moet meer zichtbaar worden in de Europese statistieken. Bijvoorbeeld in de EU-SILC Survey, statistieken over huisvesting, statistieken over uithuiszetting. Peilen naar de aan- of afwezigheid van kinderen in een gezin en de leeftijd van die kinderen, is een eerste stap om analyses vanuit kindperspectief beter mogelijk te maken.

► Synthesis report *Peer Review on 'Homelessness from a child's perspective – What are the key elements of an effective child homelessness strategy?* ICF and European Centre for Social Welfare Policy and Research, July 2018, <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=20018&langId=en>

2.3.

Actieplan dak- en thuisloosheid op kindformaat

Het globaal plan dak- en thuisloosheid 2017-2019 loopt eind 2019 af.

Ga voor actieplan dak- en thuisloosheid 2.0 op kindformaat

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen in 2019 pleiten we voor een actieplan dak- en thuisloosheid 2.0 op kindformaat.

Bijna één op de drie dak- en thuislozen in de thuislozenzorg is minderjarig. In maart 2017 telden vrijwilligers in één uur tijd 653 dak- en thuisloze kinderen in Brussel. Ze sliepen in openbare gebouwen, in de nachtopvang of in leegstaande huizen.

- Het actieplan dak- en thuisloosheid 2.0 op kindformaat moet inzetten op acties op verschillende beleidsdomeinen: woon- en huurbeleid, problemen met woningen en wanpraktijken op de huurmarkt, preventieve aanpak van uithuiszettingen, armoedebestrijding en de aanpak van intrafamiliaal geweld. Verschillende beleidsdomeinen en -niveaus moeten samenwerken en de thuislozenzorg moet kindvriendelijker.
 - We vragen een platform dak- en thuisloosheid met vertegenwoordigers uit verschillende beleidsniveaus en -domeinen, zoals Wonen en Welzijn.
- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

2.4.

Vijf events 'kindvriendelijke woonomgeving' inspireren lokale beleidsmakers

Bruggen leggen tussen Jeugd en Wonen

Vijf gaststeden – Gent, Kortrijk, Leuven, Genk en Turnhout – zetten samen met het Kinderrechtencommissariaat, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, de Vlaamse Woonraad en de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten 'kindvriendelijke woonomgeving' op de kaart.

- <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/vijf-events-over-kindvriendelijke-woonomgeving>

Vijf keer, een hele dag lang, brachten we visie, strategie en lokale kindvriendelijke woonomgeving en woonpraktijken onder de aandacht. Iedereen die lokaal een verschil maakt voor een kindvriendelijke woonomgeving was welkom in Gent (27 februari), Kortrijk (2 maart), Leuven (11 maart), Genk (20 maart) of Turnhout (27 maart).

Aanleiding voor de vijf events was de gedachtewisseling in de commissie Wonen van het Vlaams Parlement over het gezamenlijke advies 'Kinderen en huisvesting' van de Vlaamse Woonraad en het Kinderrechtencommissariaat.

- VLAAMSE WOONRAAD EN KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Kinderen en huisvesting*, 2016-2017/2, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/kinderen-en-huisvesting>, <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/gedachtewisselingen-hoorzittingen/1129092>

In het advies pleiten we voor een gezins- en kindvriendelijk woonbeleid dat streeft naar een kindvriendelijke woonomgeving met genoeg kwaliteitswoningen.

- Een kindvriendelijke woonomgeving heeft aandacht voor de woningnood van maatschappelijk kwetsbare gezinnen en kinderen. Een

forse minderheid van minderjarigen kan nog niet rekenen op een kwaliteitsvolle betaalbare woning in een behoorlijke woonomgeving.

- Een kindvriendelijke woonomgeving is een mensvriendelijke omgeving die ontmoeting tussen mensen stimuleert, die beweging en spel voor iedereen toegankelijk maakt en die tegemoetkomt aan noden van verschillende groepen in de omgeving.

Het pleidooi voor meer beleidsaandacht voor een kindvriendelijke woonomgeving had een groot draagvlak in de gedachtewisseling. De behoefte om expertise te delen, inzichten te verdiepen en te leren uit lokale goede praktijken en uitdagingen leidde tot de vijf events. Die zetten in op goede praktijken die bruggen slaan tussen de beleidsdomeinen wonen en jeugd, met zijsprongen naar de beleidsdomeinen mobiliteit, ruimtelijke ordening, welzijn, sport en onderwijs.

Vijf gaststeden en dorpen en steden in de omgeving gaan voor kindvriendelijke woonomgeving

Elk event begon met theorie en visievorming, gevolgd door goede praktijken uit de steden en gemeenten uit de buurt. Sven De Visscher van Hogeschool Gent zorgde voor visie en theorie. Hij daagde de deelnemers uit om de woonomgeving als de derde opvoeder van kinderen te zien, naast gezin en school. Onderzoek toont dat kinderen anders in het leven staan als ze opgroeien in een andere buurt en daar andere kansen krijgen. Na de lunch fietsten we naar goede praktijkvoorbeelden in de gaststad.

Gent, Dendermonde en Sint-Niklaas

In Gent fietsten we het speelweefsel af en bezochten we leefstraten en 'brede scholen' met een GRAS-speelplaats (Groene en Avontuurlijke Speelplaats) en verkenden we de sociale woonwijken aan de Watersportbaan.

In de voormiddag vertelden de schepenen van Jeugd en Wonen over het lokale jeugd- en woonbeleid. Uit de Marge vzw lichtte samen met de

sociale huisvestingsmaatschappij Volkswelzijn in Dendermonde hun samenwerking en project 'kids on wheels' toe. De jeugddienst van Sint-Niklaas vertelde over de drempels en de hefboomen in de uitbouw van een kindvriendelijke woonomgeving.

Kortrijk, Oostende, Tielt en Oostrozebeke

In Kortrijk werd het kindlint gepresenteerd, een artistiek speelweefsel door Oostende. Samenlevingsopbouw-Tielt sprak over kindvriendelijke en speelse projecten die ze samen met de bewoners van de sociale woonwijk uitbouwen. De jeugdconsulent van Oostrozebeke duidde zijn ambities en realisaties van het vrijetijdswaefsel. De schepenen van Jeugd en Wonen in Kortrijk vertelden over hun realisaties en uitdagingen.

In de namiddag bezochten we nieuwe sociale woonwijken en gingen we naar een secundaire school die haar deuren, infrastructuur en toekomstige planning openstelt voor de buurtbewoners. We gingen naar een stadsvernieuwingsproject, kregen toelichting over buurtsport, deelfabriek, kindervijverparlement, renovatiestrategieën en bezochten het oude politiecommissariaat met zijn tijdelijke experimentele invulling.

Leuven, Tienen en Schepdaal

In Leuven verwelkomde de schepenen van Sociale Zaken ons. De jeugdconsulente van Tienen lichtte het participatietraject 'de tien' toe waarin kinderen de toekomst van hun stad mee uittekenen. Schepdaal presenteerde een burgerinitiatief waarin burgers zelf aan de slag gaan om hun dorp kind- en mensvriendelijker te maken. De kortfilm 'Mijn huis! Huisvesting door de ogen van het kind' van buurtwerk 't Lampeke sloot de voormiddag af.

► <http://www.lampeke.be/nieuws/mijn-huis-huisvesting-door-ogen-van-kinderen-op-sociaalnet>

In de namiddag gingen we naar de sociale woonwijk Sint-Maartensdal waar een nieuwe kindervoorziening en heraanleg van de groene omgeving rond de sociale hoogbouw een ware boost

geeft aan de sociale cohesie. We gingen naar de Centrale Werkplaatsen, de nieuwe sociale buurt achter het station van Leuven, Vaartopia en de Vaartkom.

Genk, Tongeren en Zonhoven

In gaststad Genk schoof de jeugdconsulent van Zonhoven samenwerking en ondersteuning van informele en formele initiatieven naar voren als belangrijke kapstokken in de uitbouw van een kindvriendelijke woonomgeving. Samenlevingsopbouw en de sociale huisvestingsmaatschappij 'Woonzo' in Tongeren vertelden over hun samenwerking en kinderwerking. De schepen van Jeugd gaf een inkijk in het Genkse jeugd- en woonbeleid.

Na de lunch gidste de mobiliteitsambtenaar ons per fiets door de stad. Genk zette de laatste jaren in op de mobiliteitsautonomie van kinderen. We fietsten naar Nieuw-Sledderlo, een sociale woonwijk midden in de bossen. Het beleid zet in op de ontsluiting en de kindvriendelijkheid van de wijk. Het Huis van het Kind in de wijk heeft daarin een hefboomfunctie.

Turnhout, Westerlo en Bonheiden

In Turnhout vertelde de jeugdconsulente van Bonheiden samen met haar schepen van Jeugd hoe ze dankzij jeugdparticipatie kind- en jeugd-vriendelijke initiatieven uitbouwen. De directeur van sociale huisvestingsmaatschappij Zonnige Kempen lichtte zijn toekomstvisie toe. Hij zet in op ecologische en gezinsvriendelijke sociale woningen waarvoor hij gemeenschappelijke groene ruimtes en mobiele muren realiseert. De mobiliteitsambtenaar van Turnhout nam de deelnemers mee in de mobiliteitsplannen en -realisaties in de stad.

De namiddag begon met een fietstocht langs verschillende realisaties van kindvriendelijke mobiliteit. Daarna trokken we naar een gezinsvriendelijke, bijna autovrije nieuwbouwwijk. We brachten een bezoek aan de Heizijdse velden met stadsboerderij en avontuurlijk aangelegd park. We sloten de namiddag af met een bezoek aan Park Begijnveldekens waarvan buursport dankbaar gebruik maakt.

Kindvriendelijke woonomgevingen krijgen vorm op veel manieren

Een kindvriendelijke omgeving is een speelweefsel, een schoolstraat, tijdelijke speelruimte, het speelse effect van water in de stad, open schoolspeelplaatsen, zone 30, boomhutten in de stad, de grote markt die in de zomer verandert in een tijdelijke speeltuin, een taskforce 'geen kind op straat' om kinderen te beschermen tegen dakloosheid, het 'Goe-Gespeeld!'-charter, en ruimte voor experiment.

Uit de vijf events kwamen deze tips voor kindvriendelijke woonomgevingen:

- Moedig het experiment aan. Zeg niet automatisch 'mag dat wel?' en laat je niet op voorhand al verlammen door al wat misschien mis kan lopen.
- Vertrek van een goed integraal lokaal jeugd-beleidsplan en veranker jeugdwerk structureel in kwetsbare buurten.
- Laat onderwijs een belangrijke motor zijn voor een kindvriendelijke woonomgeving door school en speelplaats open te stellen voor buurtbewoners.
- Breng studenten landschapsarchitectuur én sociaal werk samen om plannen uit te tekenen voor kindvriendelijke sociale hoogbouw of andere woonprojecten.
- Tover lege of open ruimtes of oude hallen met kleine ingrepen om tot kindvriendelijke plekken voor buurtbewoners of organisaties. Bijvoorbeeld: stadstuinen of een stadspark voor de buurtbewoners en schoolkinderen in een sociale woonwijk of tijdelijke speeltuigen op een terrein dat later een andere bestemming krijgt.
- Betrek kinderen, jongeren en buurtbewoners bij je project. Teken de toekomst van de stad samen uit met kinderen, burgers en het stadsbestuur.
- Vergroot de mobiliteitsautonomie van kinderen. Zorg dat kinderen vanaf 8 jaar korte en bekende trajecten zelfstandig kunnen afleggen.
- Plan een Huis van het Kind in een sociale woonwijk waar wijkbewoners en de buurt elkaar ontmoeten.

3. Rechten van kinderen op de vlucht

De meeste klachten over kinderen op de vlucht of in migratie blijven gaan over uitgewezen kinderen. Ondertussen evolueert België ook meer en meer van bestemmingsland naar transitland. Ook kinderen en niet-begeleide jongeren zijn in België vaker 'op doorreis'.

3.1.

Op doorreis

In mei werd de Koerdisch-Iraakse Mawda Shawri (2 jaar) gedood door een politiekogel toen de politie op de E42 het mensensmokkelaarsbusje achtervolgde waar ze in zat. Haar dood liet niemand onberoerd. Naast Mawda en haar ouders zaten in het busje nog andere transmigranten zonder papieren. Allemaal hadden ze hetzelfde doel: zo snel mogelijk in het Verenigd Koninkrijk komen. In het busje zaten ook drie niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV). Samen met de andere passagiers werden ze door de politie aangehouden. Wat opvalt: de politie signaleerde de drie NBMV niet aan de Dienst Voogdij.

Naar aanleiding van dat voorval pleitte de kinderrechtencommissaris ervoor de bestaande beschermingsmaatregelen voor kinderen en jongeren op de vlucht of 'op doorreis' kritisch tegen het licht te houden.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIS, *We zijn het Mawda verschuldigd*, 30 mei 2018, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/we-zijn-het-mawda-verschuldigd>

Niet begeleid en toch niet signaleerd

De Klachtenlijn kreeg zelf ook verschillende meldingen dat politiediensten niet-begeleide minderjarigen zonder papieren op doorreis naar het Verenigd Koninkrijk niet signaleren aan de Dienst Voogdij.

Geen signalement aan Dienst Voogdij

Ik ben advocate en heb regelmatig contact met de groep vrijwilligers die voedsel bedeeft aan zogenaamde transmigranten. In de groep vluch-

telingen zijn er drie NBMV (een Iraakees, een Syriër en een Libanees) tussen 13 en 15 jaar, die de politie regelmatig oppakt en 48 uur vastzet. Als de vrijwilligers informeren of ook de Dienst Voogdij op de hoogte gebracht is, zegt de politie dat 'ze zich dáár niet mee bezig gaan houden'. Dat is volgens mij een schending van hun rechten.

De Voogdijwet bepaalt in artikel 6, §1 inderdaad duidelijk:

Iedere overheid die kennis heeft van de aanwezigheid aan de grens of op het grondgebied van een persoon

- die er jonger uit ziet dan 18 jaar of verklaart jonger dan 18 jaar te zijn, en
- die lijkt te voldoen aan de andere voorwaarden bedoeld in artikel 5 of in artikel 5/1 [niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn, niet begeleid zijn door ouders en niet de nodige papieren of ouderlijke toestemming hebben, en/of asiel of verblijfsvergunning aangevraagd hebben],

stelt daarvan onmiddellijk de Dienst Voogdij in kennis, alsmede de overheden bevoegd voor asiel, toegang tot het grondgebied, verblijf en verwijdering, en deelt hen alle informatie mee die zij over de toestand van betrokkene heeft.

- ▶ Programmawet 24.12.2002 – Titel XIII – Hoofdstuk VI: Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2002122445

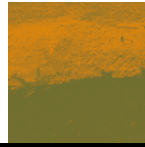
Wat als ze geen bescherming en opvang willen?

Vrijwilligers en ngo's die met jonge transmigranten in contact komen, vragen ons wat ze moeten doen als die jongeren niet willen ingaan op hun hulpaanbod. Wel of niet signaleren aan de Dienst Voogdij?

Autoriteiten verwittigen tegen wens van minderjarige in?

Wat kunnen of moeten we als vzw, niet-overheidsdienst en sociale organisatie doen als een

NBMV spontaan of via een sociale vzw (dus niet via een overheidsinstantie) bij ons aanklopt voor advies maar niet wil ingaan op ons hulpaanbod? Het is eerder uitzonderlijk want de meeste NBMV gaan wel positief in op een van onze hulppistes en dan zorgen we voor opvang via Esperanto of Minor Ndako.

Maar als mensen niet of nog niet willen ingaan op ons hulpaanbod, verwijzen we door naar een andere dienst en spreken we af dat ze ons mogen terugbellen of dat wij gaan terugbellen. Zolang hun antwoord niet positief is, blijft de ‘aanmelding’ openstaan en waarschuwen we de autoriteiten in principe niet.

Voor volwassenen is die aanpak geen probleem. Voor NBMV stellen we ons eigenlijk veel vragen. Wat zou jullie advies zijn? Zouden we dan toch beter de Dienst Voogdij of de wens van de NBMV in rekening nemen?’

”

We overlegden daarover al eerder met afgevaardigden van de Dienst Voogdij, Fedasil, Child Focus en ngo’s die actief zijn in het Brusselse Maximiliaanpark, waar veel transmigranten bijeenkomen. Daarin kwamen deze bevindingen naar boven:

- De jongeren zijn meestal heel slecht geïnformeerd over de asiel-, verblijfs- en opvangmogelijkheden in België. Ze zijn vaak verkeerd geïnformeerd door de mensensmokkelaars die ze tot in België brachten op weg naar het Verenigd Koninkrijk. Ze hebben correcte informatie nodig.
- Veel van die jongeren kozen pas in de loop van hun tocht het Verenigd Koninkrijk als eindbestemming. Ook daarin speelden de smokkelaars een rol.
- Als ze in België aankomen, hebben ze vooral rust en een voorlopig onderdak nodig, vóór ze de correcte informatie in zich kunnen opnemen, een weloverwogen keuze kunnen maken en bereid zijn alle procedures te ondergaan: identificatie, registratie, eventuele leeftijdstest.
- Die behoefte om eerst even tot rust te komen, is moeilijk te verzoenen met de administratieve geplogenheden: eerst identificeren en registreren, dan pas overbrengen naar gepaste opvang. Precies door hun gebrek aan correcte informatie staan de jongeren meestal wantrouwig tegenover die identificatie- en regis-

tratieprocedures. Want ze hadden gehoord dat ze dan niet meer kunnen doorreizen naar het Verenigd Koninkrijk.

- Het vertrouwen van die jongeren winnen is cruciaal om ze de gepaste bescherming en opvang te kunnen bieden. Maar op korte termijn is dat erg moeilijk.

De Dienst Voogdij liet ons weten dat ze met elke gesignaleerde jongere hoe dan ook eerst een grondig gesprek hebben waarin ze peilen naar wat die jongere zelf wil: opvang krijgen in België of doorreizen. Bij dat gesprek mag een vertrouwenspersoon zijn. Er wordt de jongere nooit iets opgedrongen.

3.2.

Belang van kind in verblijfsprocedures

Overleg met overheid en federale instanties

Na onze besloten studiedag van 18 mei 2017 in samenwerking met de Federale Ombudsman hadden we opvolgingsgesprekken met de inleidende sprekers van de Dienst Voogdij, het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen en bureau MINTEH van de Dienst Vreemdelingenzaken. De gesprekspartners zegden in welke bevindingen en aanbevelingen uit de rondetafels zij aanknopingspunten vonden om in de eigen werking het belang van het kind te versterken. Ze zijn alle drie bereid mee te werken aan een opvolgingsstudiedag waarin ze, elk voor hun eigen dienst, een stand van zaken presenteren.

Eind september 2017 overlegden het Kinderrechtencommissariaat en de Federale Ombudsman met het kabinet van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie over ‘hangende zaken’:

- Achterstand in verblijfsprocedures en daardoor langer verblijf in collectieve opvangcentra
- De moeilijke doorstroom van NBMV naar lokale opvanginitiatieven (LOI’s)
- Het nieuwe opvangmodel voor NBMV
- Disciplinaire overplaatsingen van NBMV bij Fedasil
- De systematische intrekking door Fedasil van

de opvang van gezinnen met jonge kinderen in de periode van overweging van een tweede of volgende asielaanvraag

- De verankering van 'het belang van het kind' in de wijziging van de vreemdelingenwet van 2017
- De kindvriendelijke terugkeerprocedure
- Het kinderpardon voor kinderen en jongeren die geworteld zijn in België.

Stuk voor stuk kwesties die ook in ons jaarverslag 2016-2017 aan bod kwamen. En sommige opnieuw in dit jaarverslag.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2016-2017, Waar is mijn thuis?*, 2017-2018/03, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/jaarverslag-kinderrechtencommissariaat-2016-2017-waar-mijn-thuis>

Op onze vraag aan het kabinet van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie om de situatie van pleegkinderen zonder papieren te bespreken, kregen we nog geen reactie.

Gespecialiseerd juridisch advies gevraagd

Van particulieren en diensten krijgen we via de Klachtenlijn vragen over concrete situaties waarin het voor de melders helemaal niet duidelijk is hoe, met welke hulp of met welk advies, ze het belang van de kinderen het best kunnen dienen. Die vragen maken duidelijk dat er een grote behoefte is aan gespecialiseerd juridisch advies op het snijpunt van vreemdelingenrecht en kinderrechten.

Uitgewezen moeder op rand van wanhoopsdaad

Ik heb contact met een Afghaanse vrouw en haar twee dochters. Ze kregen een negatieve beslissing en ook hun beroep werd afgewezen. Het gezin is wel degelijk afkomstig uit Herat, iets wat de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen in twijfel trekt. Samen met de mama stelde ik zo een heel dossier samen om een tweede aanvraag in te dienen maar toen puntje bij paaltje kwam, vluchtte mama met haar

dochters naar Duitsland omdat ze te bang was voor de tweede aanvraag. Een Duitse advocaat vertelde dat ze niets meer konden doen en dat ze binnenkort een brief krijgen waarin staat wanneer ze teruggestuurd worden naar België.

Ik ben heel ongerust over het welzijn van de meisjes. De moeder is labiel en depressief. Een kleine twee weken geleden ondernam ze al een wanhoopsdaad. Veel mensen zouden het allang opgegeven hebben maar die twee kinderen zijn, in tegenstelling tot hun mama, zo sterk. Maar hoe lang kunnen ze die onzekerheid nog volhouden? Wat als hun mama opnieuw een wanhoops-poging doet? Wat als hun mama ze meesleurt in die poging? Ze zijn vooral bang dat ze naar een terugkerwoning gebracht worden in België en van daaruit weer naar Afghanistan. Terugkeren is voor hen echt geen optie.

Het Kinderrechtencommissariaat nam contact op met de kinderen. Alleen zij spreken Nederlands. We legden uit dat de melder ons vertelde nieuwe argumenten te hebben op basis waarvan ze opnieuw een asielaanvraag kunnen indienen in België. Als ze asiel aanvragen in Duitsland, zou Duitsland ze terugsturen naar België.

We geven de melder en het gezin naam en adres van een organisatie die gespecialiseerd juridisch advies kan geven en nodigen ze uit opnieuw met ons contact op te nemen als ze dat nodig vinden.

Zussen zijn bang dat ze uitgehuwelijkt worden

Een jongerenadviescentrum (JAC) neemt contact op met de Klachtenlijn over een Pakistaans gezin. De vader woont in België. Hij stuurde de moeder en de kinderen twee jaar geleden terug naar Pakistan. Moeder en kinderen zijn nu in België op bezoek bij de vader. Hun terugvlucht naar Pakistan is geboekt voor augustus. De twee oudste dochters (14 en 19) klopten bij het JAC aan voor hulp. Het meisje van 19 wil zeker niet terug. Ze is bang dat ze uitgehuwelijkt wordt. Haar zus van 14 is bang dat de familie zich op haar gaat richten als de oudste zus zou onderduiken en in België zou blijven. Ze zeggen dat de vader ook gewelddadig is tegen de kinderen. Het JAC vraagt welke mogelijkheden er zijn voor de meisjes.

De Klachtenlijn informeerde de meisjes over de juridische mogelijkheden die het JAC heeft en over het spanningsveld met wat jongeren zelf vaak wel of niet willen. We bezorgen hen een handleiding voor dienstverleners over uithuwelijken en houden ons beschikbaar voor verder overleg.

Wet op de schijnerkenning

Op 1 april 2018 trad de wet tegen schijnerkenningen van 19 september 2017 in werking. Die wet verplicht gemeentelijke ambtenaren van de burgerlijke stand de erkenning van een buiten-echtelijk kind door zijn vader of meemoeder te weigeren als de ambtenaar uit 'een geheel van omstandigheden' kan afleiden dat 'de intentie van de erkenner kennelijk enkel gericht is op het [...] bekomen van een verblijfsrechtelijk voordeel' (voor zichzelf of voor de moeder van het kind). Ook al is er een biologische band tussen erkenner en kind.

De wet eist dat de twee buitenlandse ouders bij elke erkenning een reeks documenten indienen, die ze in sommige gevallen uit het land van herkomst moeten halen (zoals afschriften van geboorteaktes of een bewijs van ongehuwd zijn). Wat in sommige landen niet eenvoudig is.

Het doel van de wet is effectiever frauduleuze erkenningen kunnen bestrijden. Het gaat bijvoorbeeld om situaties waarin vreemdelingen met een verblijfsvergunning voor België 'hun diensten aanbieden' aan vrouwen zonder verblijfsvergunning. Ze doen dat tegen betaling, soms in ruil voor het kindergeld dat de vrouw na de geboorte van het kind krijgt. Door de erkenning krijgt het kind ook een verblijfsvergunning. En daarna ook de moeder, via de gezinshereniging met haar kind. Een omzendbrief van 21 maart 2018 somt indicatoren op die in onderlinge combinatie kunnen wijzen op een frauduleuze erkenning.

Uit de klachten bij de Klachtenlijn komt naar voren dat de wet ook onwenselijke neveneffecten heeft.

Huwelijk beschouwd als schijnhuwelijk

We weten niet goed of we met onze situatie bij jullie terecht kunnen en schetsen even in grote lijnen onze situatie in de hoop dat jullie ons een advies kunnen geven.

- Gezinshereniging aangevraagd op basis van een buitenlandse huwelijksakte bij DVZ: wij dienden in 2016 een aanvraag tot gezinshereniging in.
- Buitenlands huwelijk aangezien als schijnhuwelijk door de DVZ: wij dienden in 2016 onze buitenlandse huwelijksakte in bij de burgerlijke stand, maar die bestempelde ons huwelijk als een schijnhuwelijk, ook omdat mijn echtgenoot illegaal in België verbleef en ik de Belgische nationaliteit heb en hij door de erkenning van ons huwelijk wel aan een wettig verblijf zou komen.
- Erkenning gemeenschappelijk kind bij de burgerlijke stand: in 2017 werd ik zwanger, erkende mijn echtgenoot ons kindje toen ik zes maanden zwanger was en kregen we zonder probleem de erkenningsakte.
- Bij de DVZ gezinshereniging aangevraagd op basis van een Belgisch minderjarig kind: na de geboorte van ons kindje hebben wij meteen gezinshereniging aangevraagd omdat ons kindje de Belgische nationaliteit heeft en minderjarig is.
- De DVZ weigert de gezinshereniging met Belgisch kind: De gezinshereniging werd geweigerd omdat DVZ vond dat ons kind alleen verwekt zou zijn voor een verblijfsrechtelijk voordeel. Ook werd het zogezegde schijnhuwelijk weer naar boven gehaald en tegen ons gebruikt bij deze aanvraag tot gezinshereniging.
- In beroep bij de RVV (Raad voor Vreemdelingenbetwistingen): wij zijn natuurlijk in beroep gegaan tegen deze beslissing door een annulatieberoep in te dienen bij de RVV.
- Negatief arrest van de RVV: De RVV sprak een negatief arrest uit en oordeelde dat het hoger belang van het kind niet geschaad was en dat wij als gezin nog altijd een gezinsleven kunnen opbouwen in Marokko, het land van herkomst van mijn man. De RVV zag ook niet in waarom dat voor mij of mijn kind onmogelijk zou zijn. Ik ben geboren in België en heb geen band met Marokko. Dat is voor mij gewoon een vakantiebestemming. Mijn werk, mijn familie, mijn sociale leven is in België. Mijn echtgenoot zou volgens de RVV ook geen enkele reden

hebben om niet terug te kunnen keren naar Marokko, daar te werken om zo zijn gezin in België te onderhouden, dus moeten we maar een LAT-relatie beginnen.

Nu zijn we radeloos en weten we niet wat we kunnen doen.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf informatie over de voorwaarden tot gezinshereniging en over het recht van kinderen op contact met beide ouders. Ook verwezen we voor concreet juridisch advies door naar Myria.

Op 20 november 2017 verspreidde het Kinderrechtencommissariaat samen met Myria en de Délégué Général aux Droits de L'Enfant een persbericht over ons standpunt over de wet tegen schijn-erkenningen

- We vinden het belangrijk dat fraude bestreden wordt. Dat kwaadwillige individuen mensen in kwetsbare situaties misbruiken en uitbuiten is onaanvaardbaar. Maar dan focus je beter direct op wie de fraude pleegt.
 - De wet dreigt haar doel voorbij te schieten en het belang van het kind ernstig te schaden. De omstandigheden waarin of de bedoeling waarmee een kind verwekt wordt, zijn geen reden om zijn rechten als kind te negeren. Het kinderrechtenverdrag verplicht de overheid het recht van een kind te garanderen op zijn of haar identiteit, met inbegrip van naam, nationaliteit en dubbele afstamming.
 - De wet kent een veel te grote interpretatiebevoegdheid toe aan gemeentelijke ambtenaren. Er is alleen beroep mogelijk via de familierechtbank. De regeling zou omgekeerd moeten worden: vernietig via rechterlijke weg een erkenning als die duidelijk niet in het belang van het kind is.
- MYRIA, KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT en DELEGUE AUX DROITS DE L'ENFANT, Persbericht, *De wet tegen schijn-erkenningen*

schaadt het belang van het kind, 20/11/2017, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/persbericht/de-wet-tegen-de-schijnerkenningen-blind-voor-het-belang-van-het-kind>

- Wet tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek, het Gerechtelijk Wetboek, de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen en het Consulair Wetboek met het oog op de strijd tegen de frauduleuze erkenning en houdende diverse bepalingen inzake het onderzoek naar het vaderschap, moederschap en meemoederschap, alsook inzake het schijnhuwelijk en de schijnwettelijke samenwoning, 19 september 2017, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2017091906&table_name=wet
- AGENTSCHAP INBURGERING EN INTEGRATIE, *Inwerkingtreding wet schijnerkenningen*, 23 maart 2018, <http://www.agii.be/nieuws/inwerkingtreding-wet-schijnerkenningen>

3.3.

Opvangperikelen

De Klachtenlijn kreeg minder klachten dan anders over de opvang van kinderen en jongeren voor wie een asiel- of andere verblijfsprocedure loopt. Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen had zijn achterstand uit de periode 2015-2016 tegen midden 2018 volledig weggewerkt en zat weer op een normale 'werkvoorraad' van goed 4.600 dossiers. De procedures werden weer korter, en de gemiddelde verblijfsduur in collectieve opvangcentra dus ook. De lange gemiddelde verblijfsduur leverde de vorige jaren veel klachten op, vooral van niet-begeleide Afghaanse minderjarigen.

Toch blijft de opvang van kinderen en jongeren op de vlucht onze aandacht vragen.

Federale opvangcapaciteit verder verminderen

In ons gesprek met het kabinet van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie eind september 2017 hoorden we over het plan om tegen eind 2017 de totale opvangcapaciteit van bijna 23.000

plaatsen te verminderen tot minder dan 17.000. Dat is het niveau van vóór de zomer 2015, toen er ineens meer asielzoekers naar België kwamen. In maart 2018 besliste de federale regering om collectieve opvangcentra te sluiten.

Voorlopig geen nieuwe verhuisperikelen

Door de sluiting van een opvangcentrum moeten er allicht gezinnen met kinderen of niet-begeleide minderjarigen verhuizen naar een ander centrum. Verhuizen zou alleen in de zomer gebeuren, verzekerde het kabinet ons. Doordat de sluiting maar gepland is tegen eind 2018, kregen we daarover nog geen klachten.

Geen nieuwe klachten over doorstroming NBMV naar derde opvangfase

Van de bijna 6.500 plaatsen die verdwijnen, zijn 3.600 plaatsen voor 'individuele opvang' in de – meestal door OCMW's beheerde – lokale opvanginitiatieven (LOI's). We verwezen in ons gesprek met het kabinet naar de meldingen die we eerder van voogden kregen dat niet-begeleide minderjarigen (NBMV) maar moeilijk doorstromen naar de LOI's. Met 84% bezettingsgraad van de LOI-plaatsen voor NBMV zou dat volgens het kabinet ondertussen geen probleem meer mogen zijn. Wel gaf het kabinet toe dat OCMW's doorgaans terughoudender zijn om LOI-plaatsen te reserveren voor NBMV. Daarvoor is er meer begeleiding nodig, en dus zijn die plaatsen duurder. Het verhoogde tarief dat ze daarvoor krijgen, blijft beperkt, maar zou niet ontoereikend zijn.

Zelf kregen we van voogden geen nieuwe klachten meer over gebrekkige doorstroom naar de derde opvangfase (in LOI's) van NBMV die voldoen aan de voorwaarden van het nieuwe opvangmodel voor NBMV.

Verhuizen als straf?

We kregen wel nieuwe klachten over disciplinaire overplaatsingen bij centra van Fedasil.

Overgeplaatst zonder dat schuld bewezen is
Mijn pupil Ammon is 17 en verblijft in een opvangcentrum van Fedasil. Tot nu toe heeft hij een vlekkeloos parcours afgelegd. Hij doet alles om zich met succes te integreren. Hij haalt heel goede punten op school. Hij is graag gezien door de leerkrachten, klasgenoten en de begeleiders van het centrum. Hij is behulpzaam en meevoelend, niets is hem te veel. Een maand geleden werden hem strafbare feiten ten laste gelegd. Sindsdien was zijn leven een echte nachtmerrie: hij werd opgesloten en nadat hij vrij kwam, verhuisde zijn centrum hem naar een ander opvangcentrum. Ik zou daar geen problemen mee hebben, mocht hij schuldig bevonden zijn, maar het Hof van Beroep liet hem gaan omdat forensisch onderzoek geen enkel bewijs vond van zijn schuld. Ik vroeg de centrumverantwoordelijke of hij terug mocht komen maar die bleef bij de schorsing. Als vluchteling is het niet gemakkelijk om verplaatst te worden naar een ander opvangcentrum. Zijn hele leven ligt in zijn eerste centrum, zijn school waar hij welkom is, zijn vrienden. Zijn netwerk is heel belangrijk voor hem. Helaas kreeg ik dus een negatief antwoord. Is dat geen schending van zijn mensenrechten? Niemand mag toch als schuldig behandeld worden, tot zijn schuld bewezen is? Fedasil zegt dat ze nog geen vrijspraak hebben en dat ze daarom niet terug willen komen op hun beslissing. Maar in ons rechtssysteem moet Ammon nog een jaar of zelfs langer wachten voor er een uitspraak is. Hij is dus meervoudig gestraft nog vóór zijn schuld bewezen is.

Het Kinderrechtencommissariaat nam contact op met Ammon en met de centrumleiding. Bij een beschuldiging van strafbare maar nog niet bewezen feiten kan een opvangcentrum kiezen uit twee pistes. Ofwel uitgaan van het vermoeden van onschuld en niets beslissen tot de schuld bewezen is. Moeten verhuizen is dan een extra sanctie als reactie op een of misdrijf dat vaststaat. Ofwel kunnen er redenen zijn om de jongere preventief te schorsen, bijvoorbeeld als er gegronde vrees is dat de beschuldiging op zich tot spanningen kan leiden met andere bewoners, of om

slachtoffer en beschuldigde van elkaar te scheiden. De maatregel houdt dan geen stellingname in over schuld of onschuld, maar wordt genomen om de goede werking van het centrum te blijven verzekeren. Of zelfs om de beschuldigde zelf te beschermen.

Uit de gesprekken konden we afleiden dat de verhuizing bedoeld was als preventieve maatregel en niet als sanctie. Alleen was de motivering helemaal niet duidelijk voor Ammon. Hij begreep niet waarom verhuizen in zijn belang zou zijn, of wat dat betekent voor zijn toekomst. We deden de centrumdirectie het aanbod om voor Ammon de beslissing toe te lichten, maar daar wilde het centrum niet op ingaan.

Overleg met Fedasil

Naar aanleiding van klachten van voogden vroegen we een overleg met Fedasil. We hadden voorbereidende contacten waarin we Fedasil vroegen hun uitgangspunten en concrete regels over hun sanctiebeleid en disciplinaire overplaatsingen toe te lichten. Op basis daarvan legden we op het overleg voorstellen op tafel. Daarin kwamen verschillende elementen aan bod:

- **Algemene preventieve maatregelen**
Zoals overleg met jongere, voogd en centrum over leefregels en huishoudelijk reglement in het begin van het verblijf, werken met een beloningssysteem, aanwezigheid van pedagogisch geschoold personeel op momenten van verminderd toezicht, betrokkenheid van de jongeren bij de werking en het beleid van het centrum, informatief overleg met de Dienst Voogdij.
- **Specifieke preventieve maatregelen**
Zoals stressreducerende maatregelen als jongeren te maken krijgen met stressverhogende situaties zoals een lange asielprocedure of een moeilijke, late doorstroom naar de derde opvangfase (individuele of kleinschalige opvang), een duidelijker positionering van time-out in het geheel van preventieve en curatieve maatregelen.
- **Structurele inbedding van projecten rond herstelgericht werken**
Met aandacht voor de vraag in welke situaties of vanaf wanneer het centrum dan toch over-

gaat tot sancties en hoe je daarover met de jongeren en hun voogden communiceert.

■ Sancties en tuchtprocedure

Met – als dat nog nodig is – de pedagogische principes van Fedasil duidelijk vertalen in de huishoudelijke reglementen van elk opvangcentrum, het maatregelencontinuüm strikt hanteren, de voogd in een vroeg stadium actief betrekken bij het oplossen van conflicten met een jongere, garanties op menswaardige vervangende opvang bij een disciplinaire schorsing, een voor de jongere en de voogd gemakkelijk toegankelijke klachtenprocedure. We vroegen ook uitdrukkelijk om bij sancties en disciplinaire overplaatsingen altijd het belang van de jongere af te wegen, rekening houdend met school, het persoonlijk netwerk van de jongere en de bereikbaarheid van de voogd.

Fedasil apprecieerde onze inbreng en vond het een waardevol kader voor verdere reflectie over hun beleid. Op de vraag en het voorstel om de voogden zo vroeg mogelijk te betrekken bij de aanpak van conflicten – dus vóór een sanctie – antwoordden ze dat ze daar niet op kunnen ingaan. Fedasil wijst op de autonomie van de centra en vindt het belangrijk om bij conflicten kort op de bal te spelen. Voogden erbij betrekken kost te veel tijd en garandeert niet dat ze zich engageren.

Opvang schorsen als straf?

In ons overleg met Fedasil ging het ook over de disciplinaire schorsing van niet-begeleide minderjarigen, die daardoor een tijd zonder opvang vallen.

Drie dagen en nachten aan lot overgelaten
Harun (16), een niet-begeleide minderjarige, verbleef in een opvangcentrum van Fedasil. Na een ruzie met een begeleider kreeg hij een tuchtsanctie: drie dagen uitsluiting, zonder alternatieve overnachtingsgelegenheid of geld om eten te kopen. Na die drie dagen mag hij zich om 12 uur 's middags weer melden bij de dispatching van Fedasil om een nieuw opvangcentrum toegewezen te krijgen. Onmiddellijk na het uitspreken van de sanctie wordt de voogd gewaarschuwd. Harun wou het centrum niet verlaten en werd

door de politie uitgezet. Volgens de voogd zou Fedasil toen gezegd hebben: 'Hij zal wel een paar nachten bij een vriend kunnen doorbrengen.' De voogd belt de Klachtenlijn op de derde dag van de schorsing vanuit het Noordstation in Brussel. Daar bracht Harun de voorbije twee nachten door, als dakloze. Toen zijn voogd hem daar opzocht, sprak Harun over een vriend in Antwerpen. De voogd wou voor hem een treinticket naar Antwerpen kopen, maar voordat hij hem dat kon geven, was Harun kwaad weggelopen. De voogd gaat hem nu zoeken, zegt hij aan de telefoon, maar wou de situatie toch eerst melden aan het Kinderrechtencommissariaat. 'Harun is geen gemakkelijke jongen', zegt hij, maar hij vindt zo'n tuchtsanctie onverantwoord, ook al staat ze blijkbaar wel in procedures van Fedasil. Hij vraagt ons de kwestie bij Fedasil aan te kaarten zodat die tuchtsancties in de toekomst niet meer mogelijk zouden zijn.

De opvang van een niet-begeleide minderjarige schorsen, kan in het beleid van Fedasil ook voor systematische overtredingen van de regels over het aantal toegestane overnachtingen buiten het opvangcentrum. Zo'n schorsing zonder te voorzien in een evenwaardig alternatief is in strijd met artikel 3 van het kinderrechtenverdrag, dat de bekende bepaling van het belang van het kind als een 'eerste overweging' formuleert en daar uitdrukkelijk aan toevoegt: 'De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn.'

De situatie van Harun is duidelijk ook in strijd met artikel 24 van de Europese Opvangrichtlijn die bepaalt dat NBMV voor de volledige duur van hun verblijfsprocedure ondergebracht moeten worden bij volwassen bloedverwanten, in een pleeggezin, in opvangcentra met speciale voorzieningen voor minderjarigen of in andere huisvesting die geschikt is voor minderjarigen. Gelet op de zorgplicht van de overheid voor NBMV mag een sanctie dus nooit leiden tot een situatie van tijdelijk niet opgevangen worden.

”

3.4.

Voor wie moet terugkeren

Heel wat kinderen en jongeren op de vlucht in België hebben geen uitzicht op een permanente verblijfsvergunning. Voor hen wacht de terugkeer naar hun land van herkomst of naar het land van herkomst van hun ouders. Niet-begeleide minderjarigen moeten vanuit België tot hun 18 jaar nooit gedwongen terugkeren. Kinderen die hier met hun ouders zijn, kunnen wel uitgewezen worden als ze nog minderjarig zijn.

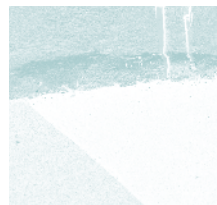
Geen kinderen in detentie?

Nieuw KB maakt opsluiting kinderen opnieuw mogelijk

Op 11 augustus 2018 trad het Koninklijk Besluit van 22 juli 2018 in werking dat aan de werkingsregels voor gesloten terugkeercentra (KB van 2 augustus 2002) nieuwe regels toevoegt over de opsluiting van uitgewezen of aan de grens tegengehouden gezinnen met minderjarige kinderen. Die gezinnen kunnen voortaan opgesloten worden in gezinswoningen 'aangepast aan de noden van gezinnen met minderjarige kinderen' op het terrein van een gesloten terugkeercentrum. Vijf van die gezinswoningen op het terrein van het Gesloten Centrum voor Illegalen in Steenokkerzeel – Repatriëringscentrum 127bis – zijn in gereedheid gebracht. Het eerste gezin werd er op 13 augustus 2018 naar overgebracht. Daarmee kwam een einde aan de al uit 2008 daterende beleidspraktijk om uitgewezen gezinnen met kinderen nooit op te sluiten. Het Kinderrechtencommissariaat analyseerde dit KB grondig.

Uitvoering van wet uit 2011

Met het KB voert de regering de wet van 16 november 2011 uit 'inzake het verbod op het opsluiten van kinderen in gesloten centra', dat aan de Vreemdelingenwet van 15 december 1980 een nieuw artikel 74/9 toevoegde dat – voor het eerst en pas drie jaar na 2008 – bepaalt dat uitgewezen gezinnen met minderjarige kinderen 'in beginsel' *niet* in een gesloten terugkeercentrum geplaatst worden

- ‘tenzij aangepast aan de noden voor gezinnen met minderjarige kinderen’ (§1)
- en dan nog alleen ‘voor beperkte tijd’
- én ‘slechts indien het gezin zich niet houdt aan de voorwaarden’ van de overeenkomst die de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) met het gezin afsloot met het oog op een terugkeerbegeleiding aan huis of als zo’n terugkeerbegeleiding aan huis om andere redenen niet kan
- ‘tenzij andere afdoende maar minder dwingende maatregelen doeltreffend kunnen worden toegepast’ (§3).

Gezinnen met minderjarige kinderen die aan de grens tegengehouden worden omdat ze geen geldige inreisdocumenten hebben, kunnen volgens §2 van datzelfde artikel alleen vastgehouden worden

- ‘voor een zo kort mogelijke periode’
- ‘in een welbepaalde plaats aangepast aan de noden van gezinnen met minderjarige kinderen’
- ‘gelegen in het grensgebied’.

In vergelijking met de wettelijke mogelijkheden die vroeger bestonden, maakte de wet van 2011 van de opsluiting van uitgewezen gezinnen met minderjarige kinderen dus de uitzondering, waartoe de DVZ alleen onder strikte voorwaarden kan overgaan. Omdat de Vreemdelingenwet bepaalt dat de koning het regime en de werkingsmaatregelen kan vastleggen voor gesloten terugkeercentra, moest voor de toepassing van die uitzondering eerst het bestaande KB van 2002 aangepast worden. Dat is precies wat het KB van 22 juli 2018 deed.

Aanpassing aan de noden van gezinnen met minderjarige kinderen

Om in Steenokkerzeel een regime te installeren dat voldoet ‘aan de noden van gezinnen met minderjarige kinderen’ voorziet het KB van 22 juli 2008 in deze aanpassingen:

- Spelactiviteiten aangepast aan de leeftijd van de kinderen
- Onderwijs aan leerplichtige kinderen, aangepast aan hun leeftijd en aan de beperkte verblijfsduur in het centrum
- Aangepast aanbod van recreatieve, culturele en sportieve activiteiten voor de gezinnen
- De mogelijkheid voor gezinnen om hun eigen eten klaar te maken, met ingrediënten aangepast aan de leeftijd van de kinderen

- Strikte scheiding van andere opgesloten personen, onder andere door de locatie van de gezinswoningen op het terrein en de aparte organisatie van bezoeksregeling
- Vrij gebruik van bepaalde buitenruimtes tussen 6 en 22 uur
- Toegangsverbod voor het personeel tot de gezinswoningen op het terrein van het gesloten terugkeercentrum tussen 22 en 6 uur, behalve – met waarschuwing vooraf – met het oog op de effectieve verwijdering van het gezin van het Belgisch grondgebied
- Toegang van Kind en Gezin en zijn Franstalige en Duitstalige tegenhangers tot de gezinswoningen in het gesloten terugkeercentrum (de kinderrechtencommissaris en zijn Franstalige evenknie hadden al toegang)
- Uitbreiding van het briefgeheim: nu mogen ook brieven van en naar de Kinderrechtencommissaris of zijn Franstalige collega niet gecontroleerd worden
- Aanpassing met een reeks beperkingen van orde- en veiligheidsmaatregelen aan de leeftijd, maturiteit en kwetsbaarheid van de minderjarige kinderen, met strikte beperking van afzondering als sanctie voor minderjarige gezinsleden
- Beperking van de toegestane manieren van fouilleren, aangepast aan de leeftijd van het kind
- Zo kort mogelijk vasthouden van het gezin, beperkt tot twee weken, verlengbaar met nog eens twee weken. In de motivering van de verlenging moet een verslag zitten van de psychologische en fysieke impact van de opsluiting op de minderjarige kinderen.

Het KB verwijst ook naar artikel 3 van het kinderrechtenverdrag: ‘Tijdens hun vasthouding dient het belang van het kind voorop te staan.’

Over de inrichting en uitrusting van de gesloten gezinswoning bepaalt het KB (in art. 83/5):

‘De gezinswoning is voorzien van het nodige meubilair en de nodige nutsvoorzieningen, ten einde de gezinnen op waardige wijze te huisvesten. De gezinswoning bestaat op zijn minst uit een badkamer, een toilet, een woonkamer met keuken, twee slaapkamers en een opbergruimte.’

Laatste stap in een cascadesysteem

Met de nogal vage bepaling dat eerst ‘andere afdoende maar minder dwingende maatregelen’

bekeken of uitgeprobeerd moeten worden, legde de wet van 2011 de wettelijke basis voor een getrapte manier van werken bij de effectieve verwijdering van uitgewezen gezinnen met minderjarige kinderen. Verwijzend naar die bepaling uit 2011 spreekt het begeleidende 'Verslag aan de Koning' bij het KB van 22 juli 2018 van een 'cascadesysteem' met deze stappen:

- Vrijwillig vertrek na een 'bevel om het grondgebied te verlaten', met mogelijke terugkeersteun
- Terugkeerbegeleiding door een ondersteunende ambtenaar terwijl het gezin nog in de eigen woning verblijft (ook al genoemd in de wet van 2011)
- Terugkeerbegeleiding en eventueel verwijdering vanuit een open terugkeewoning ('woonunit')
- Verwijdering van het grondgebied vanuit een gezinswoning in een gesloten terugkeercentrum.

Het KB van 22 juli 2018 voegt daar uitdrukkelijk aan toe dat ook gezinnen die aan de grens tegenhouden worden, eerst naar een open terugkeewoning overgebracht worden, behalve als een van de gezinsleden een gevaar is voor de openbare orde of de nationale veiligheid. Voor uitgewezen gezinnen verwijst het KB nergens naar een verblijf vooraf in de open terugkeewoningen. Daarover gaat het alleen in het begeleidende 'Verslag aan de Koning'. Wat precies de regeling voor de verschillende stappen in het cascadesysteem is, moeten we uit verschillende vroegere teksten bijeenprokkelen.

De wet van 2011 slaat stap 2 (begeleiding aan huis) over als het uitgewezen gezin geen eigen woning heeft of als een of meer gezinsleden de openbare orde, de nationale veiligheid of de internationale betrekkingen van België kunnen schaden of gesignaleerd staan in het Schengen-informatiesysteem.

Het KB van 17 september 2014 regelt in artikel 3 de overbrenging van uitgewezen gezinnen die wel terugkeerbegeleiding aan huis krijgen (stap 2) naar een open terugkeewoning (stap 3). Die overbrenging volgt als het gezin niet de voorwaarden naleeft uit hun overeenkomst met de DVZ in het kader van die terugkeerbegeleiding aan huis. Het KB voorzag eerst ook in de mogelijkheid om het gezin bij ernstige tekortkomingen meteen naar een gesloten gezinswoning over te

brenge, maar de Raad van State vernietigde die mogelijkheid in april 2016. Het KB laat wel de mogelijkheid om andere maatregelen te nemen als de openbare orde of de nationale veiligheid in gevaar is.

De overbrenging vanuit een open terugkeewoning (stap 3) naar een gesloten gezinswoning in een gesloten terugkeercentrum (stap 4), als het gezin niet meewerkt aan zijn terugkeer, was al gepland in artikel 48 van het KB van 14 mei 2009 op de open terugkeewoningen. Maar sinds 2011 kon dat wettelijk niet meer tot het KB van 22 juli 2018 het regime en de werkingsregels van die gesloten gezinswoningen vastlegde.

- ▶ Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 2 augustus 2002, 22 juli 2018,
- ▶ Koninklijk besluit houdende vaststelling van het regime en de werkingsmaatregelen, toepasbaar op de plaatsen gelegen op het Belgisch grondgebied, beheerd door de Dienst Vreemdelingenzaken, waar een vreemdeling wordt opgesloten, ter beschikking gesteld van de regering of vastgehouden, 2 augustus 2002, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2002080275&table_name=wet
- ▶ Koninklijk besluit houdende vaststelling van het regime en de werkingsmaatregelen, toepasbaar op de woonunits, 14 mei 2009, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2009051406
- ▶ Wet tot invoeging van een artikel 74/9 in de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, inzake het verbod op het opsluiten van kinderen in gesloten centra, 16 november 2011, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2011111608
- ▶ Koninklijk besluit tot bepaling van de inhoud van de overeenkomst die wordt gesloten en de sancties die kunnen worden opgelegd krachtens artikel 74/9, §3, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, 17 september 2014, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2014091702&table_name=wet

Antwoord op juridische bezwaren?

Volgens het Verslag aan de Koning bij het KB van 22 juli 2018 komt de nieuwe regeling tegemoet aan de juridische bezwaren (onder andere in arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens) die de overheid 2008 mee deden besluiten uitgewezen gezinnen met kinderen niet langer over te plaatsen naar gesloten terugkeercentra maar naar open terugkeerwoningen. In de nieuwe regeling gaat het bij de opsluiting op het terrein van gesloten terugkeercentra om

- een ultieme maatregel in het cascadesysteem
- voor een zo kort mogelijke periode
- met detentieomstandigheden die aangepast zijn aan de noden van gezinnen met minderjarige kinderen: een aparte gezinswoning en een aangepast regime.

Volgens het Grondwettelijk Hof (arrest nr. 166/2013 van 19 december 2013) schendt de wet van 2011 ook het kinderrechtenverdrag niet. Dat bepaalt in artikel 37: 'De Staten die partij zijn, waarborgen dat geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur.'

Dat sluit inderdaad opsluiting van kinderen niet uit. In zijn General Comment nr. 23 van 16 november 2016 wijst het VN-Kinderrechtencomité er wel op dat deze bepaling van artikel 37 van het kinderrechtenverdrag alleen geldt in het kader van het jeugdsanctierecht, als een jongere 'als misdrijf omschreven feiten' begaan heeft. Dat een jongere geen verblijfsvergunning heeft, kan daar volgens het VN-Comité nooit onder vallen. Het comité bevestigt daarmee zijn standpunt dat voor gezinnen met kinderen en niet-begeleide minderjarigen die geen verblijfsvergunning kunnen krijgen, met het oog op hun terugkeer gezocht moet worden naar kindvriendelijke alternatieven voor opsluiting. Het VN-Kinderrechtencomité verwijst in dat verband naar de zware negatieve gevolgen op de fysieke en psychologische ontwikkeling van kinderen, die uit heel wat onderzoek naar voren komen. Zelfs als die opsluiting niet lang duurt.

► UN COMMITTEE ON THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF ALL MIGRANT WORKERS AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES (CMW), Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return, 16 November 2017, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, <http://www.refworld.org/docid/5a12942a2b.html>

Het Kinderrechtencommissariaat sluit zich aan bij dat standpunt, net als de vele andere instanties en organisaties die in België en internationaal oproepen om geen kinderen op te sluiten om migratieredenen.

Bezoek aan de gesloten gezinswoningen op terrein 127bis

Los van het principiële standpunt over het niet opsluiten van kinderen om migratieredenen, blijft de vraag in hoeverre de nieuwe, aparte infrastructuur en het aparte regime ook in de praktijk 'aangepast zijn aan de noden van gezinnen met kinderen'. Om dat al even te toetsen, bezochten de kinderrechtencommissaris, de Federale Ombudsman, de Délégué Général aux Droits de l'Enfant en Myria op 6 september 2018 de gesloten gezinswoningen op het terrein van Gesloten Terugkeercentrum 127bis in Steenokkerzeel. Ze hadden het daar over verschillende thema's:

- Het belang van vroegtijdig opstarten van de terugkeerbegeleiding
- Het belang van genoeg aandacht voor de begeleiding en de ondersteuning van de kinderen (en dus niet alleen van de ouders)
- Het belang van een grondige toetsing van de fysieke en psychische integriteit van de kinderen als ze in het centrum aangekomen zijn
- De selectie van de gezinnen voor het Gesloten Terugkeercentrum
- Blijvende aandacht voor het belang van het kind bij een gedwongen terugkeer.

Investeer in bestaande alternatieven voor opsluiting

Een echt cascadesysteem?

Ook de stelling dat de overbrenging van uitgewezen gezinnen met minderjarige kinderen naar de gesloten gezinswoningen pas als ultieme maatregel genomen wordt, nadat alle andere, minder dwingende maatregelen niet afdoende bleken te zijn, maakt een kritische analyse nodig van de praktijk.

We kunnen maar echt spreken van een ultieme maatregel als die andere maatregelen vooraf met de nodige zorg genomen worden. Zonder die nodige zorg zullen die maatregelen vooraf al heel snel 'niet afdoende' blijken te zijn en reden geven tot overbrenging naar de gesloten gezinswoningen.

En precies daar wringt het schoentje:

- De terugkeerbegeleiding aan huis blijkt erg beperkt te zijn en dat kan mee verklaren waarom maar weinig gezinnen effectief in het terugkeertraject stappen.
- Ook voor voortijdige verdwijningen uit de open terugkeerwoningen moet onderzocht worden in hoeverre de te vaak als gebrekkig ervaren leefomstandigheden en begeleiding (die niet op de kinderen gericht is) daar een rol in spelen.

- ▶ *Opinie Schrijf de alternatieven voor detentie niet af*, 4 augustus 2018, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/opinie_schrijf_de_alternatieven_voor_detentie_niet_af_standaard_3augustus2018.pdf

Overleg met het kabinet Asiel en Migratie

Op 11 september 2018 overlegden we met het kabinet van de staatssecretaris voor Asiel en Migratie over klachten over de begeleiding van uitgewezen gezinnen met minderjarige kinderen door de Dienst Vreemdelingenzaken met het oog op hun terugkeer naar hun land van herkomst.

We drongen aan op een permanente evaluatie van de afgelopen uitwijstrajecten, zowel de terugkeerbegeleiding aan huis als de werking van de open terugkeerwoningen, en op een meer

gedifferentieerd beleid in dossiers waar kinderen en jongeren bij betrokken zijn.

3.5.

Een thuis voor kinderen zonder papieren?

Kinderen die in Vlaanderen geworteld zijn

Ook dit jaar kregen we weer meldingen van of over jongeren die hier na jaren verblijf toch het bevel krijgen het grondgebied te verlaten. Wat opvalt: nog meer scholen dan vroeger nemen een actieve rol op om dit probleem aan te kaarten. Ze organiseren waken en debatten, zoeken naar onderlinge samenwerking. Eén hogeschool vroeg zelfs technische informatie op om een beleidsplan uit te werken voor leerlingen zonder papieren.

Na acht jaar opgepakt op school

Een leerkracht meldt ons dat vandaag totaal onverwacht een Albanees gezin opgepakt en overgebracht werd naar een open terugkeerwoning, in afwachting van hun uitwijzing. De kinderen (3, 8 en 11 jaar) werden van school gehaald (twee verschillende scholen waaronder één voor buitengewoon onderwijs). De asielprocedure zou al meer dan acht jaar lopen en de kinderen en het gezin zijn hier heel goed geïntegreerd. De twee scholen zijn zwaar verontwaardigd en ook de lokale gemeenschap reageert geschokt. De melder laat weten dat zij samen met de schooldirecties iets wil doen en vraagt wat wij kunnen betekenen. Ze overwegen ook om naar de pers te stappen over de gang van zaken. Maar voor ze de media inschakelen, gaan ze samen met de scholen en de parochie het nodige doen om de klasgenootjes in te lichten en te begeleiden. En ook om de families, kennissen en andere betrokkenen in te lichten.

Ter ondersteuning van de actie #nowayyoustay van verschillende leerlingen en scholen brachten we op 18 januari 2018 via onze website onze platformtekst uit 2016 nog eens in herinnering. Daarin bepleitten we naast een kindvriendelijk terugkeerbeleid ook een permanente verblijfsvergunning voor kinderen en jongeren die stevig in België geworteld zijn.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Standpunt *Geef gewortelde kinderen een permanente verblijfsvergunning*, 18 januari 2018, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/geef-gewortelde-kinderen-een-permanente-verblijfsvergunning>
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Platformtekst *Een toekomst voor kinderen en jongeren zonder papieren*, 3 juni 2016. <http://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/platformtekst.pdf>

Het Kinderrechtencommissariaat ging in op de uitnodiging van Katholiek Onderwijs Vlaanderen om mee te werken in het 'Netwerk scholen waar kinderen uitgewezen worden'.

Soms voorlopig lichtpunt

Als kinderen of gezinnen op de vlucht bij ons aankloppen, kan er soms wat tijd overgaan voor er meer duidelijkheid of zekerheid komt. Over het verdere leven van heel wat melders horen we niets meer. Met een 11-jarig Armeens meisje dat in 2014 met ons contact opnam gaat het voorlopig goed: ze kreeg een tijdelijke verblijfsvergunning voor één jaar en ze verblijft nog altijd bij haar Belgische grootouders.

Grootouders mét papieren – kind zonder – kind moet weg (jaarverslag 2014–2015)

Anahid schreef ons een brief, ze belde ons en we brachten haar een bezoek. Ze is bang, ze vraagt: kan de politie me weghalen bij mijn oma en opa?

Anahid is 11 en woont al tien jaar in België. Haar mama is Armeense, heeft een verstandelijke beperking en leeft al meer dan tien jaar zonder papieren in België. Haar grootouders zijn hier ook. Mét papieren. Zij dragen al tien jaar zorg voor Anahid en haar mama. Nu moet

Anahid samen met haar mama het land uit. Naar Armenië. Een land waar ze de taal niet spreekt en de cultuur niet kent. Mee met een mama die niet voor zichzelf kan zorgen.

Ook Anahid werd doorverwezen naar de bevoegde diplomatieke post. België heeft in Armenië geen consulaat waar ze een regularisatiedossier kan opstarten. Voor haar betekent dat dus dat de aanvraag in een buurland moet gebeuren, in Rusland, in Moskou. Concreet zou het meisje van 11 jaar dat sinds haar geboorte opgroeide in een kleine West-Vlaamse provinciestad, met haar mentaal zwakke moeder moeten emigreren naar een voor haar vreemd Armenië, enkele duizenden kilometer verderop, om van daaruit af te reizen naar Moskou, nog eens meer dan tweeduizend kilometer verder, om daar een aanvraag te doen. Ook met veel steun lijkt dat ons niet haalbaar.

We vermoeden en hopen dat in deze omstandigheden moeder en kind niet onder dwang gepatriëerd worden. Dat ze ook bij de Dienst Vreemdelingenzaken beseffen dat dit mensonwaardig is. Waarom kan het kind hier niet geregulariseerd worden? Ook al omdat ze hier grootouders heeft die voor haar kunnen zorgen. En dat al tien jaar doen. Grootouders mét papieren.

Hoe ging het verder met Anahid na 2015?

De onontvankelijkheidsverklaring van de 9bis-aanvraag in 2014 werd na beroep bij de RVV ingetrokken. Dat gebeurde in 2015, nu meer dan drie jaar geleden. Sindsdien wachten Anahid en moeder op nieuws over de aanvraag. Omdat Anahid ons opnieuw belde, namen we nog eens contact op met de DVZ. Die onderzocht de zaak, stelde vast dat de destijds genomen beslissing nooit betekend werd en herbekeek het dossier met een tijdelijke verblijfsvergunning tot gevolg. Anahid en haar moeder zijn blij en hebben nu veel vragen over hoe het allemaal verder zal verlopen: 'Waarom is de toegekende vergunning maar voor een jaar? Hebben we nu recht op een inkomen? Is er een uitzondering mogelijk op de eis om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien? Kan ik nu wel mee op buitenlandse schooluitstap?'

Kinderen in terroristische conflictzones

Bij de mogelijke terugkeer van Belgische ‘Syrië-strijders’ naar België zijn volgens OCAD, het Belgische Orgaan voor de Coördinatie en de Analyse van de Dreiging, zo’n 145 Belgische minderjarigen betrokken, van wie driekwart jonger is dan 6 jaar. Er kwamen ook vragen bij de Klachtenlijn.

Ontvlucht aan IS, in Koerdisch kamp in Noord-Syrië

Mijn dochter (22) zit in het noordwesten van Syrië in een vluchtelingenkamp, samen met haar zoon-tje van 6. Ze is zeven maanden zwanger. Na een tijdje in het kalifaat probeerde ze daar weer weg te vluchten, samen met haar vader. Haar vader werd neergeschoten door soldaten van IS. Zijzelf kreeg een kogel in de rug. Uiteindelijk bereikte ze een Koerdisch vluchtelingenkamp. Daar zit ze momenteel vast met haar zoon-tje. Deze week liet ze weten dat de kampbewaaksters bij razzia’s kleren, geld en goud in beslag namen. Kan het Kinderrechtencommissariaat iets doen?

De Klachtenlijn verwees de vrouw door naar een advocaat met contacten ter plekke.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt dat Belgische kinderen uit terroristische conflictzones op onze hulp moeten kunnen rekenen

In ons standpunt geven we deze aanbevelingen:

- Overleg met internationale organisaties zoals Unicef en het Internationale Rode Kruis hoe Belgische overheden kunnen samenwerken om Belgische kinderen op te sporen, te identificeren en terug te brengen.
- Verduidelijk de procedures en stappen in het repatriëringsproces.

- Bezorg alle Belgische minderjarigen de nodige documenten om veilig terug te komen naar België, zonder leeftijdsbeperking.
- Baseer de identificatie op alle beschikbare gegevens uit België en uit conflictgebied: foto’s, video’s, brieven, fysieke kenmerken, administratieve documenten. Als de Belgische overheid een DNA-test nodig vindt, mag die test geen financiële drempel voor terugkeer zijn. Die informatie is niet alleen relevant om terugkeer mogelijk te maken, maar kan ook later van belang zijn bij vragen over afstamming.
- Informeer in België verblijvende familieleden over de stappen en procedures in het repatriëringsproces, zodat zij kunnen meehelpen door gegevens te bezorgen om de identificatie en de veilige terugkeer te bespoedigen.
- Bewaak dat de terugkeer op een kindvriendelijke, niet-bedreigende manier verloopt. Bied de kinderen en jongeren de ondersteuning die ze nodig hebben.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Standpunt *Belgische kinderen uit terroristische conflictzones moeten kunnen rekenen op onze hulp*, 2017-2018/08, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/belgische-kinderen-uit-terroristische-conflict-zones-moeten-kunnen-rekenen-op-onze-hulp>

In juli van dit jaar oordeelde een rechter in kortgeding dat de Belgische staat op grond van het kinderrechtenverdrag wellicht de morele plicht heeft zich het lot van deze kinderen aan te trekken, maar dat die plicht niet afdwingbaar lijkt te zijn bij gebrek aan rechtsmacht van de Belgische staat in de vluchtelingenkampen. Repatriëring verplichten kan dus niet.

Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat we alle minderjarigen in buitenlandse conflictzones moeten beschouwen als slachtoffer, wat ook hun leeftijd is. Omdat ze ook psychisch, moreel en sociaal nog in volle ontwikkeling waren en zijn, mogen we er niet van uitgaan dat een eventuele rekrutering of deelname aan gewapende of gewelddadige activiteiten vrijwillig gebeurde. Als er aanwijzingen zijn dat ze actief betrokken waren in ‘als misdrijf omschreven feiten’, is het aan de bevoegde jeugdrechtbank in België om te bepalen welke maatregelen gepast zijn om hun herintegratie in de Belgische samenleving mogelijk te maken.

- Bepaal geval per geval welke maatregelen en professionele hulp nodig zijn om het herstel en de herintegratie van de kinderen en jongeren te bevorderen.
- Zorg voor een multidisciplinaire benadering met genoeg aandacht voor de behandeling van posttraumatische stressstoornissen.
- Laat de kinderen en jongeren zoveel mogelijk een gewoon leven leiden in een ondersteunende gezinsomgeving.
- Ondersteun pleeggezinnen, leraren en andere professionals die met de kinderen en jongeren in contact komen, onder andere in hoe ze het best kunnen reageren op eventuele posttraumatische reacties.
- Geef bijzondere aandacht aan kinderen van wie een of beide ouders gevangen zitten door feiten in de conflictzone. Die kinderen kunnen op extra drempels botsen om hun psychische, emotionele en sociale ontwikkeling te herstellen.
- Bescherm de kinderen en jongeren tegen wraakacties en tegen nieuwe rekrutering door extremistische groepen.
- Bescherm ze ook tegen overdadige media-aandacht. Zorg dat hun privacy gerespecteerd wordt.
- Hou voor ogen dat hun herstel en herintegratie een proces van lange duur wordt.

Overleg met het Agentschap Jongerenwelzijn leert ons dat de jeugdhulp in Vlaanderen voorbereid is om aan die groep kinderen en jongeren een aangepast hulpverleningsaanbod te bieden. Het agentschap erkent duidelijk dat het om een diverse doelgroep gaat waarvoor dus een divers aanbod nodig is. Wij onderschrijven de keuze van het Agentschap Jongerenwelzijn om een beroep te doen op zowel het reguliere hulpverleningsaanbod (pleegzorg, mobiele begeleiding, OOC, de gemeenschapsinstellingen) als op gespecialiseerd aanbod (zoals de trajecten intensieve kortdurende contextbegeleiding).

4. Rechten van jongeren in contact met het gerecht

4.1.

Rechten van jongeren in aanraking met de wet

Jongeren en politie

In ons vorige jaarverslag, 'Waar is mijn thuis?', staat dat het college van procureurs-generaal zich opnieuw zou buigen over de relatie tussen jongeren en politie.

Ondertussen zagen we nog geen concrete stappen naar een globale verbetering.

Ook nu weer kreeg de Klachtenlijn meldingen over politieoptreden tegenover kinderen en jongeren.

Naakt in het politiekantoor: aanslag op integriteit?

Een moeder meldt dat haar zoon van 16 aangehouden werd op verdenking van diefstal. In het politiekantoor werd hem gevraagd zijn kleren uit te doen en werd hij gefouilleerd. Hij stond naakt voor de agenten. Het was de eerste keer dat de zoon met de politie in aanraking kwam. Hij bleek niets met de diefstal te maken hebben. De aanhouding en de naaktfouille lieten op hem wel een enorme indruk na. Moeder wil informatie over wat kan en niet kan bij politieoptreden en waar ze een klacht kan indienen.

De Klachtenlijn gaf informatie over fouillering door politie en over gerechtelijke fouillering. Een naaktfouille kan alleen voor een opsluiting, dus in dit geval kon het wettelijk niet. Ook informeerden we de moeder over de stappen die ze kan zetten om een klacht in te dienen.

Doet ze het niet om aandacht te vragen?

Een schooldirectrice neemt contact op met de Klachtenlijn over een 14-jarige. Het meisje werd verkracht. Samen met de leerlingenbegeleiding en de directie is ze naar het politiekantoor gegaan

om een klacht in te dienen. De politie was erg onvriendelijk en neerbuigend. De politiemensen uitten hard en openlijk hun ongeloof door te zeggen: 'Het is een zwakker meisje. Doet ze dit niet om aandacht te trekken?' Ineens kregen ze ook telefoon van de onderzoeksrechter dat er een videoverhoor moest komen en een medisch onderzoek. Dat werd allemaal te veel voor het meisje maar de politie hield geen rekening met haar tempo. Het meisje wilde de leerlingenbegeleiding erbij als vertrouwenspersoon. Pas toen een vrouwelijke agente het videoverhoor afnam, kon die het meisje kalmeren en geruststellen. De agente verontschuldigde zich voor het onbehouden gedrag van haar collega's. De directrice vindt dat de politie het meisje onmenselijk behandelde. Ze vraagt advies of het zinvol is om dat aan te kaarten bij de korpschef en wil graag informatie over verhoor van slachtoffers van misdrijven en de aanwezigheid van vertrouwenspersonen bij verhoor van minderjarigen die mentaal iets zwakker zijn.

De Klachtenlijn adviseerde de directrice om inderdaad een afspraak te maken met de korpschef. Om effectief een klacht in te dienen, kan ze beter de toestemming van het meisje vragen. Omdat het meisje dat absoluut niet wil – ook al is het uit angst – moet ze dat toch respecteren. Maar door de situatie te bespreken met de korpschef, kan er intern wel bekeken worden wat er fout liep, zonder de officiële klachtenlijnen te volgen.

Maak een kindvriendelijke versie van Comité P

Politiediensten hebben vaak nog te weinig aandacht voor de situatie en de kwetsbaarheid van minderjarigen. Er zijn weinig handvatten en er is geen aparte regelgeving.

Als het fout loopt en minderjarigen willen dat aanklagen, weten ze vaak niet welke stappen ze moeten zetten. De angst voor represailles is groot. En dan is er nog het gevoel dat ze niet ern-

stig genomen of niet effectief gehoord worden. Allemaal twijfels die we bij de Klachtenlijn horen.

Daarom pleit het Kinderrechtencommissariaat in zijn memorandum voor de Vlaamse verkiezingen 2019 om een kindvriendelijke versie te maken van Comité P. Nu hebben jongeren het gevoel dat ze nergens gehoord worden als ze een klacht hebben over het optreden van de politie. We vragen werk te maken van een centraal meldpunt waar minderjarigen terecht kunnen met meldingen over hun contact met de politie. Jaarlijkse transparante verslaggeving over de klachten is nodig.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Cel als wachtkamer

Naar aanleiding van de bezorgdheden van het Kinderrechtencommissariaat over het oneigenlijk gebruik van de cel als wachtkamer voor jongeren, kondigde de bevoegde minister een groot-schalig onderzoek aan om zicht te krijgen op het probleem, over alle arrondissementen heen.

Dat 'exploratief onderzoek naar het voorkomen van minderjarigen die overnachten in een politiecel of die in gedwongen opname worden opgenomen in de volwassenpsychiatrie en de mogelijke aanpak ervan in Vlaanderen' is ondertussen gestart.

Het moet het wettelijk kader verduidelijken voor noodplaatsingen van minderjarigen in een politiecel of in een psychiatrische afdeling voor volwassenen. Daarnaast wil de minister zicht krijgen op hoeveel en welke minderjarigen overnachten in een politiecel of in een bed in de volwassenenpsychiatrie. En de onderzoekers analyseren ook hoe politie, justitie en de zorgsector te werk gaan en samenwerken om minderjarigen met complexe problemen te beschermen in crisissituaties. Onderzoekster is Elke Roevens van het Leuven Instituut voor Criminologie (KU Leuven-LINC). Promotoren zijn prof. dr. Stefaan Pleysier en prof. dr. Johan Put.

Het Kinderrechtencommissariaat zit mee in de stuurgroep.

Een nachtje cel na vlucht uit voorziening

Een 16-jarig meisje is gaan lopen uit een voorziening. Na een week vond de politie haar terug en werd ze opgepakt. Ze kan pas de dag daarna voorgeleid worden bij de jeugdrechter. In afwachting moet ze een nacht in de cel blijven omdat de kans op een nieuwe vlucht uit de voorziening te groot is. De melder begrijpt de motivering maar signaleert toch dat 'het systeem' alleen de cel als antwoord heeft, terwijl de minderjarige toch niets strafbaars gedaan heeft.

Nieuw decreet jeugddelinquentierecht

Op 14 juli 2017 keurde de Vlaamse Regering principieel het voorontwerp van decreet goed over het jeugddelinquentierecht.

Op 10 november 2017 gaf het Kinderrechtencommissariaat over dit voorontwerp advies aan de Vlaamse Regering

Het voorontwerp komt grotendeels tegemoet aan de vraag naar een aparte aanpak van jeugddelinquentie, zoals het kinderrechtenverdrag vraagt. Er zijn aparte diensten en voorzieningen om die jongeren te begeleiden, op te vangen en te beschermen. Er is aandacht voor herstel, buitengerechtelijke en gerechtelijke reacties.

Anderzijds formuleerden we ook bezorgdheden:

- We vragen meer aandacht voor het vermoeden van onschuld en voor het zwijgrecht van de jongere, in navolging van de arresten van het Grondwettelijk Hof.
- We vinden de bevoegdheden van het parket te ruim, waardoor de jongere een sanctie kan

krijgen zonder dat zijn schuld bewezen is.

- We maken ons zorgen over het behoud van de uithandengeving, waardoor een minderjarige berecht wordt als een volwassene.
- We vinden langdurige gesloten begeleiding voor minderjarigen niet opportuun.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Naar een jeugddelinquentierecht met sterke rechtswaarborgen voor de minderjarige*, 2017-2018/2, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Op 22 december 2017 volgde een tweede voorontwerp van het Decreet Jeugddelinquentierecht, na de brede publieke consultatieronde.

Het nieuwe voorontwerp van decreet houdt rekening met enkele van onze opmerkingen, bijvoorbeeld over de inperking van de bevoegdheden van het parket. Maar onze suggesties om de uithandengeving af te schaffen en de langdurige gesloten begeleiding in te perken, vonden geen gehoor.

Op 13 juli 2018 werd het voorontwerp in derde lezing goedgekeurd. Het wordt ingediend in het Vlaams Parlement, dat uiteindelijk de finale versie moet goedkeuren.

In principe treedt het decreet in werking op 1 januari 2019.

► Voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, <https://www.vlaanderen.be/de/nbwa-news-message-document/document/09013557801ea12e>

Eerste stap naar een sterkere rechtspositie voor minderjarigen in het nieuwe jeugddelinquentierecht

In ons advies 'Naar een jeugddelinquentierecht met sterke rechtswaarborgen' kaarten we de gebrekkige aandacht aan voor de rechtspositie van de minderjarigen.

- Het voorontwerp van decreet van 14 juli 2017 had te weinig aandacht voor de rechten van minderjarigen die gesanctioneerd worden

met gesloten psychiatrische zorg of gesloten begeleiding van twee, vijf of zeven jaar in een gemeenschapsinstelling.

- Ook kunnen de minderjarigen niet rekenen op een duidelijke en overzichtelijke bundeling van hun rechtsgaranties. Minderjarigen moeten momenteel op zoek gaan naar hun rechtsgaranties in verschillende decreten, in federale regelgeving en in wetten die bedoeld zijn voor volwassenen.

Met die bezorgdheden trokken we naar de 'legal clinic' van prof. dr. Johan Put van de faculteit Rechtsgeleerdheid van de KU Leuven. De 'legal clinic' geeft laatstejaarsstudenten in de rechten de kans om in hun masterproef een juridische vraag te behandelen van een externe organisatie, zoals het Kinderrechtencommissariaat. Delphine Geypen en Hanne Schoovaerts gingen met onze vragen aan de slag.

In 'Legal Clinic – Gesloten zorg voor delinquente minderjarigen met een geestesstoornis' vraagt Delphine Geypen op welke rechten jongeren kunnen rekenen in de gesloten psychiatrische zorg. Ze legt bruggen naar de internationale, Europese en nationale vereisten, de regelgeving voor internering bij volwassenen en de regelgeving van de Franse Gemeenschap. Ze concludeert dat de regelgever op zijn minst duidelijkheid moet scheppen over:

- De toestemmingsvereisten
- De voorwaarden om te plaatsen
- Het psychiatrische deskundigenonderzoek
- Het recht op zorg
- De motivatieplicht
- De duur
- De externe rechtspositie en de klachtenbehandeling.

► Delphine Geypen, *Legal Clinic – Gesloten zorg voor delinquente minderjarigen met een geestesstoornis*, masterscriptie, ingediend bij het eindexamen voor de graad van master in de rechten, 2017-2018

In 'Het nieuwe jeugddelinquentierecht en de gesloten begeleiding. Nood aan een rechtspositie voor minderjarigen in langdurige detentie' vergelijkt Hanne Schoovaerts de huidige regelgeving en de rechtspositie van volwassen gedetineerden met de regelgeving van de Franse Gemeenschap. Ze legt de tekorten bloot in de huidige rechtspositie.

► Hanne Schoovaerts, *Het nieuwe jeugddelinquentierecht en de gesloten begeleiding. Nood aan een rechtspositie voor minderjarigen in langdurige detentie*, ingediend bij het eind-examen voor de graad van master in de rechten, 2017-2018

Bruggen tussen justitie en kinder- en jeugdpsychiatrie

Tijd om de Belgische staat te dagvaarden?

Een jeugdadvocate klaagt aan dat er geen hulp beschikbaar is voor een 14-jarige jongen die zij bijstaat. De jongen werd als peuter geadopteerd. Sinds zijn 12 jaar doen er zich in het gezin problemen voor. De situatie wordt bij de jeugdrechtbank aangemeld als een verontrustende opvoedingssituatie. De ouders zeggen dat ze dringend ondersteuning nodig hebben.

Na uitgebreid onderzoek beslist de jeugdrechtbank dat langdurige psychiatrische hulp nodig is. Zware hechtingsproblemen liggen aan de basis. Door plaatsgebrek werd de jongen al in verschillende voorzieningen opgenomen. Vaak als crisismaatregel. Hij ging er ook vaak lopen. Bij zijn laatste opname in een gesloten privévoorziening deed zich een incident voor, een als misdrijf omschreven feit. De jeugdrechter vroeg opnieuw een plaats in For-K. De jongen ging op intake. Ten vroegste over een jaar zou er een plaats vrijkomen, maar een opname was niet zinvol omdat de jongen nog niet klaar was om aan zijn probleem te werken. De jeugdrechter kon niet anders dan de jongen in Everberg plaatsen omdat geslotenheid nodig was. Na Everberg wordt hij verder geplaatst in Mol waar hij wacht op een intake in een andere kinderpsychiatrische afdeling. De jeugdadvocaat en de jeugdrechtbank uiten hun machteloosheid. De gemeenschapsinstellingen zijn niet de plek voor deze jongen. De jeugdrechter adviseert de jeugdadvocate om de Belgische staat te dagvaarden.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt regelmatig signalen over de gespannen relatie tussen kinder- en jeugdpsychiatrie en justitie. Niet alleen de lange wachtlijsten voor de kinder- en jeugdpsychiatrie, maar ook dat justitie en de geestelijke gezondheidszorg uitgaan van verschillende referentiekaders, verschillende verwachtingen en verschillende doelstellingen voor deze groep jongeren, maakt dat de samenwerking soms spaak loopt.

Het Kinderrechtencommissariaat probeert de verschillende perspectieven in kaart te brengen, en mogelijke bruggen uit te tekenen.

4.2.

Recht op toegang tot justitie

Voorstel van decreet over justitiehuisen

Half januari 2018 werd het langverwachte voorstel van decreet voor de hervorming van de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand ingediend in het Vlaams Parlement.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde het Vlaams Parlement over dit voorstel van decreet, en suggereerde aanpassingen

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt gespecialiseerde en toegankelijke juridische eerstelijnsbijstand voor minderjarigen door de invoering van een loket juridische eerstelijnsbijstand in elk arrondissement.

Daarnaast benadrukt het Kinderrechtencommissariaat het belang van een uniforme manier van werken bij burgerrechtelijke opdrachten. Er moet altijd betrokken worden van de positie van het kind.

We vragen een wetswijziging die de justitie-assistent toegang geeft tot het dossier bij de jeugdrechter, als er een VOS- of MOF-dossier is.

- ▶ Voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand, <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1378472>
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Voorstel van decreet justitiehuisen is een gemiste kans voor minderjarigen*, 2017-2018/12, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

Het hoorrecht van kinderen

Sinds 1 september 2014 is de wetgeving duidelijk over het hoorrecht voor minderjarigen in zaken die hen aanbelangen. De rechter moet jongeren vanaf 12 jaar altijd uitnodigen voor een gesprek. En kinderen die nog geen 12 zijn ook als ze daar zelf om vragen.

Het Kinderrechtencommissariaat ziet grote arrondissementele verschillen in de uitvoering van het hoorrecht en in de toegang van de minderjarige tot de rechter. Als ze jongeren van 12 jaar uitnodigen om ze te horen, nodigen sommige familierechters meteen ook hun jongere broers en zussen uit. Andere familierechters weigeren kinderen onder de 12 jaar te horen, zelfs als die daar expliciet om vragen, hoewel die verplichting wel in de wet staat.

Als er een deskundige aangesteld werd om te adviseren over de verblijfsregeling van kinderen, vinden sommige rechters dat het niet nodig is dat zijzelf de kinderen persoonlijk horen, ook al zijn ze al 12 jaar. Ook als er een maatschappelijk onderzoek was, weigeren sommige rechters de minderjarigen uit te nodigen voor een gesprek.

Het Kinderrechtencommissariaat onderstreept dat niets een persoonlijk gesprek tussen jongeren en de jeugd- of familierechter kan vervangen. De wet is duidelijk en elke rechter moet ze toepassen.

Anderhalf jaar geleden al gesprek gehad
Een grootmoeder klaagt dat de familierechter het spreekrecht van haar twee kleinzonen schond. Anderhalf jaar geleden hadden ze een gesprek met de rechter. Onlangs kwam de zaak

opnieuw voor. De familierechter zegt nu dat hij de kinderen niet meer hoeft te horen want hij hoorde ze anderhalf jaar geleden al. Toch willen de jongens de rechter opnieuw spreken, want er is voor hen veel veranderd in die anderhalf jaar.

Hof van Beroep heeft andere mening dan 15-jarige

Een 15-jarige wil met de rechter van het Hof van Beroep spreken om haar beleving zelf toe te lichten en te vertellen wat zij belangrijk vindt als de rechter de verblijfsregeling opnieuw bekijkt. De rechter antwoordde dat ze dat niet hoeft te doen want dat de rechter in eerste aanleg al een gesprek met haar had. Maar net over dat gesprek is het meisje ontevreden. Toch houdt het Hof van Beroep voet bij stuk.

De Klachtenlijn kan alleen maar advies en informatie geven. Het heeft geen mandaat om hierin tussenbeide te komen. Toch onderstrepen we ook in dit hoofdstuk hoe belangrijk het voor minderjarigen is om door rechters correct behandeld te worden en om het hoorrecht maximaal in te vullen. Minderjarigen zijn afhankelijk van rechters. Net bij die sterke afhankelijkheid is het merkwaardig dat ze hun rechten niet meer kunnen afdwingen.

- ▶ Zie ook ‘Rechten op en in het gezin’ in dit jaarverslag

4.3.

De impact van de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht voor minderjarigen

In het voorontwerp van wet van 28 maart 2018 dat bepalingen over buitencontractuele aansprakelijkheid invoegt in het nieuwe Burgerlijk Wetboek, staan ingrijpende wijzigingen voor minderjarigen en hun ouders.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseerde over de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht in de publieke consultatieronde in april 2018

We maakten ons advies over aan de commissie ter hervorming van het aansprakelijkheidsrecht, opgericht op het kabinet van de minister van Justitie.

Wat zou er veranderen?

- 14-jarigen worden principieel schuldbekwaam. Als minderjarigen fouten maken, zijn ze vanaf 14 jaar persoonlijk aansprakelijk. Nu is de aansprakelijkheid van de minderjarige afhankelijk van de beoordeling van zijn oordeelsvermogen door de rechter.
- De objectieve aansprakelijkheid wordt ingevoerd.
- Er wordt voorzien in foutloze aansprakelijkheid van de personen die het ouderlijk gezag dragen over minderjarigen. Het voorontwerp van wet kiest voor objectieve aansprakelijkheid. Nu geldt er een weerlegbaar vermoeden van aansprakelijkheid van de ouders.
- De objectieve aansprakelijkheid zal gelden voor voogden en pleegouders als ze het ouderlijk gezag uitoefenen.
- De verplichte aansprakelijkheidsverzekering wordt ingevoerd.
- De objectieve aansprakelijkheid brengt een verhoogde aansprakelijkheid met zich mee.

Daarom koppelt het voorontwerp er een verplichte aansprakelijkheidsverzekering aan.

In het voorontwerp zitten heel wat positieve elementen, zoals de invoering van een billijkheidsbeoordeling door de rechter bij schade veroorzaakt door minderjarigen ouder dan veertien jaar én de verplichte familiale aansprakelijkheidsverzekering. Toch zijn er ook grote bezorgdheden.

Het Kinderrechtencommissariaat meent dat minderjarigen moeten kunnen rekenen op wettelijke bescherming tegen te vroege aansprakelijkheid bij schade.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt daarom om de leeftijdsgrens voor aansprakelijk niet vast te leggen op 14 jaar.

Bovendien bestaat het gevaar dat nog meer jongeren op hun 18 jaar starten met een schuldenberg:

- Omdat de ouders geen verplichte verzekering afsloten.
- Omdat de ouders onvermogen zijn en het waarborgfonds – als dat zal bestaan – eventueel terugvordert bij de jongere als hij of zij meerderjarig wordt.
- Of omdat de ouders – die de schade wel kunnen vergoeden – of de verzekering geld terugvorderen als de jongere meerderjarig wordt.

Het Kinderrechtencommissariaat doet in zijn advies concrete aanbevelingen om aan deze bezorgdheden tegemoet te komen. De verplichte gezinsaansprakelijkheidsverzekering speelt daarin een sleutelrol.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat de wet pas in voege kan treden als de verplichte familiale aansprakelijkheidsverzekering duidelijk omschreven is in een Koninklijk Besluit dat de nodige garanties biedt, zodat geen enkel gezin uit de boot valt.

Zolang de verplichte aansprakelijkheidsverzekering onduidelijk blijft, kan de keuze van de wetgever het ongewenste effect hebben dat nog meer jongeren op hun 18 jaar starten met een schuldenberg.

- ▶ Voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand. Voorontwerp van wet houdende invoeging

van de bepalingen betreffende buitencontractuele aansprakelijkheid in het nieuw Burgerlijk Wetboek, 28 maart 2018. Opgesteld door de Commissie tot hervorming van het aansprakelijkheidsrecht. https://justice.belgium.be/sites/default/files/aansprakelijkheidsrecht_voorontwerp_van_wet.pdf

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *De impact van de hervorming van het aansprakelijkheidsrecht voor minderjarigen*, 2017-2018/10, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

4.4.

Boetes in het openbaar vervoer

Meldingen bij de Klachtenlijn tonen dat jongeren in trein, tram of bus soms sneller een boete krijgen, bijvoorbeeld doordat ze minder ervaring hebben of minder geld op zak hebben.

Een halte verder afgestapt

Een van de jongeren uit ons internaat wist niet dat ze moest bijbetalen bovenop haar treinkaartje als ze een halte verder uitstapte. Daarom kreeg ze een boete. Als ik alle kleine lettertjes lees, is daar weinig aan te doen en kan de boete oplopen tot 75 euro, wat een grote hap is uit haar budget.

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde waar ze terecht konden om de boete te betwisten, eerst bij de NMBS zelf en daarna eventueel bij Ombudsrail.

Geen geld bij zich

Een jongen van 10 jaar had op zijn MoBIB-kaart zijn treinabonnement willen opladen maar dat was niet gelukt door een technisch defect. Hij was toch in de trein gestapt. Bij de controle was hij dus niet in orde. Hij had ook geen geld bij zich om een ticket te betalen. Gevolg: boete. De betwisting is nog in behandeling.

Geldboetes zijn een weinig geschikte sanctie voor minderjarigen. Minderjarigen hebben financieel een zwakke, afhankelijke positie. Het kinderrechtenverdrag geeft minderjarigen die gedrag stellen dat in strijd is met de wet recht op aangepaste sancties met een pedagogisch doel.

Bij klachten over boetes voor minderjarigen bij de NMBS werkt het Kinderrechtencommissariaat samen met Ombudsrail, de ombudsdienst voor de treinreiziger.

De Lijn

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er al jaren op aan om boetesystemen in het openbaar vervoer aan te passen aan minderjarigen. We vroegen daar aandacht voor in ons overleg met De Lijn en de kinderrechten- en jeugdsector. De Vlaamse Regering keurde op 20 juli 2018 een voorontwerp van decreet goed met een aanpassing aan de regelgeving over administratieve boetes bij De Lijn.

- Voorontwerp van decreet met diverse bepalingen rond het mobiliteitsbeleid, de openbare werken en het vervoer, het verkeersveiligheidsbeleid en de VVM De Lijn, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juli 2018, <https://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-regering/beslissingenvlaamse-regering>

In zijn advies juicht het Kinderrechtencommissariaat de specifieke waarborgen voor minderjarigen in het voorontwerp toe

- Kinderen jonger dan 14 jaar kunnen alleen een boete krijgen voor zwartrijden.
- Voor minderjarigen gelden aangepaste, lagere boetebedragen, eventueel aangepast op basis van leeftijd. We vragen wel dat de boete voor minderjarigen nooit meer wordt dan de helft van de boete die volwassenen krijgen voor dezelfde overtreding.
- Procedurele waarborgen zijn decretaal vastgelegd, zoals de betrokkenheid van de ouders,

de mogelijke bijstand door een advocaat en de beroepsmogelijkheid bij de jeugdrechtbank.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Boetes bij De Lijn: terechte waarborgen voor minderjarigen*, 2017-2018/11, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

NMBS

De federale wetgever veranderde het sanctiesysteem bij overtredingen bij het spoor. Het wetsontwerp op de politie van de spoorwegen voert de mogelijkheid van administratieve geldboetes in.

Het Kinderrechtencommissariaat maakte een advies met aanbevelingen om de rechten van minderjarigen beter te waarborgen in de wet

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het goed dat kinderen jonger dan 14 geen administratieve geldboete kunnen krijgen. Toch blijft 14 jaar een lage leeftijdsgrens voor een financiële sanctie. We vragen:

- Garandeer dat kinderen jonger dan 14 jaar ook volgens de vervoersvoorwaarden geen boetes krijgen.
- Vermijd geldboetes door overtredingen te voorkomen, door de mogelijkheid in te bouwen om onbedoelde overtredingen recht te zetten en door in te zetten op bemiddeling en alternatieve sancties.
- Krijgen 14-jarigen of oudere jongeren toch een geldboete? Pas het bedrag aan en beperk het tot de helft van de boetes voor volwassenen, met een absoluut maximum van 150 euro.

We vragen ook bij andere sancties specifieke waarborgen voor minderjarigen:

- Zet minderjarigen niet van de trein.
- Pak nooit hun vervoerbewijs af.
- Verbied ze nooit de toegang tot trein, tram of bus.

Zowel de specifieke procedurele waarborgen voor minderjarigen zijn van belang als de algemene procedurele waarborgen. Het Kinderrechtencommissariaat onderschrijft de bedenkingen over onder andere de korte termijn voor verweer en de mogelijkheid om een beroep te doen op de ombudsdienst. Vaststellende en bestraffende ambtenaren moeten aan strikte voorwaarden voldoen.

Tot slot vraagt het Kinderrechtencommissariaat om kinderen jonger dan 12 jaar in principe vrij te stellen van identificatieplicht. Zij hoeven wettelijk niet eens een officieel identificatiedocument met foto bij zich te hebben. Bij twijfel of kinderen al 12 jaar zijn, vragen we flexibel om te gaan met bewijsdocumenten.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Sancties voor overtredingen in de trein: meer garanties nodig voor minderjarigen*, 2017-2018/6, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/sancties-voor-overtredingen-de-trein-meer-garanties-nodig-voor-minderjarigen>

Het advies van het Kinderrechtencommissariaat kwam aan bod in de bespreking van het wetsontwerp in de Kamer. Er werden amendementen ingediend op basis van het advies, maar die werden niet aangenomen.

- ▶ Wet 27 april 2018 op de politie van de spoorwegen, *BS* 29 mei 2018

5. Rechten op en in onderwijs

5.1.

Een school vinden: inschrijvingsrecht

Aanmeldingsprocedures ondersteunen vrije schoolkeuze

Concurrentie tussen ouders beperkt eerste keuze

Sinds 2002 regelt een decreet het recht op inschrijving in een school en vestigingsplaats naar keuze. Als er nog plaats is. De laatste jaren was het vooral in steden moeilijker om een school te vinden. Met aanmeldingsprocedures proberen gemeentelijke overheden en lokaal overleg of aparte scholen schoolkamperen te voorkomen. Na de aanmeldingsperiode krijgt de leerling een school toegewezen die zo goed mogelijk rekening houdt met de voorkeur van de ouders.

Elk jaar kloppen er – weinig – ouders aan bij het Kinderrechtencommissariaat omdat ze nog geen school vonden. Ouders vinden het belangrijk dat hun kinderen in de buurt naar een basisschool kunnen gaan of hebben een sterke voorkeur voor één school of een heel beperkt aantal scholen. Als inschrijven dan niet lukt, richten ze hun pijlen op het aanmeldingssysteem.

Het Kinderrechtencommissariaat toont begrip voor de onvrede. We informeren ouders over de decretale bepalingen en verwijzen voor meer informatie en bemiddeling door naar het Lokaal Overlegplatform voor gelijke onderwijskansen (LOP) of naar gemeentediensten. We benadrukken dat niet het aanmeldingssysteem de keuzevrijheid van de ouders beperkt, maar de sterke concurrentie tussen ouders om een plaats voor hun kind op net die éne school. Op sommige plaatsen wordt dat nog versterkt door een reëel capaciteitstekort, op andere is het gewoon omdat de voorkeuren van ouders vooral naar een beperkt aantal scholen gaan. Wat een goed aanmeldingssysteem doet, is de beschikbare plaatsen eerlijk verdelen over de gegadigden.

Maar dat niet iedereen zijn eerste voorkeurschool kan krijgen, komt omdat ouders te vaak dezelfde voorkeuren hebben.

School van hun keuze

Een lokale scholengemeenschap werkt met een aanmeldingssysteem voor het eerste jaar secundair onderwijs. Het computerprogramma probeert zoveel mogelijk kinderen toe te wijzen aan de school van de eerste voorkeur van de ouders. Voor kinderen voor wie er geen plaats meer is in die school wordt gekeken of er nog een plaats is in de school van hun tweede voorkeur, en daarna komt de derde voorkeur. Het aanmeldingssysteem rangschikt de leerlingen per school op basis van toeval.

Een moeder meldde haar dochter aan voor zes scholen, maar staat voor de eerste vijf voorkeurscholen op de reservelijst. Ze kreeg een ticket voor de zesde school. Die is helemaal aan de andere kant van de stad. De school die ze op de eerste plaats zette, is de school waar haar dochter al zit sinds haar kleutertijd. Die school is op amper 200 meter van thuis. Toch kregen ze geen voorrang om daar in te schrijven. Ze kiezen ook voor de school omdat die meertalig onderwijs aanbiedt (CLIL). Daarvoor gingen ze op intakegesprek.

De moeder nam contact op met het LOP, maar dat bevestigde dat de plaatsen correct toegewezen waren op basis van het gekozen systeem. Het LOP ziet geen grond voor een klacht bij de Commissie Leerlingenrechten. Moeder wil toch die stap zetten en signaleert dat aan het Kinderrechtencommissariaat. Is kiezen voor een school met CLIL geen argument? Ruimer wil ze graag weten wat ons standpunt is over aanmeldingssystemen. Respecteren die wel de vrije schoolkeuze?

De Klachtenlijn toont begrip en informeert over de regelgeving en ons standpunt. In de eenheidsstructuur van de eerste graad is CLIL (of een ander inhoudelijk aanbod) geen element waar aanmeldingsprocedures volgens de huidige regelgeving rekening mee mogen houden. De regelgeving staat ook niet toe om bij aanmeldingen voor het secundair onderwijs prioriteit te geven aan leerlingen die dichterbij de school wonen. Campusvoorrang (voor leerlingen die lager onderwijs op dezelfde campus volgden)

kan decretaal wel, maar alleen als daarvoor in het LOP een dubbele meerderheid is. In de praktijk wil dat zeggen: als ook de meeste andere scholen (basis- en secundair onderwijs) in het LOP-gebied daarmee akkoord gaan. Ook wij zien geen grond voor een klacht bij Commissie Leerlingenrechten. De uitgewerkte aanmeldingsprocedure werd goedgekeurd door de algemene vergadering van het LOP en door de Commissie Leerlingenrechten.

Graag strategieneutrale aanmeldingssystemen

Het Kinderrechtencommissariaat hoort dat verschillende organisatoren van aanmeldingssystemen bekijken hoe ze de toewijzing van vrije plaatsen nog verder kunnen optimaliseren. Tevredenheidsenquêtes bij ouders helpen daarbij. Momenteel kijken ze vooral hoe meer leerlingen de school van hun eerste voorkeur toegewezen kunnen krijgen. Dat is vooral aan de orde bij aanmeldingssystemen die leerlingen alleen op basis van toeval rangschikken per school waarvoor ze aanmelden (voor aanmeldingen in het secundair onderwijs dus).

We vestigen in dat verband graag de aandacht op iets anders: om van een faire verdeling van vrije plaatsen te kunnen spreken, moet het aanmeldingssystemen 'strategieneutraal' zijn. Dat wil zeggen dat ouders met een gerust hart hun echte eerste voorkeur bovenaan op hun verlanglijstje kunnen zetten, gevolgd door de school van hun echte tweede voorkeur. Als de concrete werking van het aanmeldingssysteem ouders ertoe aanzet om te gaan gokken naar wat de beste keuzestrategie is (en dan bijvoorbeeld niet de school van hun echte eerste voorkeur, maar die van hun derde of vierde voorkeur voorop zetten), dan breng je de vrije schoolkeuze in gevaar. En dan zorg je ook voor meer ongelijkheid tussen kinderen. Want sommige ouders zijn beter in strategisch kiezen, andere ouders denken alleen maar dat ze daar goed in zijn, en nog andere ouders denken ten onrechte dat eerlijk toch het langst duurt. Een goed aanmeldingssysteem geeft ouders gelijk die denken dat eerlijk het langst duurt.

Genoeg schoolcapaciteit blijft een zorg

Blijf beperkte schoolcapaciteit voortdurend monitoren

Om te zorgen dat elk kind in de buurt naar school kan gaan, blijft het nodig de schoolcapaciteit te monitoren, uit te breiden en schoolinfrastructuur te vernieuwen. De Vlaamse capaciteitsmonitor geeft geen regelmatige update van het te verwachten plaatstekort. Ook voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften blijft het nodig de capaciteitsnoden te monitoren. Er bereiken ons signalen dat ziekenhuisscholen een duur laatste redmiddel zijn.

Waar is er plaats voor mijn kleuter met ASS?

Een moeder kaart het capaciteitstekort aan in het buitengewoon kleuteronderwijs type 9. Bovendien kan ze nergens terecht voor inclusief onderwijs. Ze zoekt een school in Brussel of de rand voor haar zoontje van 3 met ASS. Net als vorig jaar staat ze op wachtlijsten met zo goed als zeker geen kans op een inschrijving. Er is een plaats in Geraardsbergen, maar dan zou haar zoontje tot vijf uur per dag onderweg zijn met de bus. Gewone kleuterscholen zijn vol of hebben al tot 25 kleuters per klas. Nog andere gewone kleuterscholen willen de kleuter liever niet inschrijven. De directeurs zeggen dat de jufven een kleuter met ASS niet zien zitten of dat ze geen zorgjuf hebben. De moeder weet dat die scholen niet correct handelen, maar ze wil de discussie niet aangaan omdat ze zich toch al niet welkom voelt. Het LOP zoekt naar oplossingen en neemt de getuigenis van de moeder mee om het capaciteitstekort aan te kaarten. Vorig schooljaar kon haar zoontje noodgedwongen terecht in de ziekenhuisschool van een revalidatiecentrum (type 5). Dat is geen ideale leeromgeving en de kosten lopen hoog op. De moeder gaat nog met de ziekenhuisschool bekijken of hij ook volgend schooljaar kan blijven, al is dat financieel moeilijk houdbaar. Het gezin zit ook midden in de renovatie van hun huis waardoor een verkoop en verhuizing niet aan de orde is.

De Klachtenlijn luisterde naar het verhaal van de moeder. We spraken erover met het LOP, de ziekenhuisschool en de type 9-school in Geraardsbergen. De moeder overweegt haar zoontje in die school in te schrijven, maar is bang voor de impact van de erg lange busritten op het welbevinden van haar zoontje.

De directeur van de ziekenhuisschool bevestigde dat ze heel moeilijk oplossingen vinden om jonge kinderen met ASS na revalidatie of diagnose te laten doorstromen naar gewoon of buitengewoon onderwijs. In het voorjaar van 2018 zaten er in de ziekenhuisschool nog vier jonge kinderen met ASS voor wie er geen oplossing was. Gewone kleuterscholen zitten vol of de klasgroepen zijn al erg groot. Noodgedwongen kiezen ouders dan soms voor type 2 of type 7 of blijven de kinderen langer in de ziekenhuisschool.

Plaatsen reserveren voor kinderen met een beperking

Kinderen met een beperking komen niet of nauwelijks in beeld in discussies over het inschrijvingsrecht. Toch is dat cruciaal in de overgang naar meer inclusief onderwijs, waarvoor het M-decreet en het ondersteuningsmodel de aanzet leverden. Om via het inschrijvingsrecht kinderen met specifieke onderwijsbehoeften meer kansen op inclusief onderwijs dicht bij huis te geven, adviseerde het Kinderrechtencommissariaat om in scholen voor gewoon onderwijs een beperkt aantal plaatsen – 5% bijvoorbeeld – te reserveren voor kinderen met een geattesteerde beperking (verslag of gemotiveerd verslag).

Op 12 maart 2018 bezorgde het Kinderrechtencommissariaat alle Vlaamse volksvertegenwoordigers daarover een advies

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Zorg dat kinderen met specifieke onderwijsnoden een plaats kunnen vinden in een gewone school*, 2017-2018/7, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Hoe rekbaar is het inschrijvingsrecht?

In Vlaanderen zijn scholen verplicht kinderen in te schrijven op elk moment van het schooljaar. De redenen om een inschrijving te weigeren, liggen strikt vast. We zien dat sommige scholen soms onzorgvuldig omgaan met de regels van het inschrijvingsrecht. We krijgen af en toe nog klachten over scholen die kinderen op onwettige gronden uitschrijven of doorverwijzen naar een andere school. Het Kinderrechtencommissariaat informeert en brengt de melder in contact met het LOP. Bij verdere discussie informeren we over de werking van de Commissie Leerlingenrechten en reiken we argumenten aan.

Uitgeschreven na A-attest

Een moeder vraagt advies. Haar zoon van 14 behaalde vorig schooljaar in 1B een A-attest. De school stelde voor om een jaar over te slaan en in september te starten in 3 bso. Eind september 2017 oordeelt de klassenraad dat de jongen toch niet rijp is voor het derde jaar. De school beweert dat er geen plaats meer is in het tweede jaar en schrijft de leerling uit.

De Klachtenlijn noemt de uitschrijving onwettig, want in strijd met het principe van de gewaarborgde schoolloopbaan. Wij vinden dat de school de normale studievoortgang moet realiseren in het tweede jaar secundair. We verwijzen naar het LOP voor bemiddeling en naar de Commissie

Leerlingenrechten. We vroegen dat ze ons op de hoogte zouden houden. Half oktober diende de moeder een klacht in bij de Commissie omdat de schooldirectie niet reageerde op vragen van het LOP. Eind oktober beoordeelde de Commissie de klacht als gegrond. De school volgde het advies en schreef de leerling in voor het tweede jaar.

”

Voor leerlingen die rechtstreeks overkomen uit een niet-Vlaamse school, gebeurt de instap op basis van een beslissing van de toelatingsklassenraad. Die bepaalt zelf hoe zijn beslissing over de regelmatigheid van de leerling tot stand komt. In afwachting van die beslissing blijft de leerling een vrije leerling. Het is belangrijk om ouders van in het begin duidelijk te informeren over het statuut van de leerling en op tijd te communiceren over hoe de school de leerling beoordeelt. We vragen bijzondere aandacht voor het gebruik van standaardbrieven en documenten omdat die de indruk kunnen wekken dat de inschrijving gerealiseerd is.

“

Overstap van Franstalig lager onderwijs naar Nederlandstalig secundair onderwijs

Een moeder klopt boos aan bij een lokale schoolbemiddelaar. Ze schreef haar zoon van 12 eind juni in voor een kunsthumaniora. Hij kwam over van Franstalig lager onderwijs. Eind september krijgt ze een brief waarin de school mededeelt dat ze haar zoon niet inschrijft als regelmatige leerling. Hij blijft vrije leerling. De school adviseert over te stappen naar Franstalig onderwijs. De moeder denkt dat haar zoon definitief uitgesloten is, maar de schoolbemiddelaar leest dat niet in de brief. De bemiddelaar vraagt onze inschatting en of het Kinderrechtencommissariaat het mee kan opnemen met de school en de ouders.

De Klachtenlijn informeerde over de regelgeving die zegt dat in dit geval de toelatingsklassenraad uiterlijk de vijfentwintigste lesdag beslist. We lazen het verslag van de toelatingsklassenraad, bekeken de documenten die de moeder sinds juni kreeg en spraken met de directeur. Op het gesprek in juni vroeg de school om in de zomer een inspanning te leveren om een basis van Nederlands te leren. In september stelden de leerkrachten vast dat de leerling niets begreep

van wat ze in de lessen vertelden en dat hij zich ook helemaal niet kon uiten in het Nederlands. De lokale schoolbemiddelaar die met de jongen sprak, kon dat bevestigen. Voor de bijeenkomst van de toelatingsklassenraad had de school de ouders daar al over gemaild. De Klachtenlijn oordeelde dat de toelatingsklassenraad zijn beslissing afdoende motiveerde in het belang van de leerling. Tegelijk vroegen we wel extra alert te zijn voor het gebruik van standaardbrieven bij de inschrijving en de bijdrageregeling omdat ze de indruk geven dat de inschrijving in orde was.

”

5.2.

Flexibele leerwegen in secundair onderwijs

Instrument voor gelijke onderwijskansen en om de waterval terug te dringen

Flexibele leerwegen kunnen zorgen dat er geen talent verloren gaat. Denk aan jongeren met heel specifieke artistieke of sportieve talenten. En ook voor andere jongeren kunnen flexibele leerwegen belangrijk zijn. Een flexibel leertraject kan een reddingsboei zijn waardoor ze niet meegesleurd worden in de beruchte waterval van het secundair onderwijs. Zo'n waterval hangt samen met de sterk hiërarchische organisatie van het onderwijs. Een mindere periode of een struikeling onderweg kan leerlingen meesleuren in een neerwaartse spiraal waardoor aan het eind van de rit talenten niet of te weinig ontwikkeld worden en dus onbenut blijven. Tot de risicoleerlingen behoren brede categorieën van leerlingen: jongeren uit lage SES-gezinnen, al of niet met een migratieachtergrond, anderstalige nieuwkomers en leerlingen met specifieke onderwijsnoden. In die zin zijn flexibele leerwegen potentieel interessant om meer gelijke onderwijskansen en meer inclusief onderwijs te realiseren. Bovenop andere maatregelen kunnen ze ertoe bijdragen dat jongeren hun schoolloopbaan op het juiste spoor krijgen en houden. En voor sommigen helpen ver-

mijden dat ze uitstromen zonder diploma. In de onderwijsregelgeving zit een ruime waaier mogelijkheden voor flexibele leerwegen. Sommige zijn decretaal geregeld, andere door het Besluit van de Vlaamse Regering (BVR) 'betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs' van 19 juli 2002 (voor het laatst gewijzigd op 1 september 2017) en in omzendbrief SO64.

Verschillen tussen scholen erkennen, aanvaarden en overbruggen

De regelgeving over flexibele leerwegen zegt niet wat er moet gebeuren als een leerling na het eerste jaar overstapt van een school die geen van de twee regelingen toepast naar een school die wel een van de regelingen toepast. Liep die leerling in het eerste jaar tekorten op waardoor hij voor het eerste jaar geen A-attest maar een B-attest kreeg, dan perkt de regelgeving in de praktijk de pedagogische vrijheid in van de nieuwe school. Ook al vindt die nieuwe school dat de tekorten van die leerling – in hun manier van werken met flexibele leertrajecten – best remedieerbaar zijn in het tweede jaar, dan nog hangt dat af van de manier van werken of de goodwill van de oude school. Dat zet een rem op de flexibele leerwegen die toch uitgerekend voor die zwakkere leerlingen van groot belang zijn om hun talenten volop te ontplooiën.

Verschillen tussen scholen overbruggen?
Op het einde van schooljaar 2016-2017 schreven de ouders van Marlies naar het Kinderrechtencommissariaat, de school, de inrichtende macht, het CLB en het kabinet van de minister van Onderwijs. Hun brief ging over de gebrekkige ondersteuning voor dyslexie in het derde jaar Bio-Esthetiek (tso). De ouders vonden dat Marlies met maar twee kleine jaartekorten een B-attest gekregen had doordat de school te laat en te slordig 'redelijke aanpassingen' gedaan had. De delibererende klassenraad raadde een overstap naar bso aan. De ouders willen het B-attest betwisten. De volgende dagen kreeg het Kinderrechtencommissariaat in kopie reacties van de inrichtende macht, het CLB en de ouders. Daaruit begrepen we dat de ouders de beroeps-

procedure opgestart hadden.

In de zomer van 2017 vernamen we dat de klassenraad het B-attest bevestigde. De ouders stopten de beroepsprocedure. Ze hadden geen vertrouwen in een beroepscommissie die samengesteld is door het schoolbestuur. De ouders gingen onder tussen naar een andere school. Ze hadden een goed gevoel over het zorgbeleid in die school. De ouders vroegen het Kinderrechtencommissariaat te onderzoeken hoe de vorige school omgaat met leerlingen met leerproblemen.

Het Kinderrechtencommissariaat informeerde de ouders dat zo'n onderzoek een opdracht is voor de onderwijsinspectie. We informeerden over de mogelijkheid van een toelatingsklassenraad. We stelden de ouders voor om bij de nieuwe school even te vragen hoe zij tegenover die 'gunstmaatregel' staat. Het is belangrijk dit correct te behandelen om te voorkomen dat de verificateur school en leerling zou terugfluiten.

Op 1 september 2017 startte Marlies een individueel leertraject dat de toelatingsklassenraad opstelde om haar te remediëren, om elke maand haar vooruitgang te evalueren en eventueel extra te ondersteunen om de tekorten weg te werken. Omdat het attest van regelmatige lesbijwoning in het eerste jaar niet in Marlies' dossier zat, aanvaardde de verificateur haar niet als regelmatige leerling. Marlies volgde vanaf half september de lessen van het tweede jaar van de tweede graad als vrije leerling.

Het Kinderrechtencommissariaat nam contact op met verschillende diensten en specialisten (AGODI, departement Onderwijs, onderwijsjuristen, onderwijskoepel, Unia). We hoorden verschillende interpretaties van omzendbrief SO64. We gingen eerst uit van een procedurefout en probeerden te bemiddelen bij de inrichtende macht. We vroegen het B-attest te vervangen door het administratief attest van regelmatige lesbijwoning. De flexibele leerweg die de nieuwe school uitstippelde, kwam volgens ons tegemoet aan de zorg van de delibererende klassenraad van de vorige school. Tegelijk is het traject afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van Marlies en streeft het voor haar naar maximale ontplooiingskansen. Na overleg liet de inrichtende macht begin oktober 2017 weten het B-attest niet te vervangen door het administratief attest van regelmatige lesbijwoning. Het schoolbestuur vindt dat de ouders om het attest hadden moeten vragen in de beroepsprocedure en dat er

geen overleg geweest was tussen de toelatingsklassenraad en de delibererende klassenraad. Uiteindelijk bleef Marlies tot in januari 2018 vrije leerling in het vierde jaar. Het Kinderrechtencommissariaat drong er samen met de nieuwe school op aan een eind te maken aan dat onzekere statuut. Uiteindelijk stemden de ouders in om Marlies in te schrijven in het derde jaar Bio-Esthetiek. De school gaf haar vrijstellingen voor de vakken waar ze vorig jaar al voor geslaagd was en vulde de vrijgekomen uren in met lespakketten van het vierde jaar. Op dezelfde manier kan ze ook de volgende jaren al de meeste lessen van het volgende jaar volgen terwijl ze officieel ingeschreven is voor een lager jaar. Al die tijd kreeg ze positieve feedback over haar leertraject en hoe ze haar tekorten wegwerkte.

Naar aanleiding van die klacht stelde het Kinderrechtencommissariaat een interne nota op als leidraad voor een overleg met het kabinet Onderwijs en met de onderwijskoepels. Na een analyse van de relevante regelgeving voor scholen die flexibele leerwegen willen organiseren, formuleerden we deze aanbevelingen:

- Bepaal uitdrukkelijk dat tekorten meenemen naar een tweede jaar van een graad bedoeld is voor leerlingen in een regulier jaarklassensysteem en leg het initiatief uitdrukkelijk bij de toelatingsklassenraad van het tweede jaar.
- Beschouw het attest van regelmatige lesbijwoning als een puur administratief attest dat een leerling die aan de voorwaarden voldoet, gewoon krijgt op eenvoudig verzoek.
- Leg aparte voorwaarden op als een leerling verandert van school. Maak het na het eerste jaar van een graad voor de nieuwe school mogelijk om tekorten uit het eerste jaar in het tweede jaar van die graad te remediëren, ook als de oude school die regeling niet toepast.

Uit ons overleg bleek dat de onderwijsverstrekkers bang waren voor 'uitholling van het B-attest'. Dat is niet de bedoeling. Wel dat de nieuwe school de tekorten erkent die de oude school al vastgesteld had. En dat de leerling die tekorten moet wegwerken om toch verder te kunnen in een van de geclausuleerde studierichtingen. Hoe en wanneer de leerlingen die tekorten wegwerkt, behoort volgens ons tot de pedagogische autonomie van de nieuwe school. Als die een flexibele leerweg het meest aangewezen vindt, waarom

zou de oude school daar dan vetorecht in krijgen? Toch is dát de feitelijke consequentie van de huidige regelgeving.

- ▶ Besluit van de Vlaamse Regering (BVR) 'betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs' van 19 juli 2002 (voor het laatst gewijzigd op 1 september 2017) en omzendbrief SO64
- ▶ Art. 34quater BVR ('meenemen van tekorten naar het tweede jaar') of art. 38bis BVR ('uitsstel van deliberatie tot einde graad')

5.3.

Leerlingen met specifieke behoeften

Opnieuw kregen we meer dan vijftien klachten en meldingen over de overgang naar inclusief onderwijs.

Met vallen en opstaan naar inclusief onderwijs

Ouders klagen vooral over scholen die redelijke aanpassingen weigeren of die voor de nodige aanpassingen een bijdrage van de ouders vragen. En scholen die zich hard inspinnen om inclusief onderwijs te realiseren, klagen over gebrek aan medewerking van de ouders of gebrek aan ondersteuning.

Ouders stoten op grenzen van school

Hét basisargument pro inclusief onderwijs is dat alle kinderen recht hebben op onderwijs dat ze in staat stelt om zich sociaal en cognitief volop te ontplooien (art. 24, §2 van het Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap).

De beslissing van een school over zittenblijven of overgaan, doet ouders soms twijfelen of de school wel alles in het werk stelt om die cognitieve ontplooiing de nodige kansen te geven. Als een school sommige 'redelijke aanpassingen' weigert, voedt dat die twijfel. Maar ouders krij-

gen weinig ruimte om hun twijfels hard te maken. Er is de autonomie van de secundaire school op het vlak van de 'voortgang van de studies'. En in de basisschool de autonomie van de school om leerlingen in te delen in leergroepen.

Twijfels over kwaliteit van inclusie

Fien is een meisje van 6. Ze heeft een motorische beperking waardoor ze voor grotere afstanden een rolstoel nodig heeft. Voor kortere afstanden kan ze uit de voeten met een kaye walker, een soort opvouwbaar looprek. Ze gaat al sinds de kleuterklas naar een school voor gewoon onderwijs en zit nu in het eerste leerjaar. De school vindt haar resultaten op veel vlakken onvoldoende en liet de ouders weten dat ze het eerste leerjaar zal moeten overzitten.

De ouders zijn daarover heel teleurgesteld. Al geven ze toe dat Fien het voor taal wat moeilijk heeft, vinden ze toch ook dat Fien al van in de kleuterklas gediscrimineerd wordt. Toen ze hun kind gingen inschrijven, vroeg de school al een mentale begaafdheidstest. Die lieten de ouders afnemen en het kind bleek normaal begaafd te zijn. De moeder is als mantelzorger voor Fien altijd bereid om extra te ondersteunen bij activiteiten zoals schooluitstappen. Maar bij de laatste schooluitstap mocht ze niet mee. Soms mag de kaye walker niet mee als de klas op schooluitstap gaat, omdat er in de bus geen plaats voor zou zijn, hoewel het ding opvouwbaar is. En de school weigerde ook in te gaan op de vraag om de klas van het tweede leerjaar, die nu een lokaal op de eerste verdieping heeft en daarom voor Fien moeilijk toegankelijk is, naar de benedenverdieping te verhuizen. Toch zou dat gemakkelijk kunnen door van lokaal te wisselen met een ander leerjaar. De directeur maakte de ouders duidelijk dat Fien volgens hem beter zou overstappen naar buitengewoon onderwijs.

Het Kinderrechtencommissariaat bood de ouders aan met de school te bemiddelen over redelijke aanpassingen. Maar kleuter- en lagere scholen beslissen wel autonoom hoe ze de groepen indelen en in welke leergroep ze een leerling plaatsen. En dat omvat dus ook de beslissing om een leerling te laten zittenblijven of te laten overgaan. De vader had ondertussen ook contact met een andere school voor gewoon onderwijs, maar besloot uiteindelijk om Fien terug naar haar oude

school te laten gaan. Ook omdat Fien zei dat ze bang was dat de kinderen in de nieuwe school, die haar niet kennen, haar zouden uitlachen om haar handicap.

Redelijke aanpassingen

Een vraag die in deze en andere cases blijft terugkeren, is: vanaf wanneer wordt de vraag naar redelijke aanpassingen 'onredelijk'? Al in 2007 sloten de verschillende overheden in België een protocol af dat indicatoren opsomt waaraan de 'proportionaliteit' van de gevraagde aanpassingen afgewogen moet worden: de financiële impact van de aanpassing, de organisatorische impact, de frequentie en de duur ervan, de mate waarin ze de levenskwaliteit van de persoon met een beperking verbetert, de impact op de omgeving (in scholen: op andere leerlingen) en het ontbreken van gelijkwaardige alternatieven.

- ▶ Protocol tussen de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie ten gunste van de personen met een handicap (2007), <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1021259.html>

Inclusie vergt vooruitzien

Wat ook uit verschillende klachten naar voren komt: duidelijke afspraken van bij het begin van het schooltraject zijn essentieel voor de slaagkansen van inclusie. Er zijn weinig scholen waar alle klaslokalen op de benedenverdieping liggen. Dat er zich ooit, bij de overgang naar een volgende leergroep of leerjaar, wel eens een probleem van toegankelijkheid zal stellen, kunnen school en ouders al bij de inschrijving van een kind met een motorische beperking in het kleuteronderwijs voorzien. Daarover kunnen ze dan al afspraken maken. Te vaak gaan school en ouders er bij het begin van het traject van uit dat ze gaandeweg 'wel zullen zien'.

Bijdrage van ouders gevraagd? (1)

Evengoed zijn er andere situaties waarin er wel vertrouwen groeit tussen school en ouders. Soms rijst er een klein, maar vooral principieel probleem.

Wie moet die 50 euro voor de huur van een speciale rolstoel betalen?

Lana (11) heeft een bindweefselaandoening waardoor ze niet lang kan staan of wandelen en een rolstoel nodig heeft. Het VAPH erkent haar beperking. Ze gaat naar een basisschool voor gewoon onderwijs.

In september gaat haar groep op bosklas. Lana gaat mee. De leerkrachten zijn nu al bezig met de planning en bekijken ook welke aanpassingen nodig zijn voor Lana. Zo krijgt zij een kamer op de benedenverdieping en gaat er een extra begeleider mee voor haar. Het hoogteparcours kan zij niet meedoen, maar ze kan wel gaan kijken naar haar klasgenoten. Terwijl de anderen een dagtocht langs de rivier maken, wordt voor Lana een dagactiviteit gepland in het verblijf. De derde uitstap is een wandeling in de Hoge Venen. Lana kan mee met een speciale rolstoel (hogere wielen, dikkere banden). De leerkrachten hebben rondgebeld en kunnen in de buurt zo'n rolstoel huren voor een dag. Dat kost 50 euro. De school vraagt de ouders om dat te betalen.

Nu is de vraag van de ouders: is dit geen redelijke aanpassing waarvan de kosten ten laste van de school komen? De vader benadrukt dat hij de school heel erkentelijk is voor de inspanningen die ze voor Lana doet, en het gaat hem ook niet om die 50 euro. Maar hij wil met zijn vraag wel een principiële kwestie aankaarten: strookt het wel met de inclusiegedachte dat de school die extra kost doorrekent aan de ouders? De school ervaart die vraag als een miskennis van de vele inspanningen die ze voor Lana doet.

De vraag wie de kosten van een aanpassing moet dragen, kan vanuit verschillende oogpunten bekeken worden.

Kosten voor meerdaagse schooluitstappen in het lager onderwijs vallen onder de 'minder scherpe maximumfactuur'. De hele schoolduur van alle

leerjaren samen mag dat niet meer worden dan 435 euro (voor kinderen die in 2018-2019 in het laatste jaar zitten). Zolang met die extra kost het totaalbedrag niet hoger komt dan de maximumfactuur, is er vanuit dat stuk van de regelgeving geen probleem.

Afgewogen aan het protocolakkoord van 19 juli 2007 zijn kleine financiële meerkosten niet 'disproportioneel'. Logisch vallen ze dan ten laste van wie verplicht is om de redelijke aanpassing te doen: de school.

Bijdrage van ouders gevraagd? (2)

Ernstige gedragsproblemen zijn voor scholen een reële uitdaging, ook al doen ze inspanningen om die als een zorgvraag en niet als een tuchtprobleem te benaderen. Kan een school de ouders vragen om die zorg over te nemen als leerkrachten buiten adem raken?

Kind van school ophalen als het te lastig wordt?

Een jongen in het tweede leerjaar lager onderwijs heeft ernstige gedragsproblemen: hij stoort vaak de les en is agressief tegen klasgenoten. Dat deed hij vorig schooljaar ook al, al had hij het toen vooral in het begin van de dag moeilijk. Samen met het CLB en de zorgleerkracht maakten school en ouders toen deze afspraken:

- De zorgcoördinator staat klaar om de jongen op te vangen. Als het moeilijk wordt, kan hij even tot rust komen buiten de klas.
- De jongen mag zich al in de klas installeren voordat de school begint. Dat geeft hem rust.
- Hij krijgt in de klas een apart hoekje met een tent waarin hij zich met een boek kan terugtrekken als hij dat even nodig heeft.

Onlangs liet de school de ouders weten dat die maatregelen van vorig schooljaar niet meer helpen. De jongen wordt nu vaker agressief, en nu niet alleen meer 's morgens.

Een eerste onderzoek vorig schooljaar leidde tot de diagnose hoogbegaafdheid, mogelijk in combinatie met een ontwikkelingsstoornis. Hij staat op de wachtlijst voor verder onderzoek. Dat is gepland in november.

Gisteren had de moeder een gesprek met de directeur en de zorgleerkracht. In afwachting van het onderzoek wil de school de spanning in de klas verminderen. Ze vraagt of de moeder haar

zoon van school kan komen ophalen als het voor de school niet meer draaglijk is. Vraag van de moeder: kan de school dat vragen van ouders? Het CLB is ook betrokken bij de situatie, maar trekt volgens de moeder de kaart van de school.

School stuit op gebrek aan medewerking ouders

In andere gevallen zijn het scholen die contact met ons opnemen. Zij zeggen dat gebrek aan medewerking van ouders en overbelaste CLB's het onmogelijk maken de inclusie te realiseren die ze zouden willen realiseren. Voor leerlingen met ernstige gedragsmoeilijkheden heeft de school dan nog wel een uitweg: een tuchtdossier openen dat leidt tot uitsluiting. Maar uiteindelijk is dat ook geen oplossing. Want dan herhaalt het probleem zich in een andere school.

School ten einde raad

Wesley (10 jaar, vijfde leerjaar) zit al van in de kleuterklas in de school van de directeur die contact opneemt met de Klachtenlijn. Wesley heeft een ernstig autismespectrumstoornis (ASS). Dat kwam meer en meer tot uiting als agressie. De school deed al veel aanpassingen voor de jongen: schermen en hoofdtelefoon in de klas om prikkels te verminderen en een aangepast leerplan. Tot een paar maanden geleden kon de school de nodige zorg bieden. Toen escaleerde zijn agressief gedrag: een juf van de trap duwen, anderen bijten, kinderen aanvallen. Zijn medeleerlingen werden bang voor hem. Wesley kan niet om met andere kinderen. Hij heeft afzondering en rust nodig. De school probeert uit te zoeken welke prikkels bij Wesley tot een uitbarsting leiden. Dat lukt niet.

Van de ouders krijgt de school volgens de directeur weinig medewerking. De moeder zegt dat ze als zelfstandige weinig tijd heeft. Ze liet zich ook ontvallen dat Wesley thuis ook zo doet en dat de school dat nu ook eens ervaart. Op berichten van de school antwoorden de ouders niet. Ze komen ook niet naar oudercontacten. De moeder wil alleen dat haar zoon het getuigschrift lager onderwijs behaalt en is niet te vinden voor buitengewoon onderwijs.

Het CLB dan. Die zitten op hun tandvlees door het vele werk. De coördinator van het ondersteuningsnetwerk heeft een burn-out. De CLB-begeleidster wil geen direct contact meer met Wesley. Ze is zwanger en ze is bang voor zijn agressieve aanvallen. De school krijgt vanuit die kant dus ook weinig steun.

Om andere leerlingen te beschermen, overwoog de directeur in het begin van het schooljaar Wesley uit te sluiten. Maar hij kwam daarop terug: 'Uiteindelijk heeft Wesley vooral hulp nodig. In het team kwamen we dan tot een ander voorstel: Wesley voltijds naar de zorgklas laten gaan waar hij individueel opgevangen wordt.'

Maar na enkele weken blijkt dat nu ook geen oplossing te bieden. Wesley eist de ruimte volledig op. Hij komt aan op school, gaat op de grond liggen en leest stripverhalen. Soms lukt het om hem even te laten lezen of rekenen. Maar daar stopt hij dan mee na tien minuten. Dan gaat hij in een hoek zitten en is hij niet meer aanspreekbaar. Op aandringen van de school nam de moeder wel contact op met een therapeutisch centrum. De hulp komt traag op gang. Volgens de directeur staan de ouders er ook niet echt achter.

De directeur zegt dat zijn school altijd een pionier was in inclusie. Maar met Wesley stuiten ze op de grenzen van wat voor hen mogelijk is. Hij vraagt geen bemiddeling van de Klachtenlijn. Hij wil dit vooral signaleren en ook eens de keerzijde belichten: zonder medewerking van de ouders en van gespecialiseerde hulp kunnen ze dit niet aan.

Eind goed, al goed?

Goede communicatie vergt regelmatig overleg

Om tegemoet te komen aan de speciale onderwijsnoden van leerlingen, zijn redelijke aanpassingen cruciaal. Soms maken regelingen zoals tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH) daar deel van uit. Maar ook al vinden school en ouders elkaar daarin, goede communicatie en regelmatig overleg blijven nodig. Uit verschillende klachten blijkt dat scholen en ouders maar beter niet handelen volgens het devies 'geen nieuws is goed nieuws'. Met deze variant op 'we zien wel' kan het op het eind van de rit nog stevig misgaan.

Zorg- versus onderwijsperspectief

Het risico dat het misgaat, wordt nog groter als ouders en school vanuit verschillende perspectieven kijken naar de noden van de leerling en naar de gewenste en genomen maatregelen. Die perspectieven kunnen danig verschillen. Bij een kind dat in psychologische of psychiatrische behandeling is, is het logisch dat ouders sterker aanleunen bij het zorgperspectief van de zorgverleners en dat ze het psychisch welbevinden van hun kind centraal stellen. En al even logisch is het dat een school ook of eerder vanuit een onderwijsperspectief kijkt en wil zien welke leervorderingen de leerling met de maatregelen boekt of geboekt heeft. Het is belangrijk dat die twee perspectieven naar boven komen en met elkaar verbonden worden.

Hoogbegaafd met sterke schoolvrees

Zoon Wouter (15) zit in het derde jaar tso. Hij heeft autisme en er is een vermoeden van hoogbegaafdheid. Sinds januari krijgt hij tijdelijk onderwijs aan huis (TOAH). Ook in het vijfde leerjaar van het lager onderwijs en op het einde van het tweede jaar secundair kreeg hij al eens TOAH. Wouter wordt begeleid door een psychiater en een psycholoog. Hij is ook aangemeld voor een mogelijk langere residentiële opname.

Onlangs bespraken alle betrokkenen de opties voor volgend schooljaar. Wouter zelf wil het liefst overstappen naar buso, type 9, met name naar het vierde jaar Techniek-Wetenschappen (TW). Maar op het einde van de eerste graad kreeg hij een B-attest met clausulering voor TW. Daarom volgt hij nu een andere richting.

De concrete aanleiding voor de melding is dat de examens in zicht komen. Voor Wouter is fysiek op school zijn een niet te overbruggen stap. Zijn ouders zijn bang dat hij het nodige studieattest niet behaalt en niet kan overgaan naar 4 TW. Ze deden de school al verschillende voorstellen:

- Het schooljaar afronden in een buso-school en daar examens afleggen
- Wouter vrijstellen voor richtingspecifieke vakken (van de richting waar hij nu in zit en die hij niet verder wil volgen)
- De examens thuis afleggen.

De externe begeleiders steunen voluit het tweede en het derde voorstel. Ze zijn overtuigd dat Wouter een ernstige kans op slagen heeft, als hij zijn examens thuis kan afleggen met de voorgestelde vrijstellingen. De arts schreef daarvoor

zelfs een medisch attest uit. Externe begeleiders en ouders zijn bang dat Wouter psychisch compleet onderuitgaat als hij niet slaagt. En dat het daarna veel moeilijker wordt om weer op weg te raken. De ouders beseffen dat niemand met zekerheid kan zeggen dat dit dé oplossing is, maar ze voelen zich in hun visie sterk gesteund door de externe begeleiders.

Op vraag van de ouders bemiddelt de Klachtenlijn tussen school en ouders. Blijkt dat de school en de ouders niet meer met elkaar overleggen sinds TOAH opgestart is. De school ging ervan uit dat alles naar wens verliep. Wel werd het TOAH-regime op vraag van de behandelende arts telkens weer verlengd, zodat het veel langer liep dan de paar weken die eerst gepland waren. Het is pas nu de examens dichterbij komen dat de ouders zich zorgen beginnen te maken.

Het eerste voorstel voor die examens kan wettelijk niet. De school was er niet van op de hoogte en het was niet naar de zin van de school dat de ouders dat spoor exploreerden.

Op het tweede en het derde voorstel wil de school niet ingaan. Zij vinden dat die voorstellen te veel afbreuk doen aan het onderwijstraject dat leerlingen minimaal moeten volgen om nog een volwaardig studieattest te krijgen. De school doet een tegenvoorstel: de TOAH-begeleider wordt in de examenperiode volledig vrijgesteld om Wouter te begeleiden: hij haalt Wouter thuis op. Wouter mag zelf kiezen hoe laat. De TOAH-begeleider houdt toezicht tijdens het examen. De ouders stemmen daar wat aarzelend mee in. Wouter behaalt uiteindelijk een A-attest. Het CLB maakt een verslag dat Wouter toegang geeft tot buso, type 9 – onderwijsvorm 4 en de ouders laten hem inschrijven in een buso-school, waar hij in september startte in het vierde jaar TW.

Perikelen met ondersteuning

Netgebondenheid als struikelsteen

In ons jaarverslag 2016-2017 ging het al over de ongerustheid van ouders over de verderzetting van de gonbegeleiding van hun kind. Aanleiding was het nieuwe ondersteuningsmodel in onderwijsdecreet XXVII. Hoewel de regelgeving het mogelijk maakt de regionale ondersteuningsnetwerken netoverschrijdend te organiseren, bleken die netwerken in de praktijk sterk netgebonden te zijn. Dat gaf al vóór de start van schooljaar 2017-2018 aanleiding tot ongerustheid. Ouders zijn bang dat de continuïteit van de externe begeleiding van hun kind in het gedrang komt.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2016-2017. Waar is mijn thuis?*, 2017-2018/3, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/jaarverslag-kinderrechtencommissariaat-2016-2017-waar-mijn-thuis>

Ook dit jaar kregen we gelijkaardige klachten. Ouders begrijpen niet waarom met het nieuwe ondersteuningsmodel voor de externe begeleiding van hun kind het onderwijsnet van de school nu wel een rol speelt, terwijl dat vroeger bij de gonbegeleiding niet het geval was.

Ouders vragen continuïteit in begeleiding

Mijn dochter (7) heeft dysfasie. Zij gaat naar een gemeentelijke basisschool. Vorig jaar kreeg ze gonbegeleiding vanuit S, een instelling uit het katholiek onderwijs. We hadden gehoopt dat mijn dochter dit jaar weer vanuit S begeleiding kon krijgen omdat die mensen toch wel gespecialiseerd zijn in taalontwikkelingsstoornissen. Helaas gaat dat nu niet door. Ze zijn alleen bereid om mijn dochter verder vanuit S te laten begeleiden als dezelfde begeleidster als vorig jaar dat zou doen. Maar die koos voor een andere uitdaging en werkt daar nu niet meer. Dus verliest mijn kind het recht op begeleiding vanuit S. Naast onze gemeenteschool is een katholieke school en daar krijgt een kind dat vorig jaar bege-

leiding kreeg van dezelfde begeleidster nu wel begeleiding van iemand anders uit het S. Waarom krijgt een kind uit het katholieke net meer kansen dan mijn kind dat naar een gemeenteschool gaat? Hopelijk kunnen jullie ons helpen.

De coördinator van het ondersteuningsnetwerk waar de gemeenteschool bij aangesloten is, bevestigde bij de Klachtenlijn dat de vroegere gonbegeleidster geen ondersteuner meer is in het nieuwe ondersteuningsnetwerk waar S nu onder valt. Om de begeleiding verder te zetten, werd een nieuwe ondersteuner gezocht in het eigen ondersteuningsnetwerk. Op de vraag van de moeder naar voortzetting van de begeleiding vanuit S werd niet ingegaan.

Tussen wal en schip

Andere ouders melden dat hun kind met specifieke onderwijsnoden helemaal geen externe ondersteuning kan krijgen, omdat ze bij hun ondersteuningsnetwerk te laag op de prioriteitenlijst staan. De ouders kunnen dan wel zelf extra ondersteuning proberen te organiseren, maar moeten daar dan zelf voor betalen, zoals voor privélogopedie. Die is onder bepaalde voorwaarden wel terugbetaalbaar via de ziekteverzekering, maar de voorwaarden van de federale overheid zijn heel strikt.

Te laag op de prioriteitenlijst van het ondersteuningsteam

Cora is een meisje van 13 met dysfasie, dyslexie en een lichte vorm van autisme. Vanaf het derde leerjaar ging ze naar buitengewoon onderwijs, type 8 (nu opgenomen in het type basisaanbod). Sinds schooljaar 2017-2018 zit ze weer in het gewoon onderwijs, eerste jaar A, basisoptie sociaal-technisch. Door haar leerstoornissen heeft Cora 1,5 tot 2 jaar taalachterstand. Ze doet het goed op school, maar heeft toch extra hulp nodig, zeker voor leren leren, teksten begrijpen en zich voorbereiden op examens. Bij het ondersteuningsnetwerk waar de school bij aangesloten is, staat Cora laag op de prioriteitenlijst. Haar school krijgt voor haar geen onder-

steuning van dat team.

Om toch de nodige extra ondersteuning te krijgen die ze volgens haar ouders nodig heeft, volgt Cora nu extern logopedie. Op basis van een extra verzekering heeft ze nu nog recht op 21 beurten. Voor terugbetaling van die logopedie komt Cora niet aanmerking. Daarvoor waren haar resultaten op enkele tests te goed. Op de drie tests die ze bij de logopediste aflegde, waren de scores P2, P5 en P9. Terugbetaling kan alleen als alle resultaten lager zijn dan P3. (Maar ook met drie scores lager dan P3 kreeg ze wellicht geen terugbetaling, vanwege haar autismediagnose.)

In een eerste gesprek met de moeder spraken we af dat zij eerst eens ging horen bij de interne leerlingbegeleider op school welke hulp de school zelf kan bieden. In dat gesprek zei de moeder ook dat Cora het momenteel wel redelijk goed doet op school. Ze houdt vooral haar hart vast voor later, als de hoeveelheid leerstof groter wordt.

Handvatten voor praktijk en advies voor meer rechtszekerheid

In discussies tussen en met scholen, ouders en CLB over proportionaliteit van 'redelijke aanpassingen' voor leerlingen met specifieke onderwijsnoden, komt het argument 'belang van het kind' vaak op de proppen. Daarover nam Unia contact op met het Kinderrechtencommissariaat.

Van analyse van beginselen naar handvatten voor praktijk

De gesprekken leidden tot een gemeenschappelijke tekst waarin we de samenhang onderzoeken tussen verschillende concepten en bepalingen uit het kinderrechtenverdrag, het verdrag over de rechten en personen met een handicap en het M-decreet.

In de tekst staan vier hoofdstukken:

- Een analyse van de uitgangspunten en het wettelijk kader van het verdrag over de rechten van personen met een handicap (art. 24), het kinderrechtenverdrag, de aansluitende 'General Comments' van de bevoegde

VN-Comités, het protocol van 19 juli 2007 over het begrip redelijke aanpassingen, het Vlaamse Gelijkekansendecreet van 10 juli 2008 en het M-decreet.

- De uitwerking van die uitgangspunten in concrete handvatten voor doelgericht, constructief en effectief overleg tussen school, CLB en ouders en leerling.
- De toepassing daarvan in de drie momenten in de schoolloopbaan van een leerling waar de proportionaliteit van redelijke aanpassingen volgens het M-decreet aan de orde is.
- Toelichting bij knelpunten in de Vlaamse regelgeving over rechtszekerheid voor leerlingen met specifieke onderwijsnoden. Met telkens een advies over hoe de overheid haar beschermende opdracht beter zou kunnen invullen.

Vijf adviezen voor meer rechtszekerheid

Om die rechtszekerheid van leerlingen met specifieke onderwijsnoden te verbeteren, vragen het Kinderrechtencommissariaat en Unia aan de overheid:

- Leg CLB en scholen een feitelijke motiveringsplicht op voor alle beslissingen over de schoolloopbaan en de ondersteuning van die leerlingen.
- Stel duidelijke kwaliteitseisen voor overleg, onderwijs, ondersteuning en evaluatie.
- Start aangestuurde ondersteuning bij scholen die op die vlakken tekortschieten.
- Schep meer duidelijkheid over de grens tussen een gemeenschappelijk en een individueel aangepast curriculum.
- Zorg voor een minder versnipperd klachtenmechanisme.

Complementaire wegen naar inclusief onderwijs

Verschillende aanbevelingen om de rechtszekerheid van leerlingen met specifieke onderwijsnoden te verbeteren, staan ook in ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen in 2019. Daarnaast bepleiten we dat de overheid meer oog zou hebben voor complementaire wegen naar inclusief onderwijs.

Met geleidelijke inclusie afstuderen in aso

Lize heeft een autismspectrumstoornis. Tot het vijfde leerjaar ging ze naar een gewone basisschool. Toen de school liet verstaan dat ze de lagere school wellicht zonder getuigschrift zou afsluiten, schreven haar ouders haar in bij een school voor buitengewoon onderwijs. Daar behaalde ze het getuigschrift lager onderwijs. Ze zit nu in het tweede jaar A (type 9), als leerling van een buso-school, op de campus van een gewone secundaire school van dezelfde scholengroep. Het eerste jaar volgde ze vier lestijden in een reguliere klasgroep, dit jaar al acht. Vanaf volgend schooljaar wordt dat nog meer. De verwachting is dat ze ten laatste vanaf de derde graad volledig overstapt naar het reguliere onderwijs, op dezelfde campus. In de reguliere klasgroep waar ze nu al een deel van de lessen volgt, vond ze enkele van haar beste vriendinnen, met wie ze op vrije momenten veel optrekt. Haar traject geeft haar uitzicht op een aso-diploma. Had Lize haar oorspronkelijke traject verdergezet, dan had ze vanaf volgend schooljaar in het bso gezeten, zeggen ze op haar huidige school.

Complementaire en meer rechtszekere wegen naar inclusief onderwijs

Momenteel zet de Vlaamse overheid voor inclusief onderwijs volop in op ondersteuningsteams van vooral mensen uit het buitengewoon onderwijs die 'vrij komen' doordat meer kinderen met specifieke noden naar het gewoon onderwijs gaan. Regionale, deels netgebonden ondersteuningsnetwerken sturen die ondersteuningsteams aan.

Voor veel scholen is inclusief onderwijs een zware uitdaging. Ze hebben de expertise uit het buitengewoon onderwijs echt nodig. Het beleid rekent daarvoor op regionale ondersteuningsteams die experts uitzenden om scholen met een hulpvraag één keer of meer per week bij te staan. Een

andere, complementaire weg is klassen van het buitengewoon onderwijs meer verspreid inbedden in vestigingen of campussen voor gewoon onderwijs, waar leerlingen met specifieke onderwijsnoden geleidelijk meer schooltijd in reguliere klasgroepen doorbrengen tot ze de volledige overstap naar het gewoon onderwijs maken.

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen 2019 vragen we actieve steun voor projecten die complementaire wegen naar inclusief onderwijs verkennen. En we formuleren verschillende mogelijkheden om de rechtszekerheid van leerlingen met specifieke onderwijsnoden te verbeteren.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten* (2017-2018/13) https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

5.4.

Nieuw model nodig voor leerlingenvervoer

Klankbordgroep Leerlingenvervoer weer activeren

Momenteel heeft elke leerling in het buitengewoon onderwijs recht op gratis leerlingenvervoer naar de dichtstbijzijnde school van het net van de vrije keuze die het type of de opleidingsvorm aanbiedt. Het systeem is verouderd. Daarom keurde de Vlaamse Regering op 17 juli 2015 een conceptnota goed om een meer structurele oplossing te vinden voor het leerlingenvervoer en meer in te spelen op de noden van leerlingen:

- In overleg met ouders en CLB bepalen de scholen lokaal zelf welke leerlingen recht hebben op vervoer naar school en hoe.
- De zorgzwaarte, de vervoersnood en de thuis-situatie bepalen de keuze voor het meest geschikte vervoer.
- Naast de bus kunnen leerlingen ook andere

vervoersvormen gebruiken.

- De nieuwe aanpak houdt ook rekening met de organisatie van de buitenschoolse kinderopvang.

Het nieuwe model geldt niet meteen voor heel Vlaanderen. Pilotprojecten in Roeselare en Leuven moeten duidelijk maken wat de impact is en waar er bijsturing nodig is. De projecten worden met een jaar verlengd. Het Kinderrechtencommissariaat volgt de ontwikkelingen in de pilotprojecten op via de klankbordgroep leerlingenvervoer. Die kwam wel niet meer samen tussen juni 2017 en oktober 2018. Hoewel het belangrijk is genoeg tijd te nemen om te testen en te evalueren met het oog op de realisatie in heel Vlaanderen, blijkt uit onze Klachtenlijn dat er echt verandering nodig is. We hopen dat er snel werk gemaakt wordt van het vernieuwde concept en de bijbehorende regelgeving.

Leerlingenvervoer afstemmen op onderwijs- en zorgvragen

Leerlingenvervoer garandeert het recht van kinderen met een beperking op bijzondere zorg, onderwijs en training. Veel gezinnen kunnen niet zonder dat leerlingenvervoer.

Het is en blijft een indrukwekkende inspanning van de overheid dat gezinnen kunnen rekenen op leerlingenvervoer. Maar jammer genoeg loopt het vervoer niet voor iedereen op wieltjes en komen onderwijs of zorg soms in het in gedrang. Ook dit jaar klopten ouders en professionals aan bij de Klachtenlijn met vragen en klachten over:

- Het probleem van niet-rechthebbenden
- De beperking van de vrije schoolkeuze
- Verplaatsingen die veel te lang duren
- De pedagogische kwaliteit van de begeleiders in de bus.

Vervoer naar meest geschikte school

In het nieuwe concept staat dat ouders recht kunnen hebben op vervoer naar een school die verder van huis is als die hun kind beter kan helpen. De huidige regelgeving laat dat niet toe. Dat zet uitgestippelde trajecten van onderwijs en zorg

onder druk. Bijvoorbeeld als het internaat tussen twee scholen ligt van hetzelfde net en met hetzelfde aanbod, maar die scholen zich specialiseren in een doelgroep.

Geen recht op leerlingenvervoer naar meest geschikte school

Net voor de start van het schooljaar 2018-2019 meldt een vader dat zijn zoon met ASS geen recht heeft op busvervoer tussen het internaat en de school. Er is een school van hetzelfde net dichterbij. Maar die school verwees het gezin door naar haar zusterschool. Ze bieden wel alle twee hetzelfde type en dezelfde opleidingsvorm aan, maar richten zich toch tot een andere doelgroep van kinderen met ASS. Het verblijf op het internaat was een advies van het expertisecentrum voor autisme. De vader zegt dat de huidige regelgeving geen uitzondering mogelijk maakt en dus niet het belang van zijn kind dient. Hij vraagt of de overheid toch een uitzondering kan toestaan als de ouders zelf betalen voor de bus.

Het kabinet van de minister van Onderwijs liet de vader weten dat het geen uitzondering kan toestaan. De doelgroepwerking van de twee zusterscholen in opleidingsvorm 1 en type 9 is in strijd met het inschrijvingsrecht. Een oplossing moet van de school komen.

De ouders blijven bij de school die hun kind beter kan helpen. Net voor de start van het nieuwe schooljaar was er in de school dichterbij nog één plaats, terwijl er nog ouders overwegen hun kind er in te schrijven.

Begin september 2018 was er nog geen volzetverklaring van de dichtstbijzijnde school en zorgde de school voor alternatief vervoer naar en van het internaat.

Het Kinderrechtencommissariaat volgde de situatie mee op en neemt het signaal mee in zijn advieswerk.

Lokale samenwerking voor flexibel vervoer

Het nieuwe concept focust op lokaal overleg en multimodaal vervoer. Het Kinderrechtencommissariaat ziet in decentralisatie kansen om beter in te spelen op de noden van kinderen en jongeren.

We vragen wel extra aandacht voor mogelijke negatieve effecten van de decentralisatie op de rechtsbescherming van minderjarigen. We moeten waakzaam blijven voor willekeur. Daarom pleiten we toch voor een centraal referentiekader. Het blijft nodig dat de lokale overheid gezinnen en scholen maximaal ondersteunt en dat de lokale actoren genoeg samenwerken. We pleiten ook voor een toezichts- en een klachtenmechanisme.

Ouders en scholen kloppen aan bij het Kinderrechtencommissariaat omdat ze een flexibele oplossing zoeken, maar vastlopen. Ze hopen dat het Kinderrechtencommissariaat mee een uitzondering kan bedingen bij de overheid. Uitzonderlijk stellen we die vraag. Eerst zoekt de Klachtenlijn mee naar andere oplossingen in de geest van het nieuwe concept.

Lokale samenwerking voor flexibel vervoer betekent ook flexibele voorwaarden over de financiële situatie van de ouders, de verwachting dat jonge kinderen zich altijd verplaatsen met begeleiding van een volwassene, de samenwerking met pleegzorg.

Samenwerken met Minder Mobielen Centrale
Een school voor buitengewoon basisonderwijs type 9 vraagt of het Kinderrechtencommissariaat een uitzonderlijke aanvraag voor tijdelijk busvervoer kan ondersteunen of kan bemiddelen. Een moeder brengt een niet-rechthebbende leerling elke dag zelf naar school. Binnenkort ondergaat de moeder een medische ingreep. Ze kan dan drie weken niet autorijden. De vader kan zich met zijn werk niet vrijmaken. Er passeert wel een bus waarop er nog plaats is.

De Klachtenlijn onderzocht samen met de school welke opties er nog waren. De thuisbegeleider kon de jongen na school ophalen en naar huis brengen. Voor 's morgens kwamen we uit bij de Minder Mobielen Centrale. Na overleg was het OCMW bereid af te stappen van de inkomensvoorwaarde en de vraag om begeleiding door een volwassene. Het OCMW engageerde zoveel mogelijk dezelfde vrijwilligers. Voor de ouders was de oplossing financieel haalbaar. Drie weken brachten vier vrijwilligers het kind 's morgens naar school. Met een foto van de vrijwilliger en

van de auto werd de jongen voorbereid. Aan de overheid werd dus niet gevraagd om tijdelijk recht op leerlingenvervoer.

Garanties voor continuïteit van onderwijs en zorg

Kinderen die hun studies starten in een bepaalde school, moeten verder op diezelfde school kunnen blijven. Het gaat om een kwetsbare groep kinderen voor wie veranderen van school nadelige gevolgen kan hebben. We krijgen signalen over gezinnen die moeten verhuizen en daardoor verplicht worden om van school te veranderen omdat er een school net iets dichterbij is (met inbegrip van de 10% marge).

Telkens weer verhuizen

Een school voor buitengewoon basisonderwijs type 2 signaleert dat ze opnieuw leerlingen verliest door de regeling over collectief leerlingenvervoer. Vier gezinnen verhuisden in de loop van het schooljaar. Een gezin verhuisde naar een huis dat aangepast is aan de noden van hun kind. Twee andere gezinnen verhuisden van een huurappartement naar een huurhuis in dezelfde stad. Een vierde gezin werd in de loop van het jaar uit zijn huis gezet. De afstand tot de school veranderde maar een beetje, maar toch genoeg om volgend schooljaar het recht op leerlingenvervoer naar de school te verliezen. De kinderen gaan al jaren naar die school en de ouders zijn tevreden over het onderwijs en de zorg. De school zoekt mee naar alternatieven, maar de zorgzwaarte van de kinderen laat weinig alternatieven toe.

De school signaleert dit omdat ze weet dat wij de proefprojecten opvolgen en een adviesfunctie hebben voor de overheid. Het nieuwe concept leerlingenvervoer zou de kinderen helpen om op hun vertrouwde school te blijven.

Maximaal 120 minuten per dag onderweg

Er blijven veel meldingen binnenkomen over de lange busritten voor kinderen in het buitengewoon onderwijs. Het Kinderrechtencommissariaat blijft het onaanvaardbaar vinden dat kinderen elke ochtend en avond urenlang onderweg zijn. Kinderen moeten heel vroeg opstaan om op tijd klaar te staan voor de bus. Door de lange busrit worden kinderen moe of zijn ze al gestrest als ze op school aankomen. Ze zijn doodmoe als ze weer thuis komen. 's Avonds is er vaak weinig tijd over om nog iets leuks te doen. Het leerlingenvervoer heeft impact op het hele gezin. Lange busritten schrikken ouders soms af om te kiezen voor buitengewoon onderwijs, terwijl ze na een lang proces in overleg met behandelende artsen, CLB en school tot die keuze kwamen.

Als de regelgeving vernieuwt, vraagt het Kinderrechtencommissariaat een maximumduur van 120 minuten per dag in te schrijven. Kinderen zouden 's ochtends of 's avonds niet langer dan 60 minuten onderweg mogen zijn. Een uitzondering kan voor kinderen die maandag van heel ver naar een residentiële setting gebracht worden en op vrijdag terug naar huis.

5.5.

Leerlingenbegeleiding

Van krijtlijnen naar decreet leerlingenbegeleiding

De Vlaamse overheid hervormde recent de leerlingenbegeleiding. Het decreet leerlingenbegeleiding is er en legde een lange weg af. In 2015 was er de conceptnota waarover het Kinderrechtencommissariaat advies uitbracht.

- ▶ Conceptnota van de Vlaamse Regering over krijtlijnen voor een hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen, *Parl.St.* VI.Parl. 2015-2016 nr. 665/1, <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g665-1.pdf>
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Leerlingenbegeleiding: duidelijke krijtlijnen ver-*

talen naar toegankelijke zorg, 2015-2016/04, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/leerlingenbegeleiding-duidelijke-krijtlijnenvertalen-naar-toegankelijke-zorg>

Midden juli 2017 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet goed

- ▶ Voorontwerp van decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, VR 2017 1407 DOC.0729/2QUINQUIES, <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/09013557801ealef>

Het Kinderrechtencommissariaat gaf advies bij het voorontwerp van decreet over leerlingenbegeleiding

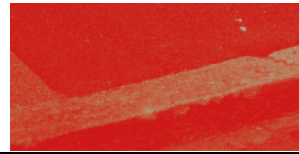
We benadrukten dat er meer afstemming nodig is tussen onderwijs en welzijn.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Voorontwerp van decreet over leerlingenbegeleiding: nood aan afstemming tussen onderwijs en welzijn*, 2017-2018/01, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/voorontwerp-van-decreet-over-leerlingenbegeleiding-nood-aan-afstemming-tussen-onderwijs-en>

Midden juli 2018 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van decreet goed.

Het decreet wil enkele knelpunten wegwerken door de rollen en taken van de verschillende actoren scherp te stellen. Het decreet leerlingenbegeleiding moet de samenwerking optimaliseren tussen de verschillende actoren die vorm geven aan leerlingenbegeleiding en begeleiding van jongeren.

- ▶ Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding, *BS* 25 juni 2018

Geen geslaagde hervorming zonder onderwijs en welzijn samen

De school is ontzettend belangrijk als het om begeleiding van kinderen en jongeren gaat, maar de school kan dat niet alleen. Het vraagt goede afspraken tussen de school en het CLB over afstemmen met de interne leerlingenbegeleiding. En ook dat leerlingen en hun ouders een beroep moeten kunnen doen op gepaste hulpverlening en zorg als de interne leerlingenbegeleiding niet volstaat.

Zolang de onderlinge afstemming tussen onderwijs en welzijn niet uitdrukkelijk geregeld wordt, vinden we de hervorming maar gedeeltelijk geslaagd. De nu voorgestelde procedure om de verdere operationalisering uit te klaren in een Besluit van de Vlaamse Regering, bevordert niet de transparantie.

Dat onderlinge afstemming tussen onderwijs en welzijn hard nodig is, blijkt uit het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat. We maken ons al jaren zorgen over de vele definitieve uitsluitingen in het secundair onderwijs. Uit de kinder- en jeugdpsychiatrie krijgen we signalen over grotere instroom van 6- en 7-jarigen omdat het onderwijs en de jeugdhulp met die kinderen geen blijf weet. OKAN-leerkrachten melden ons de moeilijke overgang van OKAN-leerlingen naar de gewone school. Ondanks de vele goede bedoelingen hebben scholen het gevoel dat ze hopeloos tekortschieten. Nogal wat leerlingen kampen met zware trauma's en scholen voelen zich te weinig uitgerust om daar een gepast antwoord op te geven. Dat zorgt voor frustraties bij leerkrachten en leerlingen. Er zijn veel meer bruggen nodig tussen scholen en ondersteunende diensten.

We hebben in Vlaanderen heel wat expertise op dat vlak. Zoals de CLB's die netoverschrijdend werken en erin slagen leerlingen beter op te volgen. De kinder- en jeugdpsychiatrie die samen met de scholen jongeren stapsgewijs terug naar school probeert te laten gaan door onderwijs op twee verschillende plaatsen mogelijk te maken. Of de wisselwerking tussen scholen en internaten die voor de leerlingen én een veilige leefomgeving creëren én ze tegelijk aan boord houden. Die inspirerende praktijken tonen dat

gedeelde verantwoordelijkheid voor heel wat kinderen en jongeren een groot verschil maakt.

Hoe rekbaar zijn kind en school, wachtend op hulp?

Een moeder meldt dat haar zoon van 13 vier diagnoses kreeg: ASS, ADHD, dyslexie en dyspraxie. De laatste jaren veranderde haar zoon verschillende keren van school omdat hij te veel aandacht vroeg en agressief werd. De vorige school streefde naar een flexibel traject van schoollopen in combinatie met een ambulante aanbod van een MFC. Die piste kon niet verder uitgewerkt worden omdat er een wachtlijst is van tien maanden. Ondertussen staat het gezin ook al bijna een jaar op de wachtlijst voor thuisbegeleiding en voor opname en observatie in de kinder- en jeugdpsychiatrie. In overleg met het CLB werd beslist de piste buitengewoon onderwijs type 9 in te slaan. Om het draaglijk te houden voor kind en schoolteam, gaat hij twee dagen per week naar school. Andere dagen wordt hij thuis opgevangen door vader, moeder of grootouders. Zijn moeder klaagt dat de overheid tekortschiet om op tijd gepaste hulp aan te bieden. Daardoor botsen ze ook in het onderwijs op muren.

Sterke stappen vooruit

We zijn wel tevreden dat het decreet verschillende knelpunten aanpakt. Al blijven er nog enkele onvolkomenheden om weg te werken.

We zien als voorzichtig positieve evoluties:

- School en CLB zijn alle twee verantwoordelijk voor de leerlingenbegeleiding. Hun rollen zijn duidelijker afgebakend maar de invulling van hun taken en onderlinge afstemming blijft vaag. De taken van de pedagogische begeleidingsdienst ontbreken.
- Sterke interne leerlingenbegeleiding staat centraal.
- Kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding en samenwerking met het CLB worden erkenningsvoorwaarden voor scholen. Maar waarom zijn de samenwerkingsovereenkomsten vrijblijvend? Wij pleiten ervoor om die te verplichten. Dat is juridisch sterker en vrijwaart zo beter de

belangen van leerlingen en hun recht op kwaliteitsonderwijs en goede begeleiding.

- We vinden het belangrijk dat CLB's neutraal en onafhankelijk hun rol kunnen spelen voor de school en voor de leerlingen. Dat betekent dat CLB's zich zowel school- als leerlingnabij organiseren. We zien dat als twee vormen van ondersteuning die ook door andere personeelsleden worden vervuld.
- CLB-medewerkers die niet rechtstreeks betrokken zijn bij de leerlingenbegeleiding, kunnen optreden als vertrouwenspersoon van leerlingen. Dat is duidelijk nodig.
- CLB's worden laagdrempeliger en vlotter toegankelijk. Tegelijk benadrukken we dat ook scholen vlot toegankelijk moeten zijn voor leerlingen en hun ouders.
- CLB's gaan nauwer samenwerken in regionale ondersteuningscellen. Zo kunnen ze hun expertise en kennis delen. We vragen de verschillende samenwerkingsmodellen uit te klaren en op elkaar af te stemmen.
- De regionale ondersteuningscel bemiddelt en werkt herstelgericht als de communicatie tussen leerling, ouders en school vastloopt en uitsluiting, schorsing of schooluitval dreigt.
- Het is goed dat het nieuwe decreet het beroepsgeheim van CLB-medewerkers duidelijk omschrijft en het ambtsgeheim van het schoolpersoneel toelicht. Helder communiceren over het ambts- en beroepsgeheim naar leerlingen en ouders moet een aandachtspunt zijn in elk beleid over leerlingenbegeleiding.
- Er komt voor leerplichtige leerlingen in het huisonderwijs een aanbod van leerlingenbegeleiding. Het CLB staat minimaal in voor de kernactiviteiten onthaal en vraagverheldering. We zijn er voorstander van dat leerplichtigen in huisonderwijs ook terechtkunnen bij het CLB voor handelingsgerichte diagnostiek en handelingsgericht advies.
- Ook positief is de weging van leerlingen op basis van kenmerken van sociaaleconomische status (SES) in plaats van onderwijsvorm om de personeelsomkadering van het CLB te bepalen. Het kan wel lang duren voor de extra omkadering er volledig komt omdat de stijging niet meer dan 2% mag verschillen met de vorige periode.

Kinderrechtencommissaris ging op internaat

Om te verkennen hoe meer bruggen tussen onderwijs en welzijn vorm kunnen krijgen, ging de kinderrechtencommissaris overnachten in internaten.

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen verbleef samen met klachtenbehandelaar Chris Vleugels op 31 januari 2018 en 1 februari 2018 in Don Bosco Internaat Woluwe. Op 21 en 22 februari 2018 bezocht de kinderrechtencommissaris met beleidsadviseur Julie Ryngaert de Don Bosco internaten van Wijnegem en Groot-Bijgaarden.

Vier dagen en twee nachten maakten ze er kennis met de jongeren die er door de week verblijven. En met de opvoeders die zich elke dag inzetten voor die jongeren. Ze volgden de dagindeling van de internen en deden mee met de activiteiten.

Opvoeders leveren grote inspanningen om kinderen en jongeren een warme thuis te geven. Veel kinderen die er verblijven, zijn kansarm en hebben een grote zorgvraag. Ze zijn geplaagd en hebben een vertroebelde relatie met hun familie. Sommigen verloren één of hun beide ouders. In hun verhalen hoorden we hoe ze in het internaat opnieuw vaste grond vinden dankzij de structuur en het samenleven met opvoeders en andere internen. Studiebegeleiding is aangepast aan de leeftijd en de individuele behoeften van de kinderen. Naast inspanning is er genoeg ruimte voor ontspanning in het internaat in de leefruimten of via de activiteiten uitgewerkt door de internen van de eigen jeugdwerking. Of jongeren blijven door de week naar hun sportclub of andere vrijetijdsbesteding gaan.

We zagen veel inzet, zorg en engagement. Vooral trof ons het engagement van de internaatbeheerders die met weinig of geen omkadering de eindverantwoordelijkheid voor een internaatwerking combineren met warme nabijheid voor de kinderen en jongeren. We zagen ook de blijvende infrastructurele uitdagingen waaraan internaten proberen tegemoet te komen met weinig middelen. En tegelijk de plannen om voorbij de grens van de minderjarigheid een aanbod te ontwikkelen voor begeleid zelfstandig wonen.

De Vlaamse minister van Onderwijs gaf de onderwijsinspectie de opdracht om samen met belanghebbenden een referentiekader uit te werken over de kwaliteit van de internaten. We kijken uit naar een gedragen kwaliteitskader voor internaten en naar een algemeen regelgevend kader.

Externe hulpverlening verplicht om op school te mogen blijven

In hoeverre kan een school een leerling verplichten tot externe hulp? Af en toe krijgt de Klachtenlijn deze vraag van jongeren, ouders of professionals. Scholen nemen in een begeleidingscontract op dat de leerling verplicht externe hulp moet krijgen om op school te mogen blijven. Dat gebeurt bijvoorbeeld als er sprake is van druggebruik.

Hulpverlening is gebaseerd op vrijwillige samenwerking. Een school kan hulpverlening niet verplichten. De school kan wel het CLB vragen om voor de leerling een geschikte begeleidingsoplossing te zoeken.

Met 'deelnemen aan hulpverlening als voorwaarde om op school te mogen blijven' gaat de school juridisch haar boekje te buiten. De vertrouwelijkheid van hulpverlening betekent dat de school de naleving van het begeleidingscontract maar moeilijk kan evalueren. In geen geval kan het contract de leerling de bescherming van de formele tuchtprocedure ontnemen.

En vooral rijzen er vragen naar de pedagogische impact van zo'n beleid. Het Kinderrechtencommissariaat is bezorgd over de impact op het vertrouwen tussen school en leerling. Contracten schieten hun doel voorbij als ze louter bestraffend opgelegd worden en de leerling weinig of niet kan rekenen op ondersteuning. Daarom zien we een begeleidingscontract liever als reflectie-instrument hanteren.

Medische en verpleegkundige handelingen: protocol bekwame helper gepubliceerd

Schoolpersoneel mag geen medische of verpleegkundige handelingen stellen. Dat is strikt voorbehouden aan artsen of verpleegkundigen. Het gaat om medicatie of sondevoeding geven of toezicht houden op het gebruik van medicatie. Dat alleen wettelijk bevoegde personen die medische handelingen mogen stellen, beschermt de leerling en de kwaliteit van de gezondheidszorg.

Schoolpersoneel, opvoeders, kinderverzorgers en monitoren worden niet geholpen door de huidige regelgeving. Ze zitten in een grijze zone en zoeken naar een evenwicht. Enerzijds zien we vaak informele afspraken om medische en verpleegkundige handelingen mogelijk te maken vanuit een oprechte zorg voor het welzijn van de leerlingen. Anderzijds zien we in sommige situaties scholen strikt vasthouden aan het wettelijk kader en komen kinderen in de kou te staan. Ze hebben bijvoorbeeld heel beperkte toegang tot de school of kunnen niet mee op meerdaagse uitstap.

In de toekomst kunnen personeelsleden van scholen na een korte opleiding volledig legaal eenvoudige medische handelingen uitvoeren. Minister van Volksgezondheid Maggie De Block werkte een protocol uit dat het statuut 'bekwame helper' een stap dichterbij brengt. Het protocol biedt een kader waarin de betrokkenen zich kunnen engageren voor een wederzijdse samenwerking, op basis van respect en erkenning van ieders eigenheid, specifieke deskundigheid en competenties. Het protocol biedt een aanzet tot regels over mensen uit de omgeving, delegeren, kwaliteitskader en verantwoordelijkheid. Federaal minister De Block werkt de nodige voorontwerpen uit.

- Protocolakkoord van 19 december 2017 inzake de samenwerking tussen personen uit de omgeving van de patiënt/cliënt en gezondheidszorgbeoefenaars buiten een zorgvoorziening, BS 12 februari 2018

Prikken en meten

De 3-jarige Seppe heeft hyperinsulinisme. Hij kan maar twee halve dagen per week naar de instapklas komen omdat zijn moeder op die dagen om de twee uur kan langskomen om Seppe te prikken en zijn suikerspiegel te monitoren. Binnenkort start Seppe in de eerste kleuterklas. Vorige week was er overleg op school met directie, kleuterjuf, zorgleerkracht, CLB en revalidatiecentrum. Allemaal waren ze het erover eens: Seppe doet het goed in de klas, hij heeft recht op meer onderwijs en op meer sociale contacten. Maar het schoolpersoneel twijfelt. Ze zitten met vragen en zorgen over vorming en opvolging, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. De directie zegt dat de jongen voltijds welkom is, maar ze kan haar leerkrachten niet dwingen. Het CLB bemiddelt, maar kon nog geen doorbraak regelen. Moeder en CLB vragen het Kinderrechtencommissariaat om mee aan tafel te komen zitten.

De Klachtenlijn overlegde met het CLB en verzamelde informatie bij de Diabetesliga en de onderwijskoepel. We deden navraag naar de stand van zaken in het statuut bekwame helper. Daarover bleek ondertussen een protocolakkoord te bestaan. We zaten samen met de moeder, de schooldirecteur, de zorgcoördinator en het CLB. We erkenden de bezorgdheden. Met het protocolakkoord kwamen we tot een positief engagement waarmee school en CLB verder aan de slag gaan. Het CLB nam verder contact op met de diabetesconventie voor kinderen die voor opleiding en opvolging zorgt. Verschillende teamleden engageerden zich zodat het een gedeelde taak wordt en de continuïteit van de zorg gewaarborgd blijft.

5.6.

Geweldvrije school: pesten

Pesten blijft groot probleem

Het Kinderrechtenverdrag zegt dat het onderwijs de persoonlijkheid en de talenten van het kind zo volledig mogelijk moet ontplooiën (art. 29). De overheid moet kinderen beschermen tegen alle vormen van geweld (art. 19). Daarvoor is een veilige schoolomgeving cruciaal. Pesten schaadt de psychische en persoonlijke ontwikkeling van kinderen en jongeren. Veiligheid, welzijn, eigenwaarde en leerresultaten komen zwaar onder druk. Ook voor ouders en voor de klas hangen er gevolgen aan vast: de impact van aanhoudend pestgedrag op de sfeer en op het welbevinden van de klas kan erg ingrijpend zijn.

De HBSC-studie van 2016 toont dat gemiddeld één op de vijf 10- tot 18-jarigen in Vlaamse scholen slachtoffer is van pestgedrag. Ongeveer één op de twintig krijgt er zelfs elke dag mee te maken. In mei 2018 publiceerde de UGent nieuw onderzoek in opdracht van het Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten: 48 procent van de Vlaamse scholieren van 12 tot 18 jaar zegt slachtoffer te zijn van pesten en 18 procent geeft toe zelf iemand gepest te hebben. Jongeren dringen aan op een meer doorgedreven antipestwerking in scholen. Het onderzoek wijst op het pijnlijk gebrek aan voortdurende sensibilisering van de jongeren en de grote behoefte aan gepaste hulp voor jongeren die te maken krijgen met cyberpesten.

- ▶ HBSC-studie (Health Behaviour in School-Aged Children): <http://www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be/>
- ▶ Universiteit Gent en Vlaams Netwerk Kies Kleur tegen Pesten, 2018, Onderzoek UGent onthult dat 48 procent van de Vlaamse jeugd slachtoffer is van pesten, persbericht

Dit jaar kreeg het Kinderrechtencommissariaat opnieuw meer eerstelijnsvragen over pesten. Kinderen en ouders zoeken een luisterend oor en vragen advies en ondersteuning om pest-

gedrag aan te pakken. De Klachtenlijn ziet veel eigen kracht om het probleem aan te pakken. We adviseren en verwijzen door naar leerlingenbegeleiding, directie, CLB, Awel of JAC. We blijven beschikbaar als de school de signalen van de leerlingen niet oppikt.

Uitgewezen en uitgelachen

Een 15-jarig meisje en haar Kosovaarse vriendin bellen naar de Klachtenlijn. De vriendin woont met haar ouders al zeven jaar in België. Een tijd geleden kreeg het gezin te horen dat het terug moet naar Kosovo. Sindsdien leven ze ondergedoken. De vriendin komt wel nog naar school, maar wordt nu belaagd door een groepje Marokkaanse meisjes. Ze lachen haar uit, roepen haar na en staan haar soms op te wachten aan de schoolpoort. De vriendin lijdt daar erg onder. Het meisje van 15 probeert haar vriendin zo goed mogelijk te helpen en vraagt wat ze kan doen.

Uit ons gesprek blijkt dat de meisjes het probleem nog niet aankaartten op school. We verwezen ze door naar de leerlingenbegeleiding en de directie en informeerden ze over het CLB. De meisjes zouden het samen gaan bespreken op school. We informeerden over wat de Klachtenlijn kan doen. Als dat nodig was, zouden de meisjes opnieuw contact met ons opnemen. We hoorden ze niet meer terug.

Andere ouders en kinderen zijn moegestreden en kloppen radeloos aan bij het Kinderrechtencommissariaat in de hoop dat onze tussenkomst iets uithaalt. We gaan dan na of de school haar verantwoordelijkheid opneemt, welke stappen al gezet werden, we bekijken de inhoud en de toepassing van het pestbeleid en doen aanbevelingen.

Er is in Vlaanderen al heel wat werk verzet, maar al deze signalen tonen wel dat er nog altijd een meer structurele aanpak nodig is van pestgedrag. Het kinderrechtenverdrag onderstreept dat de school pestgedrag moet aanpakken en voorkomen door preventieve acties (art.19).

Hoe rekbaar is het gezin?

De impact van pesten op een gezin is niet te onderschatten. De zorg om het gepeste kind weegt op het gezinsleven. Ook de financiële draagkracht van gezinnen komt soms onder druk omdat ouders een beroep moeten doen op gespecialiseerde hulp. Soms dwingt pestgedrag kinderen tot thuisonderwijs.

Het is belangrijk dat scholen de ondersteuningsbehoeften van ouders in het oog blijven houden. Ouders willen zeker zijn dat ze niet tekortschieten in de bescherming van hun kind. Elk conflict komt dan extra hard aan. Dan wordt de vooruitgang die de school en haar partners boekten soms uit het oog verloren. School en partners weten niet altijd goed wanneer ouders hun aanpak ‘goed genoeg’ vinden. Ze vragen zich af of ouders de school nog wel vertrouwen. Communicatie is de sleutel. Duidelijkheid over maatregelen en over de bedoeling van bepaalde beslissingen werkt verhelderend en voorkomt misverstanden.

Vertrouwen herstellen

De moeder van Naomi (7 jaar) meldt dat klasgenoten haar dochter op de speelplaats fysiek pesten en sociaal uitsluiten. De school probeert het pesten te stoppen met steungroepjes, een gevoelsboekje en tijdelijk strakker toezicht op de speelplaats. Bij incidenten moeten de kinderen sorry zeggen en elkaar een knuffel geven. De effecten van die aanpak zijn maar heel tijdelijk. Sinds kort begeleidt een psychologe Naomi omdat de kinderarts aan de alarmbel trok. De psychologe probeert te overleggen met de school. De moeder is moe gestreden en overweegt naar de politie te stappen om een klacht in te dienen tegen de school en de kinderen. Ze vraagt een onderzoek van het Kinderrechtencommissariaat.

De Klachtenlijn sprak met de dochter, de schooldirecteur, de zorgcoördinator en de psycholoog. We kregen uitgebreid toelichting over hoe de school op school-, klas- en individueel niveau preventief en curatief omgaat met leren samenleven, conflicten en pesterijen. Die informatie koppelden we terug naar de moeder in een poging om het vertrouwen te herstellen. Ondertussen hadden de school en het CLB ook zelf overleg opgestart met de psychologe, onder andere rond vermoedens van ASS.

We volgden de situatie op tot het einde van het schooljaar. Het fysiek kwetsen was gelukkig helemaal gestopt. Naomi had het er wel nog moeilijk mee dat niet iedereen met elkaar speelde en ze voelde zich soms buitengesloten. Haar moeder was tevreden met de communicatie die via de zorgcoördinator gestroomlijnd was. Haar belangrijkste zorg was de overdracht naar het tweede leerjaar. De zorgcoördinator lichtte toe welke maatregelen er nog zouden volgen: de school zou blijven werken met een vertrouwenspersoon. In de klas zouden er lessen en activiteiten komen rond sociale vaardigheden en de klas zou ook werken met een gevoelsbarometer. En het toezichthoudend personeel van de hele school zou coaching krijgen in consequent reageren. In de planning zaten ook nieuwe maatregelen zoals een ‘conflicthoekje’ op de speelplaats. De moeder, Naomi en de school gingen met een goed gevoel de zomer in en weten dat ze bij ons terecht kunnen.

Klachtenonderzoek leidt soms tot bemiddeling tussen school en ouders zodat er weer meer rek komt op het vertrouwen. Al blijft dat een bijzonder broos gegeven en toont zich ook daar het belang van schoolbreed werken door te blijven samenwerken, dialogeren en verantwoordelijkheid delen. De brochure ‘Pesten aanpakken: wat kunnen ouders doen?’ van de ouderkoepels KOOGO, GO!-ouders en VCOV is een waardevol instrument dat de Klachtenlijn mee onder de aandacht brengt. Daarnaast zien we hoe veerkrachtig kinderen, hun omgeving en de school kunnen zijn.

Samen veerkrachtig

De moeder van de 15-jarige Lore belt ons een paar dagen vóór de examens in juni. Lore zit sinds februari thuis. Toen werd ze opgenomen in het ziekenhuis met chronische darmproblemen en kwam naar boven dat ze al een tijd gepest werd op school en via sociale media. De school werd op de hoogte gebracht en startte met herstelgericht werken. Na twee dagen bleef Lore opnieuw thuis. De huisarts en de psycholoog schreven rust voor tot het einde van het schooljaar. Haar paasexamens deed ze niet mee. Tijdelijk onderwijs aan huis werd niet opgestart

omdat de behandelende artsen complete rust voorschreven. Vorige week besliste Lore dat ze toch haar examens wil doen. Haar punten met kerstmis en haar dagelijks werk waren heel goed. Ze wil proberen om het schooljaar nog tot een goed einde te brengen. Ze vraagt alleen dat ze de examens apart van haar klasgenoten kan afleggen, zonder haar pesters in de buurt. Haar moeder vroeg de schooldirectie of dat kon. Ze zegt dat de school dat niet kan organiseren. De moeder vraagt het Kinderrechtencommissariaat om hulp.

De Klachtenlijn sprak met de schooldirecteur en hoorde een sterk geloof in Lores slaagkansen en een sterke wil om die mogelijk te maken. De directeur had even tijd gevraagd om het georganiseerd te krijgen: een apart lokaal met begeleiding, bespreken met de vakleerkrachten of Lore vrijgesteld kon worden van stukken leerstof, eventueel examens spreiden tot begin juli. De directeur stond op het punt om Lore en haar moeder daarover te informeren.

De directeur lichtte ook toe hoe de school de pesteringen aanpakt en inzet op verbindend en herstelgericht werken. De school had altijd contact gehouden met de familie, inclusief huisbezoeken via het CLB. We hoorden een sterke bezorgdheid over en een grote betrokkenheid bij de problematiek van Lore en haar gezin. Enkele weken geleden liet de psycholoog de school via het CLB weten dat Lore examens zou afleggen. Nu staat ook de psycholoog achter de beslissing van Lore. De school wil de slaagkansen maximaliseren.

Richt een Kenniscentrum Pesten op

Een Kenniscentrum Pesten is een multidisciplinaire en onafhankelijke organisatie voor beleidsondersteuning en praktijkontwikkeling op het gebied van pesten. Zo zou er voor het eerst een centraal aanspreekpunt over pesten komen in Vlaanderen.

Samen met andere organisaties en academici vraagt het Kinderrechtencommissariaat al jaren zo'n Kenniscentrum Pesten. Het kan kennis en expertise over pesten samenbrengen en opbouwen. Het kan bruikbare instrumenten ontwikkelen om beleid en praktijk te ondersteunen.

Want veel vragen blijven onbeantwoord. Zo weten we niet hoe het gesteld is met het pestbeleid in Vlaamse scholen. Het Vlaams onderwijspestbeleid is gestoeld op pedagogische vrijheid en zelfregulering. Heel wat scholen doen hun best om pesten tegen te gaan en schoolbreed aan te pakken. Ze werken aan sociale vaardigheden en aan een positief schoolklimaat, maken duidelijke afspraken, denken meer na over ruimtes op school, proberen herstelgericht om te gaan met pestsituaties. Andere scholen hebben nog geen uitgewerkt pestbeleid.

Jongeren en hun ouders kunnen bij verschillende mensen en instanties terecht. Afhankelijk van de ernst en de aard van de situatie kunnen die aanspreekpunten helpen, maar geen enkel aanspreekpunt is goed genoeg uitgerust om voluit te focussen op pesten. De knowhow die nodig is om voor sommige problemen een oplossing te zoeken, overstijgt vaak de competenties van de aanspreekpunten.

Ook heel wat scholen en CLB's blijven worstelen met vragen over pesten en weten niet waar ze terecht kunnen. Iedereen heeft belang bij een gespecialiseerd kenniscentrum. Beschikbare knowhow bundelen en aanvullen, actoren versterken, wetenschappelijk onderzoek vertalen naar de praktijk: zo kan het kenniscentrum verschillende leemtes diepgaand en duurzaam invullen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten* (2017-2018/13) https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

5.7.

Culturele en levensbeschouwelijke verschillen op school

Denkgroep identiteit en waardenbeleving in de Vlor

Er groeit steeds meer maatschappelijk debat over waardebeleving en levensbeschouwing. De samenleving wordt uitgedaagd over sociale cohesie, onderhandelbaarheid van waarden, sociale afspraken, integratie en identiteit. Ook op school en in de klas zoeken we voortdurend naar evenwichten. Omgaan met verschillen tussen de leerlingen, de plaats van levensbeschouwing, zingeving en burgerschapsvorming op school: stuk voor stuk zijn het vraagstukken die het onderwijs uitdagen om bruggen te blijven bouwen tussen verschillende perspectieven en levensbeschouwingen.

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) werkt aan een strategische verkenning over omgaan met levensbeschouwelijke diversiteit op school. Een denkgroep met deskundigen van in en buiten de Vlor en onder voorzitterschap van de kinderrechtencommissaris zoekt handvatten voor beleid, school, leerlingen en ouders om een schoolklimaat te realiseren waarin verbinding, erkenning en ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren centraal staan.

In het voorjaar van 2018 diepte de denkgroep het thema verder uit met focusgroepen. We praatten met leerlingen, leerkrachten en schoolleiders, onderwijsmedewerkers, zelforganisaties, jeugd- en welzijnswerkers en CLB's. Er kwam ook een eerste expertseminarie om begrippen te verhelderen, discussies te voeren en blikveld te verruimen. De experts die aan het woord kwamen: Christophe Bush (directeur van Kazerne Dossin), Bruno De Wever (historicus, UGent), Patrick Loobuyck (moraalfilosoof, UA en UGent), Paul Scheffer (socioloog, Tilburg University), Rachida Lamrabet (auteur en juriste) en Winny Ang (kinder- en jeugdpsychiater, UA). In het najaar van 2018 is een tweede expertseminarie gepland.

Op basis van de verschillende bijdragen, schrijft de denkgroep een platformtekst tegen het voorjaar van 2019.

Maak tijdelijk verbod op levensbeschouwelijke symbolen mogelijk

In zijn arresten over levensbeschouwelijke symbolen op school sluit de Raad van State een verbod niet uit. Voorwaarden zijn wel dat zo'n verbod een legitiem doel dient én dat er een dringende maatschappelijke noodzaak is. Door die tweede voorwaarde moet zo'n verbod beperkt blijven in plaats én tijd. Eerder al stelde het Kinderrechtencommissariaat voor om zo'n tijdelijk verbod uitdrukkelijk mogelijk te maken in de regelgeving over het schoolreglement. Dat zou voor de scholen de nodige duidelijkheid scheppen. Dat voorstel nemen we opnieuw op in ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen in 2019.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Analyse Arrest Raad van State over verbod op dragen van zichtbare levensbeschouwelijke kentekens door leerlingen*, 2014-2015/1, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2014-2015. Voorbij de grenzen van het bekende*, 2015-2016/03, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Structurele maatregelen nodig

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen in 2019 vragen we om culturele en levensbeschouwelijke verschillen tussen leerlingen als gewoon te beschouwen. Om dat mogelijk te maken of te bevorderen zou de overheid structurele maatregelen moeten nemen. Onder andere

over het dragen van levensbeschouwelijke symbolen op school.

In ons memorandum voor de Vlaamse verkiezingen 2019 vragen we:

- Leg in onderwijsreglementering vast hoever scholen kunnen gaan met religieuze symbolen verbieden. Neem daarin op dat eventuele verbodsbepalingen in schoolreglementen moeten voldoen aan de restricties die de Raad van State opnoemt. Voorzie in dat verband ook in de mogelijkheid van tijdelijke verbodsbepalingen zonder dat de school bij invoering en opheffing van het tijdelijke verbod telkens de hele procedure voor wijziging van het schoolreglement moet doorlopen.
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten* (2017-2018/13) https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

5.8.

Schoolkosten

Gratis basisonderwijs vloeit rechtstreeks voort uit artikel 28 van het kinderrechtenverdrag. Het verdrag verplicht ook secundair onderwijs voor elk kind toegankelijk te maken en maatregelen te nemen zoals gratis onderwijs en financiële bijstand als dat nodig is.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk om te blijven streven naar kostenverlaging in basis- en secundair onderwijs, met kosteloosheid als einddoel. Het Kinderrechtencommissariaat blijft extra maatregelen vragen om het basisonderwijs helemaal gratis te maken en om de kosten voor secundair onderwijs te beperken, bijvoorbeeld met een maximumfactuur.

Financiële kopzorgen

Erkende basis- en secundaire scholen mogen geen inschrijvingsgeld vragen, maar toch hebben ouders heel wat kosten voor onderwijs. Elk jaar krijgen we vragen en klachten of signaleren ouders en professionals problemen met schoolkosten.

Ze hebben vragen bij de hoge kosten voor schoolboeken en over de evolutie naar invulboeken. Een leerkracht meldt dat zijn school overweegt met tablets te gaan werken. Hij maakt zich zorgen over de betaalbaarheid voor alle gezinnen en de mogelijke impact op het recht op inschrijving. Ouders signaleren dat de school nu ook middagtoezicht factureert of de prijs verhoogt. Bij meldingen over tuchtprocedures en definitieve uitsluitingen horen we financiële zorgen omdat een nieuwe school opnieuw kosten aanreket voor leermiddelen. Een leerling klopt aan omdat ze in maart nog altijd geen schoolboeken heeft. Een LOP signaleert dat het nog altijd vragen en klachten krijgt over de bijdrageregeling en vrijwilligheid van giften in een basisschool. Samen met de ouderkoepels stappen ze opnieuw naar de Commissie Zorgvuldig Bestuur.

De Klachtenlijn informeert en adviseert. Als het kan, bemiddelen we. Als het nodig is, verwijzen we door naar de Commissie Zorgvuldig Bestuur en reiken we argumenten aan.

Leerling kan op school blijven

Begin september 2017 kloppen een armoedeorganisatie en een moeder aan bij het Kinderrechtencommissariaat. De alleenstaande moeder en haar drie kinderen zijn in de zomervakantie uit hun huis gezet en moesten verhuizen naar een andere stad. Het gezin heeft een onzekere verblijfssituatie. Voor de twee jongste kinderen (5e leerjaar lagere school en 1e jaar secundair) zoekt de moeder een nieuwe school. Haar zoon van 15 zou heel graag op zijn oude school blijven. Hij is er thuis tussen zijn vrienden. Zijn moeder gunt hem dat. Dankzij een gift kunnen ze een treinabonnement kopen. Maar voor zijn technische studies heeft hij nu een laptop nodig en voor de schoolboeken werkt de school samen met een boekhandel. De moeder kan geen boeken bestellen omdat er nog facturen openstaan. De armoedeorganisatie probeerde al samen met de moeder te overleggen met de school, maar de financieel directeur blokte dat af. Ze vragen de Klachtenlijn om hulp.

De Klachtenlijn overlegde eerst met de armoedeorganisatie en met de moeder. We spraken ook met de jongen. De armoedeorganisatie hielp de moeder zoeken naar een school voor de twee

jongste kinderen. De Klachtenlijn en de moeder vroegen een afspraak op de school van het oudste kind. Na wat aandringen, kregen we een overleg met de financieel directeur, de pedagogisch directeur en de leerlingenbegeleider. Er was veel wederzijds begrip en er bleek veel mogelijk te zijn. De jongen kreeg gratis een laptop ter beschikking. Die mag hij blijven gebruiken zolang hij op de school zit. De leerlingbegeleider bekeek welke boeken leerlingen vorig jaar hadden laten liggen en deed een rondvraag bij de leerkrachten. Zo verzamelde hij ongeveer de helft van de nodige boeken. Voor de ontbrekende boeken zochten ze eerst online naar tweedehandsboeken. In laatste instantie zou de school fotokopieën geven. In het overleg was er ruimte voor andere bezorgdheden zoals toegang tot internet, openstaande schoolfacturen, discreet omgaan met de situatie door school en leerling. De moeder kreeg een vaste contactpersoon. De leerlingenbegeleider zal de zoon opvolgen.

School en boekhandelaars: meer rek nodig op de samenwerking

Scholen kunnen een deel van de onbetaalde rekeningen voorkomen door een sociaal verantwoord beleid dat kosten beperkt en ouders gespreid laat betalen.

Voor boeken schakelen secundaire scholen vaker boekhandelaars in. Die kunnen extra voorwaarden stellen of eisen dat de boeken onmiddellijk betaald worden. Verschillende ministers van Onderwijs en de Commissie Zorgvuldig Bestuur wezen al op het gevaar van stigmatisering als leerlingen uitgesloten worden van de georganiseerde verdeling van leermiddelen. Dat is in strijd is met de doelstelling van maximaal gelijke behandeling. Ook als de school samenwerkt met een externe firma, behoudt de school zelf haar verantwoordelijkheid. De boekhandelaars stellen zich te weinig flexibel of sociaal bewust op. Gespreid betalen is nog niet evident. Voor ouders in financiële moeilijkheden is dat toch belangrijk. Nog te vaak is het kind de dupe.

“

Nog geen schoolboeken in maart

In een internaat zegt de 17-jarige Lien ons dat ze nog altijd geen schoolboeken heeft. De school werkt daarvoor samen met een boekhandel. Haar moeder betaalde de bestelling niet helemaal. Omdat er nog een factuur openstaat van vijf jaar geleden, wil de boekhandel de boeken niet leveren. De vorige schooljaren kreeg ze wel altijd haar boeken na gespreide betaling. Haar moeder heeft via een advocaat een schuldafbetalingsplan en de openstaande factuur zit daarin. We zijn nu maart en Lien behelpt zich nog altijd met kopieën. Ze heeft het nog niet durven vertellen aan haar moeder. De school is wel op de hoogte. Samen met het internaat vraagt Lien of het Kinderrechtencommissariaat kan helpen?

De Klachtenlijn sprak met de school, de advocaat-bemiddelaar en de boekhandelaar. We klaarden samen met de advocaat-bemiddelaar uit wat er met het geld gebeurd is dat de moeder al betaalde. Daarover was onduidelijkheid, maar het bleek nog beschikbaar te zijn bij de boekhandel voor een nieuwe bestelling. We vroegen ook uit te zoeken of er al een schooltoelage aangevraagd was. En we vroegen in het belang van Lien ook een vaste contactpersoon op school. Nu waren er vijf personeelsleden bij betrokken: iemand voor het contact met de boekhandel, de schoolfacturen, de schooltoelage, de leerlingbegeleider als tussenpersoon voor de fotokopieën en de directeur. De school zou met Lien de boeken opnieuw bestellen en de advocaat-bemiddelaar zou het openstaande bedrag betalen.

Uiteindelijk koos Lien om het schooljaar af te werken met fotokopieën en het beschikbare bedrag voor schooljaar 2018-2019 te gebruiken. We vroegen de school om Lien na de examens te helpen bij een nieuwe bestelling. Op vrijdag 29 juni bestelde de school de nieuwe boeken. De school betaalde zelf het openstaande saldo van 20 euro. De school hielp ook om een schooltoelage aan te vragen. Ondertussen was Lien meerderjarig.

”

5.9.

Straffen op school

Verontrustende signalen

Het Kinderrechtencommissariaat is al jaren bezorgd over de vele definitieve uitsluitingen in het secundair onderwijs. Cijfers van AGODI leren dat in het schooljaar 2016-2017 liefst 3.600 leerlingen definitief van school gestuurd zijn. Dat is verontrustend veel. De recente jaarverslagen van de centra voor leerlingenbegeleiding tonen dat nu ook basisscholen leerlingen definitief uitsluiten.

Jongeren die hoger scoren op de kansarmoede-indicatoren en niet-Belgische leerlingen zijn oververtegenwoordigd bij de definitief uitgesloten leerlingen. Dat sociaal profiel van definitief uitgesloten leerlingen blijft jaar na jaar stabiel. Alle scholen moeten hun maatschappelijke opdracht opnemen voor kwetsbare leerlingen.

De Klachtenlijn: van hulplijn tot vertrouwenspersoon

Ouders en leerlingen vinden vlot de weg naar het Kinderrechtencommissariaat voor meldingen over tuchtmaatregelen. Voor meldingen over sancties zijn er twee piekmomenten, rond Pasen en op het einde van het schooljaar.

Veel leerlingen en ouders nemen met ons contact op als ze uitgenodigd worden voor een tuchtverhoor of als ze in beroep willen gaan tegen een definitieve uitsluiting. Ze vragen wat hun rechten zijn en willen advies. De Klachtenlijn adviseert gericht en we bezorgen de melders onze folder *Straffe school*. Als er twijfel is over de redelijkheid of de wettelijke principes, verwijzen we door naar de interne klachtenprocedure of doen we een onderzoek. We luisteren naar het perspectief van de school, het CLB en andere betrokkenen.

Soms treden we in tucht- en beroepsprocedures op als vertrouwenspersoon voor minderjarigen. We bekijken dat dossier per dossier. Proportionaliteit en redelijkheid zijn de uitgangspunten. We bekijken ook op welke ondersteuning van thuis of elders de minderjarige nog kan rekenen.

Maatregelencontinuüm: wanneer is de rek eruit?

De school heeft een zekere autonomie om in haar pedagogisch project haar eigen sanctiebeleid vorm te geven. Dat moet wel gebeuren binnen de krijtlijnen die het Kinderrechtenverdrag en de overheid uittekenen. Zo mag de school niet voor een zwaardere straf kiezen als een lichtere straf kan helpen. Maar we zien nog heel vaak dat de school het decretaal bepaalde maatregelencontinuüm niet of te weinig toepast. We blijven klachten krijgen over scholen die heel snel kiezen voor de zwaarste maatregel of maar één richting in het maatregelencontinuüm hanteren. Er is wel een duidelijk stappenplan, maar er rijzen vragen over de begeleiding en de zorg onderweg. Scholendenderen bijna op automatische piloot door het continuüm. Als een lichtere maatregel te weinig resultaat oplevert, houdt het maatregelencontinuüm niet in dat de school daar dan maar een zwaardere maatregel bovenop kan doen.

Non bis in idem

Half mei meldt een moeder de definitieve uitsluiting van haar zoon van 16 uit het buitengewoon onderwijs type 9, OV4. Haar zoon wordt uitgesloten vanwege storend gedrag en ongepaste verbale uitingen. In enkele weken tijd maakte de school gebruik van een gedragscontract, een NAFT-traject, een tijdelijke en een definitieve uitsluiting. Terwijl haar zoon geen nieuwe kans kreeg op school. Tegelijk met het NAFT-traject werd de jongen voor 15 dagen tijdelijk uitgesloten. Op het einde van de tijdelijke uitsluiting werd zijn moeder uitgenodigd en kreeg ze te horen dat de uitsluiting definitief werd. Het NAFT-traject liep nog en haar zoon keek ernaar uit om de aangeleerde stappenplannen toe te passen op school. Haar zoon zit ondertussen enkele weken thuis en een nieuwe school is geen optie, zo kort voor de examens. De moeder gaat in beroep en vraagt of we haar kunnen helpen. Ze wil de slaagkansen van haar zoon vrijwaren.

De Klachtenlijn hielp de moeder een brief op te stellen om hoger beroep aan te tekenen. De beroepscommissie ging in op de vraag van de moeder, dat haar zoon kan meedoen aan de examens zodat zijn slaagkansen gevrijwaard blijven.

De beroepscommissie veranderde de ingangsdatum van de definitieve uitsluiting in 31 augustus. Over de grond van de maatregel deed de beroepscommissie geen uitspraak. De moeder was tevreden met de bemiddelende rol van de voorzitter die mee een plan van aanpak opmaakt voor de examens.

We horen het wel vaker. De definitieve uitsluiting zou er maar gekomen zijn aan het einde van een uitgebreid arsenaal maatregelen. Na een onderzoek vinden we vaak geen gegronde reden. Situaties kunnen vaak aangepakt worden door de alternatieven te verbeteren, eerder dan door te kiezen voor een definitieve uitsluiting. Er is inmiddels genoeg kennis en aanbod over hoe scholen dat het best kunnen aanpakken. We verwijzen naar pedagogische begeleidingsdiensten, lerende netwerken, LOP's, NAFT's en Arktos.

Met regels leren omgaan en regels respecteren om volwaardig mee te kunnen in de samenleving, is niet alleen een kwestie van straffen, maar veel meer een leerproces. Nog te vaak wordt er geen tijd en ruimte vrijgemaakt om te werken aan herstel.

Het tuchtverhoor is een belangrijk moment in de tuchtprocedure en een essentieel recht van de verdediging. Soms wordt er helemaal geen tuchtverhoor georganiseerd of wordt het ervaren als een monoloog van de directie. Leerlingen en ouders voelen zich oneerlijk behandeld omdat ze doorgaans wel de feiten erkennen en blij geven van schuldinzicht. Maar ze ervaren dat er nauwelijks of niet geluisterd wordt naar hun verhaal of naar de verzachtende omstandigheden. Dat leidt tot het gevoel en de perceptie dat het allemaal toch niets uitmaakt.

Warme overdracht

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van warme overdracht. Een procedure die gestoeld is op gelijkwaardige participatie van de school, de leerkrachten, de leerling, de ouders en het CLB. De bedoeling is de leerling positief opvolgen en jongeren en leerkrachten handvatten aanreiken om goed te blijven communiceren. Op een fiche kunnen alle partijen beschrijven wat er nodig is om goed te blijven samenwerken.

Bij een warme overdracht lukt het vaak om de leerling aan boord te houden op basis van hernieuwde afspraken en engagementen. Komt het toch tot een definitieve uitsluiting? Dan legt een warme overdracht verbinding met de nieuwe school, waarin de noden van een leerling evenwaardig zijn aan de verwachtingen van de nieuwe school. Dat is in het belang van de leerling.

Opnieuw beginnen

In maart 2018 neemt een moeder opnieuw contact op met de Klachtenlijn. Na de kerstvakantie veranderde Ward, haar zoon van 17, van school na een definitieve uitsluiting. Veel keuze was er niet om zijn studies verder te zetten. Toen adviseerde de Klachtenlijn om in een nieuwe school de mogelijkheid te bespreken om de stageplaats te behouden en ook de GIP mee te nemen. Dat kon niet. Zijn GIP moest Ward helemaal opnieuw beginnen en ook zijn stageplaats kon hij niet behouden omdat de stagementor 35 km te ver weg vond. Ward beet door en hij begon er opnieuw aan.

In zijn nieuwe school voelde Ward zich niet gelukkig. Hij miste zijn vrienden en de school is heel streng. Een voorbeeld zijn de regels over haar. Een kapsel mag niet korter zijn dan 1 cm. Ward had zijn haar afgeschoren en het bleek te kort te zijn. Hij wilde niet doelbewust een regel overtreden, hij laat zijn haar om de paar weken 'broske scheren'. Ward werd daarvoor wel een week preventief geschorst zodat zijn haar genoeg kon groeien.

Ward hield vol omdat hij eind juni zijn getuigschrift van het 6e jaar zal behalen. Op zijn vorige stageplaats gaat hij nog heel regelmatig helpen en er ligt een vast contract voor hem klaar. Hij voelt zich daar gewaardeerd en krijgt er verschillende taken. In zijn huidige school is de stageperiode beperkt tot twee weken. Hij deed al 1,5 week niets anders dan al gekapte bomen naar een aanhangwagen dragen. Hij is afgeknapt op het afstompende werk en is een paar keer vroeger vertrokken zonder toestemming. De stageplaats en de school zijn daar natuurlijk niet over te spreken. De school zegt dat Ward de school in een slecht daglicht plaatst. Zijn moeder probeerde Ward opnieuw te overtuigen om vol te houden en daarover met de school in gesprek te gaan. Zijn GIP is klaar. Volgende week is er een toonmoment voor de ouders. Zijn schoolresul-

taten zijn goed. Maar zowel de school als Ward zijn teleurgesteld. Ward wil niet meer terug en is nu ongewettigd afwezig. Zijn moeder is bang dat Ward zijn school niet afmaakt. Ze informeerde al bij een school met een aanbod voor leren en werken. Die werkt lineair, niet modulair, en bekijkt of ze Ward nu nog kan inschrijven.

De Klachtenlijn bekeek met de moeder pistes in de huidige school: herstel, stage-uren inhalen, begeleiding door school en CLB, combinatie met NAFT. De moeder vroeg ook dat zijn vorige stageplaatsbegeleider met Ward zou spreken om hem toch te motiveren die laatste weken af te werken. Uiteindelijk stapte Ward over naar leren en werken en kon hij daar zijn vroegere stageplaats wel meenemen. Die werkplaats laat zich daarvoor administratief begeleiden door Syntra.

Preventieve schorsing blijft zorgenkind

De Klachtenlijn toonde zich al vaker bezorgd over het overmatig gebruik van de bewarende maatregel preventieve schorsing. Toch blijft bij sommige directies het idee leven dat elke tuchtprocedure automatisch een preventieve schorsing met zich meebrengt. Onzorgvuldig omgaan met preventieve schorsing kan leiden tot onredelijk lange straffen. Leerlingen blijven een preventieve schorsing ervaren als een echte uitsluiting. Onmiddellijk kiezen voor de maximumduur, geen opvang op school en de gegeven leerstof niet opvolgen: het draagt daar allemaal toe bij.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt om alleen preventief te schorsen als er een reëel en onmiddellijk gevaar is, bijvoorbeeld bij geweld of drugs op school, of seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dan is het in het belang van slachtoffer, dader en school om het tuchtonderzoek in alle sereniteit te laten verlopen. En dan is het aanvaardbaar om de leerling voor de duur van het onderzoek niet toe te laten op school.

“

Glasraam gebroken eind juni, schooljaar gestart met schorsing

Op 1 september wordt Pieter naar huis gestuurd met een preventieve schorsing na een incident op 30 juni. Toen hing Pieter samen met vrienden rond in een schoolgebouw dat verbouwd werd. Pieter verwondde zich aan een glasraam. Een ziekenwagen en de politie werden opgeroepen omdat hij hevig bloedde. Nu op 1 september start de nieuwe directeur een tuchtonderzoek en om de kalmte op school te bewaren, wordt Pieter preventief geschorst. Pieter en zijn moeder begrijpen dat niet. Buiten de directie is niemand op school op de hoogte. Medeleerlingen die erbij waren, krijgen geen schorsing. De moeder vindt de sanctie ongepast en buiten proportie. Ze zijn erg geschrokken van de brief waarin hun zoon een gevaar genoemd wordt. Wat nu? Pieter kan niet starten in het 5e jaar.

De Klachtenlijn bereidde samen met de ouders en Pieter het tuchtverhoor voor. De ouders begrijpen wel dat de nieuwe directeur een signaal wil geven, maar betreuren dat hij ze niet eerst uitnodigde om erover te praten. De directeur zegt in zijn brief dat Pieter met een taakstraf allicht het vertrouwen kan terugwinnen van de school. Ze zouden daarmee zeker kunnen leven, maar vragen waarom Pieter dan de eerste twee weken van het nieuwe schooljaar moet thuisblijven en onmiddellijk achterstand oploopt. Ze zijn ook bezorgd dat Pieter nodeloos gestigmatiseerd en gecriminaliseerd wordt. En dat bij de start van de 3e graad waar de leerkrachten hem nog niet kennen. We vonden dat hier geen reëel en daadwerkelijk gevaar was en dat de directeur daarom oneigenlijk gebruikmaakt van de preventieve schorsing. De tuchtprocedure leidde tot een taakstraf. Pieter moest drie woensdagnamiddagen de onderhoudsman helpen op het schoolterrein.

”

Uitsluitingen op het einde van het schooljaar

Leerlingen die definitief uitgesloten worden op het einde van het schooljaar, hebben het recht om tot dan effectief de lessen bij te wonen. De regels zijn daar duidelijk over. Na een uitsluiting op het einde van het schooljaar moet de leerling toch nog kunnen meedoen aan de examens of proeven van dat schooljaar om zo zijn slaagkansen te vrijwaren. Sommige scholen blijven dat zien als een gunst. De Klachtenlijn krijgt klachten over leerlingen die de laatste weken – zelfs tot twee maanden – toch geen lessen meer mogen bijwonen. Ze zitten in afzondering en zijn bijna volledig aangewezen op zelfstudie. De feiten waarvoor een leerling verwijderd wordt, zijn doorgaans ook niet van die aard dat de leerling een reëel gevaar is.

“

Zelfstudie en examens op de gang?

De 13-jarige Abdel zit in het eerste jaar secundair. Half mei werd hij preventief geschorst en definitief uitgesloten vanaf 31 augustus omdat hij te druk is. Sinds 1 juni heeft hij opnieuw toegang tot de school, maar sindsdien zit hij op een bankje in de gang aan het secretariaat. Daar passeert veel volk. Zijn moeder belt naar de Klachtenlijn omdat Abdel een hele week herhalingslessen mist. Begin deze week kwam zijn klastitularis langs met enkele taken. Vragen moest hij stellen via Smartschool, maar daarop kreeg hij nog geen antwoord. Ook in de speeltijd moet hij in de gang blijven. Zijn moeder vraagt of dat allemaal wel kan. Ze is bang dat Abdel zijn examens in de gang zal moeten maken.

De melding kwam laat binnen waardoor bemiddeling voor de herhalingslessen niet meer kon. De Klachtenlijn bemiddelde wel zodat Abdel zijn examens in een apart lokaal kon maken. De directeur zou ook zorgen dat de leerkrachten Abdels vragen beantwoorden. We lieten de directeur weten dat we ons zorgen maakten over het uitsluiten van lessen en speeltijden.

”

Maak de Commissie Leerlingenrechten bevoegd voor definitieve uitsluitingen

Het boezemt leerlingen en ouders weinig vertrouwen in dat het schoolbestuur de beroepscommissie samenstelt. Dat er in de beroepscommissie naast interne ook externe leden zetelen, was een voorzichtige stap vooruit. Maar mensen die nu of vroeger rechtstreeks of zijdelings verbonden zijn of waren met de uitsluitende school of het schoolbestuur, beschouwen we niet als 'externe' leden.

Het Kinderrechtencommissariaat blijft vaststellen dat beroepscommissies definitieve uitsluitingen bevestigen, zelfs als ze niet stroken met de decretale en reglementaire onderwijsbepalingen en met het schoolreglement. De drempel naar de Raad van State is voor ouders veel te hoog.

Daarom vraagt het Kinderrechtencommissariaat de bevoegdheid van de Commissie Leerlingenrechten uit te breiden zodat die Commissie in beroep bevestigde definitieve uitsluitingen kan toetsen aan de onderwijsregelgeving. Dat zal scholen stimuleren om de formele procedures beter te volgen. En de kans verhogen dat fouten in de interne beroepsprocedure rechtgezet worden. Goed voor de rechtsbescherming van leerlingen. Hopelijk gaan scholen dan ook het proportionaliteitsbeginsel meer serieus nemen en leerlingen minder snel definitief uitsluiten.

We vragen ook permanente monitoring van bewarende en tuchtmaatregelen. De onderwijsinspectie is de meest geschikte instantie om die taak op te nemen en door te lichten.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten* 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

6. Recht op en in vrije tijd

6.1.

Sport in beweging

Interne klachtenprocedures laten rechten werken

De meeste meldingen over georganiseerde vrijetijdsactiviteiten gaan over sportclubs. We krijgen vragen en klachten over trainers, clubcontracten en uitsluitingen uit clubs.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert het probleem uit te praten met de trainer en de jeugdcoördinator van de club. We reiken kapstokken aan op basis van de gedrags- en ethische codes van de federaties en de clubs en op basis van de Panathlonverklaring over ethiek in de jeugdsport. We informeren over interne klachtenprocedures. Als dat nodig is, brengen we federatie en gezin met elkaar in contact en volgen we op. Zo bewaakt en versterkt het Kinderrechtencommissariaat mee het recht op vrije tijd.

Om de relatie met ouders en kinderen te herstellen, is het belangrijk klachten snel en correct af te handelen. Dat stelden we verschillende keren vast bij clubs en federaties. Andere clubs en federaties staan voor de opdracht hun leden beter te informeren over hun reglementen en interne klachtenprocedures. Het Kinderrechtencommissariaat vraagt die informatie ook te presenteren op maat van kinderen en jongeren zodat ook zij weten waar ze terecht kunnen met hun vragen of klachten.

Interne klachtenprocedure

Een moeder meldt dat haar dochter van 11 het moeilijk had met sancties die trainers oplegden op turnkamp. Het ging vooral om lichamelijke straffen. Bij elk klein incidentje moesten de deelnemers ‘pompen’. Van tien tot tachtig push-ups, afhankelijk van de begeleider of het incidentje. Ondertussen keken alle andere deelnemers toe. Haar dochter en andere kinderen vonden dat vernederend en waren de hele tijd bang voor straf. De moeder beseft dat niet alle kinderen er een probleem mee hadden. Maar voor haar dochter was het turnplezier weg. De moeder sprak erover

met de verantwoordelijke van het turnkamp, maar dat bleef zonder gevolg. Daarom mailde ze haar klacht naar de Gymnastiekfederatie. Die zou de situatie voorleggen aan haar ethische commissie, maar de moeder hoorde niets meer.

De Klachtenlijn adviseerde de moeder eerst zelf nog eens te polsen naar de stand van zaken. De Gymnastiekfederatie gaf uitleg over haar bevoegdheden en de stappen die ze gezet had. De federatie praatte met de clubvoorzitter, en het clubbestuur besliste dat die ‘strafmaatregelen’ uit den boze zijn en dat het op de volgende turnkampen niet meer zou gebeuren. De club zal ook de gedrags- en ethische code voor trainers integreren in haar werking en laten ondertekenen door haar trainers. De moeder liet weten tevreden te zijn na de nieuwe toelichting door de Gymnastiekfederatie.

Snelle oplossing voor voetballertje

Een opvoeder mailt ons voor een achtjarige jongen bij hem in de voorziening. De jongen heeft geen wettelijke verblijfspapieren en raakt niet aangesloten bij de voetbalbond. De opvoeder vraagt of het Kinderrechtencommissariaat dit probleem kent en of we oplossingen kunnen aanreiken.

De Klachtenlijn informeerde over wat we al samen met andere organisaties rond dit thema gedaan hadden. We brachten de opvoeder in contact met de juiste persoon bij de voetbalbond. Dezelfde dag was er een concrete oplossing.

Belang van het kind staat niet altijd voorop

Lukt bemiddelen in de sportfederatie zelf niet meer? Dan proberen we zelf te bemiddelen. Dat is niet gemakkelijk. Zeker als het conflict tussen ouders en sportclub al lang aansleept of escaleerde. Het belang van het kind verdwijnt dan nog te vaak naar de achtergrond, terwijl het belang van de club of van de vrijwilligers doorweegt. Het kind wordt dan bijvoorbeeld gemakshalve uit de ploeg gezet, terwijl er toch nog andere opties

zijn. Een ethisch, positief en veilig klimaat in een sportclub zorgt net voor evenwicht tussen de verschillende belangen en laat iedereen tot zijn recht komen.

Buitenspel

De papa van de 14-jarige Kobe schrijft in oktober 2017 dat zijn zoon na de training een puberruzie uitvocht met zijn ploegmaat Thieu. Ondertussen legden Kobe en Thieu het bij, maar toch vond de voetbalclub het nodig om de twee voetballers uit de club te zetten. Ook Mathis, de jongere broer van Kobe, is niet langer welkom bij de club. De ouders bezorgen ons hun brief aan de club en hun reacties. Ze vinden de straf buiten proportie en betreuren dat de club ze niet eens gehoord heeft. Kobe en Mathis kunnen voorlopig niet terecht bij een andere club die voor de ouders ook praktisch haalbaar is.

De Klachtenlijn las het perspectief van de ouders en de club en stelde vragen over hoe de club tot de uitsluiting van de twee kinderen gekomen was. We brachten het gezin in contact met het meldpunt van Voetbal Vlaanderen dat een bemiddeling startte. Voetbal Vlaanderen liet weten dat Mathis al snel opnieuw kon trainen en meespelen. Kobe kon wel trainen, maar voorlopig niet meespelen in de competitie. Er zou een nieuw bemiddelingsgesprek volgen.

In februari 2018 heropende de Klachtenlijn het dossier. De club had de ouders eenzijdig 'afspraken' voorgelegd waaruit bleek dat ze de kinderen zou gedogen tot het einde van het seizoen, maar dat Kobe zeker niet meer zou mogen meespelen in wedstrijden. De ouders overwogen juridische stappen. Een kind uitsluiten van wedstrijden is niet in overeenstemming met de visie en het beleid van de voetbalbond, en druist ook in tegen het kinderrechtenspectief waarin een menswaardige behandeling van het kind centraal staat.

De Klachtenlijn sprak met de ouders, met Kobe, met de jeugdcoördinator en met de jeugdvoorzitter. Bij de club hoorden we verschillende vragen: Hoe kunnen we correct omgaan met pestsituaties tussen spelers, ook online? Hoe begeleiden we jonge sporters met extra ondersteuningsbehoeften zoals kinderen met ASS? Hoe werken we goed

samen met ouders en hoe moeten we omgaan met spanningen tussen club en ouders? We verwezen naar het ondersteuningsaanbod van de federatie Voetbal Vlaanderen en van het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport vzw (ICES). Voor Kobe vroegen we een waardig afscheid mogelijk te maken door hem opnieuw speelkansen te geven. Hij was nog altijd lid, mocht wel trainen, maar niet spelen. Uiteindelijk ging het bestuur akkoord, maar haakten de ouders af. Ze startten een juridische procedure tegen de club. In voetbalseizoen 2017-2018 speelde Kobe één wedstrijd mee.

'Al genoeg overlegd'

In 2016-2017 bemiddelden we tussen Pieter en zijn ouders, de ponyclub en de federatie. Dat leidde in de zomer van 2017 tot afspraken over bereikbaarheid van trainingen en wedstrijden, recht op ouderlijk toezicht, ondersteuning, training en coaching, inspraak en participatie van leden. We planden een evaluatie op het einde van het seizoen.

In oktober 2017 bracht de federatievoorzitter alle partijen rond de tafel. Ook het Kinderrechtencommissariaat schoof mee aan. Eerst luisterden we naar Pieter. Hij vond het vooral erg dat de coach al maanden niet meer met hem sprak. De coach hield het bij puur sporttechnische instructies. Ook bestuursleden spraken niet met hem. Gelukkig deden de andere jongeren wel normaal tegen hem. Hij vond ook dat de straf voor zijn vader, die bij trainingen buiten het domein moest blijven, nu lang genoeg geduurd had. In het evaluatiegesprek erkende het clubbestuur dat de afspraken goed nageleefd waren, dat ze zinvol waren om rust te brengen maar dat de goede relaties niet hersteld waren. Het Kinderrechtencommissariaat vroeg om de afspraken te herbekijken om in het nieuwe seizoen wel herstel mogelijk te maken. Er werden in de bijeenkomst al concrete voorstellen bedacht. In november 2017 liet het clubbestuur zonder motivering weten dat 'in het belang van de werking van de club de heraanluiting van Pieter als clublid niet opportuun is'. Het Kinderrechtencommissariaat probeerde de federatie nog te motiveren om te bemiddelen, maar de voorzitter vond dat er al genoeg overlegd was, dat de spanningen ble-

ven, en dat samenwerken dus niet meer kon. Uiteindelijk moest Pieter voor zijn laatste jaar in de ponynsport uitwijken naar een andere club.

Nultolerantie voor geweld en seksuele intimidatie in de sport

Commissie grensoverschrijdend gedrag in de sport

Op 27 juni 2017 richtte het Vlaams Parlement een bijzondere commissie op over grensoverschrijdend gedrag in de sport. De commissieleden moeten seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport onder de loep nemen. De Commissie organiseerde ook hoorzittingen. Op 8 november 2017 werd de kinderrechtencommissaris uitgenodigd op zo'n hoorzitting.

We signaleerden dat er in de sport heel wat kaders zijn om seksueel en ander geweld tegen kinderen en jongeren aan te pakken: het dertiende algemeen commentaar van het VN-Kinderrechtencomité over geweld tegen kinderen (2011), de Panathlonverklaring over ethiek in de jeugdsport, het decreet ethisch sporten en het Raamwerk lichamelijke en seksuele integriteit en beleid in de sport. Vlaanderen zette ook heel wat stappen, zoals de oprichting van het Internationaal Centrum Ethiek in de Sport (2012), het Meldpunt 1712 en de ondersteuning van het Europese VOICE-project. Toch merken we dat seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport nog vaak voorkomt. Er is nog veel schroom en angst bij jonge sporters om seksueel grensoverschrijdend gedrag te melden. En bij sportclubs is er te weinig *sense of urgency* om met het thema aan de slag te gaan.

Het Kinderrechtencommissariaat formuleerde een dubbel advies:

- Bescherm beter de fysieke, psychische en seksuele integriteit van kinderen en jongeren.
 - Het is belangrijk dat kinderen en jongeren duidelijk zicht hebben op wat kan en niet kan. Handige werkvormen om grenzen aan

te geven, zijn die van De dokter Bea show of het Vlaggensysteem van Sensoa.

- Het is belangrijk dat kinderen en jongeren op tijd aan de alarmbel kunnen trekken, bijvoorbeeld bij een aanspreekpunt integriteit in elke sportclub of door jongeren vertrouwd te maken met Meldpunt 1712.
- Er is bijzondere aandacht nodig voor extra kwetsbare kinderen en jongeren: jonge sporters, topsporters, kinderen met beperking, LGBT-sporters en sporters met een migratieachtergrond.
- Installeer in de sportclubs een cultuur van nultolerantie voor geweld en seksuele intimidatie.
 - Verplicht alle begeleiders in de sport om een vorming te volgen over het Vlaggensysteem.
 - Verplicht in elke sportclub een set minimummaatregelen in verband met privacy, risicoanalyse, aanspreekpunt integriteit en een heldere klachtenprocedure.
 - Communiceer duidelijk met kinderen en hun ouders over het beleid van de sportclub: meer praten, minder taboe.
 - Zorg voor een verplichte meldprocedure bij incidenten: via de federaties tot bij ICES.
 - Monitor uitdrukkelijker plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- ▶ Livestream van de hoorzitting: <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/youtube/hoorzitting-met-kinderrechtencommissaris-over-grensoverschrijdend-gedrag-de-sport-12-oktober>
- ▶ Verslag van de hoorzitting: <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1342890>
- ▶ Presentatie van het Kinderrechtencommissariaat: <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1341934>

6.2.

Media

Vanaf 13 jaar zonder ouderlijke toestemming actief op sociale media

In 2016 keurde het Europees Parlement de fameuze GDPR goed, de nieuwe EU-verordening over privacy of in officieel Nederlands de Algemene Verordening Gegevensbescherming. Die

bepaalt dat jongeren tot 16 jaar de toestemming van hun ouders nodig hebben om toegang te krijgen tot 'diensten van de informatiemaatschappij' zoals sociale media. In 2016 adviseerde het Kinderrechtencommissariaat België om die leeftijdsgrens te verlagen tot 13 jaar. Dat kan perfect volgens de verordening. Jongeren vanaf 13 jaar kunnen dan zonder formele ouderlijke toestemming actief zijn op sociale media.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Toepassing EU-verordening privacy in België: participatie aan sociale media vanaf 13 jaar*, 2015-2016/9, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/toepassing-eu-verordening-privacy-belgi%C3%AB-participatie-aan-sociale-media-vanaf-13-jaar>

Het advies van het Kinderrechtencommissariaat vond zijn weg naar een resolutie van het Vlaams Parlement.

- ▶ Resolutie betreffende de toegang tot en het gebruik van diensten van de informatiemaatschappij door jongeren. Aangenomen op 19 oktober 2016, <http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g811-4.pdf>

Na consultatie van de gemeenschappen, besliste de federale regering om de leeftijdsgrens te verlagen naar 13 jaar.

- ▶ Wet 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens, *BS* 5 september 2018

De toelichting bij het wetsontwerp verwijst naar de resolutie van het Vlaams Parlement en het advies van het Kinderrechtencommissariaat. Het Kinderrechtencommissariaat juicht toe dat België kiest voor een meer realistische leeftijdsgrens. Dat biedt de beste kansen op participatie en op bescherming van jongeren.

De vraag hoe rekbaar het kind is in het gebruik van nieuwe media, is daarmee nog niet helemaal van de baan. Het Kinderrechtencommissariaat kreeg verschillende vragen over jongere kinderen en sociale media.

Mediawijsheid en leeftijdsgrenzen in de kinderwerking

Een student sociaal-cultureel werk doet stage bij een kinderwerking met maatschappelijk kwetsbare kinderen. Veel kinderen van 9 tot 12 jaar hebben er een profiel op Facebook, terwijl dat volgens de gebruiksvoorwaarden eigenlijk pas mag vanaf 13 jaar. Sommigen stellen ook risicovol gedrag. Met zijn stageproject onderzoekt hij hoe de werking de kinderen beter kan ondersteunen. Maar hij zit verveeld met de leeftijdsgrens. Kinderen onder 13 mogen eigenlijk geen profiel hebben op Facebook. Als de werking ze daarin ondersteunt, lijkt het alsof ze die overtreding goedkeuren of zelfs promoten. Als de werking ze niet ondersteunt, negeren ze de realiteit en lopen sommige kinderen risico's. Kunnen jullie advies geven? Is het misschien een oplossing om de toestemming van de ouders te vragen?

Het Kinderrechtencommissariaat stelde een pragmatische aanpak voor, die tegelijk de kinderen ondersteunt om mediawijzer te worden en ze informeert dat het eigenlijk niet mag. Want een strikte aanpak die de realiteit ontkent, verhoogt de risico's. De jeugdwerking kan ook alternatieve platformen promoten die wel aangepast zijn aan jongere kinderen. De toestemming van ouders kan de gebruiksvoorwaarden van een mediaplatform niet overrulen. De jeugdwerking moedigt de kinderen beter aan om met hun ouders te praten over die platformen, om hun toestemming te vragen en afspraken te maken. Verder verwezen we door naar mediawijs.be, het Kenniscentrum Mediawijsheid, dat heel wat informatie en praktische tools bundelt.

Leeftijdscriteria op onlineplatformen zijn gemakkelijk te omzeilen en providers doen weinig moeite om dat te veranderen. Dat maakt de leeftijd van een kind 'rekbaar', niet alleen bij jonge kinderen maar ook bij de overgang naar de meerderjarigheid.

Gezelschap of escorte?

Een psychiater signaleert ons de website 'Seeking-arrangement'. Een patiënte van 17 jaar had hem

verteld dat ze zich daarop ingeschreven had. De website stelt jonge mooie meisjes voor aan oudere, rijke mannen. Ze zeggen uitdrukkelijk dat ze geen escortdienst zijn en dat seks niet de bedoeling is. Alleen meerderjarigen mogen zich inschrijven. Het meisje had gelogen over haar leeftijd. Wie is verantwoordelijk? Moet de persoon die een afspraak regelt haar leeftijd checken? Wat als er toch seksuele handelingen gebeuren?

Het Kinderrechtencommissariaat zei dat het meisje zich in geen geval had mogen inschrijven omdat het duidelijk was dat ze niet voldeed aan de leeftijdsvoorwaarde. De verantwoordelijkheid om de leeftijd na te gaan ligt bij de aanbieder van de dienst. De administratieve zetel van de website is in het buitenland. We vroegen of ze de leeftijd controleren, en dat doen ze dus niet. Ze vonden de vermelding van de minimumleeftijd van 18 jaar in de gebruiksvoorwaarden al genoeg. Als mensen weet hebben van minderjarige leden, kunnen ze die wel melden. Dan verwijderen ze het profiel.

”

Hoe lang kan het duren?

Op het internet kunnen jongeren hun vrijheid van meningsuiting uitoefenen. Maar het internet is geen vrijplaats waar je alles kwijt kunt: regels rond smaad, laster en privacy gelden ook online.

Het is belangrijk te blijven inzetten op mediawijsheid en bescherming van de privacy. Tegelijk moeten alle aanbieders van media meer rekening houden met kinderrechten en met toegankelijke klachtenprocedures.

Bij sommige apps is het niet duidelijk hoe je iets kunt rapporteren. We zien jongeren en hun ouders worstelen met kwetsende inhoud, valse profielen of gehackte accounts. Als ze aankloppen bij het Kinderrechtencommissariaat, proberen we ze zo goed mogelijk te adviseren en gericht door te verwijzen naar de Privacycommissie, Child Focus of de politie.

Sociale media leven van liken en delen. Door hun algoritme tonen sociale media een post met veel interacties vaker aan volgers dan een post met weinig interacties. De berichten krijgen meer

bereik. Mensen voelen zich meestal gewaardeerd door al die likes, en zijn daardoor meer geneigd om foto's en verhalen te delen. Dat geldt ook voor verhalen en beelden die mensen uit verontwaardiging delen. En ook die verhalen doen ons de vraag stellen hoe rekbaar het kind is? Klassieke gezinsfoto's die bedoeld zijn voor de eigen familie en vriendenkring kunnen door de context waarin anderen ze delen ineens wel kwetsen. Als de traditionele media die beelden oppikken, bereiken die foto's ineens véél meer mensen.

“

Onschuldige gezinsfoto op grote schaal gedeeld

Een bezorgde burger meldt ons dat een politieke partij denigrerend commentaar geeft bij een onschuldige gezinsfoto met Sinterklaas. Andere mensen deelden het bericht én de foto om het commentaar van de partij aan te klagen. Klassieke media pikken de discussie op. En opnieuw gaan lezers de artikelen van de nieuwssites delen.

De Klachtenlijn drong er bij de media op aan om het gezin op de foto onherkenbaar te maken. Sommige media gingen daarop in. Andere hadden het spontaan al gedaan. Nog andere deden het pas nadat het parket een onderzoek opende na een klacht van de vrouw op de foto.

”

Het moeilijke evenwicht tussen onrecht aanklagen en de kwetsbaarheid beschermen van slachtoffers en ouders, zien we ook regelmatig bij pesten. Slachtoffers en ouders ondervinden hoe moeilijk het is om pestfilmpjes te laten verwijderen. Soms vragen ze zelf om de beelden te laten staan om de ouders aan te klagen. Er zijn geen kant-en-klare antwoorden. Wel blijft het een opdracht bewust na te denken voordat berichten gedeeld worden.

6.3.

Mobiliteit

Mobiliteit is van groot belang in het leven van kinderen en jongeren. Ze gaan naar school, naar hun ene of andere thuis, naar de sportclub of jeugdvereniging, naar formele en informele speelruimtes. Meer dan volwassenen verplaatsen ze zich als voetganger, fietser of met trein, tram of bus. Als zwakke weggebruikers zijn ze kwetsbaarder. Tegelijk zijn ze een belangrijke doelgroep voor duurzame mobiliteit.

Openbaar vervoer en verkeersveiligheid: het kind als referentie

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt in zijn Vlaams memorandum om in het mobiliteitsbeleid de kindnorm te hanteren. Dat betekent: uitgaan van het kind als het gaat over modale weggebruikers of gebruikers van trein, tram of bus.

Verkeersveiligheid moet afgestemd zijn op jonge weggebruikers: er is aangepaste verkeersinfrastructuur nodig, zoals genoeg en veilige fiets- en voetpaden, conflictvrije en leesbare kruispunten en veilige schoolomgevingen.

Onveilige schoolomgeving

Een moeder is bezorgd over de verkeersveiligheid rond de school van haar kinderen. Er is geen fietspad, geen verkeerslicht en er passeren veel zware vrachtwagens. Het oudercomité klaagt daar al langer over. De schepen zegt dat het wachten is op de plannen voor een volledige heraanleg.

Het Kinderrechtencommissariaat bevestigde dat de lokale overheid bevoegd is.

Ook in het openbaar vervoer is prioritaire aandacht voor kinderen en jongeren nodig. Een *modal shift* kan pas slagen als hij rekening houdt met de vervoersnoden en -mogelijkheden van kinderen en jongeren. Toegankelijkheid in al zijn facetten moet bewaakt worden: kwaliteit en bruikbaarheid, betaalbaarheid, bekendheid en begrijpbaarheid, beschikbaarheid, bereikbaarheid en betrouwbaarheid. Ook drempels in verband met armoede of handicap moeten verdwijnen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten

7. Rechten op en in het gezin

7.1.

Geen rek op toegang tot afstammingsinformatie

Uit het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat blijkt hoe belangrijk het is te weten van wie je afstamt. De vraag duikt op bij kinderen, jongeren en jongvolwassenen van wie de moeder anoniem bevallen is in Frankrijk, bij geadopteerden, bij donorkinderen, en bij jongeren van wie de moeder niet wil zeggen wie de biologische vader is.

Die kinderen, jongeren en jongvolwassenen leven met een sociale en een biologische realiteit. Ook al vinden ze het sociale aspect heel belangrijk, toch is informatie over hun biologische realiteit ook cruciaal.

Adoptiekind op zoek naar ‘echte’ biologische moeder

De grond zakte gisteren weg onder mijn voeten toen ik het nieuws hoorde van frauduleuze adoptiepraktijken in Sri Lanka. Vier jaar geleden ontmoette ik via een tussenpersoon de vrouw die zagezegd mijn biologische moeder zou zijn. Nu blijkt dat zij helemaal niet mijn biologische moeder is. Opnieuw gaan zoeken, opnieuw alle emoties ondergaan, opnieuw een moeilijke reis ondernemen. Ik weet niet hoe ik eraan moet beginnen en wie ik nog kan vertrouwen.

Wie is mijn biologische vader?

Een jongen van 9 is op zoek naar zijn biologische vader. Zijn biologische moeder wil niet zeggen om wie het gaat. Ze wil er niet over praten door de trauma's die ze eraan overhield. Hij weet niet wat hij kan doen om zijn biologische vader te vinden.

Ook wensouders denken meer en meer na over de rechtspositie van kinderen, wat een positieve evolutie is.

Moeder spoort afstammingsinformatie op voor donorkind

Een moeder van een donorkind neemt contact met ons op. Ze wil heel graag iets doen om de Belgische wet te veranderen die donoranonimiteit vooropstelt. Ze vindt het een fundamenteel recht van haar zoon om de identiteit van zijn biologische vader te kennen. Ze vraagt ook of wij haar kunnen helpen om de vader van haar kind op te sporen.

In het VN-Kinderrechtenverdrag staan verschillende bepalingen over het recht van elk kind om zijn afstamming te kennen. Centraal staat artikel 7 dat elk kind recht geeft op een naam, een nationaliteit en het recht om zijn of haar ouders te kennen en voor zover dat kan door die ouders verzorgd te worden. Dat wordt ondersteund door het recht van het kind om zijn of haar identiteit te behouden (art. 8), het recht om informatie te zoeken en te krijgen (art. 13) en het recht op eerbied voor het privé- en gezinsleven van het kind (art. 16).

Tijd om donoranonimiteit te vervangen door recht op trapsgewijze toegang tot afstammingsinformatie

Het Kinderrechtencommissariaat beklemtoont het recht van het kind om toegang te krijgen tot identificerende en niet-identificerende gegevens van de biologische ouders. Dat betekent dat het kind het recht heeft om zijn ouder te kennen als het verwekt is met donormateriaal.

We staan helemaal achter de Europese trend om donoranonimiteit op te heffen. En dus om in de wet van 6 juli 2007 over medisch begeleide voortplanting en de bestemming van overtallige embryo's en gameten (kortweg MBV-wet) de donoranonimiteit te vervangen door het recht van het kind op trapsgewijze toegang tot afstammingsinformatie.

Donorkinderen die verwekt zijn na de opheffing van donoranonimiteit, zouden stapsgewijs toe-

gang krijgen tot beschikbare informatie over hun donor. Vanaf 12 jaar hebben ze recht op fysieke en sociale gegevens over hun donor. Vanaf 16 jaar kunnen ze in contact komen met de donor en eventuele halfbroers en -zussen. Voor donorkinderen die verwekt zijn vóór de wetswijziging, zou de anonimiteit blijven. Wel kunnen donoren vrijwillig hun anonimiteit opheffen en zich inschrijven in een register of aanmelden voor een DNA-databank. Donorkinderen krijgen die mogelijkheid ook. Als er een match volgt, krijgen die kinderen hetzelfde recht op toegang tot informatie als donorkinderen die verwekt zijn na de opheffing van donoranonimiteit.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Alles in het teken van recht op afstammingsinformatie*, 2014-2015/16, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/alles-het-teken-van-recht-op-afstammingsinformatie>

Werk maken van een Wet Discreet Bevalen

Ook een wet die discrete bevalling mogelijk maakt, helpt om het recht van kinderen op informatie over afstamming te realiseren. Als vandaag in België iemand ongewenst zwanger is en dat graag geheim houdt, is het wettelijk niet mogelijk anoniem te blijven bij de bevalling. De Belgische wet verplicht om in de geboorteakte van een kind de naam van de moeder te vermelden. Voor sommige vrouwen is dat een probleem. Vrouwen die hun moederschap liever geheim houden, trekken daarom vaak naar Frankrijk waar anoniem bevalen wel kan. Dan registreert niemand hun moederschap.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit al jaren voor een wet die discreet bevalen in België mogelijk maakt. Door een discrete bevalling krijgt het kind de kans om zijn roots te achterhalen. Concreet kan een vrouw beslissen om haar identiteit niet in de geboorteakte te laten opnemen,

maar moet ze wel gegevens over zichzelf doorgeven aan een Dienst voor Discrete Bevallingen. Als het kind 12 jaar is, kan het de fysieke en sociale gegevens van de geboortemoeder opvragen bij die dienst. De moeder wordt daarvan op de hoogte gebracht. Vanaf 16 jaar kan de jongere identificerende gegevens opvragen. De moeder wordt opnieuw op de hoogte gebracht en kan bezwaar aantekenen tegen de vrijgave van die gegevens. Dan kan een bemiddelaar van de dienst proberen toenadering te bevorderen tussen de twee partijen, zoals bij anonieme bevallingen in Frankrijk.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum regionale, federale en Europese verkiezingen van 26 mei 2019, *Kinderen als medeburgers: zet in op kinderrechten*, 2017-2018/13, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Discreet bevalen*, 2012-2013/4, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/2012_2013_4_advies_discreet_bevallen_0.pdf

7.2.

Hervormd Decreet Interlandelijke Adoptie: versterkt kinderrechtenperspectief nodig

Adoptie is een van de meest complexe beschermingsmaatregelen, en bij interlandelijke adoptie wordt het zelfs nog ingewikkelder. Er zijn veel verantwoordelijken bij betrokken, en die moeten rekening houden met veel factoren. De risico's van interlandelijke adoptie blijken uit de problemen met verschillende adoptiekanalen. Die doen vragen rijzen over de regelgeving. De conceptnota voor een nieuwe regelgeving over interlandelijke adoptie gaf in 2015 het startschot. In maart en april 2016 organiseerde het Vlaams Parlement daar hoorzittingen over. Ook de kinderrechtencommissaris stelde daar zijn advies voor. Daarna kwam de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van het Vlaams Parlement nog een paar keer samen over dit thema. Het sluitstuk was de goedkeuring van het

decreet en de resolutie over interlandelijke adoptie in maart 2018.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies naar een versterkt kinderrechtenspectief bij interlandelijke adoptie*, 2015-2016/5, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/2015_2016_05_advies_naar_een_versterkt_kinderrechtenperspectief_bij_interlandelijke_adoptie_0.pdf
- ▶ Voorstel van decreet houdende wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1359600>
- ▶ Voorstel van resolutie betreffende interlandelijke adoptie, <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1362749>
- ▶ Decreet houdende wijziging van het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, *BS* 5 april 2018

Het decreet en de resolutie reiken goede ideeën en voorstellen aan om aan de slag te gaan met verschillende actuele bezorgdheden:

- Vanaf 12 jaar heeft de geadopteerde recht op inzage in zijn adoptiedossier. Voor interlandelijke adoptie kan de geadopteerde zijn verzoek voortaan richten aan zowel het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) als aan de adoptiedienst.
- Er komt psychologische bijstand van adoptanten in elke fase van het adoptieproces.
- Er komt meer eenvormigheid bij wachtlijsten en kanalen met behoud van anciënniteit.
- Er komt een raadgevend comité bij het VCA dat ethische overwegingen kan uiten over algemene vragen over interlandelijke adoptie: tot welke leeftijd kan een kind geadopteerd worden? Wat met kinderen met speciale zorgnoden?
- Er komt een betere onderlinge afstemming tussen Vlaams en federaal niveau bij de procedures voor interlandelijke adoptie.
- Er komen meer garanties voor transparantie van wat kandidaat-adoptanten betalen voor projectsteun.
- Er komt meer controle op contactpersonen in het land van herkomst door de ambassades en de FOD Buitenlandse Zaken.
- Er komt een internationaal fonds dat het geld voor projectsteun verzamelt en verdeelt.

- Het zorgverlof voor adoptieouders wordt geleidelijk aan verlengd. Uiterlijk tegen 2027 hebben de adoptieouders recht op 17 weken, net als de natuurlijke ouders.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt wel dat het decreet en de resolutie vooral focussen op de diensten en de adoptanten. Aandacht voor het perspectief van het adoptiekind komt onvoldoende naar boven. Toch zijn er heel wat elementen die vanuit kinderrechtenspectief cruciaal zijn om van interlandelijke adoptie een sterker verhaal te maken:

- Het belang van het kind moet een doorslaggevend criterium zijn in het hele adoptietraject.
- Het adoptiekind kan nu ook zijn adoptiedossier inkijken bij de adoptiedienst. Vroeger kon dat alleen bij het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA). Dat is vreemd want geadopteerden vragen om adoptiedossiers te verzamelen op één centraal punt (het VCA) en bij adoptiediensten. Ze blijken adoptiediensten niet altijd te vertrouwen omdat die zelf te veel betrokken partij zijn.
- Rootsreizen verdienen betere opvolging en financiering. Door het gebrek aan tussenkomst of opvolging, gingen geadopteerden zich verenigen in belangengroepen die elkaar ondersteunen in hun zoektocht en zo informatie moeten achterhalen over hun roots of zelf ouders van oorsprong kunnen opsporen. Het is jammer dat de overheid daar niet altijd in slaagt. Daarnaast is het erg jammer dat adoptiediensten tarieven aanrekenen aan geadopteerden die hun biologische ouders zoeken. Het is begrijpelijk dat de contactpersoon een vergoeding vraagt voor het geleverde werk. Alleen is het de vraag of geadopteerden die vergoeding zelf moeten betalen. Het zijn de adoptiediensten die bij adoptie zoveel mogelijk informatie moeten verzamelen over de achtergrond van de geadopteerde. Dan hoeft de geadopteerde zich later niet te beroepen op de adoptiedienst voor meer informatie.
- Niet alleen adoptieouders maar ook geadopteerden moeten versterkt uit het verhaal komen. Door nazorg aan te passen aan de individuele situatie van het kind. Bij interlandelijke adoptiediensten duurt de nazorg maar tot de vroege kleuterjaren. Bij de binnenlands geadopteerden loopt de nazorg tot 12 jaar. Het lijkt ons aangewezen dat er pas op een latere leeftijd een laatste huisbezoek komt. Vooral om

de geadopteerden te informeren over de verschillende organisaties waar ze terecht kunnen voor al wat te maken heeft met adoptie.

- Het raadgevend comité van het VCA moet niet alleen reflecteren over ethische kwesties, maar ook werk maken van een beleid dat afgestemd is op adoptiekinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften: oudere kinderen, kinderen van wie de biologische ouders nog leven, kinderen met ontwikkelingsachterstand of lichamelijke problemen, kinderen met een zware voorgeschiedenis, broers en zussen.
- Wat met de participatie van kinderen bij adoptie?

7.3.

Ouderschap en kinderrechten

Opvoeden gaat niet vanzelf

Groeiende bekwaamheden van kinderen

Er zijn evenveel manieren van opvoeden als er ouders en kinderen zijn. En wat je als ouder doet voor je kleuter werkt niet meer als die kleuter tiener of puber wordt. Naarmate het kind opgroeit, moet je opvoedingsprincipes over inspraak, privacy, begeleiding, straf en verantwoordelijkheid voortdurend bijsturen. Ouderschap en opvoeding moeten meegroeien met de groeiende bekwaamheden van de kinderen. Heel wat ouders en kinderen worstelen daarmee. Dat het af en toe botst, is niet verwonderlijk. En niet te vermijden.

Opvoeden kan ook niet zonder een vorm van leiding of autoriteit. Al moet die leiding er wel altijd zijn om kinderen te beschermen. Anderzijds groeit met de leeftijd ook de capaciteit van kinderen om hun rechten zelf uit te oefenen en dus ook inspraak te krijgen in de opvoeding. Alles samen levert dat in de opvoeding nogal wat spanningsvelden op.

Hoe verhouden rechten van kinderen zich tot ouderlijk gezag?

Ouders en kinderen verwachten dat het kinderrechtenverdrag antwoordt op hun opvoedingsvragen of duidelijkheid brengt bij een conflict. Ouders zoeken in het verdrag kapstokken om hun beslissingen te onderbouwen. Kinderen en jongeren zoeken houvast om beslissingen van hun ouders in vraag te stellen of bespreekbaar te maken. Ouders en kinderen zoeken naar antwoorden op de vraag vanaf wanneer het ouderlijk gezag de rechten van kinderen schendt. Wat betekenen de rechten van kinderen thuis? Hoe verhouden die rechten zich tot het ouderlijk gezag? Vooral straf, privacy, inspraak en geweld komen aan bod.

Kinderrechtenverdrag is geen receptenboek

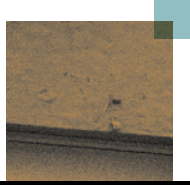
Het kinderrechtenverdrag antwoordt niet op vragen over opvoeding en de individuele ouder-kindrelatie.

Opvoeden is niet zomaar te herleiden tot richtlijnen en pedagogische principes toepassen. Het kinderrechtenverdrag brengt wel kapstokken aan die voor de opvoeding van kinderen van belang zijn.

Het kinderrechtenverdrag geeft de overheid de opdracht om ouders en kinderen te ondersteunen als ze dat nodig hebben, en de mogelijkheid en de plicht om in te grijpen als het fout loopt of fout dreigt te lopen.

Melders adviseren en doorverwijzen

De Klachtenlijn onderzoekt of bemiddelt niet in opvoedingsconflicten. We zijn geen experts in gezinsrelaties en daar ligt ook onze opdracht niet. We geven wel informatie en advies vanuit kinderrechtenperspectief. Dat doen we door de verschillende zienswijzen te verhelderen en suggesties te doen over hoe een spanning tussen ouders en kinderen bespreekbaar kan worden. Belangrijk is wel dat we ouders, kinderen en jongeren informeren en begeleiden naar laagdrempelige diensten en organisaties die wel kunnen helpen als

het om eenvoudige opvoedingsvragen gaat. Is er meer aan de hand, dan verwijzen we door of brengen we melders in contact met diensten die naast advies en informatie daadwerkelijk hulp kunnen verlenen.

Het blijft ons verbazen dat zowel kinderen, ouders als professionals bij de Klachtenlijn komen met vragen over opvoedingsondersteuning. Er zijn toch heel wat diensten en organisaties die klaarstaan om die vragen op te vangen: Awel, 't Zitemzo, JAC, de Kind en Gezin-Lijn, de Opvoedingswinkel, de Opvoedingslijn, het Huis van het Kind en Groeimee.be. We stellen in de contacten vast dat dit aanbod nog altijd veel te weinig bekend is. De overheid moet blijven investeren in ruime bekendmaking van alle mogelijkheden waar ouders en kinderen terecht kunnen met hun vragen en zorgen.

Privacy op internet

Mijn ouders hebben op mijn pc iets ingesteld waardoor ze alles kunnen bekijken en volgen wat ik opzoek en doe. Ik voel mij daar helemaal niet goed bij. Ik probeerde dat al verschillende keren aan te kaarten. Maar het lukt niet. Ik vind dat mijn recht op privacy geschonden is. Kunt u helpen of weet u wat ik moet doen?

Terug naar Armenië

Via een chatsessie bij het JAC kwam een 17-jarig meisje terecht op onze politiedienst. Ze heeft de dubbele nationaliteit: Belgisch-Armeens. Haar ouders willen in de zomervakantie terug naar Armenië. Zij wil niet mee. Ze heeft hier nog een volwassen zus en wil bij haar wonen. Ze wil haar school kunnen afmaken. Het is onbespreekbaar met haar ouders. Haar vader kan heel agressief worden. Voorlopig wil ze ook niet dat we met haar ouders spreken. Ze wil alle mogelijkheden kennen en zeker zijn dat ze geholpen kan worden voor ze in conflict gaat. Het JAC liet al weten verder te zullen begeleiden als dat nodig is. Graag had ik wat meer input over dergelijke situaties.

Onderhoudsplicht

Ons gezin komt uit Sierra Leone. We zijn nu zeven jaar in België. Ik zit in het derde middelbaar. Mijn ouders willen de schoolkosten niet betalen. Ze vinden dat ik maar moet gaan werken na schooltijd en er zelf voor instaan. Ook mijn volwassen broers vinden dat. Vandaag is de eerste keer dat ik een dag school mis. Ik geraak er niet omdat mijn busabonnement vervallen is en ik kan geen nieuw betalen. Zijn mijn ouders niet verplicht om mijn school te betalen?

Inspraak

Ik ben contextbegeleider in een gezin met een zoon van 13. Hij moet van zijn ouders op internaat. Dat wil ook zeggen van school veranderen. Het internaat vindt hij op zich niet erg, maar hij wil op zijn huidige school blijven. Ik denk dat de ouders hem al inschreven. Ik weet dat dat onder het ouderlijk gezag valt, maar wat zijn de rechten van de jongen zelf?

Belang van het kind

De ouders van onze kleindochter zijn twee jaar geleden voor hun carrière verhuisd naar Spanje. Ze is nu 14 en heeft al twee keer een schooljaar moeten overdoen omdat ze het Spaans maar niet onder de knie krijgt. Haar ouders zijn zo druk bezig met hun werk dat ze elke dag maar om 21 uur thuiskomen. Hier speelde ze intensief hockey. Dat kan daar niet. Ze heeft nu de zomervakantie bij ons doorgebracht en wil niet meer terug naar Spanje. Ze is er erg ongelukkig. Ze kan bij ons wonen, wat ze vroeger ook al vaak deed. Ze kan hier naar school gaan en elke vakantie naar Spanje. Maar haar ouders hebben daar geen oren naar. Ze denken niet meer in haar belang. Wat zijn haar rechten? Wat kan ze doen?

Geweld

Ouderschap kan niet zonder enige mate van autoriteit. Autoriteit of gezag is niet te verwarren met macht, laat staan met machtsmisbruik. Een beslissing of handeling van een ouder kan zo zwaar schade toebrengen aan de kinderen dat ingrijpen nodig is.

De Klachtenlijn krijgt nog geregeld meldingen van geweld thuis. Zowel van kinderen zelf, als van hun omgeving of van professionals op zoek naar hulp. Meldingen vertrekken altijd van het recht op bescherming van kinderen.

Melders zoeken hoe ze hulp kunnen geven of krijgen. Ze zijn getuige of slachtoffer van geweld. Dat ze aankloppen bij de Klachtenlijn toont dat ze niet altijd weten waar ze terecht kunnen met hun verhaal of hun bezorgdheid. Melders kennen meestal wel de juridische weg en de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de politie, maar vermijden dat in eerste instantie liever. Ze zijn bang dat hun melding onverwacht zwaar ingrijpt voor de ouders of het kind.

Het spoor van de jeugdhulp is minder bekend. Ook daar merken we soms schroom om contact op te nemen als mensen de diensten wel kennen. Meestal uit onzekerheid over wat er met de melding gaat gebeuren of wat de gevolgen ervan zijn. Zeker als de melding uit de omgeving van het kind komt.

De Klachtenlijn kan niet zelf optreden of helpen bij geweld tegen kinderen thuis. We proberen de situatie zo goed mogelijk in te schatten en in kaart te brengen om zo gericht mogelijk te kunnen doorverwijzen. We polsen naar de ernst, de dreiging of mogelijk acuut gevaar, het netwerk en de mogelijke betrokkenheid van diensten. Op basis daarvan geven we advies of verwijzen we door. Als dat nodig is, blijven we toekijken of het kind de nodige hulp en bescherming vindt. Bij elke melding geven we informatie over Meldpunt 1712.

De meldingen onderstrepen hoe belangrijk het is om het thema kindermishandeling werkbaar te maken in verschillende contexten. Het moet op de agenda blijven staan van het beleid. De overheid moet blijven investeren in preventie en bekendmaking van diensten. En expertise versterken en uitwisselen.

De Vlaamse Regering keurde in november 2017 het besluit goed over de erkenning en subsidiëring van de Vertrouwenscentra Kindermishandeling. Dat besluit voorziet in de oprichting van een partnerorganisatie: een formeel samenwerkingsverband tussen de zes vertrouwenscentra. Daarvoor hebben de vertrouwenscentra het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling opgericht. Dat moet de werking van de vertrouwenscentra inhoudelijk en praktijkgericht ondersteunen en ontwikkelen. Ook moet het expertisecentrum de samenleving sensibiliseren voor kindermishandeling. En het moet jeugdhulpverleners inhoudelijk en praktijkgericht ondersteunen om in hun werk gepast om te gaan met kindermishandeling. We juichen dit initiatief toe en kijken uit naar de verdere werking van het expertisecentrum.

Bezorgdheid

Ik ben buurtwerkster en maak me zorgen om een meisje van 5 jaar dat opgroeit bij haar moeder. De moeder heeft psychische problemen. Het meisje wordt soms heel lang aan haar lot overgelaten, gaat niet regelmatig naar school en ook de hygiëne laat te wensen over. De moeder is gekend bij de politie en al een paar keer aangehouden voor geweld. De grootmoeder van het kind maakt zich ook zorgen en sprak me erover aan. Wat kunnen we doen?

Lichamelijke straffen

Ik ben een meisje van 12. Thuis gaat het niet goed. Ik heb de leerlingbegeleidster op school erover verteld en die verwees me door naar de Klachtenlijn om me te helpen. Mijn ouders geven me lichamelijke straffen. Ze hebben me al een paar keer in mijn ondergoed op straat gezet. Zelfs 's nachts. Ik moet vaak op mijn knieën op de stoeprand blijven zitten als ze vinden dat ik niet luister. Mijn mama neemt me soms bij de keel als ze heel kwaad is. Ik wil er met iemand over praten, maar mijn ouders mogen het niet weten. Anders krijg ik nog meer straf.

Getuige van kindermishandeling

Ik was vandaag op bezoek bij vrienden. Er was nog een ander koppel met een kind van 4. Hun dochter wilde niet eten en haar moeder werd hysterisch. Ze ranselde het kind letterlijk af. Onze vriend bracht ze naar huis en was daar getuige van nog meer geweld. De ouders trokken aan het haar en aan de oren van het meisje, ze sloten haar op op haar kamer en daar kreeg ze dan nog meer slaag. We zijn verbouwereerd. En beschaamd dat we niets gedaan of gezegd hebben. Maar wat hadden we kunnen of moeten doen?

Kindhuwelijken

Kinderen uithuwelijken is een specifieke vorm van geweld. In België is een huwelijk van een minderjarige verboden, behalve met toestemming van de jeugdrechter in specifieke omstandigheden.

Een gedwongen kindhuwelijk is een ernstige schending van de kinderrechten met vaak levenslange gevolgen voor de slachtoffers. Elk jaar krijgen we verschillende meldingen over meisjes die dreigen uitgehuwelijkt te worden aan een jongen of een man in hun land van herkomst.

We maken ons daar ernstige zorgen over. Kinderen en professionals kloppen aan bij de Klachtenlijn met hun ongerustheid in de hoop dat we die kinderen kunnen beschermen. Maar het probleem is erg complex en het antwoord dus niet evident.

De getroffen meisjes zeggen dat ze gewrongen zitten tussen hun onwil om te trouwen en de verstoting door hun hele familie als ze weigeren. Een verscheurende keuze.

Het is vanuit kinderrechtenperspectief onaanvaardbaar dat minderjarigen voor die keuze komen te staan. Het is dan ook nodig dat onze overheden meer aandacht besteden aan het probleem. In de opvang en hulpverlening zouden professionals meer ondersteuning en expertise aangereikt moeten krijgen om de kwestie aan te pakken. Ook bemiddelaars in de verschillende

culturele gemeenschappen kunnen met ouders in gesprek. En er is meer onderzoek en cijfermateriaal nodig om het probleem van de gedwongen kindhuwelijken beter in kaart te brengen.

Man in Servië

Een leerlinge uit het vijfde jaar is afkomstig uit Servië. Ze wordt al een tijdje ondersteund door het JAC voor problemen thuis. Vandaag weende ze bij de leerlingbegeleider dat ze volgende week teruggestuurd en uitgehuwelijkt wordt. Ik had al contact met de JAC-medewerker die maandag op school met haar komt praten. Ik heb ook het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling gebeld en dat zou me terugbellen. Maar het is nu vrijdagavond. Het meisje is naar huis vertrokken, zonder enige vorm van ondersteuning, zonder enige mogelijkheid om met iemand contact op te nemen als het thuis fout loopt. Ze was bang dat haar ouders iets zouden merken als ze te lang wegbleef. Wat kan ik als directeur nog meer doen?

Zelfde lot als zussen?

Ik had als CLB-medewerker een gesprek met een 12-jarig meisje uit het zesde leerjaar. Ze is hier geboren en haar gezin komt uit Afghanistan. Ze is bang dat ze net als haar oudere zussen uitgehuwelijkt wordt. Die kans is reëel. Ik ken haar zussen en kon toen niets doen voor hen. Ze zijn ondertussen uitgehuwelijkt. Haar vader heeft nu elke week contacten met een Afgaans gezin met een meerderjarige zoon. Een man die ze nog nooit ontmoette. Ze deed haar verhaal op school. Ook de huisarts nam al contact met ons op. Kan ik echt niets doen?

Bescherming

De gemeente heeft een project 'peer support'. Voor dat project ondersteun ik jonge 'schoolspotters'. Zo'n 'spotter' kreeg het verhaal van een meisje van 16. Ze werd op reis naar Turkije verliefd op een oudere man. Het meisje is mentaal zwak. Ze wil nu met de man trouwen. Haar ouders

geven vreemd genoeg toestemming en moedigen het zelfs aan, ook al heeft ze die man maar één week gezien. Zij heeft de Belgische nationaliteit. De kans is groot dat het de man alleen daarom te doen is, met medeweten van haar ouders. Bestaat er een dienst die de ouders kan wijzen op hun verantwoordelijkheid of die het meisje tot inzicht kan brengen dat dit niet in haar belang is?

”

7.4.

Ouderrol na scheiding

Twintig jaar schrijnend pijnlijke verhalen

Status quo op Klachtenlijn

Als het gezin waarin kinderen opgroeien ophoudt te bestaan, moeten de kinderen zich noodgedwongen aanpassen aan nieuwe situaties. Ze worden plots geconfronteerd met twee huizen, twee leefwerelden en twee sociale netwerken.

Een scheiding betekent vaak een nieuwe woonomgeving, nieuwe gezinsleden, andere vrijetijdsbesteding, nieuwe opvoedingsregels en veranderen van school.

Kinderen zijn verbazend flexibel en slagen er soms verrassend goed in om zich aan te passen aan de nieuwe situatie. Maar daarvoor moeten ze tijd, ruimte en de nodige rust krijgen. Dat lukt niet altijd.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft ondertussen twintig jaar klachtenbehandeling op de teller. Twintig jaar met duizenden pijnlijke verhalen van kinderen en jongeren over de scheiding van hun ouders. Niet zozeer de breuk op zich is de oorzaak van alle ellende. Vooral de manier waarop ouders vorm geven aan het ouderschap na de scheiding kan kinderen ernstige schade toebrengen. Komt daar nog veel conflict bij over de opvoeding en gebrekkige communicatie tussen de ouders, dan komt er een einde aan die rekbaarheid van de kinderen en breekt het elastiekje.

Na twintig jaar horen we – helaas – nog altijd dezelfde verhalen en klachten. Het klachtenbeeld blijft al bijna twintig jaar hetzelfde, zowel het aantal klachten als de inhoud ervan.

Conflicten gaan over: niet nageleefde verblijfs- en omgangsregeling, schoolkeuze, toestemming voor medische en therapeutische zorgen, meedoen met sport, het Kids-ID achterhouden, niet voldoen aan de onderhoudsplicht, parentale ontvoering, ruzie bij overdracht van de kinderen, kwaadspreken over de andere ouder, ouderverstoting, contact weigeren met familie.

Kinderen, ouders, familie, professionals kloppen bijna elke dag aan bij de Klachtenlijn in de hoop een oplossing te vinden voor een situatie die al jaren vastloopt en waar justitie of hulpverlening geen antwoord op kunnen bieden. Ook de Klachtenlijn kan geen antwoord bieden in individuele situaties waarin de belangen van kinderen in een scheidingsconflict geschonden worden.

We stellen structurele knelpunten vast bij justitie (lange procedures, hoge kostprijs, onzorgvuldige uitvoering van het spreekrecht) en in de hulpverlening (wachtlijsten, hoge kostprijs) en blijven die aankaarten bij de bevoegde instanties. Voor de kinderen die bij ons aankloppen met hun eigen pijnlijke verhaal brengt dat op korte termijn weinig soelaas. We luisteren, geven advies en informatie, verwijzen als dat kan door naar hulp en juridische bijstand en ondersteunen professionals in hun werk met kinderen.

Prioriteit geven aan preventie en conflict verminderen

De overheid kreeg van het Kinderrechtenverdrag de opdracht kinderen te beschermen en te helpen waar het fout loopt. In het klachtenbeeld lijkt het alsof we nog geen vooruitgang boekten, ondanks de evoluties in de wet en de vele projecten in Vlaanderen om ouders te helpen als ze vastlopen in een scheidingsconflict. Ook op het Kinderrechtencommissariaat houdt de vraag ons bezig waarom we maar geen greep krijgen op die strijd van scheidende ouders. Het is goed dat we investeren en blijven zoeken naar oplossingen voor acute problemen, maar meer dan ooit is er

preventie nodig om te voorkomen dat kinderen opgroeien in een conflict.

De meest voor de hand liggende oplossing voor die conflicten na een scheiding is nog altijd de juridische weg. Dat we spreken over vechtscheidingen illustreert hoe we kijken naar mogelijke oplossingen. Doorgaans is het een rechter die een strijd of conflict oplost. Maar als het over ouders en opvoeding gaat, geeft een juridische procedure geen gepast antwoord op hoe ouders in de praktijk hun ouderschap vorm geven.

Ouderschap na een scheiding in goede banen leiden, is niet alleen een taak van de rechtbank. Het is in de eerste plaats een taak van de ouders. De meeste ouders slagen daar goed in. De overheid is er om ouders te ondersteunen en de nodige hulpmiddelen aan te reiken als ze er niet zelf in slagen. Conflictbeheersing en -oplossing zal altijd nodig zijn, maar zou eerder uitzondering dan regel moeten zijn.

De samenleving moet in de eerste plaats investeren in preventie of conflictvermindering. Dat komt ten goede aan alle partijen en vooral aan de kinderen. Ouders moeten zich meer bewust worden van hun blijvend ouderschap na de scheiding. Niet alleen op papier: met gedeeld ouderlijk gezag of gelijkmatig verdeeld verblijf. In plaats van voor strijd, moeten we resoluut kiezen voor een welzijnskader dat sterk steunt op de principes van geweldloos verzet. Dat leidt tot een manier van werken en denken die ramen opent en tegelijk iedereen voor de spiegel plaatst. Niet culpabiliserend, maar toch wel confronterend, en vooral uitnodigend tot reflectie. In juni 2018 publiceerden Vanesse Maes en Christel Cornelis het boek 'Blijven staan ondanks de storm'. Daarin werken ze die ideeën theoretisch en praktisch helder uit.

Hoog tijd om nog meer te luisteren naar kinderen

Twintig jaar ervaring bewijst dat kinderen en jongeren ons heel wat kunnen leren. Meestal krijgen hun ouders het woord: in de procedure, bij de bemiddelaar, bij de hulpverlener. Kinderen worden 'gehoord' en aan hun mening wordt dan 'passend belang' gehecht. Denk aan het hoorrecht bij de rechter of in sociale en deskundigenonder-

zoeken. Volwassenen vertalen dan het belang van het kind en maken afspraken over het kind.

Uit het klachtenbeeld en de gesprekken met kinderen en jongeren blijkt wat zij belangrijk vinden:

- Een flexibele verblijfsregeling op maat.
- Een snellere aanpak van scheidingsconflicten tussen ouders.
- Het belang van het kind als uitgangspunt
- Inspraak bij de rechter of via sociale en deskundigenonderzoeken.
- Als volwaardige gesprekspartner beschouwd worden.
- Een eigen belangenbehartiger – advocaat of vertrouwenspersoon.

De verblijfsregeling moet maatwerk en flexibel zijn

We moeten niet proberen elke gezinssituatie te laten passen in bestaande modellen, maar omgekeerd: vertrekken van de situatie en zo zoeken naar een gepaste oplossing. Een gelijkmatig verdeeld verblijf naar voren schuiven als standaard is geen garantie voor een goede ouder-kindrelatie. Wel dat ouders gedeelde beslissingen nemen, met elkaar communiceren en relatief weinig in conflict gaan: dát zijn doorslaggevende factoren voor meer welbevinden van de kinderen.

Knettergek van ruzies

Mijn ouders gingen uit elkaar toen ik 5 jaar was. Nu ben ik 17 en nog elke maand hebben ze ruzie over geld, school, afspraken. Dat duurt nu dus al twaalf jaar. Ik word er knettergek van en kan het niet meer aan. Alles moet via mij verlopen, anders krijgen ze weer ruzie. Ze zijn allebei supersubjectief en erg boos op elkaar. Ik wil dat het ophoudt en dat er iets geregeld wordt. Ik snap niet waarom dat zo moeilijk is en ik heb geen idee waar ik terecht kan. Ik zie ze allebei graag, maar dit moet stoppen voor ik er aan kapotga.

Stiefmoeder controleert

Ik ben 15 jaar en verblijf afwisselend bij mijn moeder en mijn vader. In het begin leverde de scheiding niet echt veel conflicten op. Tot mijn stiefmoeder in beeld kwam. Zij heeft een heel sterke drang om

alles en iedereen te controleren en mijn vader gaat daarin mee. Elke dag en ongevraagd controleren ze mijn gsm, mijn mail en mijn internetverkeer, zonder dat daar een reden voor is. Berichtjes van of naar mijn moeder mogen niet. Dat werkt verstikkend. Van mijn moeder mag dat allemaal wel. Onlangs had ik het gevoel dat ze mijn gsm ook checken terwijl ik bij mijn moeder ben. Mijn moeder wilde het niet geloven, maar ik drong erop aan dat ze mijn gsm liet nakijken. En ik had gelijk. Er werd van een afstand ingelogd in mijn accounts. Mijn stiefmoeder had zelfs een mail van mijn moeder aan mij in mijn plaats beantwoord. Ik heb geprobeerd om mijn vader daarover aan te spreken. Maar dat lukt niet. Ik zie hem graag, maar dit kan ik niet meer aan. Volgende week moet ik teruggaan. Ik wil voorlopig niet meer terug, maar ik weet dat het moet. Ik heb al hulp gezocht bij Awel en bij het JAC. Maar niemand kan echt helpen.

”

Korter op de bal spelen

Er moet veel korter op de bal gespeeld worden als het fout loopt of als het fout dreigt te lopen en ouders het niet eens raken over belangrijke beslissingen.

“

Ouders vechten scheiding uit op school

De ouders van twee zusjes op onze basisschool vechten hun scheidingsconflict uit binnen onze muren. Ze doen alles om elkaar te boycotten. Momenteel is er een gedeeld verblijf afgesproken. Maar al verschillende keren waren de ouders samen op school en liep het uit de hand. Ze staan dan letterlijk te vechten. We proberen de kinderen dan snel uit de buurt te houden. Maar we merken dat ze er onder lijden. Ze worden meer en meer teruggetrokken en huilen voor het minste. Nu wordt ook de school bestookt met brieven van advocaten van de twee partijen en verslagen van de psychiater en de therapeuten. We proberen neutraal te blijven en zoveel mogelijk te bemiddelen tussen de ouders, maar de situatie wordt ongezond voor de kinderen. De juridische strijd duurt nu al twee jaar, met weinig zicht op een oplossing. De kinderen vragen onze hulp. Ze willen dat het snel stopt. Is hier een oplossing voor? Wat kunnen wij doen?

”

Het belang van het kind als uitgangspunt

Ouders moeten telkens opnieuw kijken naar wat belangrijk is voor de kinderen. Het belang van hun kinderen moet altijd het uitgangspunt zijn, zeker als dat op gespannen voet staat met het belang van een ouder.

“

Papa drinkt

Mijn papa houdt helemaal geen rekening met mij als ik bij hem ben. Hij drinkt veel en ik – ik ben 11 jaar – moet dan mee naar het café. Hij dronk vroeger ook wel veel toen mijn ouders nog samen waren, maar dat was minder erg voor mij. Mama was dan in de buurt en ik hoefde niet mee te gaan naar het café. Mama zegt dat ik moet zeggen dat ik dat niet wil. Ik deed dat, maar dan vraagt hij al zijn vrienden om thuis te komen drinken. Ik moet dan tv-kijken of op de playstation spelen. Tegen de rechter zegt hij dat hij allemaal leuke dingen doet met mij. Dat is gelogen. Hij belooft het wel elke week. Hij zegt ook veel lelijke dingen over mama en oma. Vorige week was ik in het café getuige van een vechtpartij tussen papa en een andere man. Ik was bang. Van mama kreeg ik nu een gsm omdat ik me niet meer veilig voelde. Ik mag hem van papa niet gebruiken. Ik ging hyperventileren en moest naar het ziekenhuis. Kunnen jullie mij helpen?

”

“

Vader wil niet dat dochter voetbalt

Onze dochter is 9. We hebben een week-week-regeling. De communicatie loopt moeilijk, maar we zijn toch tot een akkoord gekomen over haar vrije tijd. Ze wilde voetballen. We besloten samen om haar te laten uitproberen of ze dat fijn vindt. Ze gaat nu al enkele weken en is superenthousiast. Ook al haar vriendinnen zijn er. Plots beslist haar vader dat hij het niet ziet zitten dat zijn dochter voetbalt. Hij wil een ‘meisjestract’. Het is zelfs geen praktische overweging, wat ik nog zou kunnen begrijpen, maar een principekwestie. Onze dochter is er kapot van en begrijpt het niet. Het gaat hier om wat hij wil en niet om wat zijn dochter belangrijk vindt. Kunnen we hier iets aan doen?

”

Inspraak bij de rechter of via sociale en deskundigenonderzoeken mag geen lege doos zijn

Kinderen ervaren ‘gehoord worden’ soms als een pro-formaoptreden, zeker bij de rechter. Bij sociale en deskundigenonderzoeken zien ze dan weer dat een volwassene hun verhaal vertaalt, en dan niet altijd weergeeft wat ze bedoelen. Tegen die onderzoeken hebben ze ook geen verweer of is geen rechtzetting mogelijk. Bij sociaal onderzoek via het justitiehuis kan een klachtenprocedure nog helpen. Bij het verslag en het advies van een deskundige is geen klachtenmechanisme of verweer mogelijk. Kinderen – en ook ouders – stellen vragen bij de kwaliteit en de gefundeerdheid van het advies.

“

Dansles skippen bij papa

De ouders van een 9-jarig meisje dat ik als therapeute begeleid, hebben een week-weekregeling op aandringen van de vader. Het meisje heeft het daar wel moeilijk mee, maar vooral dat haar vader de afspraken niet naleeft, ligt haar zwaar. Het meisje volgt bijvoorbeeld dansles. Als ze bij haar vader is, mag ze niet gaan. Ze heeft daar al met de rechter over gesproken, maar die besteedt er geen aandacht aan. Ze vraagt zich af wat dan de bedoeling is. Klopt het dat rechters daar geen rekening mee houden en dat ze niets kan doen?

”

“

Amper gehoord bij rechter

We hebben vier kinderen tussen 9 en 15 jaar. De relatie met hun vader loopt al jaren moeilijk. Hij verwaarloost en kleineert ze, laat niet toe dat ze na school een hobby of sport doen, laat ze vaak achter bij hun grootvader van 86 jaar. De kinderen vroegen om de week-weekregeling om te zetten naar verblijf bij mij en weekend bij hun vader. Ik startte een procedure en de kinderen werden gehoord. De twee oudsten door de rechter en de jongsten door een gerechtshypoloog. Ze waren blij dat ze eindelijk hun verhaal konden doen. Maar de ontgoocheling was des te groter. Ze werden elk tien minuutjes binnengeropen en zeggen dat ze amper de kans kregen om iets te zeggen. Integendeel. De rechter zei dat ze zich maar moeten leren aanpassen aan de verschil-

len bij hun vader en moeder. Ze zijn nu op zoek naar iemand die wel wil luisteren en kan helpen. Kunnen jullie dat?

”

Kinderen als volwaardige gesprekspartner

Kinderen willen beschouwd worden als een volwaardige speler om de gezinsrelaties na de scheiding te hertekenen. Ze hoeven de regeling niet zelf vorm te geven, maar willen wel betrokken worden bij de zoektocht naar een werkbare regeling en manier van omgaan met elkaar. Ze vragen dat hun mening meetelt en dat er echt rekening mee gehouden wordt.

“

Dan maar op internaat?

Mijn ouders zijn vorig jaar gescheiden. Omdat ze het niet helemaal eens raakten, besloten ze mij op internaat te zetten. Tegen mijn zin. Op woensdagnamiddag ga ik naar mama. In het weekend naar papa en één zondag om de twee weken terug naar mama. In de grote vakantie dan weer twee weken bij mama. Maar in de tijd dat ik bij mama ben, doet ze niets met mij. Ze gaat shoppen en zet me dan af bij vrienden of is met andere dingen of haar nieuwe vriend bezig. Als ik vraag waarom ik dan niet bij papa kan zijn en waarom ik op internaat moet als papa wel tijd heeft voor mij, wordt ze boos. Ik zou liever bij papa wonen en om de twee weken op weekend gaan bij mama. Papa begrijpt het wel. Maar hij zegt me nooit of hij er iets aan gaat doen of met mama gaat spreken. Ik word er buiten gehouden.

”

“

Zoon kan niet langer overweg met vader

Ik heb twee zonen, 16 en 17 jaar. Mijn jongste zoon vroeg om jullie zijn vraag voor te leggen want hij durft het zelf niet. Dertien jaar geleden kregen we een voorlopige maatregel van de rechtbank. Dat leidde tot een sociaal onderzoek dat nooit afgerond werd. Ook de jongens werden er nooit bij betrokken of gehoord. Uiteindelijk lieten wij als ouders de strijd liggen en kwam er nooit een definitief vonnis. Onze jongste zoon heeft daar nu wel problemen mee. De relatie met

zijn vader loopt met de dag moeilijker. Zijn vader heeft autisme en kan niet om met onvoorspelbaarheid. Hij eist dat de jongens vier weken op voorhand toestemming vragen als ze iets willen doen. Dat is vaak niet mogelijk op die leeftijd. Ook dagelijkse dingen moeten altijd op dezelfde strakke manier verlopen. Onze zoon kon het niet meer aan en praten met zijn vader lukt niet. Bij elk gesprek roept zijn vader dat hij het dan maar moet afbollen. Hij kon het niet meer aan en bolde het inderdaad af. Hij ging bij een vriend slapen om mij niet in de problemen te brengen. Daarna had hij een gesprek met het CLB en kreeg er de boodschap: je ouders moeten spreken met elkaar. Hij voelde zich enorm afgewezen. Hij zocht hulp, maar vond die niet. Hij weigert vrijdag naar zijn vader te gaan. Hij wil hem een brief schrijven waarin hij zijn gevoel uit en een voorstel van contact doet. Hij zit met veel vragen: kan hij nog iets anders doen? Wat als zijn vader vrijdag voor de deur staat? Hoe lang moet hij dit nog volhouden voordat iemand hem ernstig neemt?

”

Eigen advocaat of vertrouwenspersoon voor de kinderen

Kinderen vragen een eigen advocaat of vertrouwenspersoon om hun belangen te behartigen in alles wat met de scheiding te maken heeft.

“

Verplicht contact met vader

De rechter heeft beslist dat ik mijn vader moet zien in een bezoekruimte. Mijn ouders vechten al jaren met elkaar. Het eerste contact met mijn vader liep heel slecht. Ik voelde me niet gehoord door de rechter en daarna door de begeleiders. Ik wil eigenlijk niet meer gaan, maar ik weet dat ik verplicht ben. Ik zou graag een beroep kunnen doen op een vertrouwenspersoon bij de bezoeken en in de gesprekken met de begeleiders.

”

“

Schrik om alleen naar rechter te gaan

Als JAC-medewerker begeleid ik een jongen van 12. Zijn ouders zitten in een vechtscheiding. Hij heeft een brief gekregen van de rechter om op gesprek te komen. Hij twijfelt omdat hij het niet

alleen aandurft. Hij vraagt of er geen vertrouwenspersoon mee mag naar dat gesprek en wil graag dat ik het doe. Kan dat?

”

Ouderschapsplan

Om beter tegemoet te komen aan de belangen van kinderen in een scheiding vraagt het Kinderrechtencommissariaat al langer een ouderschapsplan verplicht te maken. Scheidende ouders maken dan samen een plan over hoe ze hun ouderschap invullen na de scheiding.

Voor ons zijn er wel belangrijke randvoorwaarden:

- Er is ondersteuning nodig als de ouders het plan opstellen.
- Het plan moet flexibel en aanpasbaar zijn, meegroeien met het kind.
- Het plan is geen standaardformulier maar maatwerk.
- Kinderen zijn erbij betrokken. Het is ook hun plan.
- Ook kinderen van ouders die niet getrouwd waren maar samenwoonden, verdienen zo'n plan.

De Gezinsbond bundelde de kijk van verschillende voorstanders van het ouderschapsplan – waaronder het Kinderrechtencommissariaat – in Focus.

- ▶ GEZINSBOND, Focus op ouderschapsplan, juni 2018, https://www.gezinsbond.be/_publicaties/gezinspolitiek/ouderschapsplan/html5forms.html

Ouderschapsplan kan houvast geven

In een ouderschapsplan staan afspraken over de verblijfs- en omgangsregeling en de onderhoudsbijdragen voor de kinderen. Er is ook ruimte om na te denken over de invulling van het verdere ouderschap. We zien een ouderschapsplan zeker niet als een wondermiddel waarmee we alle relationele en opvoedingsconflicten plots kunnen voorkomen. We kunnen wel meer problemen voorkomen door vooraf goed na te denken over verantwoordelijkheden. Als we die vastleggen in een ouderschapsplan kan dat ouders houvast geven: de spiegel die soms nodig is om naar de opvoeding te kijken met oog voor het belang van hun kind.

Kinderen en jongeren betrokken partij

Kinderen en jongeren zijn zelf sterk vragende partij om betrokken te worden bij de zoektocht naar een werkbare manier van omgaan met elkaar. Het is dan ook belangrijk dat we zoeken hoe we ze inspraak kunnen geven in het ouderschapsplan. Dat is niet evident en daarin spelen verschillende factoren mee, zoals hun leeftijd, de ernst van het conflict of de bereidheid van de ouders. Een belangrijke sleutel ligt in het traject dat ouders en kinderen met elkaar kunnen en mogen gaan. We zien vandaag hoe sommige justitiehuizen in het maatschappelijk onderzoek met de ouders en de kinderen een proces vormgeven waarin het perspectief van het kind centraal staat. Voorbij het conflict leren ze de ouders in te zien hoe belangrijk het is hun blik te richten op het welzijn en het belang van de kinderen. Daar ligt allicht een interessant vertrekpunt voor herstel. En dus ook voor het ouderschapsplan.

Als het elastiekje van kinderen knapt

Kinderen zijn heel flexibel. Flexibiliteit is meebuigen naarmate de situatie dat nodig maakt. Opvoeding eist zowel van de ouders als van de kinderen rekbaarheid en voortdurende aanpassing aan veranderde omstandigheden. Voor kinderen is het heel belangrijk dat die balans in evenwicht blijft. Ouders in een vechtscheiding zijn die flexibiliteit soms helemaal verlerd. En dan is de balans zoek. Flexibiliteit wordt alleen nog van de kinderen verwacht. Dat heeft gevolgen voor hun welzijn.

Therapie om het leed te verzachten

In de verhalen horen we vaker dat ouders een beroep doen op therapie om de gevolgen van de scheiding voor de kinderen te kunnen dragen. Ook horen we geregeld signalen van therapeuten, hulpverleners en ouders dat kinderen die echt ondersteuning nodig hebben, botsen op wachtlijsten, de hoge kostprijs van de begeleiding of geen toestemming van een van de ouders. Dat zijn verontrustende signalen en evoluties.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, brochure *Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders?*, april 2018, https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/a5_brochure_therapie_web.pdf

► Filmpje: kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vertelt waarom de brochure *Therapie voor een kind zonder toestemming van beide ouders* nodig is, <https://www.youtube.com/watch?v=7wg8aNZ7TZs>

Vader duikt plots op

Mijn kinderen zijn 9 en 10 jaar. Hun vader heeft ons verlaten toen de jongste geboren is en heeft nooit meer naar de kinderen omgekeken. Nu vraagt hij contactherstel via de rechter. De kinderen zijn bang en willen het voorlopig niet. Sinds de uitspraak dat ze op bezoek moeten gaan, hebben ze nachtmerries, zijn ze prikkelbaar, hebben ze psychosomatische klachten. Zo erg dat ik therapie moest inschakelen. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?

Niets mis met mij – mijn ouders hebben een uitbrander nodig

Mijn ouders zijn al zeven jaar gescheiden. Er zijn voortdurend conflicten. Ze vliegen elkaar letterlijk in de haren voor bagatellen. Er is geen sprake van verwaarlozing of mishandeling of zo, maar dit is onhoudbaar. Het weegt emotioneel heel zwaar op mij, maar ik kan er met mijn ouders niet over praten. Via het CLB kon ik terecht bij een psycholoog. Na een jaar heb ik dat nu zelf onhold gezet. Er verandert toch niets. Ik denk dat alleen een beslissing of een uitbrander van een rechter iets kan helpen, in plaats van alleen maar dat gebabbel. Er is niets mis met mij, maar met mijn ouders.

Moeder zet therapie dochter op eigen houtje stop

Onze dochter is 10. Ze krijgt al zes jaar therapie voor haar angststoornissen. Ze heeft een heel goede vertrouwensrelatie met haar psychologe. In 2015 ben ik gescheiden van haar moeder. Die vindt nu dat onze dochter te weinig vooruitgaat en heeft de begeleiding stopgezet. Ze wil een andere therapeut. Dat wil onze dochter niet. Toen ze van haar psychologe hoorde dat ze niet meer bij haar terecht kon, werd ze hysterisch en is ze ingestort.

Verontrustende opvoedingssituatie

Soms is de situatie zo verontrustend, dat de kinderen een rustpauze nodig hebben of dat een observatie zich opdringt om beter zicht te krijgen op wat de kinderen nodig hebben. Dan komen kinderen terecht in het circuit van de jeugdhulpverlening vanwege een verontrustende opvoedingssituatie.

Naast een opname in een OIOC worden ook trajecten aangeboden om de strijd tussen de ouders minder destructief te maken en ouders te leren omgaan met conflicten zodat de kinderen zich weer veilig kunnen voelen (Kinderen uit de knel, ORO-tafels).

De Klachtenlijn krijgt vragen en klachten van ouders en kinderen die de beslissing of de hulp in vraag stellen. Voor vastgelopen gezinnen dringt een ambulante observatie, een tijdelijke uithuisplaatsing of een alternatief traject zich soms op, maar ook dat zijn geen wondermiddelen.

- Zie ook 'Recht op basiszorg en hulp' in dit jaarverslag

ORO-adviesraad Afdeling OSD (Ondersteuningscentra Jeugdzorg en Sociale Diensten Jeugdrechtbank) regio Antwerpen stelt al jaren vast dat de huidige aanpak van conflicten na een scheiding vaak niet méér welzijn oplevert voor de kinderen. In het Agentschap drong zich een alternatieve aanpak op voor situaties waarvoor de klassieke hulpverlening geen oplossing biedt

(bemiddelingstrajecten, Kinderen uit de Knel) of waarvoor een juridisch parcours niet meer welzijn oplevert voor de kinderen. Enkele jaren geleden begon het agentschap een nieuwe methodiek te ontwikkelen om de kinderen zelf te versterken en de relatie tussen ouders en kinderen te herstellen of te verstevigen: de ouderschapsreorganisatie of ORO-aanpak.

Ondertussen heeft Afdeling OSD in Antwerpen al heel wat ouders en kinderen die vastzaten in conflicten na een scheiding geholpen met die aanpak. Om de methodiek ruimer te verspreiden, wil het agentschap hem onderwerpen aan een kritische blik van verschillende experts. Om ze daarin te ondersteunen, richtte het agentschap een stuurgroep op om de aanpak en de bijsturing van de methodiek regelmatig te bekijken. Het Kinderrechtencommissariaat werd gevraagd als expert vanuit het kindperspectief en met focus op het welzijn van de minderjarigen.

8. Integraal aandacht voor kinderen in het beleid

8.1.

Gedachtewisseling over jeuginformatie in Vlaams Parlement

Op 19 september 2017 hield de commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement een bespreking over de 'Conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de stroomlijning van het jeuginformatiebeleid'. Het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd.

Kinderen, jongeren en hun belangenbehartigers lopen soms verloren tussen de vele websites en informatiedragers met informatie voor kinderen en jongeren. Ook is het niet altijd duidelijk of de informatie even kwaliteitsvol en up-to-date is. De conceptnota wil antwoorden op het versnipperde informatieaanbod en de behoefte aan een kwaliteitsgarantie.

Er is een platform nodig met gebundelde kwaliteitsinformatie voor kinderen en jongeren

We steunen de ambities van het Vlaams Parlement maar waarschuwen tegelijk voor een te blind geloof in een digitaal platform als 'de' oplossing voor alle informatievragen van kinderen en jongeren.

- Kinderen en jongeren gaan eerst bij hun ouders, vrienden en vertrouwenspersonen op zoek naar informatie.
- Niet elk kind of jongere is even vaardig in het Nederlands. Zal het platform verschillende talen toelaten? Komen er filmpjes met ondertiteling?
- Mogelijkheid tot contact met tussenpersonen blijft nodig. Soms hebben kinderen, jongeren en ouders meer uitleg en tijd nodig om iets juist te begrijpen. Onze Klachtenlijn merkt geregeld dat kinderen en jongeren ook behoefte hebben aan gedachtewisseling, aan iemand die samen

met hen nadenkt over wat te beslissen of te doen.

- Wat met de digitale kloof? Niet elk gezin of minderjarige heeft toegang tot internet.
- Wat met de concrete invulling van het recht op informatie? Gaat elke school en elke jeugdhulpvoorziening ook voor een kwaliteitslabel als het om interne informatie gaat, zoals een huishoudelijk reglement, een schoolreglement of schoolopdrachten?
- Wat met informatie die verandert? Oude, onvolledige informatie die nog online staat? Of commerciële informatie, zoals adressen van kinderpsychologen, pediaters, huisartsen, logopedisten, optredens, vrijetijdsactiviteiten?

▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Bespreking conceptnota stroomlijning van het jeuginformatiebeleid 2017-2018*, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/bespreking-conceptnota-stroomlijning-van-het-jeuginformatiebeleid>

▶ Verslag over de conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende de stroomlijning van het jeuginformatiebeleid en over de nota van de Vlaamse Regering over een communicatieplatform voor de jeugd, *Parl.St. VI.Parl. 2017-2018, nr. 999/2*, <https://www.vlaams-parlement.be/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1199124>

Sinds de gedachtewisseling zette de Vlaamse Regering samen met De Ambassade stappen naar een gebundeld en kwaliteitsvol jeuginformatieplatform. Op 1 oktober 2018 kwam er een communicatieplatform: www.watwat.be. Dat bundelt alle jeuginformatie. Er wordt werk gemaakt van een WAT WAT-label, een herkenbaar kwaliteitslabel voor jeuginformatie. En WAT WAT wordt ook een speler op de sociale media met filmpjes voor YouTube waarin jongeren de hoofdrol spelen.

8.2.

Nieuw format voor het jeugd- en kinder-rechtenbeleidsplan

Op voorstel van de minister van Jeugd keurde de Vlaamse Regering op 18 mei 2018 principieel het ontwerpbesluit goed over het jeugd- en kinder-rechtenbeleid. Dat ontwerpbesluit moet van het jeugd- en kinder-rechtenbeleidsplan (JKP) een meer actiegericht plan maken.

- ▶ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het jeugd- en Kinderrechtenbeleid, <https://www.vlaanderen.be/nl/nbwa-news-message-document/document/09013557802379d5>

De minister vroeg op 22 mei 2018 het advies van het Kinderrechtencommissariaat.

Op 12 juli 2018 lichtte de kinder-rechten-commissariaat zijn advies toe in de commissie voor Jeugd

Het Kinderrechtencommissariaat kan zich scharen achter de voorgestelde aanpassingen van het JKP.

- We waarderen het tweesporenbeleid dat het ontwerpbesluit naar voren schuift. Het JKP krijgt meer reliëf door prioritaire doelstellingen te formuleren én het JKP behoudt zijn integrale karakter dankzij jaarlijks overleg tussen 'elke' minister van de Vlaamse Regering en de jeugd- en kinder-rechtenactoren om de beleidsnota en -brieven voor te bereiden.
- We steunen de keuze om voor elke prioritaire doelstelling een projectplan op te stellen. Dat moet toelaten om de doelstellingen beter en gemakkelijker te realiseren, te monitoren en te evalueren.
- Het tussentijds rapport zal aandacht besteden aan tekortkomingen. Dat kan er mee voor zorgen dat de tussentijdse rapporten een echt werkinstrument worden voor het beleid.

- Het JKP krijgt een budgettaire vertaling. Elk projectplan vermeldt de budgetten die ervoor vrijgemaakt worden. Dat was ook een vraag van het VN-Kinderrechtencomité.

Anderzijds suggereren we om het tweesporenbeleid uitdrukkelijker op te nemen in het ontwerpbesluit.

- Artikel 2 van het ontwerpbesluit spreekt over 'maximum vijf prioritaire doelstellingen'. We suggereren om dat te vervangen door 'minimaal vijf prioritaire transversale doelstellingen'.
- Artikel 6 zegt dat er elk jaar overleg komt tussen elke Vlaamse minister en de jeugd- en kinder-rechtenactoren om de beleidsnota en de beleidsbrieven voor te bereiden. We hopen dat dat leidt tot duidelijke aandacht voor maatregelen over kinderen en jongeren in elke beleidsnota en in elke beleidsbrief.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *JKP krijgt meer reliëf maar mag integraal karakter niet verliezen*, 2017-2018/9, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/jkp-krijgt-meer-reli%C3%ABf-maar-mag-integraal-karakter-niet-verliezen>

9. Kinderrechten internationaal

9.1.

Alternatief rapport aan VN-Kinderrechtencomité in Genève

Op 1 maart 2018 diende het Kinderrechtencommissariaat samen met de Délégué général aux droits de l'enfant zijn alternatief rapport in bij het VN-Kinderrechtencomité in Genève.

Ook al zijn er soms duidelijke regionale verschillen, toch kozen we ervoor om samen een rapport te schrijven. Dat toont verschillende parallellen in de problemen waarmee kinderen en jongeren vandaag in de twee gemeenschappen te maken krijgen, en we belichten ook de regionale verschillen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT en DELEGUE GENERAL AUX DROITS DE L'ENFANT, Alternatief rapport aan het VN-Kinderrechtencomité, 28 februari 2018, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/alternatieve-rapporten-werpen-kritische-blik-op-naleving-kinderrechten-belgië>

Het VN-Kinderrechtencomité ziet toe op de naleving van de rechten van het kind in verschillende landen die het comité periodieke rapporten moeten bezorgen. Het comité bestaat uit onafhankelijke experts uit verschillende landen. Volgens het kinderrechtenverdrag moeten de Belgische overheden om de vijf jaar een balans opmaken in een periodiek rapport. Op 14 juli 2017 overhandigde België zijn gecombineerde vijfde en zesde periodiek rapport aan het VN-Kinderrechtencomité. Het rapport bundelt de inspanningen van de Vlaamse, Waalse en Belgische overheid.

Ons alternatief rapport werpt een kritische blik op dat gecombineerde vijfde en zesde periodiek rapport van België. We leggen het Belgische beleid naast de signalen en klachten van minderjarigen en hun belangenbehartigers over schendingen van kinderrechten.

Ook de Kinderrechtencoalitie geeft samen met haar Franstalige zusterorganisatie, de Coordination des ONG pour les Droits de l'Enfant, vanuit 41

middenveldorganisaties een onafhankelijke stand van zaken in haar alternatief rapport. Unicef België belicht in zijn alternatief kinder rapport, vanuit het 'What Do You Think?'-project de belangrijkste uitdagingen voor kinderen in kwetsbare situaties in België.

Het VN-Kinderrechtencomité gebruikt de alternatieve rapporten als extra informatie voor de besprekingen van het Belgische overheidsrapport. Op 4 juni 2018 lichtten we ons alternatief rapport toe voor de leden van het VN-Kinderrechtencomité in Genève, samen met de andere kinderrechtenorganisaties.

Niet alle kinderen krijgen evenveel kansen

De alternatieve rapporten bekijken kritisch de naleving van kinderrechten in België. De rode draad in alle alternatieve rapporten is de ongelijkheid tussen kinderen en jongeren in België. Elk kind evenveel kansen garanderen, blijft een grote uitdaging. Kinderen in de jeugdhulp, kinderen met een handicap, kinderen in armoede en kinderen met een migratieachtergrond krijgen duidelijk minder kansen dan andere kinderen.

Daarnaast zoomt het alternatief rapport van het Kinderrechtencommissariaat en de Délégué général aux droits de l'enfant in op:

- De toenemende armoede in België. 4 op de 10 kinderen in Brussel leeft in armoede. Het aantal dak- en thuisloze kinderen in België neemt toe.
- Het recht op onderwijs dat onder druk staat. De bevoegde overheden moeten een rem zetten op de schoolkosten. In het secundair onderwijs lopen de schoolkosten te hoog op. Het tekort aan schoolplaatsen hypothekeert de vrije schoolkeuze. Inclusief onderwijs krijgt te weinig ondersteuning. Kinderrechteneducatie komt te weinig aan bod op school.
- Het gebrek aan respect voor het belang van het kind in asiel- en migratieprocedures. Ongeacht het statuut moet elk kind kunnen rekenen op bescherming van zijn rechten. Zeker voor kinderen die in België geworteld zijn, is er een langetermijnoplossing nodig die voluit kiest voor het belang van het kind. Opsluiting van kinderen zonder papieren is in strijd met het belang van het kind.

- Het recht op jeugdhulp dat te weinig onvoorwaardelijk is. Elk kind dat hulp nodig heeft, moet die hulp op tijd krijgen, en zolang die nodig is. In de praktijk botsen kinderen op te veel wachtlijsten en te weinig continuïteit in de hulp. Kinderen met complexe problemen of met een beperking botsen op een tekort aan gespecialiseerde hulp. Eén kind op de twee in de bijzondere jeugdzorg komt uit een arm gezin. Het VN-Kinderrechtencomité zei het eerder al: België moet de oververtegenwoordiging van arme kinderen in de bijzondere jeugdzorg meer in vraag stellen en alternatieven uitwerken.
- Kinderen met een beperking die nog te vaak uit de boot vallen. Ouders en belangenbehartigers klagen bij de kinderrechtencommissarissen over te weinig ondersteuning in zorg en onderwijs.
- Het nieuwe decreet over jeugddelinquentie dat te lange detentieperiodes wil invoeren. Kinderen kunnen voor 2, 5 of zelfs 7 jaar opgesloten worden in een gemeenschapsvoorziening, afhankelijk van hun leeftijd. Uithandengeving blijft bestaan, ook al is dat in strijd met het kinderrechtenverdrag.
- De ontoereikende bescherming van kinderen tegen geweld. De integriteit van kinderen en jongeren moet sterker beschermd worden. Lijfstraffen zijn nog altijd niet wettelijk verboden.
- Het gebrek aan geestelijke gezondheidszorg voor kinderen. Daardoor belanden kinderen soms in de gesloten gemeenschapsinstellingen of in de psychiatrie voor volwassenen.

VN-Kinderrechtencomité vraagt meer uitleg aan België

Rapporteren aan het VN-Kinderrechtencomité gebeurt in verschillende stappen:

- Pre-sessional: mondelinge voorstelling van alternatieve rapporten aan het VN-Kinderrechtencomité in Genève (4 juni 2018).
- List of issues: op basis van de periodieke en alternatieve rapporten stelt het Comité een lijst op met sleutelvragen voor de Belgische overheid.
- Sessional: het Belgische rapport wordt toegelicht en besproken in Genève (voorjaar 2019 voor de 80e sessie).

Ten slotte stelt het Comité slotbesprekingen op voor de overheid. Die worden meegedeeld aan de Algemene Vergadering van de VN en aan de lidstaat.

Het VN-Kinderrechtencomité maakte op 9 juli 2018 zijn *list of issues* over aan België. België moet daar schriftelijk op reageren.

- ▶ COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD, *List of issues in relation to the combined fifth and sixth periodic reports of Belgium*, CRC/C/Bel/Q/5-6, 9 July 2018, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=1202&Lang=en

De *list of issues* is een eerste indicatie van de bezorgdheden van het VN-Kinderrechtencomité. Hij gaat over 'issues' als de rechten van kinderen bij migratie en asiel, kinderarmoede en de overheidsinspanningen om er iets tegen te doen, bescherming van kinderen tegen geweld, overheidsinspanningen tegen luchtvervuiling, kinderrechtenstatistieken en budgetten.

9.2.

Europese kinderoombudsdiensten

Het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) verbindt vandaag 42 Europese kinderoombudsdiensten uit 34 landen van de Raad van Europa, waaronder 23 EU-landen.

- ▶ Website European Network of Ombudspersons for Children: enoc.eu

Jaarvergadering over seksuele educatie

Van 19 tot 21 september 2017 hield ENOC zijn jaarlijkse conferentie in Helsinki. De kinderoombudsdiensten wisselden informatie en ervaringen uit over hun werking. Centraal stond het thema 'Comprehensive relationship and sexuality education: implementing the right of children to be informed'. In verschillende lezingen en workshops werd dit thema verkend en bediscussieerd.

Ook jongeren uit verschillende Europese landen kwamen aan het woord.

Elke conferentie eindigt met de goedkeuring van een *position statement* over het jaarthema. ENOC vraagt de Europese landen om kinderen en jongeren al van in de kleuterklas beter te informeren over relaties en seksualiteit. Belangrijk is dat kinderen en jongeren zich op school, thuis en in hun vrije tijd veilig voelen in een omgeving waarin ze terecht kunnen met hun vragen en bezorgdheden.

- ▶ EUROPEAN NETWORK OF OMBUDSPERSONS FOR CHILDREN, *Position Statement on a Comprehensive Relationship and Sexuality Education: The right of children to be informed*, adopted at the 21th ENOC Annual General Assembly, 21 september 2017, Helsinki

De Algemene Vergadering van ENOC keurde ook het voorstel goed om de werkgroep Asiel en Migratie een nieuw statement te laten uitwerken tegen de volgende jaarbijeekomst. Daarnaast was er unaniem positief advies om werk te maken van een statement over interlandelijke adoptie.

Kinderen van IS-vrouwen

Sinds de neergang van IS in Syrië en Irak krijgt de mogelijke terugkeer van 'Syriëstrijders' naar België en andere Europese landen weer meer aandacht. Daar zijn ook minderjarigen bij betrokken: tieners die zelf naar Syrië of Irak trokken om daar de wapens op te nemen tot heel jonge kinderen die door hun ouders vanuit België naar het conflictgebied meegenomen werden of die daar geboren zijn.

Samen met de Nederlandse kinderombudsvrouw en met onze Franstalige collega in België riepen we de overheden op om de kinderen in conflictzones op te sporen en veilig te repatriëren naar België en Nederland. Onze oproep kreeg steun van verschillende ENOC-leden.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Standpunt *Belgische kinderen uit terroristische conflictzones moeten kunnen rekenen op onze hulp*, 2017-2018/08, <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/belgische-kinderen-uit-terroristische-conflictzones-moeten-kunnen-rekenen-op-onze-hulp>

9.3.

Interlandelijke adoptie

ENOC richtte in 2017 een werkgroep interlandelijke adoptie op. De Vlaamse kinderrechtencommissaris zat de werkgroep voor. De andere leden van de werkgroep zijn de Franstalige Gemeenschap (België), Servië, Malta, Bosnië en Herzegovina, Denemarken en Cyprus. De werkgroep nam de stand van zaken en noden vanuit kinderrechtensperspectief bij verschillende ENOC-landen onder de loep, verzamelde en wisselde relevante gegevens uit. Dat gebeurde met een vragenlijst die de ENOC-landen invulden. Op basis daarvan bracht de werkgroep haar *position paper* uit. Op haar jaarlijkse bijeenkomst keurde ENOC die goed.

ENOC schuift zeven aanbevelingen naar voren:

■ Versterk basiskennis door vollediger data

ENOC stelt vast dat gegevens over kinderen die betrokken zijn bij interlandelijke adoptie niet altijd systematisch en uitgebreid verzameld, uitgewerkt en op elkaar afgestemd worden. Ze zijn niet altijd beschikbaar, toegankelijk en genoeg opgesplitst in subcategorieën (land van herkomst, leeftijd, geslacht, speciale noden). Daarom vraagt ENOC EU-landen dat zij genoeg, betrouwbaar en op de juiste manier gegevens verzamelen en opsplitsen. Om al die gegevens te laten overeenstemmen is het belangrijk om elk jaar alle data door te sturen naar het Permanent Bureau van Den Haag via het voorbereidend document nr. 5 van 5 april 2010.

■ Neem de verplichtingen van het Haags Verdrag serieus

ENOC benadrukt om wetgeving en beleid in Europa in overeenstemming te brengen met het Verdrag van Den Haag. ENOC dringt aan op een verbod van privé- en zelfstandige adoptie zonder goedkeuring van de centrale autoriteit of geaccrediteerde organen. Bij adoptie uit landen die geen verdragsstaat zijn, vindt ENOC dat die landen dezelfde standaarden en waarborgen moeten hanteren als het Verdrag van Den Haag. Zij hebben een ethische verantwoordelijkheid om te zorgen dat kinderen uit niet-verdragsstaten dezelfde rechtsbescherming krijgen als kinderen uit landen die het Verdrag van Den Haag wel steunen.

■ Denk na over de veranderde interlandelijke adoptie

ENOC erkent dat interlandelijke adoptie de laatste jaren grondig veranderde. Het moedigt EU-landen aan om hun wetgeving, beleid en praktijk te laten beantwoorden aan die veranderde realiteit. Volgens ENOC is er vooral behoefte aan:

- Betrouwbare en volledige informatie over het adoptiekind uit het land van herkomst. Op basis daarvan kunnen geschikte adoptieouders gezocht worden. Bij ernstige twijfel over de betrouwbaarheid van de gegevens moet de samenwerking met het land of de organisatie geschorst en eventueel stopgezet worden.
- Een individuele beoordeling van de behoeften van het kind door een multidisciplinair team van opgeleide professionals.
- Begeleiding en voorbereiding van het kind.
- Rekening houden met de mening van het kind.
- Een professioneel matchingproces door een onafhankelijke multidisciplinaire expertengroep die de noden van het kind koppelt aan de vaardigheden en vermogens van de adoptieouders.
- Open adoptie voor bepaalde kinderen met gepaste professionele ondersteuning. Bijzondere aandacht moet ook gaan naar oudere kinderen in interlandelijke adoptie. Omdat zij hun familie, vrienden en land al lang kennen, is het veel moeilijker om alles en iedereen achter te laten.
- Een Europese ethische commissie of werkgroep die nadenkt over de uitdagingen en de veranderingen in interlandelijke adoptie. In die commissie of werkgroep moeten ook adoptiekinderen zelf zitten.

■ Voorzie in permanente nazorg die aangepast is aan de noden van het kind

ENOC erkent dat nazorg bij adoptie uitermate belangrijk is. Het moet blijvend of minstens langdurig zijn. In alle Europese landen moet er gepaste nazorg zijn. Landen hebben de verantwoordelijkheid om daarvoor genoeg budget uit te trekken. In landen waar er al nazorg is, is het belangrijk die zo laagdrempelig mogelijk te houden. In de meeste Europese landen gebeurt de nazorg door adoptiediensten. Adoptiekinderen vertrouwen die diensten niet altijd. Daarom moeten we de nazorg toewijzen

aan onafhankelijke betrouwbare professionals die niet verbonden zijn aan adoptiediensten.

■ Zorg voor betekenisvolle participatie van elk kind in interlandelijke adoptie

ENOC vraagt om te zorgen dat elk adoptiekind zijn of haar recht kan uitoefenen om gehoord te worden, serieus genomen te worden en te participeren in alle beslissingen die hem of haar aanbelangen. Met die mening wordt rekening gehouden in overeenstemming met de leeftijd en het onderscheidingsvermogen van het kind. Het kind moet gehoord worden door professionals. De informatie die het kind krijgt, moet aangepast zijn aan de leeftijd, toegankelijk, kindvriendelijk en in de moedertaal, zodat kinderen alles helemaal kunnen begrijpen.

■ Respecteer en vervul het recht van het kind op toegang tot afstammingsinformatie

ENOC vraagt EU-landen om alle relevante geboorte-informatie van adoptiekinderen zo vroeg en zo snel mogelijk te verzamelen en te bewaren. Alle adoptiekinderen hebben het recht te weten dat ze geadopteerd zijn en moeten toegang krijgen tot afstammingsinformatie. Daar moeten ze professioneel bij ondersteund worden.

■ Vermijd scheiding van broers en zussen

ENOC vraagt EU-landen om scheiding van broers en zussen te vermijden. Er moet wetgeving komen die de band tussen geadopteerde kinderen en hun broers en zussen behoudt en beschermt.

- ▶ European Network of Ombudspersons for Children, Position Statement on Intercountry Adoption, adopted at the 22th ENOC Annual General Assembly, 21 september 2018, Parijs <https://www.kinderrechtencommissariaat.be/en/enoc-reports>

9.4.

Kinderrechten-ontwikkelingen

Nieuwe General Comments VN-Kinderrechtencomité

Op 16 november 2017 publiceerde het VN-Kinderrechtencomité twee General Comments over de rechten van gemigreerde kinderen. Het Kinderrechtencomité schreef die General Comments samen met het VN-Comité voor de Bescherming van Arbeidsmigranten en hun Gezinnen. Ze gaan alle twee over kinderen die ofwel zelf migreerden, begeleid of niet-begeleid, ofwel in het land van bestemming geboren zijn uit ouders met een migratieachtergrond, ofwel in het land van oorsprong achterbleven nadat een ouder of hun twee ouders migreerden.

De twee General Comments benadrukken dat voor de realisatie van de principes en aanbevelingen die ze belichten internationale samenwerking nodig is tussen landen van herkomst, transitlanden en landen van bestemming. Die internationale samenwerking mag niet alleen focussen op het beheersen van migratiestromen, maar moet ook oog hebben voor de negatieve impact op kinderen en de vrijwaring van kinderrechten.

General Comment 22

General Comment 22 behandelt vijf fundamentele principes die richtinggevend moeten zijn voor elk nationaal beleid en elke individuele administratieve of gerechtelijke procedure met impact op kinderen in migratie:

Het non-discriminatieprincipe (art. 2 kinderrechtenverdrag)

Artikel 2 van het kinderrechtenverdrag verplicht overheden om erover te waken dat kinderen in migratie al hun rechten kunnen uitoefenen, zonder discriminatie op grond van sociale herkomst, etniciteit, geloofsovertuiging, gender of seksuele oriëntatie, handicap, en wat ook hun nationaliteit of migratiestatuu

teit of migratiestatuu is: legaal of illegaal, asielzoeker, erkend vluchteling, uitgewezen.

- Elke discriminerende behandeling op basis van hun migratiestatuu moet wettelijk geregeld zijn én in verhouding staan tot een legitiem doel, met respect voor het belang van het kind.
- De overheid moet de nodige maatregelen nemen om elke uiting van xenofobie, racisme of discriminatie van kinderen met een migratieachtergrond tegen te gaan en de sociale integratie van gezinnen met een migratieachtergrond te bevorderen.

Belang van het kind als eerste overweging (art. 3 kinderrechtenverdrag)

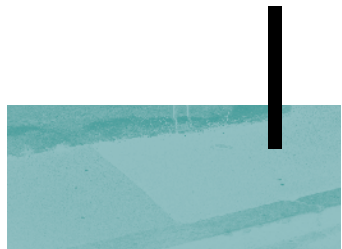
Bij potentieel conflicterende belangen moet de afweging geval per geval gebeuren, en moeten de belangen van het kind een hoge prioriteit krijgen en niet zomaar een van de vele overwegingen zijn (zie ook General Comment 14 van het VN-Kinderrechtencomité).

- De comités bepleiten het systematische gebruik van onafhankelijke 'best-interests assessment'-en 'best-interests determination'-procedures ter voorbereiding of als onderdeel van elk beslissingsproces over individuele kinderen in migratie. Zeker bij beslissingen die ertoe kunnen leiden dat het kind van zijn gezin gescheiden wordt, in zijn vrijheid beperkt wordt, voor adoptie vrijgegeven of uitgewezen wordt.
- Bij elke vorm van migratiecontrole, aan de grens of ergens anders, moeten minderjarigen prompt als minderjarig geïdentificeerd worden en bescherming krijgen. Niet-begeleide minderjarigen moeten een voogd toegewezen krijgen.
- Is terugkeer naar het land van oorsprong in het belang van het kind, dan moet een individueel terugkeerplan opgesteld worden dat duurzame herintegratie mogelijk maakt, vanuit het recht van het kind op leven, overleven en ontwikkeling.

Recht om gehoord te worden en om te participeren (art. 12 kinderrechtenverdrag)

Het recht van kinderen om gehoord te worden moet integraal deel uitmaken van elke migratie- en asielprocedure. Dat recht houdt in:

- Grondige, voor het kind toegankelijke informatie over zijn rechten én toegang tot een kindvriendelijke klachtenprocedure.

- Recht op een eigen professionele wettige vertegenwoordiger (advocaat), ook voor kinderen die begeleid worden door hun ouders.
- De mogelijkheid om apart van de ouders gehoord te worden.
- Recht op een tolk.

De overheid moet de nodige maatregelen en initiatieven nemen om te zorgen dat kinderen en jongeren met een migratieachtergrond daadwerkelijk kunnen participeren aan het maatschappelijk leven en betrokken worden bij maatschappelijke debatten, lokaal, regionaal, nationaal en internationaal.

Recht op leven, overleven en ontwikkeling (art. 6 kinderrechtenverdrag)

De overheid moet voor alle kinderen (met gelijk welk verblijfsstatuut) een levensstandaard garanderen die een normale fysieke, mentale, spirituele en morele ontwikkeling mogelijk maakt. Daarvoor is het nodig dat hun ouders, wat ook hun verblijfsstatuut is, toegang hebben tot de arbeidsmarkt en tot sociale rechten.

Non-refoulementprincipe en verbod op collectieve uitdrijving (art. 6, 22 en 37 kinderrechtenverdrag)

Het non-refoulementprincipe verbiedt gedwongen terugkeer als die zou leiden tot onherstelbare schade door vervolging, marteling, grof geweld of andere mensenrechtenschendingen door de overheid of door andere daders. Gedwongen terugkeer moet altijd geval per geval bekeken worden en mag nooit deel uitmaken van collectieve uitdrijvingen.

- ▶ UN COMMITTEE ON THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF ALL MIGRANT WORKERS AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES (CMW), Joint general comment No. 3 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 22 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on the general principles regarding the human rights of children in the context of international migration, 16 November 2017, CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22, <http://www.refworld.org/docid/5a1293a24.html>

General Comment 23

General Comment 23 belicht tien kinderrechtentema's in verband met migratie. Enkele ervan kwamen al in General Comment 22 aan bod.

Volwaardige bescherming tot 18 jaar en correcte leeftijdsbepaling

- De comités stellen vast dat jongeren in migratie tussen 15 en 18 jaar vaak niet de volledige bescherming krijgen waar ze als minderjarige recht op hebben. Ze pleiten voor volwaardige bescherming tot 18 jaar, goede voorbereiding op zelfstandig leven en gedegen opvolging, ook na 18 jaar.
- Ze kanten zich tegen een leeftijdsbepaling die puur gebaseerd is op radiografisch onderzoek van botstructuur en gebit. Ze pleiten voor meer omvattend onderzoek van de fysieke en psychische ontwikkeling van de jongeren. Documenten uit het land van herkomst die de leeftijd van de jongere aangeven, moeten als echt aanvaard worden tot bewijs van het tegendeel.

Recht op vrijheid (art. 37 kinderrechtenverdrag) – geen opsluiting om migratieredenen

Deze General Comment bevestigt eerdere afwijzingen door het VN-Kinderrechtencomité van elke opsluiting van kinderen om migratieredenen, met het oog op gedwongen terugkeer of om andere redenen. Het is afdoend bewezen dat kinderen opsluiten een zware negatieve impact heeft op hun fysieke en mentale gezondheid en ontwikkeling, zelfs als die opsluiting niet lang duurt.

De comités wijzen erop dat art. 37 b van het kinderrechtenverdrag opsluiting alleen toelaat als ultieme maatregel en voor de kortst mogelijke periode. En dat dat artikel alleen geldt in het jeugdsanctierecht, voor jongeren die een 'als misdrijf omschreven feiten' begaan. Geen verblijfsvergunning hebben, kan daar nooit onder vallen. Voor gezinnen met kinderen en niet-begeleide minderjarigen die geen verblijfsvergunning kunnen krijgen, moet met het oog op hun terugkeer gezocht worden naar kindvriendelijke alternatieven voor detentie, waarin de professionele jeugdzorg een prominente rol speelt.

Kindvriendelijke procedures en rechtstoegang (art. 12 en 40 kinderrechtenverdrag)

Om voor kinderen in migratie een gedegen rechtstoegang te verzekeren, moet de overheid zorgen voor kindvriendelijke verblijfs- en asielpcedures. Ook kinderen die begeleid worden door hun ouders, zijn dragers van rechten in eigen persoon, niet louter als aanhangsel van hun ouders. Er zijn kindvriendelijke klachtenprocedures nodig waarin kinderen een beroep kunnen doen op een eigen advocaat die opgeleid is om kinderen bij te staan. Niet-begeleide minderjarigen moeten een degelijk opgeleide voogd krijgen.

Recht op identiteit en nationaliteit (art. 7 en 8 kinderrechtenverdrag)

De comités benadrukken het belang van:

- Correcte en snelle registratie van geboorten en opmaak van geboorteaktes, ongeacht het verblijfsstatuut van het kind of zijn ouders.
- Verwerving van een nationaliteit en vermijden van staatloosheid.

Recht op gezinsleven (art. 9, 10, 11, 16, 18, 19, 20 en 27/4 kinderrechtenverdrag)

De comités doen verschillende voorstellen om het recht op een gezinsleven te garanderen:

- Scheid gezinsleden niet om migratieredenen van elkaar. Een gezinslid uitwijzen om een overtreding van migratieregels is een buitenproportionele inbreuk op het recht op gezinsleven.
- Kinderen uit huis plaatsen is alleen te verantwoorden omdat ze misbruikt of verwaarloosd worden, niet vanwege materiële leefomstandigheden. In dat geval is materiële ondersteuning van het gezin aangewezen.
- Werk humane regels uit voor gezinshereniging. In beslissingen over hereniging in het land van herkomst, transit of bestemming moet het belang van het kind de eerste overweging zijn. De hereniging van minderjarige kinderen met hun ouders mag niet verhinderd worden om financiële redenen.

Bescherming tegen geweld en misbruik (art. 19, 26, 32, 34, 35 en 36 kinderrechtenverdrag)

De comités wijzen op het risico dat niet-begeleide minderjarigen slachtoffer worden van geweld en misbruik. Een migratiebeleid dat er vooral op gericht is mensen zonder papieren op te sporen en uit te zetten, zonder ze ook te beschermen, kan dat risico vergroten. Minderjarige slachtoffers van mensenhandel of seksuele uitbuiting moeten in de eerste plaats bescherming krijgen. De overheid moet maatregelen nemen die de bron van geweld tegen en uitbuiting van kinderen en jongeren in migratie aanpakken.

Bescherming tegen economische exploitatie (art. 26 en 32 kinderrechtenverdrag)

De overheid moet zorgen dat jongeren in migratie die voldoen aan de wettelijke leeftijds- en bekwaamheidsvoorwaarden, toegang krijgen tot de arbeidsmarkt op voet van gelijkheid met andere jongeren voor verloning en sociale bescherming, ongeacht hun verblijfsstatuut.

Recht op een passende levensstandaard (art. 27 kinderrechtenverdrag)

Als de ouders niet kunnen zorgen voor de levensbehoeften van hun kinderen, is de overheid verplicht ze materieel te ondersteunen voor eten, kleren en huisvesting. Voor de materiële opvang in opvangcentra moet de overheid gedetailleerde kwaliteitsvoorschriften uitwerken. De bewegingsvrijheid van kinderen in die opvangcentra mag niet onnodig ingeperkt worden. De toegang tot daklozenopvang of tot de woningmarkt mag niet beperkt worden vanwege je migratiestatus.

Recht op gezondheidszorg (art. 23, 24 en 39 kinderrechtenverdrag)

Alle kinderen moeten toegang hebben tot gezondheidszorg (fysiek, mentaal, psychosociaal), wat ook hun migratie- of verblijfsstatuut is. Administratieve of financiële drempels mogen die toegang niet belemmeren. Om die vrije toegang te verzekeren, is een verbod nodig op uitwisseling van gegevens tussen gezondheidsdiensten en immigratieautoriteiten en op het oppakken van mensen zonder papieren in of vlak bij gezondheidsinstellingen.

Recht op onderwijs (art. 28 tot 31 kinderrechtenverdrag)

Alle kinderen moeten toegang hebben tot onderwijs (van kleuteronderwijs tot beroepsopleidingen), wat ook hun migratie- of verblijfsstatuut is. Om die vrije toegang te verzekeren, is een verbod nodig op uitwisseling van gegevens tussen scholen en immigratieautoriteiten en op het oppakken van leerlingen zonder papieren in of vlak bij scholen. Overheden moeten vermijden dat verblijfsprocedures of opvangregelingen ertoe leiden dat kinderen van school moeten veranderen. Maatregelen zoals taalinitiatie en interculturele ondersteuning zijn nodig om hun integratie in het onderwijs te bevorderen.

- ▶ UN COMMITTEE ON THE PROTECTION OF THE RIGHTS OF ALL MIGRANT WORKERS AND MEMBERS OF THEIR FAMILIES (CMW), Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return, 16 November 2017, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, <http://www.refworld.org/docid/5a12942a2b.html>

Deel

4

Bijlagen

no er

Naar wie wordt doorverwezen?

Algemene dienstverlening

Voor kinderen en jongeren

Awel	10
Jongerenadviescentrum (JAC)	21
Kinderrechtswinkel	2

Algemeen

Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW)	11
Child Focus	3
Kind en Gezin	1
Meldpunt 1712	15
Sensoa	1
TEJO (Therapeuten voor jongeren)	2
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	1
Bemiddelaar	1
Habbekrats	1
Plan International	1
Netwerk Islamexperten	1

Jeugdhulp

JO-lijn	3
---------	---

Juridische bijstand en justitie

Advocaat	28
Bureau voor juridische bijstand	1
Comité P	2
Familierechtbank	1
Jeugdadvocaat	1
Jeugdrechtbank	2
Justitie	5
Politie	7
Rechtbank	1

Onderwijs

Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB)	17
Commissie Leerlingenrechten	2
Commissie Zorgvuldig Bestuur	2
Inrichtende macht school	9
Klastitularis	1
Leerkracht	1
Leerlingbegeleider	3
Leerlingenraad	2
Lokaal Overlegplatform (LOP)	5
Ouderkoepel	4
Ouderraad	1
Pedagogische begeleidingsdienst	3
Schooldirectie	5
Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)	1

Ombudsdiensten en klachtenlijnen

DGDE	17
Federale Ombudsman	3
Geschillencommissie reizen	1
Interne ombudsdienst ziekenhuis	2
Kinderombudsman Nederland	1
Klachtendienst VRT	1
Meldpunt Voetbal Vlaanderen (ombuds)	3
Ombudsdienst stad Antwerpen	1
Ombudsvrouw van de Duitstalige Gemeenschap	1
Privacycommissie	2
Vlaamse Bemiddelingscommissie	2
Vlaamse Ombudsdienst	2

Zorg voor kwetsbare groepen

Dienst voor alimentatievorderingen	1
La Strada – Steunpunt Thuislozenzorg Brussel	2
Onafhankelijk Leven vzw	1
PEP! vzw	1
Pleegzorg Vlaanderen	1
SOS Enfants	1
Steunpunt Adoptie vzw	1
Tweehuizen.be	1
Unicef	1

Internationaal

IB Office of the Ombudsman	1
----------------------------	---

Gevolgde studiedagen (september 2017 tot en met augustus 2018)

Het Kinderrechtencommissariaat woonde studiedagen bij om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

- Conferentie 'Expanding Effective ECEC Services for Young Refugee Children', Transatlantic Forum on Inclusive Early Years, Berlijn, 11-12 september 2017
- Studiedag 'Wisselwerking familie- en personenrecht en onderwijsrecht', ICOR, Hasselt, 14 september 2017
- Straatfeest 'Ambassadeurs van de dialoog', Imelda-Instituut, Brussel, 15 september 2017
- Schoolrijpe kinderen of kindrijpe kleuterschool? VBJK, Gent, 22 september 2017
- Amina, Missing Children Europe, Child Focus, Brussel, 25 september 2017
- Congres 'MediaBurgers', Kenniscentrum Mediawijsheid, Brussel, 27 september 2017
- Startdag 'Platform tegen schooluitval Brussel', Netwerk Samen tegen schooluitval Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Brussel, 29 september 2017
- Kenniskring 'Helderheid in tijden van samenwerking: hoe omgaan met informatie-uitwisseling', Steunpunt Mens en Samenleving, Berchem, 29 september 2017
- Stakeholderforum taalbeleid, Vlaamse Diversiteitsambtenaar, Brussel, 2 oktober 2017
- Kick-off PEP vzw, Antwerpen, 16 oktober 2017
- Regionaal Infomoment één gezin-één plan: versterking rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, Agentschap Jongerenwelzijn, Brussel, 16 oktober 2017
- Dialoogdag tweejaarlijks verslag, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 24 oktober 2017
- Doctoraatsverdediging 'De impact van schoolklimaat, sanctionering en preventiemaatregelen op de sociale binding van leerlingen', Faculteit Rechtsgeleerdheid KU Leuven, 25 oktober 2017
- Slotconferentie 'Ris-K II', LOP Secundair, Leuven, 26 oktober 2017
- Europees forum 'Children deprived of their liberty and alternatives to detention', Europese Commissie, Brussel, 7 en 8 november 2017
- Workshop Mediaplanning, Vlaamse Overheid, Communicatiebeleid, Brussel, 13 november 2017
- Trefdag 'Building bridges tussen herstelrecht, onderwijs, samenlevingsopbouw en socio-cultureel vormingswerk', Moderator vzw, Leuven, 23 november 2017
- De kinderen in België zonder Belgische kinderbijslag – het begrip non take-up, Famifed, Brussel, 23 november 2017
- Why give a shit, Congres van het jeugdwerk 2017, Brussel, 27 november 2017
- Toelichting Examencommissie voor doorverwijzers, Examencommissie, Brussel, 4 december 2017
- Studiedag Meeting Points Jongeren/Identiteit/Islam, Antwerpen, 29 november 2017
- Inspiratiedag Jeugdinformatie, De Ambassade, Brussel, 29 november 2017
- Media Fast Forward, VRT, Bozar Brussel, 5 december 2017
- Expoo Congres, Expoo, Antwerpen, 7 december 2017

- Presentatie onderzoek 'Over de streep: een warme transitie naar de kleuterklas', VBJK, Brussel, 14 december 2017
- Presentatie werking Ondersteuningsnetwerk Zuid-West-Vlaanderen, Kortrijk, 15 december 2017
- Exit Extremism Conference, Brussel, 14 december 2017
- Studievoormiddag Cesmir 'Migratie en onderzoek in de praktijk', 25 januari 2018
- Studiedag 'Schulden op school', vzw SOS Schulden op School, Brussel, 26 januari 2018
- Voorstelling Diversiteitsbarometer in onderwijs, Unia, Brussel, 5 februari 2018
- Officiële voorstelling 'KANS Centraal Meldpunt Brussel en Abrusco', vzw Triptiek en VGC, Brussel, 6 februari 2018
- International conference 'Measuring the Effectiveness of Children's Rights', National Commission on the Rights of the Child en ChildONEurope, Brussel, 9 februari 2018
- Voorstelling Jaarverslag Vlaamse Ombudsdienst, Brussel, 7 maart 2018
- Over de muur: internationale praktijken in de aanpak van dak- en thuisloosheid bij jongeren, Caritas Vlaanderen, Brussel, 19 maart 2018
- Netwerkmiddag 'European Coalition of Cities Against Racism', Stad Leuven, 21 maart 2018
- Studiedag Roma en Woonwagenbewoners, Kind en Gezin – MHF – VBJK, 28 maart 2018
- 20 jaar Child Focus, Child Focus, Genval, 29 maart 2018
- Voorstelling jaarverslag Vlaams Vredesinstituut, Brussel 24 april 2018
- Jong in de buurt – Samen voor een lokaal gezinsbeleid, Kind en Gezin, Mechelen, 24 april 2018
- Huldiging Herman De Croo, Vlaams Parlement, Brussel, 25 april 2018
- Uitreiking Koningin Mathildeprijs 2018, Brussel, 16 mei 2018
- Eindconferentie van het INCh-onderzoek, UA, UGent en ULgOp, Brussel, 18 mei 2018
- Studiedag 'Dag van de socio-emotionele leerlingbegeleiding in het secundair onderwijs', Centrum Nascholing Onderwijs Universiteit Antwerpen, Wilrijk, 22 mei 2018
- Sociaalwerk conferentie, Vlaamse overheid, Brussel, 24 mei 2018
- Studievoormiddag 'Tienerpooiers: ook in West-Vlaanderen?' Child Focus, Payoke, Pag-Asa, Sectie Jeugd en Mensenhandel van het Parket van West-Vlaanderen, Brugge, 30 mei 2018
- Unieke wijze van samenwerken voor meisjes met een complexe problematiek, eindrapport onderzoeksproject Van Celst, Antwerpen, 4 juni 2018
- Congres #Jeugdwerkwerkt, Ambrassade, Brussel, 12 juni 2018
- Slotevent 'AdLit', Interdisciplinair onderzoeksproject, Gent, 14 juni 2018
- Voorstelling en paneldebat 'Migratie in cijfers en in rechten 2018', Myria, Brussel, 26 juni 2018

Kinderrechten in de media

Vorig werkjaar kwamen de standpunten van het Kinderrechtencommissariaat 523 keer aan bod in de media. In tijdschriften en dagbladen, gedrukt of online, op radio en tv. Dit is een overzicht van wat er tussen 1 september 2017 en 31 augustus 2018 in verschillende media verscheen.

Print	1/9/2017	Het Nieuwsblad – ed. Vl. Ardennen & Gentse Rand	Zottegem bindt strijd aan tegen onbetaalde schoolfacturen
Print	1/9/2017	Magazine van de Vlaamse Dienst Speelpleinwerking	Speelpleinwerk op de politieke agenda
Internet	1/9/2017	nieuwsblad.be	Zottegem bindt strijd aan tegen onbetaalde schoolfacturen
Persagentschap	5/9/2017	Belga	Sportclubs moeten steun krijgen, maar die ook willen en durven gebruiken
Internet	5/9/2017	knack.be	Grensoverschrijdend gedrag: 'Maak lichamelijkeid in de sport bespreekbaar'
Internet	5/9/2017	nl.metrotime.be	Sportclubs moeten steun krijgen, maar die ook willen en durven gebruiken
Radio	7/9/2017	VRT Radio 1 – Hautekiet	Belangrijk dat school en ouders goed communiceren
Print	15/9/2017	De Morgen	Ketnetgezicht in colatruitje, kan dat wel?
Persagentschap	21/9/2017	Belga	11-jarige opgenomen in volwassenpsychiatrie – Kinderrechtencommissaris is zwaar verontwaardigd
Internet	21/9/2017	standaard.be	Dit is schrijnend, een minister onwaardig – 11-jarige opgenomen in volwassenpsychiatrie
Internet	21/9/2017	standaard.be	Elk kind dat aangepaste zorg rateert, is er één te veel!
Tv	22/9/2017	VRT Eén – Journaal 13 en 19u	Kinderarmoede bijna verdubbeld
Tv	22/9/2017	VRT Ketnet – Karrewiet	Kinderarmoede bijna verdubbeld
Print	27/9/2017	dS Avond (De Standaard)	Smart toys – Interactief speelgoed is interessant voor adverteerders
Internet	27/9/2017	standaard.be	Pas op voor de pratende pop
Print	28/9/2017	De Morgen	Vondelingenschuif blijft rareiteit
Print	28/9/2017	De Standaard	Pop kan geheimpjes doorvertellen aan ouders
Internet	28/9/2017	hbvl.be	Ouders, opgepast voor deze pratende pop
Print	29/9/2017	De Standaard	Goed ouderschap kan niet zonder goede hulp
Internet	29/9/2017	knack.be	Stemrecht op 16 geeft jongeren de kans om ook thema's op de politieke agenda te plaatsen
Internet	29/9/2017	standaard.be	Goed ouderschap kan niet zonder goede hulp
Print	1/10/2017	Thema Nieuws – ed. Oost Brabant	Zijn smartphones echt slecht voor jongeren?
Persagentschap	2/10/2017	Belga	1 euromaaltijden – Homans verbaasd over voorbarig rapport van kinderrechtencommissaris
Persagentschap	2/10/2017	Belga	1 euromaaltijden – Maaltijden schieten tekort als antwoord op doelstellingen
Persagentschap	2/10/2017	Belga	1 euromaaltijden – Maaltijden via scholen aanbieden en succesvolle projecten uitbreiden
Internet	2/10/2017	demorgen.be	Homans reageert verbaasd: 'Ik heb nooit beweerd dat 1 euromaaltijden de kinderarmoede uit de wereld zouden helpen'
Internet	2/10/2017	demorgen.be	Kinderrechtencommissaris: 1 euromaaltijden schieten tekort
Internet	2/10/2017	gva.be	1 euromaaltijden schieten tekort als antwoord op doelstellingen
Internet	2/10/2017	hbvl.be	1 euromaaltijden schieten tekort als antwoord op doelstellingen

Internet	2/10/2017	hln.be	Homans reageert verbaasd: 'Ik heb nooit beweerd dat 1 euromaaltijden de kinderarmoede uit de wereld zouden helpen'
Internet	2/10/2017	nieuwsblad.be	Keren krijgt geen studentervisum
Internet	2/10/2017	standaard.be	1 euromaaltijden schieten tekort als antwoord op doelstellingen
Tv	3/10/2017	AVS – Nieuws 18u	Werking van de 1 euromaaltijden OCMW Oudenaarde
Print	3/10/2017	De Gentenaar	Keren krijgt geen studentervisum
Print	3/10/2017	De Morgen	1 euromaaltijden doen niet wat ze moeten doen
Print	3/10/2017	De Standaard	Breng goedkope maaltijden naar de kinderen, niet andersom
Print	3/10/2017	De Standaard	Dokter Bea geeft seksles op Ketnet
Print	3/10/2017	De Tijd	Maaltijden tegen 1 euro schieten doel voorbij
Print	3/10/2017	Gazet van Antwerpen	Ketnet geeft seksles
Print	3/10/2017	Het Belang van Limburg	Ketnet geeft seksles
Print	3/10/2017	Het Nieuwsblad	Ketnet geeft seksles
Internet	3/10/2017	standaard.be	Breng goedkope maaltijden naar de kinderen, niet andersom
Print	5/10/2017	De Standaard	Het falen van een hele politieke klasse
Internet	5/10/2017	standaard.be	Het falen van een hele politieke klasse
Tv	5/10/2017	VRT Canvas – Terzake	Asiel en Migratie – uitwijzing geïntegreerde jongeren
Print	6/10/2017	Het Laatste Nieuws – ed. Brussel & Ring	Stadsambassadeur Ish nodigt uit
Print	7/10/2017	Het Nieuwsblad – ed. Brussel-Noordrand	Stadsambassadeur Ish gaat in debat met inspiratiebronnen
Print	10/10/2017	Het Laatste Nieuws – ed. Gent-Eeklo-Deinze	Lezingenreeks 'Kind van de rekening' in de bibliotheek
Internet	10/10/2017	hln.be	Lezingenreeks 'Kind van de rekening' in de bibliotheek
Print	11/10/2017	De Morgen	Leerling moet plots terug naar derde middelbaar
Internet	11/10/2017	demorgen.be	Leerling moet plots terug naar derde middelbaar
Internet	11/10/2017	gva.be	Leerlinge moet jaar overdoen door ontbrekend attest
Print	11/10/2017	Het Laatste Nieuws	Vorige school weigert noodzakelijk document af te leveren
Internet	11/10/2017	hln.be	Vorige school weigert documenten af te leveren: 'Prima punten in vierde middelbaar, toch moet dochter plots naar derde'
Internet	11/10/2017	nieuwsblad.be	Leerlinge moet jaar overdoen door ontbrekend attest
Print	12/10/2017	Gazet van Antwerpen – ed. Kempen	Kinderrechtencommissaris: Probleem ligt bij onduidelijke regelgeving
Print	12/10/2017	Gazet van Antwerpen – ed. Kempen	Leerling met dyslexie moet plots jaar overdoen
Print	12/10/2017	Het Nieuwsblad – ed. Kempen	Leerling met dyslexie moet plots jaar overdoen
Print	12/10/2017	Het Nieuwsblad – ed. Kempen	Onduidelijke regelgeving
Print	13/10/2017	Het Wekelijks Nieuws – ed. Ieper	Ella-Blue (9) als enige West-Vlaams meisje in finale Top Model Belgium
Print	13/10/2017	Krant van West-Vlaanderen (verschillende edities)	Ook kinderen zijn bezig met mooi zijn, schoonheidsideaal zit overal
Print	14/10/2017	Het Laatste Nieuws	Wat vinden kinderen zelf van dokter Bea en haar sekslessen op Ketnet?
Print	17/10/2017	Dag Allemaal	Horen wat je schrijft
Print	17/10/2017	Humo	Goedele moest zich schamen
Print	21/10/2017	Gazet van Antwerpen	Kristel Verbeke – Ik wil een stem zijn voor kinderen

Print	21/10/2017	Het Laatste Nieuws	Kristel Verbeke – Nu pas kan ik vragen: waar heb ik goesting in?
Print	21/10/2017	Het Nieuwsblad	Ik wil een stem zijn voor kinderen
Internet	21/10/2017	hln.be	Nu pas kan ik vragen: waar heb ik goesting in?
Internet	22/10/2017	gva.be	Kristel Verbeke gaat van K3 naar kinderrechten in nieuw programma: 'Ik wil een stem zijn voor kinderen'
Internet	26/10/2017	demorgen.be	12-jarige die hier geboren werd is nog altijd geen Belg
Internet	26/10/2017	nieuwsblad.be	Wanneer zelfs de school machteloos is tegen een pestende meisjesbende: 'Ik herken mijn eigen dochter niet'
Radio	26/10/2017	VRT Radio 1 – De ochtend	Kinderen in pleegzorg die geen kinderidentiteitskaart kunnen krijgen
Radio	26/10/2017	VRT Radio 1 – Nieuws 13u	Kinderen in pleegzorg die geen kinderidentiteitskaart kunnen krijgen
Radio	26/10/2017	VRT Studio Brussel – Nieuws 12u	Kinderen in pleegzorg die geen kinderidentiteitskaart kunnen krijgen
Print	27/10/2017	De Standaard	Een deur zonder klink
Print	27/10/2017	De Standaard	Moeder: 'Mijn dochter vond nergens hulp'
Print	27/10/2017	Gazet van Antwerpen	Mijn dochter is ook een beetje slachtoffer
Internet	27/10/2017	gva.be	Wanneer zelfs de school machteloos is tegen een pestende meisjesbende: 'Ik herken mijn eigen dochter niet'
Internet	27/10/2017	hbvl.be	Wanneer zelfs de school machteloos is tegen een pestende meisjesbende: 'Ik herken mijn eigen dochter niet'
Print	27/10/2017	Het Nieuwsblad	Ik herken mijn eigen dochter niet
Internet	27/10/2017	standaard.be	Een deur zonder klink
Internet	27/10/2017	standaard.be	Moeder: 'Mijn dochter vond nergens hulp'
Print	1/11/2017	Deze Week – alle edities	Ik ben niet de oppermama
Print	1/11/2017	Deze Week – ed. Gent	Quotes in De Krook op donderdag 9 november
Print	1/11/2017	Lokaal (VVSG-maandblad)	Hoe kan uw stad of gemeente het verschil maken voor kinderen?
Print	1/11/2017	Ons Recht	Strijd tegen armoede: 1 euromaaltijden missen hun doel
Print	2/11/2017	Gazet van Antwerpen	Hoe komt het dat er in Antwerpen meer jongeren de cel in moeten dan elders?
Tv	8/11/2017	Eén – Pano	Reportage over seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport
Radio	9/11/2017	VRT Radio 1 – De ochtend	Seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport
Persagentschap	10/11/2017	Belga	Kinderrechtencommissaris vraagt bijsturing jeugd-delinquentierecht
Radio	10/11/2017	VRT Radio 2 – Limburg Middagpost	Congres UCLL met lezingen door Noël Slangen, Kristel Verbeke en de kinderrechtencommissaris over kansen bieden aan alle leerlingen
Radio	10/11/2017	VRT Radio 2 – Limburg Middagpost	Kristel Verbeke zal samen met de kinderrechtencommissaris spreken over wereldlerarenchap door een kinderrechtenbril
Print	15/11/2017	Deze Week – alle edities	Jongeren bij het beleid betrekken
Print	15/11/2017	Deze Week – alle edities	Kinderen hebben recht op rust
Print	15/11/2017	Deze Week – ed. Sint-Truiden-Tienen	Adviseren en doorverwijzen
Internet	15/11/2017	knack.be	'Beste ouders, zorg ervoor dat jullie kinderen niet gewrongen geraken tussen jullie ruzies'
Persagentschap	18/11/2017	Belga	School van het Maximiliaanpark krijgt eerste Kinderrechtenprijs

Internet	18/11/2017	bruzz.be	Wereldschool Maximiliaanpark krijgt eerste Belgische Kinderrechtenprijs
Internet	18/11/2017	demorgen.be	School van het Maximiliaanpark krijgt eerste Belgische Kinderrechtenprijs
Internet	18/11/2017	dhnet.be	L'Ecole du Parc Maximilien couronnée du premier Prix belge des droits de l'Enfant
Internet	18/11/2017	fr.metrotime.be	L'Ecole du Parc Maximilien couronnée du premier Prix belge des droits de l'Enfant
Print	18/11/2017	Het Laatste Nieuws	Scheidingsbemiddelaar en ervaringsdeskundige schrijft boek met tips voor 'nieuwe gezinnen'
Internet	18/11/2017	hln.be	Puzzel past nooit 100% maar dat hoeft ook niet
Internet	18/11/2017	lalibre.be	L'Ecole du Parc Maximilien couronnée du premier Prix belge des droits de l'Enfant
Internet	18/11/2017	nl.metrotime.be	School van het Maximiliaanpark krijgt eerste Belgische Kinderrechtenprijs
Print	19/11/2017	7 Dimanche – ed. Bruxelles	L'Ecole du Parc Maximilien primée
Print	19/11/2017	Sudpresse	L'Ecole du Parc Maximilien primée
Persagentschap	20/11/2017	Belga	Fedasil zet gezin met kind van 5 en 1 op straat (Orbit vzw)
Persagentschap	20/11/2017	Belga	Internationale dag van de rechten van het kind – Wet tegen schijnerkenningen schendt het belang van het kind
Internet	20/11/2017	demorgen.be	Fedasil zet gezin met twee kinderen van 5 en 1 op straat
Internet	20/11/2017	gva.be	Wet tegen schijnerkenningen schendt het belang van het kind
Internet	20/11/2017	hbvl.be	Wet tegen schijnerkenningen schendt het belang van het kind
Internet	20/11/2017	hln.be	Fedasil zet gezin met twee kinderen van 5 en 1 op straat
Print	20/11/2017	L'Avenir	Le premier prix belge des droits de l'enfant est remporté par ...
Internet	20/11/2017	lavenir.be	'Bébés-papiers': la loi contestée
Print	20/11/2017	Le Soir	Eduquer et soulager les jeunes migrants
Print	20/11/2017	Le Soir	Par et pour les enfants
Internet	20/11/2017	lesoir.be	L'école Maximilien gagne le premier Prix belge des Droits de l'enfant
Print	21/11/2017	De Morgen	Wet tegen schijnerkenningen schendt kinderrechten
Print	21/11/2017	L'Avenir	'Bébés-papiers': la loi contestée
Tv	21/11/2017	VRT Eén – Journaal Laat	Kinderrechtencommissaris stelt zijn jaarverslag voor 'waar is mijn thuis?'
Persagentschap	22/11/2017	Belga	Jaarverslag: CLB's vragende partij om brug te vormen tussen onderwijs en welzijn
Persagentschap	22/11/2017	Belga	Jaarverslag: Meer bruggen nodig tussen onderwijs en welzijn
Persagentschap	22/11/2017	Belga	Jaarverslag: Moeten erover waken dat M-decreet segregatie niet in de hand werkt
Print	22/11/2017	dS Avond (De Standaard)	Tien procent meer klachten bij het Kinderrechtencommissariaat
Print	22/11/2017	dS Avond (De Standaard)	Veel jongeren worstelen met complexe problemen: thuis, op school, in de zorg
Radio	22/11/2017	Joe – Nieuws 12u	Jaarverslag: er moet meer geld vrijgemaakt worden voor de zorg van kinderen met een beperking
Internet	22/11/2017	nieuwsblad.be	Twintig kinderen begeleiden in 22 lessen? Veel te weinig

Internet	22/11/2017	nl.metrotime.be	Jaarverslag: Meer bruggen nodig tussen onderwijs en welzijn
Internet	22/11/2017	nl.metrotime.be	Jaarverslag: Moeten erover waken dat M-decreet segregatie niet in de hand werkt
Radio	22/11/2017	Qmusic – Nieuws 12u	Jaarverslag: Er moet meer geld vrijgemaakt worden voor de zorg van kinderen met een beperking
Internet	22/11/2017	standaard.be	De kinderen zijn niet het probleem, maar hebben een probleem
Internet	22/11/2017	standaard.be	Tien procent meer klachten bij het Kinderrechtencommissariaat
Tv	22/11/2017	VRT Eén – Het Journaal 13 en 19u	Jaarverslag: Kinderen met een beperking krijgen niet de ondersteuning waar ze recht op hebben
Tv	22/11/2017	VRT Eén – Villa Politica	Interview met minister van Onderwijs: kinderen met zorgnoden in de school
Tv	22/11/2017	VRT Ketnet – Karrewiet	Jaarverslag: zich thuis kunnen voelen is een basisrecht voor elk kind, of dat nu op school is, in de sportclub of zelfs thuis bij je ouders
Radio	22/11/2017	VRT MNM – Nieuws 12 en 13u	Jaarverslag: Kinderen met een beperking krijgen in het onderwijs en de jeugdzorg niet altijd de ondersteuning waar ze recht op hebben
Radio	22/11/2017	VRT Radio 1 – De wereld vandaag	Jaarverslag: Kinderen en jongeren hebben rechten en wij denken dan dikwijls heel vanzelfsprekend aan natuurlijk, maar gelukkig is daar het Kinderrechtencommissariaat
Radio	22/11/2017	VRT Radio 1 – Nieuws 12 en 13u	Jaarverslag: Kinderen met een beperking krijgen in het onderwijs en de jeugdzorg niet altijd de ondersteuning waar ze recht op hebben
Print	23/11/2017	De Standaard	Noodkreet van begeleidster M-decreet
Print	23/11/2017	Het Laatste Nieuws	Meeste jongeren klagen over school
Print	23/11/2017	Het Nieuwsblad	Twintig kinderen begeleiden in 22 lessen? Veel te weinig
Print	23/11/2017	Het Nieuwsblad – regionale edities	Jaarverslag: Veel zorgvragen blijven onbeantwoord
Internet	23/11/2017	hln.be	Meeste jongeren klagen over school
Print	23/11/2017	Metro	Er zijn meer bruggen nodig tussen onderwijs en welzijn
Internet	23/11/2017	standaard.be	Twee maanden ver en ik kan bijna niet meer (M-decreet)
Print	24/11/2017	Le Journal des Enfants	Le prix des droits de l'enfant
Print	25/11/2017	Nina	I do my
Print	29/11/2017	Deze Week – ed. Vlaamse Ardennen-Zottegem	OCMW krijgt complimentjes
Print	1/12/2017	Femina	Een broos evenwicht
Internet	1/12/2017	nieuwsblad.be	Maatschappelijk werkers voeren actie voor kwetsbare kinderen
Print	2/12/2017	De Standaard	Welke taal willen we kinderen leren praten?
Internet	2/12/2017	standaard.be	Welke taal willen we kinderen leren praten?
Print	2/12/2017	Zeno (De Morgen)	Op zoek naar kinder-tijd
Print	5/12/2017	De Standaard	Meertalige kinderen van de rekening
Internet	5/12/2017	standaard.be	Meertalige kinderen van de rekening
Print	6/12/2017	Het Nieuwsblad – ed. Brugge-Oostkust	Maatschappelijk werkers voeren actie voor kwetsbare kinderen
Print	15/12/2017	De Bond	Belgische tieners opvallend vaak aan de antidepressiva
Print	15/12/2017	De Standaard	Lichaamstaal
Internet	15/12/2017	hbvl.be	51 amAtae steunt Huis van het Kind
Print	15/12/2017	Het Nieuwsblad	Hun lichaam letterlijk in de strijd

Print	16/12/2017	Gazet van Antwerpen	Een avond op pad met de snelleresponsesteams van de Antwerpse politie
Print	18/12/2017	De Morgen	Begeleiding en controle op school, thuis en in vrije tijd
Internet	18/12/2017	demorgen.be	Begeleiding en controle op school, thuis en in vrije tijd: De Wever wil de probleemjongeren uit drugs milieu halen
Print	18/12/2017	Gazet van Antwerpen	De Wever: Hardleerse boefjes sneller uit gezin halen
Internet	18/12/2017	gva.be	Kritiek op pleidooi van De Wever om straatboefjes weg te halen uit gezin
Print	18/12/2017	Het Nieuwsblad	Bart De Wever wil straatboefjes sneller uit gezin weghalen
Radio	18/12/2017	VRT Radio 2 – Antwerpen start je dag	Kinderrechtencommissaris zegt dat kinderen niet zomaar thuis weggehaald kunnen worden, reageert daarmee op het plan van Antwerps burgemeester
Radio	18/12/2017	VRT Radio 1 – De ochtend	Kinderrechtencommissaris zegt dat kinderen niet zomaar thuis weggehaald kunnen worden, reageert daarmee op het plan van Antwerps burgemeester
Radio	18/12/2017	VRT Radio 1 – Nieuws 8u	Kinderrechtencommissaris zegt dat kinderen niet zomaar thuis weggehaald kunnen worden, reageert daarmee op het plan van Antwerps burgemeester
Radio	18/12/2017	VRT Studio Brussel – Nieuws 8u	Kinderrechtencommissaris zegt dat kinderen niet zomaar thuis weggehaald kunnen worden, reageert daarmee op het plan van Antwerps burgemeester
Internet	19/12/2017	hbvl.be	Soroptimist Club Genk ontvangt kinderrechtencommissaris
Internet	21/12/2017	hln.be	Opinie: Uithuisplaatsing maakt kinderen en hun gezin soms nog kwetsbaarder
Persagentschap	23/12/2017	Belga	Vlaamse regering verduidelijkt elektronische monitoring in jeugddelictierecht
Print	23/12/2017	De Standaard	Duiveltjes vinden een thuis
Internet	23/12/2017	knack.be	Vlaamse regering werkt jeugddelictierecht verder uit
Print	26/12/2017	Het Belang van Limburg	Vlaamse regering neemt 130 beslissingen – Jeugddelictie
Print	26/12/2017	Het Belang van Limburg – Goednieuwskrant	51 amAtae steunt De Schakelaar en Huis van het Kind
Print	3/1/2018	De Standaard	Ik vraag me af of ze ooit ingeburgerd raken
Print	3/1/2018	Gazet van Antwerpen	Geraken ze wel ooit ingeburgerd?
Internet	3/1/2018	gva.be	Ex-directeur Fedasil maakt zich zorgen over jonge vluchtelingen uit Afghanistan: Geraken ze ooit wel ingeburgerd?
Print	3/1/2018	Het Nieuwsblad	Een herdersjongen die plots acht uur naar school moet, dan krijg je problemen
Internet	3/1/2018	nieuwsblad.be	Ex-directeur Fedasil maakt zich zorgen over jonge vluchtelingen uit Afghanistan: Geraken ze ooit wel ingeburgerd?
Internet	3/1/2018	standaard.be	Ik vraag me af of ze ooit ingeburgerd raken
Print	5/1/2018	Het Laatste Nieuws	Verplicht op school les 'Sociale Media'
Tv	5/1/2018	VRT Canvas – Terzake	Schijnerkenningen van kinderen
Print	6/1/2018	De Standaard	Het dilemma: Zet ik nog foto's van mijn kind op Facebook?
Internet	8/1/2018	hbvl.be	Zet ik nog foto's van mijn kind op Facebook?
Persagentschap	12/1/2018	Belga	Ook gemeenschapsonderwijs gekant tegen uitwijzingen tijdens schooljaar
Print	12/1/2018	De Morgen	Katholiek onderwijs strijdt tegen uitwijzing
Internet	12/1/2018	demorgen.be	Ook GO! en KLJ tegen uitwijzingen tijdens schooljaar

Internet	12/1/2018	gva.be	De zoveelste schrijvende zaak: onderwijskoepels reageren op uitwijzing Albanees gezin
Internet	12/1/2018	hbvl.be	De zoveelste schrijvende zaak: onderwijskoepels reageren op uitwijzing Albanees gezin
Print	12/1/2018	Het Nieuwsblad – ed. Vlaamse Ardennen & Gentse Rand	Het is een regelrechte schande wat hier gebeurt. Kinderrechten worden geschonden
Print	13/1/2018	Het Nieuwsblad	Laat uitgewezen kind jaar uitdoen
Print	19/1/2018	Gazet van Antwerpen – ed. Kempen	Hoogstraten: Stad wil Kindvriendelijk label
Print	19/1/2018	Het Nieuwsblad – ed. Leuven-Hageland	Aarschot streeft naar officieel label 'Kindvriendelijke stad'
Internet	19/1/2018	knack.be	Schieten Belgische opvangcentra tekort voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen?
Internet	19/1/2018	mo.be	Het opvangcentrum is geen plaats om op te groeien
Internet	19/1/2018	nieuwsblad.be	Aarschot: Onze stad is een veilige haven voor jeugd
Print	20/1/2018	COV Basis Schoolwijzer	Veiligheid en bescherming zijn basisrechten van kinderen en jongeren
Print	20/1/2018	Het Nieuwsblad – ed. Vlaamse Ardennen en Gentse Rand	Albanees gezin mag niet terug naar Nederename
Persagentschap	29/1/2018	Belga	Website en educatief pakket moeten jongeren bewustmaken van belang van onlineprivacy
Print	31/1/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Pajottenland	Halle: Stad wil label 'kindvriendelijk'
Print	31/1/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Vlaamse Ardennen	Uitgewezen Albanese familie doet nieuwe regularisatieaanvraag
Print	31/1/2018	Het Nieuwsblad – ed. Pajottenland	Burgerinitiatief dorpskern Schepdaal werpt zijn vruchten af
Internet	31/1/2018	hln.be	Halle: Stad wil label 'kindvriendelijk'
Internet	31/1/2018	nieuwsblad.be	Volgende stap is de herinrichting
Print	1/2/2018	Lokaal (VVSG maandblad)	Agenda
Print	1/2/2018	Lokaal (VVSG maandblad)	De toekomst
Print	1/2/2018	Marie Claire – ed. Belgique en Vlaamse editie	Kan Sarah van 11 echt ingestemd hebben met seks?
Print	2/2/2018	Weliswaar.be	Genoeg hulp voor iedereen, en een beetje meer voor wie het nodig heeft
Internet	3/2/2018	vrt.be	Voor kinderen van uitgeprocedeerde asielzoekers is hun uitwijzing de hel
Print	5/2/2018	dS Avond (De Standaard)	Verboden winnaar – Als de kinderen het voor het zeggen hebben
Persagentschap	6/2/2018	Belga	Door vast te houden aan uithandengeving ondermijnt regering haar geloofwaardigheid
Internet	6/2/2018	flair.be	Dit ex-K3'tje krijgt een eigen programma op Eén
Internet	6/2/2018	gva.be	Kritiek op aanpak jeugddelinquenten: Regering ondermijnt haar geloofwaardigheid
Internet	6/2/2018	standaard.be	Ex-K3'er Kristel Verbeke krijgt eigen programma
Print	7/2/2018	De Morgen	Ook van een negenjarige kan een bedrijf iets leren
Internet	12/2/2018	nieuws.vtm.be	Voorstel: vanaf 13 jaar op sociale media
Print	13/2/2018	De Morgen	De Backer wil minimumleeftijd voor sociale media op dertien jaar
Print	13/2/2018	De Tijd	Jongeren mogen vanaf 13 jaar op sociale media
Print	13/2/2018	Het Laatste Nieuws	Facebook vanaf 16 jaar zegt Europa, vanaf 13 jaar, antwoordt België
Internet	13/2/2018	hln.be	Vanaf 13 jaar, dan moet niemand liegen
Print	13/2/2018	Primo TVgids	De waarheid uit een kindermond

Tv	13/2/2018	VRT Eén – Het Journaal 13 en 19u	Sociale media – wetsvoorstel voor leeftijd van 13 jaar
Radio	13/2/2018	VRT MNM – Nieuws 7 en 8u	Sociale media – wetsvoorstel voor leeftijd van 13 jaar
Radio	13/2/2018	VRT Radio 1 – De ochtend en Nieuws 7 en 8u	Sociale media – wetsvoorstel voor leeftijd van 13 jaar
Radio	13/2/2018	VRT Radio 2 – De inspecteur	Sociale media – wetsvoorstel voor leeftijd van 13 jaar
Radio	13/2/2018	VRT Radio 2 – Start je dag (alle regio's)	Sociale media – wetsvoorstel voor leeftijd van 13 jaar
Radio	13/2/2018	VRT Studio Brussel – Nieuws 7 en 8u	Sociale media – wetsvoorstel voor leeftijd van 13 jaar
Print	14/2/2018	De Morgen	Geen Facebook & co. tot je 13 wordt: heeft dat wel zin?
Print	14/2/2018	GrenzEcho	Mindestalter für Facebook, Instagram & Co: 13 Jahre
Print	15/2/2018	Het Laatste Nieuws	Dialoog: Facebook
Internet	15/2/2018	hln.be	Sociale media verbannen voor de leeftijd van 16 zou wereldvreemd zijn
Internet	16/2/2018	knack.be	Theo Francken blijft bij besluit: Albanees gezin moet land uit
Print	17/2/2018	Het Laatste Nieuws	Ik heb kansen gekregen die ik anderen ook wil bieden
Print	17/2/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Brussel en Ring	Welkom bij de nieuwe voorzitter van de Vlaamse Jeugdraad
Internet	17/2/2018	hln.be	Ik heb kansen gekregen die ik anderen ook wil bieden
Print	17/2/2018	Nina (Het Laatste Nieuws)	De mannen van mijn leven – Kristel Verbeke – Kinderkopkes
Print	17/2/2018	Zeno (De Morgen)	Ex-partners experimenteren met kindvriendelijker alternatieven voor klassieke week-om-weekregeling
Print	19/2/2018	De Morgen – tv-gids	Kinderkopkes
Print	19/2/2018	De Standaard	IJsland wil besnijdenis bij jongetjes verbieden
Internet	19/2/2018	demorgen.be	Kinderkopkes
Internet	19/2/2018	hbvl.be	Lommelse Emma (12) openhartig over dood vader in Kinderkopkes
Print	19/2/2018	Het Belang van Limburg	Kristel voor volwassenen – Kinderkopkes
Print	19/2/2018	Het Laatste Nieuws – TV maandag	Kinderkopkes
Print	20/2/2018	Dag Allemaal	Prille tieners op Facebook, Snapchat en andere sociale media
Print	20/2/2018	De Morgen	De zin (en onzin) van een mensenrechteninstituut
Print	20/2/2018	Gazet van Antwerpen	IJsland wil besnijdenis bij jongetjes verbieden
Internet	20/2/2018	gva.be	IJsland wil als eerste Europese land besnijdenis bij jongetjes verbieden
Internet	20/2/2018	hbvl.be	IJsland wil als eerste Europese land besnijdenis bij jongetjes verbieden
Print	20/2/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Vlaamse Ardennen	Lichtwake en debat voor kinderrechten
Print	20/2/2018	Primo TVgids	Van K3 naar kinderrechten – Kristel Verbeke
Print	20/2/2018	TeVe-Blad	Kinderkopkes
Print	21/2/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Westhoek	Vredeswake strikt Nobelprijswinnaar
Internet	21/2/2018	knack.be	Kinderen moeten beschermd worden en mogen niet teruggestuurd worden naar een land dat ze niet kennen
Print	22/2/2018	Het Nieuwsblad – ed. Meetjesland-Leiestreek	Tweehonderdtal mensen vragen meer aandacht en respect voor kinderrechten
Print	22/2/2018	Kits	Minimumleeftijd voor sociale media
Internet	22/2/2018	nieuwsblad.be	Uitgewezen gezin is onder de indruk van lichtwake

Print	24/2/2018	De Morgen	Een mensenrechteninstituut? Je kunt dingen ook erger maken
Internet	26/2/2018	dezonondag.be	De makers bewijzen dat ook kinderen interessante gesprekspartners kunnen zijn (Kinderkopkes)
Internet	26/2/2018	humo.be	Kinderkopkes
Print	27/2/2018	Humo	Kinderkopkes: het verdriet van Kristel Verbeke
Internet	27/2/2018	knack.be	Vier mythes over seksueel misbruik ontkracht: Kindermisbruik is helemaal niet zeldzaam
Persagentschap	1/3/2018	Belga	Vlaamse scholieren discussiëren een hele dag over schoolreglementen
Persagentschap	1/3/2018	Belga	Niet alle kinderen krijgen evenveel kansen in België
Print	1/3/2018	Christen-Democratische-Reflecties	Een kinder(rechten)toets in het beleid?
Internet	1/3/2018	demorgen.be	Ongelijkheid tussen kinderen te groot
Internet	1/3/2018	dhnet.be	Tous les enfants n'ont pas les mêmes chances en Belgique
Internet	1/3/2018	fr.metrotime.be	Tous les enfants n'ont pas les mêmes chances en Belgique
Internet	1/3/2018	hln.be	Niet alle kinderen krijgen evenveel kansen in België
Internet	1/3/2018	knack.be	Niet alle kinderen krijgen evenveel kansen in België
Print	1/3/2018	Raak (KWB)	Nieuwe leeftijdsgrens sociale media
Internet	1/3/2018	lacapitale.be	Tous les enfants n'ont pas les mêmes chances en Belgique
Internet	1/3/2018	lalibre.be	Les enfants font encore face à d'importantes inégalités en Belgique
Internet	1/3/2018	lanouvellegazette.be	Tous les enfants n'ont pas les mêmes chances en Belgique
Internet	1/3/2018	lavenir.be	Inégalités en Belgique: Beaucoup d'enfants n'ont pas toujours accès à quoi ils ont droit
Internet	1/3/2018	levif.be	Les enfants font encore face à d'importantes inégalités en Belgique
Internet	1/3/2018	moucron.nordeclair.be	Les enfants font encore face à d'importantes inégalités en Belgique
Internet	1/3/2018	nl.metrotime.be	Niet alle kinderen krijgen evenveel kansen in België
Internet	1/3/2018	sudinfo.be	Tous les enfants n'ont pas les mêmes chances en Belgique
Print	2/3/2018	L'Avenir	Les enfants n'ont pas les mêmes chances
Persagentschap	7/3/2018	Belga	Kinderrechtencommissaris wil waarborgen voor minderjarigen bij sancties spoorovertrekkingen
Persagentschap	9/3/2018	Belga	Ook Kinderrechtencommissaris maakt zich zorgen over rechtswaarborgen voor minderjarigen
Internet	13/3/2018	nieuwsblad.be	Deinze heeft nu zijn eigen onderwijscharter
Print	14/3/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Gent-Eeklo-Deinze	Alle scholen ondertekenen Charter Generatie 2020
Internet	14/3/2018	hln.be	Alle scholen ondertekenen Charter Generatie 2020
Persagentschap	16/3/2018	Belga	13 jaar wordt minimumleeftijd voor sociale media
Tv	16/3/2018	VRT Eén – Het Journaal 19u	Vanaf 13 jaar op Facebook
Radio	16/3/2018	VRT Radio 1 – De wereld vandaag	Vanaf 13 jaar op Facebook
Print	17/3/2018	De Morgen	Sociale media officieel toegelaten vanaf 13 jaar
Print	17/3/2018	De Standaard	Sociale media 13 jaar
Print	17/3/2018	Gazet van Antwerpen	Kinderen mogen vanaf 13 jaar op Facebook
Print	17/3/2018	Het Belang van Limburg	Pas vanaf je dertiende mag je op Facebook, Instagram en Twitter

Print	17/3/2018	Het Laatste Nieuws	Vanaf 13 jaar nu ook officieel op sociale media
Print	17/3/2018	Het Nieuwsblad	Eerst 13 jaar worden, dan pas Facebook
Internet	17/3/2018	standaard.be	Sociale media
Print	20/3/2018	De Standaard	Vlaming durft kroost niet alleen verkeer in te sturen
Internet	20/3/2018	standaard.be	Vlaming durft kroost niet alleen verkeer in te sturen
Tv	20/3/2018	VRT Eén – Het Journaal 13 en 18u	Belgische IS-vrouwen – Kinderen moeten gerepareerd worden
Radio	20/3/2018	VRT Radio 1 – Nieuws 12 en 13u	Ons land moet dringend de IS-kinderen helpen die in Syrië en Irak zitten
Print	22/3/2018	Gazet van Antwerpen	Twee jaar na 22/3: hoe groot is de dreiging nog?
Print	22/3/2018	Gazet van Antwerpen – ed. Stad en rand	Nu moeten we alsnog gaan kamperen aan de schoolpoort
Print	22/3/2018	Het Nieuwsblad	22/3 Twee jaar later. Hoe bang moeten we zijn voor nieuwe aanslagen?
Internet	22/3/2018	nieuwsblad.be	Twee jaar na 22/3: Hoe bang moeten we zijn voor nieuwe aanslagen?
Print	23/3/2018	De Standaard	Enkelband voor jongeren is misschien de oplossing
Print	23/3/2018	Gazet van Antwerpen – ed. Kempen	Turnhout: Stad toont Vlaanderen hoe gemeente kindvriendelijker in te richten
Internet	23/3/2018	gva.be	Stad toont Vlaanderen hoe gemeente kindvriendelijker in te richten. Achtjarige mag vandaag maar tot hoek van straat komen
Print	23/3/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Gent-Eeklo-Deinze	Erasmusatheneum evalueert in bijzijn van leerling (en ouders)
Print	23/3/2018	Het Nieuwsblad – ed. Kempen	Achtjarige mag vandaag maar tot hoek van straat komen
Internet	23/3/2018	nieuwsblad.be	Achtjarige mag vandaag maar tot hoek van straat komen
Print	24/3/2018	De Standaard	Onze kinderen van het kalifaat
Internet	24/3/2018	standaard.be	Onze kinderen van het kalifaat
Tv	26/3/2018	ROB-tv – ROB Vandaag	Via skype voor jeugdrechter, bezwaren van Kinderrechtencommissariaat
Persagentschap	28/3/2018	Belga	Plaatsgebrek Everberg – Vragen bij keuze voor Tongeren, maar nood breekt wet, zegt Vandeurzen
Persagentschap	28/3/2018	Belga	Plaatsgebrek Everberg – Tongeren is niet uitgerust voor geschikte begeleiding
Radio	28/3/2018	Bruzz radio – Nieuws 18u	Tongeren is geen plek voor jongeren
Internet	28/3/2018	hbvl.be	Kritiek op extra plaatsen delinquente jongeren: In Tongeren is de Hel van Tanger opgenomen
Internet	28/3/2018	hbvl.be	Toezichthouder Tongerse gevangenis: Zo behandel je mensen van de toekomst niet
Internet	28/3/2018	hln.be	Vandeurzen maakt in Tongeren extra plaats vrij voor criminele jongeren, maar er komt meteen kritiek
Radio	28/3/2018	Joe – Nieuws 17 en 18u	Kritiek op omstandigheden gevangenis Tongeren
Internet	28/3/2018	nieuwsblad.be	Everberg is maar het topje van de ijsberg: waarom Vlaanderen jongere criminelen straffeloos moet laten gaan
Internet	28/3/2018	nieuwsblad.be	Kritiek op extra plaatsen delinquente jongeren: In Tongeren is de Hel van Tanger opgenomen
Internet	28/3/2018	nieuwsblad.be	Plaatsgebrek jeugdinstelling Everberg: Tongeren is niet uitgerust voor geschikte begeleiding
Internet	28/3/2018	nl.metrotime.be	Vragen bij keuze voor Tongeren, maar nood breekt wet, zegt Vandeurzen
Radio	28/3/2018	Qmusic – Nieuws 17 en 18u	Kritiek op gebruik Tongeren als oplossing
Tv	28/3/2018	TV Eén – Het Journaal 19 en 22u	Opvang minderjarige criminelen: Tongeren is niet geschikt als instelling

Tv	28/3/2018	TV Limburg – Nieuws 18.30u	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	28/3/2018	VRT Klara – Pompidou	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	28/3/2018	VRT MNM – Nieuws 17 en 18u	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	28/3/2018	VRT Radio 1 – De wereld vandaag	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	28/3/2018	VRT Radio 1 – Nieuws 18u	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	28/3/2018	VRT Radio 2 – Spits met David (alle regionale zenders)	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	28/3/2018	VRT Studio Brussel – Nieuws 17 en 18u	Tongeren is een tikkende tijdbom
Radio	29/3/2018	Bruzz radio – Nieuws 7u	Tongeren is niet geschikt als instelling
Print	29/3/2018	De Standaard	Dan sturen we ze maar naar de ‘tikkende tijdbom’ van Tongeren
Print	29/3/2018	De Tijd	Vandeuren krijgt kritiek voor inzet jeugdgevangenis Tongeren
Internet	29/3/2018	hbvl.be	De hel van Tongeren
Print	29/3/2018	Het Belang van Limburg	De hel van Tongeren
Print	29/3/2018	Het Laatste Nieuws	Nood breekt wet: jonge criminelen naar hel van Tongeren
Print	29/3/2018	Het Nieuwsblad	Waarom we jonge criminelen straffeloos moeten laten gaan
Tv	29/3/2018	TV Oost – Nieuws	De ideale school
Print	30/3/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Dendermonde	Kristel Verbeke bewondert ideale school van leerlingen Unescoschool
Internet	30/3/2018	hln.be	Kristel Verbeke bewondert ideale school van leerlingen Unescoschool
Print	31/3/2018	Het Nieuwsblad – ed. Waasland	Kristel Verbeke weer even naar school
Internet	31/3/2018	nieuwsblad.be	Kristel Verbeke weer even naar school
Radio	3/4/2018	VRT Radio 1 – De wereld vandaag	Schijnerkenningen van kinderen
Internet	4/4/2018	knack.be	M-decreet: We moeten veel meer bruggen slaan tussen onderwijs en welzijn
Print	7/4/2018	Gazet van Antwerpen – ed. Kempen	Inwoners schrijven mee aan socialistisch partijprogramma
Print	7/4/2018	Het Laatste Nieuws – verschillende regionale edities	Plots was het niet meer zo stoer om in Everberg te zitten
Print	7/4/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Kempen	sp.a heeft al 3.000 huisbezoeken op de teller
Print	7/4/2018	Het Nieuwsblad – ed. Kempen	sp.a organiseert workshops voor invulling partijprogramma
Internet	7/4/2018	hln.be	sp.a heeft al 3.000 huisbezoeken op de teller
Internet	8/4/2018	hbvl.be	Cipier pikt kritiek niet: De hel van Tongeren is helemaal geen hel
Internet	8/4/2018	nieuwsblad.be	Cipier pikt kritiek niet: De hel van Tongeren is helemaal geen hel
Print	9/4/2018	Het Belang van Limburg	De hel van Tongeren is helemaal geen hel
Print	9/4/2018	Het Nieuwsblad – ed. Limburg	De hel van Tongeren is helemaal geen hel
Print	14/4/2018	De Standaard	Exoot in geldnood
Persagentschap	16/4/2018	Belga	Elke leerling zijn eigen paspoort
Persagentschap	18/4/2018	Belga	Bekwame minderjarigen kunnen therapie volgen zonder toestemming ouders

Persagentschap	18/4/2018	Belga	Therapie voor minderjarigen zonder toestemming van ouders moet kunnen voor Vandeuren
Print	18/4/2018	De Morgen	Toestemming ouder niet nodig voor psychotherapie bij kind
Print	18/4/2018	De Standaard	Als de wet belangrijker wordt dan hulp
Internet	18/4/2018	demorgen.be	Laat bekwame minderjarigen zelf beslissen of ze therapie volgen
Internet	18/4/2018	demorgen.be	Toestemming ouder niet nodig voor psychotherapie bij kind
Internet	18/4/2018	hln.be	Laat bekwame minderjarigen zelf beslissen of ze therapie volgen
Radio	18/4/2018	Joe – Nieuws 8u	Jongeren moeten psychologische begeleiding kunnen vragen zonder de toestemming van hun ouders
Internet	18/4/2018	knack.be	Laat minderjarigen ook zonder expliciete toestemming van ouders therapie volgen
Internet	18/4/2018	nieuwsblad.be	Minderjarigen kunnen therapie volgen zonder toestemming ouders
Internet	18/4/2018	nieuwsblad.be	Therapie voor minderjarigen zonder toestemming van ouders moet kunnen voor Vandeuren
Internet	18/4/2018	nl.metrotime.be	Bekwame minderjarigen kunnen therapie volgen zonder toestemming ouders
Radio	18/4/2018	Qmusic – Nieuws 8 en 9u	Jongeren moeten psychologische begeleiding kunnen vragen zonder de toestemming van hun ouders
Internet	18/4/2018	standaard.be	Als de wet belangrijker wordt dan hulp
Internet	18/4/2018	standaard.be	Haal IS-kinderen terug met Rode Kruis
Internet	18/4/2018	standaard.be	Haal IS-kinderen terug met Rode Kruis
Radio	18/4/2018	VRT MNM – Nieuws 7 en 8u	Jongeren moeten psychologische begeleiding kunnen vragen zonder de toestemming van hun ouders
Radio	18/4/2018	VRT Radio 1 – De ochtend	Jongeren moeten zelf naar een psycholoog of hulpverlener kunnen stappen zonder toestemming van de ouders
Radio	18/4/2018	VRT Radio 1 – Nieuws 7, 8 en 10u	Jongeren moeten psychologische begeleiding kunnen vragen zonder de toestemming van hun ouders
Radio	18/4/2018	VRT Radio 2 – De inspecteur	Jongeren moeten psychologische begeleiding kunnen vragen zonder de toestemming van hun ouders
Radio	18/4/2018	VRT Radio 2 – Start je dag (alle regio's)	Kinderrechtencommissaris wil dat jongeren psychologische hulp kunnen vragen zonder dat hun ouders dat moeten goedkeuren
Radio	18/4/2018	VRT Radio 1 – Hautekiet	Kinderrechtencommissaris vraagt wat meer aandacht voor kinderen vanaf twaalf die met psychische problemen zitten
Radio	18/4/2018	VRT Studio Brussel – Nieuws 7 en 8u	Jongeren moeten makkelijker bij een psycholoog kunnen gaan
Tv	18/4/2018	VTM – Het Nieuws 13u	Psychotherapeuten zouden jongeren met problemen ook moeten helpen zonder de toestemming van hun twee ouders
Print	19/4/2018	de Volkskrant	Kinderombudsvrouw: haal 'kalifaatkinderen' naar Nederland
Internet	19/4/2018	standaard.be	Vlaamse en Nederlandse kindombuds willen dat IS-kinderen teruggehaald worden
Print	20/4/2018	De Morgen	Haal kinderen terug uit IS-gebied
Internet	20/4/2018	demorgen.be	Haal kinderen terug uit IS-gebied
Print	21/4/2018	Plus (Het Belang van Limburg)	Geestelijke zorg topprioriteit voor volgende regering
Internet	25/4/2018	hln.be	Elke dag krijgen 130 kinderen maaltijd voor 1 euro
Persagentschap	27/4/2018	Belga	Vijftig onderwijsbeleidsmakers weer een dag op de schoolbanken

Print	28/4/2018	De Morgen	Voor/tegen stemmen op 16
Print	28/4/2018	Gazet van Antwerpen	De enige plaats waar hij zich thuis voelt: een kartonnen doos
Print	28/4/2018	Gazet van Antwerpen – ed. Mechelen-Waas, Kempen, Stad en Rand	De enige plaats waar hij zich thuis voelt: een kartonnen doos
Internet	28/4/2018	gva.be	De enige plaats waar Jules (8) zich thuis voelt: een kartonnen doos
Internet	28/4/2018	nieuwsblad.be	De enige plaats waar Jules (8) zich thuis voelt: een kartonnen doos
Print	1/5/2018	De Bond – ed. Vlaams-Brabant en Brussel en Limburg	Twintig jaar kinderrechten
Internet	3/5/2018	vrt.be	Belgische en Nederlandse grootouders ongerust over kalifaatkinderen
Radio	4/5/2018	VRT Radio 1 – Hautekiet	Terwijl het Kinderrechtencommissariaat anoniem donorschap ontoelaatbaar vindt
Print	5/5/2018	Het Laatste Nieuws	Nog altijd spijt dat ik niets meer tegen mama heb kunnen zeggen
Internet	5/5/2018	nieuwsblad.be	Verdwaald in het labyrint van de jeugdzorg: hulp nodig? 240 dagen geduld, aub
Print	5/5/2018	NU (Het Nieuwsblad)	Hulp nodig? 240 dagen geduld, a.u.b.
Print	7/5/2018	De Standaard	Zo krijg je kleuters niet naar school
Radio	7/5/2018	VRT Radio 1 – Hautekiet	Hoe zorgen we dat alle kleuters toch naar school gaan?
Print	13/5/2018	De Juristenkrant	Kind in alle staten
Print	14/5/2018	De Morgen	Geef uw kind ook eens vrijaf van al die vakantie
Print	14/5/2018	Het Laatste Nieuws	Mama, mag ik alsjeblieft een thuisdagje?
Internet	14/5/2018	knack.be	Wie geen komaf wil maken met het hoofddoekenverbod, is schuldig aan collectieve mensenrechtenschending
Persagentschap	15/5/2018	Belga	Week van de Opvoeding focust op samenspel en opgroeien tot wereldburger
Print	15/5/2018	De Standaard	Soms moeten we kinderen sneller durven plaatsen
Internet	15/5/2018	kw.knack.be – W-VI	Week van de Opvoeding focust op samenspel met buurtwandelingen in Roeselare
Internet	15/5/2018	standaard.be	Soms moeten we kinderen sneller durven plaatsen
Print	16/5/2018	Kerk & Leven	Hoe maken we wereldburgers van onze kinderen en jongeren?
Print	16/5/2018	Knack	Ik hoor steeds meer over zesjarige psychopaten. Wat heeft zo'n kind meegemaakt, denk ik dan.
Internet	16/5/2018	knack.be	Ik hoor steeds meer over zesjarige psychopaten. Wat heeft zo'n kind meegemaakt, denk ik dan.
Internet	16/5/2018	nieuws.be	Ik hoor steeds meer over zesjarige psychopaten. Wat heeft zo'n kind meegemaakt, denk ik dan.
Internet	16/5/2018	radio1.be	Moet het anoniem doneren van ei- of zaadcellen afgeschaft worden?
Radio	16/5/2018	VRT Radio 1 – Hautekiet	Recht van donorkind om zijn ouders te kennen
Print	22/5/2018	Dag Allemaal	Dat ik geen afscheid heb kunnen nemen van mama, knaagt nog altijd
Internet	23/5/2018	drk.be (Digitale Regio Kortrijk)	vzw Bethanie wordt 90
Tv	24/5/2018	VRT Canvas – De afspraak	Vermelding van het Kinderrechtencommissariaat in verband met de dood Mawda
Internet	28/5/2018	vvsg.be	Informatie en inspiratie voor een lokaal gezinsbeleid

Persagentschap	29/5/2018	Belga	Overlijden Mawda – Comité P moet niet-volgen van procedure voor bescherming van minderjarigen onderzoeken
Persagentschap	29/5/2018	Belga	Rechtbank Brussel – Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Print	29/5/2018	De Morgen	Drie minderjarigen in Mawda-busje aan hun lot overgelaten, organisaties willen ingrijpen
Print	29/5/2018	De Morgen	Procedure niet gevolgd na Mawda-incident. Minderjarigen kregen geen bescherming
Print	29/5/2018	Het Laatste Nieuws – regionale ed.	Kaarsjes en bloemen voor Mawda
Print	29/5/2018	Het Laatste Nieuws – regionale ed.	Naar overal, behalve naar Dienst Voogdij
Print	29/5/2018	Het Laatste Nieuws – verschillende reg. edities	Kaarsjes en bloemen voor Mawda
Internet	29/5/2018	hln.be	Politie bood onbegeleide minderjarigen in bestelwagen met Mawda geen bescherming 'omdat er geen tolk was'
Internet	29/5/2018	hln.be	Politie bood onbegeleide minderjarigen in bestelwagen met Mawda geen bescherming, een van hen nog altijd vermist
Internet	29/5/2018	nieuwsblad.be	Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Internet	29/5/2018	nieuwsblad.be	Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Internet	29/5/2018	skynet.be	Rechtbank Brussel – Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Internet	29/5/2018	standaard.be	Geen bescherming voor drie niet-begeleide minderjarigen
Internet	29/5/2018	trendstop.knack.be	Rechtbank Brussel – Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Persagentschap	30/5/2018	Belga	Overlijden Mawda – Meisje sereen begraven in Evere
Persagentschap	30/5/2018	Belga	Overlijden Mawda – Witte mars voor Mawda stapt richting begraafplaats van Schaarbeek
Internet	30/5/2018	bruzz.be	Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Print	30/5/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Pajottenland	Vader opnieuw voor rechter voor belagen directrice 'De Vlinder'
Internet	30/5/2018	hln.be	1.500 mensen op witte mars voor sobere begrafenis Mawda
Internet	30/5/2018	hln.be	Vader opnieuw voor rechter voor belagen directrice 'De Vlinder'
Internet	30/5/2018	hln.be	Waarom werd in zaak-Mawda de procedure voor bescherming van minderjarigen niet gevolgd?
Print	30/5/2018	Knack	Het laatste woord – Kinderrechten
Internet	30/5/2018	knack.be	Witte mars voor begrafenis van Mawda
Internet	30/5/2018	msn.com	Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Internet	30/5/2018	nl.metrotime.be	Rechtbank Brussel – Vijftiger stalkt al jaren Dilbeekse basisschool
Print	31/5/2018	De Morgen	Witte mars voor begrafenis van Mawda
Print	1/6/2018	De Bond – ed. Vlaams-Brabant en Brussel	Wat als één ouder geen toestemming geeft?
Print	1/6/2018	Dropzone	Hoera, 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Print	1/6/2018	Okra-magazine	Ik houd mij recht door mijn opvoeders, met wie ik nog altijd contact heb
Print	1/6/2018	Vierde Wereldblad	Een gesprek met kinderrechtencommissaris
Print	6/6/2018	Knack	Ik ben hier niet graag. Ziet u die prikkeldraad, meneer?
Persagentschap	7/6/2018	Belga	Belgische kinderrechtenorganisaties stellen rapport naleving Kinderrechtenverslag voor

Internet	8/6/2018	kerknet.be	Kinderrechtencommissariaat viert 20 jaar ambitieus en bezorgd
Print	13/6/2018	Deze Week – ed. Gent	Vier samen met ... twintigste verjaardag Kinderrechtencommissariaat
Print	13/6/2018	Kerk & Leven	Kinderrechtencommissariaat wordt twintig
Internet	13/6/2018	nieuwsblad.be	Waarom er dringend een crisispunt voor pesten moet komen. We moeten stoppen met het probleem te minimaliseren.
Print	13/6/2018	Tertio	Zelfredzaamheid is geen absolute waarde
Print	14/6/2018	Het Belang van Limburg	Snel noodnummer voor slachtoffers van pesten
Print	14/6/2018	Het Nieuwsblad	Dringend noodnummer nodig voor pestslachtoffers
Internet	15/6/2018	knack.be	Elke overheid heeft de plicht de rechten van ieder kind te eerbiedigen en te waarborgen. Zo simpel is het.
Internet	15/6/2018	nieuws.be	Elke overheid heeft de plicht de rechten van ieder kind te eerbiedigen en te waarborgen. Zo simpel is het.
Radio	15/6/2018	Qmusic	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Internet	15/6/2018	radio2.be	Kinderrechten aan de top
Radio	15/6/2018	Studio Brussel	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Print	15/6/2018	Visie	Kinderrechten zijn vandaag nog altijd geen luxe-product
Tv	15/6/2018	VRT Ketnet – Karrewiet	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Radio	15/6/2018	VRT Klara	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Radio	15/6/2018	VRT Radio 2 – Limburg	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Radio	15/6/2018	VRT Radio 1 – De ochtend	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Radio	15/6/2018	VRT Radio 1 – Nieuws 7 en 10u	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Radio	15/6/2018	VRT Radio 2 – Oost-Vlaanderen start je dag	Viering 20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Internet	15/6/2018	vrt.be	20 jaar Kinderrechtencommissariaat
Internet	16/6/2018	mo.be	Kinderrechten 2.0: Ieder kind heeft recht op groen
Internet	17/6/2018	editiepajot.com	De stad Halle mag zich zes jaar lang 'kindvriendelijke stad' noemen
Internet	17/6/2018	persinfo.org	De stad Halle mag zich zes jaar lang 'kindvriendelijke stad' noemen
Print	18/6/2018	De Morgen	TV-Gids – Kinderkopkes
Print	18/6/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Pajottenland	Kindvriendelijke stad en gemeente
Internet	18/6/2018	hln.be	Kindvriendelijke stad en gemeente
Internet	18/6/2018	nieuws.be	Beersel zes jaar kindvriendelijk
Internet	18/6/2018	persinfo.org	Ook Beersel mag zich zes jaar lang 'kindvriendelijke stad' noemen
Internet	18/6/2018	radio2.be	Denderleeuw is kindvriendelijke gemeente
Radio	18/6/2018	VRT Radio 2 – Oost-Vlaanderen start je dag	Denderleeuw kindvriendelijke gemeente
Internet	18/6/2018	vrt.be	Denderleeuw krijgt titel van kindvriendelijke gemeente
Internet	19/6/2018	apache.be	Kinderen achter slot en grendel om migratie te ontmoedigen
Internet	20/6/2018	brugge.be	Brugge krijgt erkenning als kindvriendelijke stad
Print	20/6/2018	Het Laatste Nieuws	Een mens in een kooi, dat is foltering. Punt
Print	20/6/2018	Het Nieuwsblad – Jommekeskrant	20 jaar Kinderrechtencommissariaat

Internet	21/6/2018	kerknet.be	Welk boek neem jij mee op vakantie? Hier alvast onze toppers
Internet	22/6/2018	nieuws.be	Alleen de dag waarop we naar de instelling moesten, konden we kiezen. Donderdag of vrijdag?
Internet	22/6/2018	standaard.be	Alleen de dag waarop we naar de instelling moesten, konden we kiezen. Donderdag of vrijdag?
Print	23/6/2018	dS Weekblad (De Standaard)	Plots moesten we naar een instelling. We konden kiezen: donderdag of vrijdag
Internet	24/6/2018	standaard.be	Plots moesten we naar een instelling. We konden kiezen: donderdag of vrijdag
Persagentschap	26/6/2018	Belga	Negen maanden cel voor man die al jarenlang Dilbeekse basisschool stalkt
Print	26/6/2018	De Morgen	Te oud voor oppas, te jong voor dag alleen
Print	26/6/2018	Het Laatste Nieuws	Vanaf welke leeftijd kan een kind thuisblijven?
Internet	26/6/2018	hln.be	Ouder die jarenlang basisschool stalkt, moet 9 maanden naar gevangenis
Internet	26/6/2018	hln.be	Te oud voor oppas, te jong voor dag alleen
Print	27/6/2018	Belga	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Print	27/6/2018	Belga	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht en standpunt Kamerlid
Print	27/6/2018	De Morgen	Plan dwingt te denken als ouders, niet als exen
Print	27/6/2018	De Morgen	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Internet	27/6/2018	demorgen.be	Dit is het belangrijkste nieuws van deze ochtend
Internet	27/6/2018	demorgen.be	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Print	27/6/2018	Het Laatste Nieuws – ed. Pajottenland	Vader blijft school overladen met kritische mails
Print	27/6/2018	Het Laatste Nieuws	Het Kinderrechtencommissariaat, Gezinsbond en experts zijn het eens: Verplicht ouderschapsplan na scheiding
Print	27/6/2018	Het Laatste Nieuws	Zonder ouderschapsplan komt er ruzie van
Print	27/6/2018	Het Nieuwsblad	Stalkende vader stuurt school zelfs brieven over lengte van vingernagels
Internet	27/6/2018	hln.be	Gezinsbond pleit voor verplichte afspraken over kinderen na scheiding: Zonder ouderschapsplan komt er ruzie van
Internet	27/6/2018	hln.be	Vader blijft school overladen met kritische mails
Radio	27/6/2018	Joe – Nieuws 8u	Verplicht ouderschapsplan
Internet	27/6/2018	knack.be	Een streng Europees migratie- en vluchtelingenbeleid kan niet zonder een kinderrechtentoets
Internet	27/6/2018	knack.be	Gezinsbond wil verplicht opvoedplan voor gescheiden ouders
Internet	27/6/2018	msn.com	Effectieve gevangenisstraf voor vader die school stalkte
Internet	27/6/2018	nieuwsblad.be	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Internet	27/6/2018	nieuwsblad.be	Vader overstelpt school van zijn kinderen met mails en brieven: 9 maanden cel voor stalking
Internet	27/6/2018	nl.metrotime.be	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Internet	27/6/2018	skynet.be	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Internet	27/6/2018	trendstop.knack.be	Uit elkaar? Opvoedplan verplicht
Tv	27/6/2018	VRT Eén – Het Journaal 13 en 19u	Plan over opvoeding kinderen na scheiding
Radio	27/6/2018	VRT Radio 1 – De ochtend	Verplicht ouderschapsplan voor scheidende ouders
Radio	27/6/2018	VRT Radio 2 – Spits met David	Ouderschapsplan bij scheiding

Radio	27/6/2018	VRT Radio 2 – Vlaams-Brabant start je dag	Man veroordeeld voor stalken van een school
Internet	28/6/2018	standaard.be	Jonge kinderen van gedetineerden zijn dupe van staking
Print	1/7/2018	Alter Echos	La Belgique passe son examen de droits de l'enfant
Print	1/7/2018	Zorgwijzer	Kinderen verdienen het beste
Print	1/7/2018	Zorgwijzer	Kinderrechten nog meer verankeren in de praktijk
Print	1/7/2018	Zorgwijzer	Oproep kinderrechtenprijs 2018
Persagentschap	4/7/2018	Belga	Acties gevangenis – Kind en Gezin ondersteunt kinderopvang in Brugse gevangenis
Print	4/7/2018	De Standaard	Peuters dupe van cipiersstaking
Internet	4/7/2018	demorgen.be	Lamentabele toestand voor kinderen in gevangenis Brugge: Kind en Gezin gaat kinderopvang ondersteunen
Internet	4/7/2018	focus-wtv.be	Kind en Gezin ondersteunt kinderopvang in gevangenis
Internet	4/7/2018	hln.be	Lamentabele toestand voor kinderen in gevangenis Brugge: Kind en Gezin gaat kinderopvang ondersteunen
Internet	4/7/2018	standaard.be	Peuters dupe van cipiersstaking
Internet	4/7/2018	vrt.be	Absoluut vermijden dat kinderen in gevangenis geen zorg krijgen
Print	13/7/2018	De Morgen	Wie jongeren zo lang opsluit, geeft hen op
Print	14/7/2018	Het Nieuwsblad – ed. Pajottenland	Ouders zoeken vruchteloos aangepast onderwijs voor kleuter met autisme
Internet	14/7/2018	nieuwsblad.be	Nergens plaats voor Husain
Print	16/7/2018	De Morgen	Hoe stuur je ongewenst gedrag bij: geen verhaaltje, in de hoek staan of toch die tablet afnemen?
Print	17/7/2018	De Morgen	Te saai, te veel, te asociaal. Heeft huiswerk wel zin?
Internet	17/7/2018	vvsg.be	Label kindvriendelijke steden en gemeenten telt 9 nieuwe laureaten
Print	18/7/2018	De Morgen	Eén week streng, en dan weer alle remmen los
Print	18/7/2018	Tertio	Onverschilligheid is onze ergste vijand
Print	20/7/2018	Het Nieuwsblad – ed. Vlaamse Ardennen & Gentse Rand	sp.a en OCMW-voorzitter kibbelen over kinderarmoede
Internet	20/7/2018	hln.be	Dubbel zoveel kinderen in armoede geboren
Internet	20/7/2018	nieuwsblad.be	sp.a en OCMW-voorzitter kibbelen over kinderarmoede
Print	23/7/2018	De Standaard	Seks op 14 niet langer strafbaar
Print	23/7/2018	Het Nieuwsblad	Seks op 14 niet langer strafbaar
Internet	23/7/2018	standaard.be	Seks op 14 niet langer strafbaar
Print	3/8/2018	De Standaard	Schrijf de alternatieven voor detentie niet af
Print	3/8/2018	Het Belang van Limburg	Francken haalt uit naar 'linkse' orde advocaten
Print	6/8/2018	Het Nieuwsblad	Jeugdbewegingen moeten voorbij hun eerste schrik
Internet	6/8/2018	nieuwsblad.be	Autistische Leander (9) uit scouts gezet, mama dient klacht in: Jarenlang was er geen probleem
Print	15/8/2018	Knack	Zomerspel
Print	20/8/2018	Gazet van Antwerpen	Stap dichterbij DNA-databank voor wie op zoek is naar verwanten
Internet	20/8/2018	gva.be	Stap dichterbij DNA-databank voor wie op zoek is naar verwanten
Print	23/8/2018	De Standaard	Ook gedetineerden zijn door de wet beschermd
Print	25/8/2018	Het Nieuwsblad	Kristel Verbeke komt met kinderboek 'vol stoere verhalen'

Print	28/8/2018	Het Laatste Nieuws	Helft jongeren vreest Derde Wereldoorlog
Print	28/8/2018	Het Laatste Nieuws	Waar is die zorgeloze jeugd gebleven?
Internet	28/8/2018	hln.be	Helft jongeren vreest Derde Wereldoorlog
Internet	28/8/2018	hln.be	Waar is die zorgeloze jeugd gebleven?
Radio	28/8/2018	Joe – Nieuws 8 en 9u	Kinderrechtencommissaris heeft een verklaring voor het pessimisme onder de jongeren
Radio	28/8/2018	Qmusic – Nieuws 8 en 9u	Kinderrechtencommissaris heeft een verklaring voor het pessimisme onder de jongeren
Radio	28/8/2018	VRT 1 – De Ochtend	Kinderrechtencommissaris zegt dat jongeren meer bang zijn omdat ze ook meer toegang hebben tot informatie
Radio	28/8/2018	VRT 1 – Nieuws 6u	Kinderrechtencommissaris zegt dat jongeren meer bang zijn omdat ze ook meer toegang hebben tot informatie
Radio	28/8/2018	VRT Radio 2 – Antwerpen start je dag	Kinderrechtencommissaris zegt dat jongeren meer bang zijn omdat ze ook meer toegang hebben tot informatie
Print	30/8/2018	De Morgen	Gevraagd: maximumfactuur in secundair
Print	30/8/2018	dS Avond (De Standaard)	Smijt je en sleep anderen mee in je verhaal
Print	30/8/2018	Het Laatste Nieuws	Dat klimmen op de sociale ladder gaat niet zo simpel
Internet	31/8/2018	knack.be	Steenokkerzeel: 'Het oudste kind is amper zes, en ze was al bang geworden dat ze dood zou gaan'
Internet	31/8/2018	acv-online.be	ACV pleit voor maximumfactuur in secundair onderwijs
Internet	31/8/2018	levif.be	On n'enferme pas un enfant. Point !

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989 – Officiële Nederlandse vertaling

Officiële samenvatting van de belangrijkste bepalingen

Preambule:

De preambule:

herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen; herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming; legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte, het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectuering van de rechten van het kind.

Officiële tekst

Preambule:

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand.

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip.

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen. De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

het Kind, 'het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte',

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkennende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I**Artikel 1**

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;
Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen;
Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;
De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kindrelatie te onderhouden.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kinderen in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aan gelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindercare.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kindercare waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden. Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd.

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kindzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten. De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.
2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
 - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
 - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
 - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
 - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zonodig door het innen van onderhoudsgeld.

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
 - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
 - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
 - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
 - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
 - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
 - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
 - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
 - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;
 - d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
 - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangen

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:
 - a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
 - b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
 - c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikehandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing,

schap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelikheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;

- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslisting ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelikheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging.

Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
 - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
 - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
 - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
 - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
 - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
 - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;
 - v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
 - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
 - vii. dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
 - a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

- b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
- 4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. de plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. de installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN. Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, Unesco, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van ngo's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité relevante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

Deel II**Artikel 42**

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.
7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.

9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.
4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de

toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingsfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;

- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.

3. Een voorbehoud kan te allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking 'overeenkomstig de wet' in fine van deze bepaling betekent dat:
 - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
 - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

Colofon

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2017-2018
Hoe rekbaar is het kind?
November 2018

Redactie

Leen Ackaert
Michaël Bouchez
Naima Charkaoui
Hilde Cnudde
Freddy Koopman
Isabel Moerman
Julie Ryngaert
Inge Schoevaerts
Katrien Temmerman
Dominique van den Akker
Els Van Hemelrijck
Bruno Vanobbergen
Sofie Van Rumst
Jean Pierre Verhaeghe
Chris Vleugels

Eindredactie

Hilde Cnudde

Tekstredactie

Mark Van Bogaert

Vormgeving

Spindokter

Foto team Kinderrechtencommissariaat

Koen Broos

Foto cover

Koen Broos

Druk

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN: 9789077021385

Wettelijk depotnummer: D/2018/9680/2

Dit jaarverslag staat ook online op www.kinderrechtencommissariaat.be.

Hoe rekbaar is het kind?

Elke dag krijgt het Vlaams Kinderrechtencommissariaat signalen van kinderen, jongeren en professionals. We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen.

Dit jaar vraagt het Kinderrechtencommissariaat aandacht voor de kinderen en jongeren met een stevige rugzak. Want ook al proberen we die lichter te maken, soms lijkt hij alleen maar zwaarder te worden. Hoeveel rekbaarheid mogen en kunnen we van kinderen vragen? En hoeveel rek zit er op de kindertijd zelf? Wordt die korter of hebben we net een langere kindertijd nodig?

We nodigen beleid en praktijk uit om met onze signalen en aanbevelingen aan de slag te gaan. Om voluit te kiezen voor een kinderrechtenperspectief. Elke overheid heeft de plicht om de rechten van ieder kind te eerbiedigen en te waarborgen.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel
Tel.: 02-552 98 00

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechtencommissariaat.be
<https://www.youtube.com/user/Kinderrechtencom>
<https://www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat>

Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat: www.kinderrechten.be

Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement